

Och. 2
338
L-42

G.M. Zaxirova

TARMOQLAR IQTISODIYOTI

Xizmatlar iqtisodiyoti

026.2
338
L-42

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSİYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

IQTISODIYOT FAKULTETI

G.M. ZAXIROVA

Tarmoqlar iqtisodiyoti (Xizmatlar iqtisodiyoti)

60310100-Iqtisodiyot (tarmoqlar va cohalar bo'yicha) ta'llim yo'naliishi
uchun

O'quv qu'shamasi

2024-0011/80

Toshkent -2024

O'ZMU
IQTISODIYOT
FAKULTETI
ARM

2/24 Zaxirova G.M.

Tarbiyalar iqtisadiyoti (xizmatlar iqtisadiyoti): O'quv qil'lamas.
- T.: Ӯзбекистон Milliy Universiteti, 2024. - 260 bej.

Mas'ul muhabbir

P.Z.Xushlisoev O'zMU "Iqtisadiyot nazarivosi" fakulteti professori

Uque qillanmasda axalyq tibor xizmatlarining xususiyatlari, shakliari, turkor iqtisadiyotda tulga c'rn, xizmatlarning rali va ozzifatleri kabi mazabatlari organiziga qaratilgan. Xizmat o'srazish fikiyati, inson chiziyoqlari ini qondishish sifatida, xizmatlar sifati, ijtimoiy sixusterler, ta'lim, surʼiliqi saqlash, ishlakizmanlik, djam olish, xordiq, immoniy turbya va sport, turism va mehnatomxonalar xizmatlarining boidigining xatosi yad beri va boshqalar haqidagi turli ma'lumotlari seli iligan. Xizmat fikiyatining bu qatore uchun holari, tuzafalari, rasmiylarga taʼrif berilish, xizmat, xizmatga elchyni, xizmat bo'sezish va hushchashish, rasmiylarga amaliy kiritilgan.

Uqay qillanma "Iqtisadiyot", "Menejment", "Buxorni bosliganish" imtihonaxosalliklari bo'yicha胎生 olaytgan pastalar, hamda xizmat ko'sezish ko'chishlarini shakli surish, boshqalar nazarivesi va amaliyoti muammolari bilan opaydiganba uchun taʼsusa eriboli.

Taqtilchilar

1. N.G.Nurminov

Alfragamus - reabilitasi professori, professor

2. T.V.Kim

O'zbek "Iqtisadiyot nazarivosi" fakulteti dosenti

Kino: Uning beks nooni dagi O'zbekiston Milliy universiteti Xengeshning 2023-yil 20-dekabrdaq 4-sini yig'liishi qozori.

KK: 178-191-791-21-7

KIRISH

Zamanavly issanning hayoty faoliyat tavarlar va xizmatlari ietimel qilishiga esas sapan. Ulardan yaratish, istihzh chiqarish va taosimish mukammalning ehtiyojlarini qayd etishni va mamlakat iqtisadiyotning jadid rivojlantishini ta'minlaydi. Xizmat ko'rsatish sohasi odadda hayot nafzi va jam'iyyating ma'naviy qadriysilarini dorajasini helgelaydigan turli xil tarzidurni o'z ichiga oladi. Xizmat ko'rsatish sohadining ushbu kontsepciyasi keng ma'neda sunosi va ijtimoiy sohaming ishlashini ta'minlashga qaratilgan, bevosita uy, uila va shaxsaning ehtiyojlarini qondirishiga qaratilgan xizmatlar ko'rsatish bo'yicha faoliyat turizmni nazorada tutadi. Xizmat ko'rsatish sohadiga ham bo'lganlar soni va milizy daromadiga qo'shigan nissovi bo'yicha rivojlangan muddakatlarda xizmat ko'reatish faoliyat natigatlari modiliy ishlash chiqarish darsojiiga yetdi, belki undan ham osib ketdi.

Mamlakatning tehnologicheskiy, ekonomik, iqtisadiy hayotining rivojlansishi yuziga xizmat turkisgi salomni izltirib colqaradi hamda myozlarga xizmat ko'reatish silsilagi tashabbarini ostiradi. Xizmat ko'zuvchi tazakilotlari ishlashimizde nafis shiddatini raqematga larishib, bunda yetakchilik ishlashimizde shayx quroni qondiradigan xizmatlar ko'resatidagan tazakilotlari temonida bo'ladti. Zamanavly xizmat ko'rsatish islayumi issanning shaxsiy, jam'iyyatning yalpi xizmatlarga bolgan ehtiyojini tahlil qilish, xizmat ko'rsatish joyoyinini, modliy ob'ektlari va xizmatlari ni disiplinatka qilish hundu meddiasi di ishlash asusligan.

Jentak, xizmat ko'reatish sohadining mezonini, o'ziga xos xususiyetlari, xosifalarit, turiyining shakllanishi, rivojlantishini bilish va o'rganish soha mukammassisini uchun zarur hisoblanadi. Bunda xizmatlarni shakllanishish xizmat tashomillashishish, zamon tarabulariga muddakatishish kabi jisaymon sohalarda xizmatiyat ishlash etadi.

XX asrning ikkinchi yarmidan bosishda ko'plab muzakkatlerda ijtimoiy ishlash chiqarish turkiliyiga qillat o'zgartishlari kuchuya boshledi. Rivojlantigan mamlakatlarda davom etayotgan o'zgarishlarning chunqichasi va ko'lbuni rivojlantishning postindustrial besiqchiga o'tish hujjati rivojishiga funkion berdi. Mutaxassislar ko'pcha xizmat ko'rsatish sohadining milliy ietisodiyatdaq urchun jihatiga xosso salib, zamanavly iqtisadiyotni xizmat ko'reatish, ietisodiyoti silsilasi azoglashga xos bolgan mezon deb hisoblanadi. "Xizmat ko'reatish soham" atomasini ilmiy va amaliy muvakkabda turura keng qu'llanilmaqdah, gachez uzing taniq va elanque ta'sif hall masjud

emas. Ekiimizha xizzudar, mazmudan, juda xilmes-xilij, ikkinchidar, ko'plash yezmeni tavarlarni ichlari chiqarish va hozakari odagi ovviy bog'ligligi, o'ziedidan ijtimoiy-iqtisodiy foyiziyatning barcha sohalariga kichik hozig'ligi, yani keltik yoki yirik darzada qorisadiyotning deyarli boshba tarimeqlardan misajulligi shahadidir.

Takidlash jossi, sizim ko'nsatish sohesining yaxlit nazariyasi holi shakllanmag'an, emm u ko'plash yo'ndisidorda bosh revisiida yaratilmoqda. Xizmatlar qo'sadiyoti? inshunchasining malum jihatlariga o'd ko'plis masallilar, shu jumadaan natalib masalalar holi ist qiliingosligi, yuccoda tyilganodek xizmu korxaptezyuning emi (xur' go'qligi shuningdek, ko'plis o'stishni) xizmalarning maydidi, amma uzo ham turli choseni to'kkigich yuritib berishga qarag'izga ko'nehimis mumkin. Bu, masalan, maztallyiuy qurii va qurii nashriatka keng tarzidagi "ijt nely solta", "ijtimoiy madaniy solta", "Ma'laviy etibati chiqarish", "Noishish: o'sgartish sohasi", "Xizmat ko'nsatish sohasi" va boshqa ahamiyatli pribollaqligidir.

Ko'ekur statuta arni bu chegaral umumiyliklari uchi asosliksiz surʼi siyos, bu xizmat isdiyatiidir. Suni - adga oshtirish bilan "Xizmatlar qo'sadiyoti" usiunchasi u yolda hu darajada xizmat dal standartlari bo'lgan barcha foyizet turarliging umumiyligini beng oz nomda ifodalash. Statutda teberu imrroe qo'llanilay bushlandi. Xizmat ko'nsatish sohasining doelsi, qismanligetting yerosini sekunriga aytonishit tuzi' mamlakatlar milliy qorisadiyotning rivojlanishi carxasi va naqubathosdetligini belgilaydi. Iqtisodiyetning etibbu sektorini rivojlantirishni ku'aniy va e'zamizasi, uning iqtisadiyot va jam'iyyatning ijtimoiy hayotidagi yetzlari zeli eliy u'zun yurtlerni va kash-hunar zolq'jalining xizmat ko'nsatish foyizini sohasida matassass xelc tayorlashga bulgan cizgisining ushishiga club keladi.

1-bub. XIZMAT KO'RSATISHI SORALARINING IQTISODIY ASOSLARI, XIZMATLARNING TABIATI VA MOJIVATI, XIZMATLARNING IQTISODIY AHAMİYATI

1.1. Xizmat ko'rsatish suhisi tushunchasi

Har kundan chiqib, biz ijtimoiy mamlakat bilan aluqa ejilishni boshlaymiz, iste'mol qilaziz, ishlab chiqarishni va sibetti, har qanday xizmatlardan foydalanth har birimiz har kuni xizmat ko'rsatish ta'siri da bolamiz. Buz uylar: alyca, internet, sənədo-ləqəb lochar markaları, umumənqətiyanish, gəzgiliçəkənləri, konsalting, ilmli və oğrıcı markaları xəmatcicidən, hərtərəf transport vəsitalarıdan foydalansın. Bu hərhaç xəmat türkləri xəmatlər saltasi təshenchesini təşkil etdi.

Xəmatlar sehəsi — korxonalar, təchhütlər və həmdə ictimaiyyət shaxslər tərəfindən ko'rsatıldığın türli xəmat, təbəqəni təmər təhlükə chıqarışının o'z əliniçə olsan işindənən xəsədir. Böyükən aynganca, xəmatlər suhisi təşəvşə, həstəlik və müslih xəmatlar nüsxələşdərək məməlikət iqtiisadiyati niçəsindən fasilələndir. Xəmatlar suhisi əməkmiyyət tarzıqlarının işləməqçılığıda payda he'lib, jamiyatçılığın dəvəti təhlükələri məmərliy appeared, təhlükələr, rəməmətlər təmənidən ictimaiyyət xəmatlar ko'rsatılışı, mülk sahiblərin himyə və lish bəyinə xəmatlar hər xəmen məsləhəni o'z iddiga elğan.

Fəxər xəmatləri möddəti şəhərətəs qia olmayımix. Diric, hissinq dəyərcilik xəmat təsənnüəsi keng təbiişlərə ega. Üzərdən hər i's vəfat — bu məqrədən müvəqqəti təoliyat he'lib, nəcibisi bezərə (səhər və taxtının ob'ecləti bəlli) meməlin he'lgən şəxsinin müvəyyənliyi yoxdur qandırıcı oladıqan foydalı tə'sirə ega.

«Xəmat» təhlükəsiz keng ko'lmadag, təbiişlərə ega. Ümumiyyət əigändə, xəmat təsənnüəsində möddəti şəhərətəs qia olmayımix. Üzərdən təhlükələr təhlükələrə təsdiq edildi. Xəmat ko'rsatish suhisi hərəkət tərəfdən təhlükələrə təsdiq edildi və nəzərdən xəmatlarda o'z iddiga olsan iftaliyyətinən bir qəmər he'lib, korxonalar, təchhütlər və ictimaiyyət shaxslər təmənidən ko'rsatıldığın təhlükələr və xəmatləri təkcərəhşəhərə və iddiga olsan umumənşti rəsədi təbəqələrinə təhlükələr.

Təq Süleymanlıda xəmat ko'rsatışdan təbəqəsi he'lgən sahalar bular: İstiklələrinə, xəsərdən və qışlıq xə'lisligi təhlükələr.

Xəmatdarlung xəsəryiçəkənlər yənəñiñi vəzifəsi xəmat-səlligi və mədəniyyətçilik təbəqəsindən vəzifəsi esnəradi. İste'melər həmənişən qəbul

olmosdigan xizmatarning sub'ekti -lar haqida va ularning rahbarma imdadiga va to'plangan iste'mol tajribasida oldindan mazjud bo'lgan ta'sifadan iborat. Xizmatarning sifati, jamiyatgarti iste'molchi madaniyati, leviyasi, va o rahbarlik qaynatigan qiyarat yo'naliishi ta'miniq bugliq, iste'molchiga aksariyoti/ta'sifating qoniqish daroslari nashriqat meddiy ahamkiyoti (flexnika va texnologiyalari) sub'ekti hozirash, belki aksariyotda surʼyonining o'si, shu juzdan xizmat ko'restish xodimlarining leviyasi va xatolikalarini, ularning ishalashiga bo'lgan munosaboti bilan ham rosi - ko'resatadi.

Xizmatni ishlak chiqarish va iste'mol qilishda shaxerang sub'ekti va texniki qurilishlari ishlash etish uchun shuimiz sifatining iskomchi ishlashini te'minlayaydi. Xizmatning sifati ko'resatidagi kuchdi disiplinadeda c'egarishni min'g'ur. Ba'shi hallarda missalom, video, avto yoki texnidan foydziladi, sub'ekti amil ta'sirini samoyatish uchun texnix vestitalar soni foydzlanishingiz mumkin shroq, bu im'pinchda jo'lii narsa masecupching a'moserasini yo'qetsizga elib keladi.

Imlyq va texnologik taroqqiyot usuliga amli tovarlar va xizmatni ishlashda, balki uloring usuliga qizaminiylar axoli dengizda o'zgartirish. Meddiy-hayumlikshingan iste'molning maydoniga yeldi mandish ob'ektlar yozgatildiда xonligda ushirlashagan ko'lab xigoslar mazjudi. Jundan uslubni xonotkar moddiliy sheldiga ega bo'lib mustaqil ravanda mazjud bo'lgan ham mumkin. Kisol uchun xizmatni dashtning miflasidet videokonferens, filmlar, haykalilar, bo'sh rasmida va oshchqlardis omisligi ushirlishi mumlid, shu ma bo'lgida moddiliy resursler (kino-sessiya sifati, xonot, bo'sh) odanci yetakchi rol c'ynanaydi. Xizmatning foydali ta'sir, asosan, urutilgen ma'lumotdarning sifati, qizmetda va o'si qizmetning mazmuni bilen ba'ngilanadi.

Imlyq va texnologik havoqiyet (surʼyonida xonotli qizipk (mazkuranzay) xususiyatlarga ega xonotlar paydo bo'ladi. Xonot uchun, xaborot xoneshan aksiznavi ob'ekti xizmatlardan quydagi xonotayatlardan farq qoldi: xonot ob'ekti xonotining nu'ejisi ummayiq usmoni vestitalarida sochanishi va bo'lib chinchiladi mumkin bo'lgan sujebi bo'sh moddiliy illoqani o'rali, usmoni bolqalg'uning xizmat ko'restish jarayosi iste'molchi va ishlak chiqarushining (xizmat ko'resatidagi provyader) aksasiy alegriarini talab qilaydi.

1.2. Xizmat ko'restish sohasining ijtimoly- iqtisodli jihatida

Xizmat ko'restish sohasi - bo'z xizmatni individualizatsiye uchun xonot bo'lgan iqtisodiyetning jadid, o'saytgan va rivojlantirilgan seklasi. Umuman

o'ganda, xizmat ko'retish sohisi ushbu mossa i'momatshiridagi tafta ha'lib, korxonalar, turkikeler, shuningdek jismoniy shaxslar hamidan ko'retsiladigan turli xil xizmoy va moshiy xizmatlarning takoru ishlab chiqarilishdir.

Xizmat ko'retash industriyasi, ishlab chiqarish va neishlab chiqarish tarmoqlarining kesishmaenda fanlyat yaritib, jamiyatning ittimoiy-iqtisadiy feoliyaning ochenchi sektori vazifasini bajaradi. Ushbu sohoda hund bolqanligining ulusai namolakatning rivojlanish dorajasining o'nga yod kobsalachi bo'lib xizmat erladi. Iqtisudagi rivojlanmagani nisbatkaning xosligiga ishlab kuchining 3/4 qismi eishloq x'oligida ishlayshti, qolgan qismi sonext ishlab chiqarishi va xizmat ko'retashidagi tafsidda berilinan teng taqsimlanadi. Samasli rivojlanagan namolakatlerdi abduning bojet kichik bir qismi qolshing xopdip ishlab chiqarishi Ushbu shaxsiy tafsidi es 50% dan ortiqchilikda sektor da hamdir. Shu 'alan hingga, rivojlanagan namolakatlarining yulpi i'ski mahsulotida (Yulki) xizmatlarning urashi 70 foiziga yaqinlashdi va u'sishda davron emoqda. Yaqin vaqtgacha xizmat ko'retashidagi sohisi neishlah chiqarish sektori tarkibiga hiratib, uning torlovidan yoki roebish, xengiz, umumiy aviyati niche turizm va mehnatsons hisobasi chiqarilishidangan edi.

Samattashuvdan oldingi davrda nafa ham ishlab chiqarish, ham edam ko'paytiriladigan isme'malchi etibda shakllangan. Sammat svyaratlasmasini, rivojlanishi jarayonida qaynоти ishlab chiqarish viladan teboro usunghishinisiga ishlab chiqarish bo'lib qoladi, ya'ni ifogat ishlab chiqarishda inson ishlab chiqarish va ka'pejish funktsiyalari amalga oshiradi. Xustaqlil feoliyt sev'satagoragan ittimoiy ishlab chiqarish, evvalamber, meoddiy ishlab chiqarish, olib ca'bar bix inson hayotiga oxiq-oqqa mahsulotlari, yengil sanayi, moshiy texnika va hissiegalar shaklidagi kiritishedagi.

Binniharta, inson moshiy muammolozini o'z hal qizida ejzigi usunyon bo'ladi. Shunday qilib, xizmat ko'retish sohisi bu shaxsing o'si ishlab chiqarishiga bolgan ehtiyoji tobyi shaxsdan x'atilgan qiziqoy ishlab chiqarish va shaxsing ovi tanqididan uning shaxsli telahlari va ehtiyojarot u'rtaasidagi bog'ilqiligidir.

Xizmat ko'retashda sehza k'pinch pastimlarini iqtisadiyutga tegishli deyiladi, chunki shu dengiz xizmatlar nihoyat tovar shaklidagi o'z tashigini topdi. An'shevog' jamiyatda rivojlanagan xizmatlar almashuvini mayqdigi tonida xizmatlarning tovar shakli yu'q edi. Ushbu jamiyatarning valyutasi xizmatlarning almashuturishlari mu'mkin bo'lgan, moshay, o'zining davolansishi

uchun norhi uni davrlariga a'z olijasining mexuli turmasini herish mumkun, ammcu huxirnadar birimchidau shuashinuvi qat'by tartibga solingizg'anligi be'keit mumkin emasdi, hamda tsentra nam bu jarayonniz araliga ushqa olmasdi. Shinchidau, bunda pul visitasi o'llaganligi uchen u'loy shiddi mevhum [mujahid] edi. Insoniyatev yutisivsi, ilmiy-zerrik taraqciyot, jannaniz melmanzi mezonibatzlydash va su'umus-hoshtirish bilan xamet ko'satish sches jadob i'mjuslik, iqtiyadi - uning illimi nesbosiga aylantirmeclik. Pek indeks tal ijtimoiy yurda zal qilinmegon asosiy muminlar aynan usklularni bozqarish, mazallashinrish va bayrog' roleyde ni tespilishga xohasiga tegishlidir.

XII avvala intellichim, inson melusid alibida rivojlanshi va qadriyatga ega bo'la boshtidi. Intellichim mehnat boqsimet yop'i ilmiy (seyyargartlik) va ega boligan inde ke'p mutaxassislik va ushlarni o'rn'ishni o'rnatish, insonlarning kengalilikagi sa'y-harakatlarini yuqori darajada tuzashtishini va jamiat berovodligini oxirishiga elih keladi. Ushhu tendentsiyalar xizot ko'satish va bushqaruva subesi tiliz bevvaza bog'iq bolib, uning inson qulaystirning eski social-ning nishchitanor v'sishiga elib keladi. Xizot ko'satish sohasi ijtimoiyotning sanbat va syniqsa qishloq x'olasi surʼonqlariga qizaganida yaceri foyda huan tayallanadi. Xizotlar deirasi dechim ravishda hozgarib turmoeda va davlatlar YAMMda tebera ortib bormoqdi.

I-chuzina. Sanxeti rivojlangan mamlikatlarda tarmoqlar nishoti
Bunda:

- xizotlarning a'zaga davlat bushqaruvining tsardas institutlari (vazifahelliyl o'zini o'si bozqarish);
- xizotlarning tsardas institutlari (vazifahelliyl o'zini o'si bozqarish);
- xizotlarning tsardas institutlari (vazifahelliyl o'zini o'si bozqarish);
- xizotlarning tsardas institutlari (vazifahelliyl o'zini o'si bozqarish);

tarabida:

- xizmat ko'rsatish sohasi-turi: xil-xizmatlari ishlah chiqarishning barchasi turidi koreedi;

Aholiga xizmet ko'rsatishiga qaratilgan xizmat ko'rsatish sohasini meoddiy ishlab chiqarishga (elektr energiyasi, yoki tashish va boshqalar) xizmet ko'rsatajigan xizmatlar sohasidan ajratish kerak. Aholiga xizmat ko'rsatishiga qaratilgan xizmatlari xizmat ko'rsatish sohasida quyidagi tarmoqlar ajralib turadi:

- uy-juy kuzumunai xoz'jaliq;
- mafshiy xizmatlar;
- jismoniy ta'biya va ijtiro - uy ta'minot;
- madaniyat va san'at;
- yo'lovchi tashisasi;
- aholiga xizmat ko'rsatish alqasi;
- chakana saezi;
- umumiy ovqatlanish va holoso.

Yuqorida aholiga xizmat ko'rsatish tushumidan bo'rnib turibdiit, mafshiy xizmatlar uning tarkibiga kirilgan. O'x navbatida, unca xizmatlarning dengizni sifosilgan ishlab chiqarish (mafshiy texnika, transport usulalarini ta'mirlash va rikbasi; idyon-kochak, poyabzal, mebel ishlish chiqarish va ta'mirlash; ximyaviy toxlash; uy-joylarni ta'mirlash, qurish va hosaqlash) va noishlab chiqarish (cartaroshaonalar, moshly va mafshiy maqsadlarda ishlab chiqarish ijara; levatiralar, cayyu urida ishlash; kompyuter xizmatlari va boshqa plani).

1.3. Xizmatlar sohasining o'ziga xos xususiyatlari

Turli xizmat arda nemoddiy va moddiy elementlarning nisbati bir xil emas, bu an'ancheviy (indativ) va qan'an-savoy (attiyik) xizmatlarni fargosh urbon osos bo'lib xizmat qiladi. Shu ketan birgi, turli xizmatlarda moddiy va nemoddiy elementlarning xizma xilligini tekshibsh kuni: b'gishti xizmatdar bilan moddiy mafshiyotlarning kombinatsiyasi (masalan, sozlash, ta'mirlash, Internetiga ulanish va b.k.); esiq-nejz xizmatlari (cazzalon, restoranlarda usiq-ovqat narxi shaxs bolishi munosib, qelganlari oxie-ovqat surib olish, ovqat tayyorlash, mijozga xizmat ko'rsatish, ovqatxonish xodit ijraga herish, xonaning ichki qismlari uning bezaklari, evlat uorgan, sanitatoriyan xizmatlari va b.k.); hemoychiga, carayalariga, mag'ozalarga, belalariga va beshloqda ga-

Qamso'dik ejish uchun ko'ngil odatlari xizmatlar.

Xizmat hozirishini sehasining muhim xususiyatardan biri shundaki, bu glazernotlarni ko'rsatish uchun huquqlarining etagarishi hamda iste mukofoti va xizmat ko'stuvchi ishlak chiqaruvchi u'sidagi mulkiy menasabatlarining o'zgarishini hisobinga solmagdi. Misal uchun, yulovchi transport tashhilotining xizmatlaridan foydalansh oshen craptani sifib cladi, shu bilan transportning tejishli turiga qosilgan joyga soyhnich qilib hucreni olxiz. Biror transport xizmatini sifib olishi yulovchining transport vositasining egasi bo'libi shundan anglatmaydi. Melomi, mulk haqqa murod qo'shaqchi hucreqdir, shaxsing xonar mazraga misbatan eritish qilish imkonlerini, shaxsing asosiy huqqaq, morszlanga egallik qilish, tessurafetish va undan feydalanish yoki mulk astidagi imkoniyatadir. Kn'ygina xizmatlar moddiy va muddiy bolimiga qosilg'yatlar bilan bog'li boshqarligi sakkali, murod mulk huquqi sifzida emi k hucreni edati, an'numoviy xizmatning niziga xos bo'lgan nomudliy tashish bilan bog'liq qisqa qiyinchiliklarga joy keladi.

Kup holleda xizmat ko'stuvish xolasida mazbatan huquq, yani, hissahendan, ismeholchiga misbatan ishlak etqarayuchining valyutasi va iste'molchilarning ishlak chiqaruvchilariga nebatan majburiyatini qilqoq. Bushqa temridan, surʼi hozirining ishlak chiqaruvchiga bu'g'on talabolari va ishlak chiqaruvchining iste'molchiga soatan majburiyatlarini huquqi sifod qiladi. Xizmat ko'stuvish xolasida maloderning xizmatlar ishlak chiqaruvchining muddiy shaxsildargi hujjatu huquqlari munysisi darsajiga iste'molchining huquqlari bilan cheqariladi va bu yerde, odarda, shartnomalar imosibotlic emas, balki o'saro huquq yur'esamatlar sheldilmasdi. Nasalen, ku'pli manzilchilar va xolro konvensiyalarda transport tashkilotining yulovchilari sugurilashni ta'minlash yoki kuzilg'an xizmatni eppascha mijbur yordig'igen.

Xizmat ko'stuvish xolasida intellektual mulk huquqi xeng tarajsgan holib, intellektual malvarligi va nemudliy qur'izymchaligi (mass-sai, ziyor belgi va xizmat ko'stuvish belgesi) egallik imonosibutini qonrab cladi. Intellektual mulk ob'ekti muddiy sheld emas, balki maxsusdir. Azman mulk bilan birlashtirilgan unumiy qur'is intellektual faniyat nizajalriga emi boq huquqning murod qiziqsidi. Xizmat faniyati ijodli intellektual bolyataning ishlak urterini o'sha joyga elganligi sababli, mining netijasini muddashit qur'izymdan nafaga atiboy, badiq usulari, tasviriy san'sat asartari, bille qo'shyoti surʼig'aligiga, sayli belgisi va xizmat ko'stuvish belgesi bullo hem

xizmat qiladi. Intellektual xizmatni hizmete qilish — xizmat fəaliyatının zəmərəvənti rəvəjanlılığından nüzət xəzənəsiyati idarəetdir. Xizmat karxəsatış sektorundakı müalicəli mənəsəbələri xizmatın təcəkkü xəzənəsiyati ilə emas, həlli tətbiq olunmuşdur xəzənəsiyadərini təsvifləydi.

1.4. Xizmatlar sahəsi bu'yicha yondashuvlar

Xizmat kə'resatış bilər: shug'ullanılğıq və heçcita müqəziyərgə xizmat kə'resatuvchı, xodıclar xizmatçılarıdır vətənətədə. Qadın xəmənlərdə dəvət xizmatlarını kə'resatış rəvəjanlılığından təsərrüatlı ayrılıqlarla və sədən arəsan qışlıq xə'liliyi yekən həcmənşəcəlik icmanın təyyar mülkətləri şəhərlərdən vətənətədən təsvir edilən.

Zəmərəviy məbləği və seriyi tətbiq olunmuş adəmiyyətlərdə xizmatlar real vətənətədən məsələ xəzənəsiyadərini məvcud. Birinci yondashuvun səhərdən arəsan mənəkili, nüvə xəzənəsiyadər xizmat icrasatının sahəsi təqibli müalicəsəslik mənəhəriniñ cəz Ichigə oladı.

Etičində yondashuvuñ ka'ra, xizmat tətbiqəchasi müqəbil asıl hələn shəhərlərinin adı, ya'm: mol-mulidə xes bə'ləgnə rəsədçərə qurama qarşı xəzənəsiyadər və belğalar əməkdaşlıqlarıdır. Hələn yondashuv oddıly, ancaq u xədliyist mətijsler beynəli, tətbiq tətbiqlərinin keçipəhələk kombinatsiyaları vətənətədən təsvir edilən.

Xəzənəsiyadər 80-yilların keçidi: uchičchi yondashuv: keçen tarzalılıq, nügə ka'ra xizmat: tətbiq eng əməkdaş xəzənəsiyadərinin məsləhətlişəs vətənətədən və cəsədə xəzənəsiyadərini das ettirovchi eng xə'ləq xəzənəsiyadər müəyyən xizmat tətbiqi deyil, şəhər. Gərcəh hələy və tehnologic təraqqeytdən keçib chıçdır: ka'plı xizmatçılar arəsan xəzənəsiyadərə ega bə'lədu. Əldən yondashuv həzirliq vəzifədə o'z xəzənəsiyadərənəqədən mövqü.

İldənət və təchində yondashuv: məsələ və amaliyadə eng xo'p qu'il-ləməli, bu aləm: cüppət bilsən kərən chığış zaruriyəti belgiləvdid.

Xəzənəsiyadər tətbiq tətbiq: tətbiq tətbiq: tətbiq tətbiq: tətbiq boyük (tətbiq) bilər asası, adətdə rəvvət-təsəkküllü və təqisəliy xəzənəsiyadər: səlisəlişəsli kərsahamıytatça ega.

Təydiyi tətbiqin nominativliliyi və xizmat kə'resatuvchi işinək müəqqəyəcəkiniñ işi: jəsənindən: ajralmasaq istə'meləchə tətbiqiniñ mərakkətlişətlişəf, dənəndən istə'meləchə xəzənəsiyadərin fəyazlı tətbiqindən istə'mel xəzənəsiyadərənəqədən: Bəndəy xəsəs adətdə xizmatarning istə'melchisi tətbiq: istə'melchilərinəñ illeri əsəsində, shuningdək,

relietuna imajji meoddiy atlibotlari, tozai berqis, maklet va boshqalar y udamida
wilyeita pulwuzshi mumkin.

Hummoddiylik, nemurofik xususiyati odatda xezmatlarning eng muhim
xususiyeti hisoblanadi. Bu xususiyat ko'plab mualliflar uchun xizmatni aniqlash
uchun asos bo'lib shaxmat qildi.

Qaytdagi jadvaldan in'tofo turganidek, odadra xezmatning muddoti
xususiyati eng nizomliqligidadir. Nemurofik xizmat ta'qiliyati
humoddiy tarzida seydalt tarz qiladi. Faydalı ta'sir to'g'ridan-o'g'i
odsimlacing ehtiyojlarga mox keladigan xizmatni qendirish darsajesida
hurayox bo'jadi va ularning suh'chilik hisari, his-neyq'lar, hissiy ta'qilishi
orqali qabul qilinadi.

I-jadval

Tovarlar va xizmatlarni taqqoslama jadvali¹

Odatlyomodliy tovollar va xizmatlar		Odaltly xizmat
Oli' qizish	Fiz-qilinslik	
Zamonishuni to'planishi narjasiда tovariga qilinishi, muddatlardan istibahalarish va taqsimlasi;	To'planishi munkin bo'limgan jarayon, folyon	
ust'boldan ajralgan holda amalga oshirilishi	Istibahalarish va istibah veqida ev alga oshirilishi	
iste'molchi ishlash: hiperish jarayonida ishtirok emas.gi	iste'molchi istibah-hiperish va xizmat ko'retish: jarayonida ishtirok etishi	
Mulcid istemolchig' uchkaelishi	Mulcidning egasida ollishi	

K.D. Makkonell va S.L. Bryz xizmat ostiga meoddiy hulkespon (flexibility) hoz uchun, istemolchi firma yela hukumat tomonidan hoz jasaymiga qimmerbaho narsalar: boyler stokiga tayor ekalgini avvaliadi². K. Zetler xizmatni hoz turmen dakkinchil minniga hozda o'sxiga ko'radi xizmatni bo'lgan
va his qilish munkin bo'limgan jarayon va folyoyat deb tushuntiadi³. A. Xeller xizmatni iste'molchining takbini oendireti muddatida, istibah chiqaruvchining
haz quaylay foltiyaga tayyorligi, shu jumladan xizmat zavar bo'lgan meoddiy

¹ M. V. Gerasimova. Istochniki i issledovaniya

² Maxxiom R.P. Bpr. IX. Tertsirov. "Tovarlar, xizmatlar, uslublar". T. 1.
- V. Pechengorsk, 1992.-1293

³ Korap O. Dastav. "Xizmat". - T. Breyerov. - 331. - 1992

xaqqılyz ve beshəqə resurslarıñ añaqtırıñ işçeyənt deñ shərhlaydi¹. Shunça öxshash tañılım nəmlə oliması Melfert va Erni həm tələqin qılışığan. Ular mijecrlərə yoki nəsənə oñ'ektiñə (massalar, səyərciliklər tañıtlash) tezə qılışın uchurə xəmat işçiyatlı işçiyənlər və məlli sil ssansıy amillarının kombinasiyası dərəcəsində (şag'ıta xəməndər) sıfatında yoki haqqıylı harakətiñə (şəhərəşhəli cəməndər) xətədilən həqiqət işçiyənlər müstəqil həzər fəaliyyətinə xəmat etdi atashadı.

K. Lüdək tətəmələhələrə xəmatlər kə'esətilishi və təqdim etilishi əsli uların işçiyatlı işçiliğin xəməndər işçisiñən təkildiydi və xəmatlərin atıqlashdırma iləmə gəndəşməyi təkili etdi².

İxtizamat hə qəməniñ oñ'ektiñ işçərələr işçiliğin işçisiñən təqdim etilən harakət yoki işçiyən, iddia nəzəkarlarının həzarılışının nəməddiy və iddiədə heç narsəga eyniqlik qılışğı etdi xələnciydi:

“Ə) xəmat - bu xəmatın yolu əmən mövəkkiliñən onurçılığı qarablaşan maddi yoki məməchiliy harakətlər nəticəsində məlum bir şəxsi və məlum bir vaxtda işçimeliklərə eyni məsələnin yoxsallığı və məməyyən əfzallılıkları təminlaydıغان işçisidir təqdim etdi.

Bundan holda, işçiyən adətdə məlum bir xəməndərlikə sealgıa işçiliğin həzərətlər vəla operatçılar təpənilər olardı.

Frig o müraciət nəsənə xəmat nərsə eməs, balki bir təmən - vəzifəzib berəvəchi (istihəzə qapıçıları) işçisəs işçiliğinin təklifi qılışçı yolu məlum bir foyda olsət ochen (dərəcəni, təyid və qurğuşañ təsdiq) o'sənədlişigə kənəcə qəbul etmək məməcə bolğan işçiyəndir. Xəmatın bəşqə müttəm xəmatçıları xəmatının neçənəfəqliyi bilən chambarchı, bog'lıq - en saqlash, keyimchaliq xəndigə işbirlişinə uchun, təpəşək məməkənənə. Xəmat nərsə eməs, hələd işçiyən, təhlükə. Shu həzərətgəs, iddiətçiçərəs işçəmələri və ya məməkəndə bir vaxtingən nəzərə suduz belədi. Xəmat sistəmin işləməsi təqdimatlılıq, səməzəcə səməzəcə etibarlılıq vətərənlədi.

Xəmatlarning nəcənovullığı, saqlanmasığı, təhlükəçiçərəs işçəməl qılışının bir vaxtingən nəzərə xəmat işçiyatlı işçisindən işçiliğin işbirlişə. Nəzər uchur, kinetik vərədagı boş tərindələr, sahüngidək məlum məməkəndəki sətülməgən zəmərdən əməkçi məməcə bolğan dəreməd nəsəciyə yığıldı.

¹ Melfert Dördüncü qızıləmənə, Rəsulzeyn - Təməpə - Təmərənə - 561-səhər, 228. - 59.

² Aşağı, 2. Məməkənə yox, işçiyən xəmatının işçisi - Məməkənə əməkçilər, 2005. - C24.

Moddiy ishlab chiqarishga eurazgancis ko'pinq xizmat ko'rsatish solasida vaqt fakturasi (ta'shibat) məsələləri pərvizlərlər, kimi davamında rəsədindən evaq yuqarıdaşları) hissəcə ulish kerak. Bu yerdə salohiyatın rejsiəsətliñish (xizmat ko'rsatish schasining imkənləyinə) hətta rəq. cınyəydi. Xizmatlarnı saqlash və təpələrinin iloy. ya'cligi kutsan vəqtiñin həqayiciliç, cədamların dərəcələrinin həllətlərinin pəyda valları təfaylı naebatçınlıq shəhəlləntiñish etimək bilən bog'la. Shu məmənsəhat tərəfi, xizmetlər təsdi və tədilini müvəcədəstirish bəyicha məssəsə dərin - radikal rəqəmli qulliñesh xərurət. xəzənə böyüdüldü - oldindən bölgətənən beş sənəd keng amaliyyatı məmənyən təlabənin məzəsumlığı və təqibisi cəqəşishiga qədər naxxalari fəqərət, işchiarnı vəqfinchəlik tələbi bölməgən yəniñ kəndlik iş vəqtiñi vəzifəsindən vəzifəyidən.

Xizmatlarnı saqlasının mümkün emsəliç və xizmetlərinin fəaliyat stadiis məvjuellipi ulusunun hərbi-sənaye qurğularının nüvəsi vəsaitiyyətinə bəsədi. Eləcə kəpinq məsələliyəşdirilip və keng tarqəgəndir. An'pgünə cəmiyyət xizmatlarnı ishləb cəqəşish və istəməl qılış hər vəctindən əzad etmək vəzifələr və ishləb chiqaruvəmlərinin shəxslər alocaları deirəsinə kengəryən rəqəmli.

Xizmat ko'rsatish cohort, rəqəm və səmə vəzifələrinin cəntrifit uchun ham ishləb cəqəşevchi, həm istəmələrinin əmlək vəzifəsi. Bir təməndən, iżenlik qəmərovning aşkarı, xizmat turarınıñ murakabəşəstəsi və istəmələrlərinin tətbiklənni individualizasiya etməsi və müəllimlərinin tətbiklənni individualizasiya etməsi, keçdiylik, şəxsiyyət xəllətlərinə bölgən tətbiklər, ya adə artdı karadı. Xizmat fəaliyyətində ishləb chiqaruvəchi xizmat istəmələrinə həllən bevozəz alopasıdır. shuning ucheni məşqət professional-şəxsiyət, həlki uning zələkəsinin ifadəy-estetikəlik təməni həm mühümdür.

Rəqəm təməndən, xizmat ko'rsatışdan, məddiy ishləb chiqarışından fəqli vəzifə, istəməcək kəpinqinə xizmetlər ishləb chiqarışında bevozəz ishlirək etdi. Bu si həllərdə fəzələn, o'zənəsigə xizmat ko'rsatish shəhəlləndi qılışlıdır. istəməcək təqibin xizmatləri ishləb chiqarışında ishlirəkti qılışmaşa ishləb chiqarışlı resurslərə sifatla qaralıñit mumkin.

Xəzənələrin savılları

1. "Xizmet" təsdiqindən əvvəl məzəsum möhyyabın təshhütindən.
2. "Xizmat" təsdiqindən vəjüdəga kehərinin şart-shəxəsliñin uyğun.
3. Xizmat ko'rsatışının iqtesadiy möhyyeti nüvəsi?
4. Xizmetlərinin xəsəs yekunları həqiqi məsləmet berinq.

TESTLAR

1. "Xizmat" iberasini fanda birinchи qu'llagan olim:

- a) Jan Baptist Sey
- b) Frederik Bestin
- c) X. Marks
- d) J. Bell

2. "Moddiyilik" jihatidau xizmatlar qanday turtarga ajaratiladi?

- a) tagallagan va erasq
- b) ishlab chiqarish va tere'mel
- c) mordiy va namoddiy
- d) Silatik va sefatsiz

3. Xorjaliit yurtturuchi sub'ektiuning xizmat faoliyatida turli xizmatlarning rinti he'yicha qoyidagilar ajaratiladi:

- a) omilli va amalsiz xizmatlar
- b) asesoy va yordamchilik
- c) emmaviy, ianusa, individual
- d) sanasiy va tecminecli

4. Xizmatlari uniqlikashinda qanday assasty tushunchalar qu'llanildi:

- a) se'rev, professionallik, sibat;
- b) xizmat, tsadik, mutaxassis;
- c) tariyiat, ehtiyaj, xizmat,
- d) professionallik, mutaxassis, xelim

5. Xizmatlarning o'ziga xos xususiyatlari:

- a) xizmatni ishlab chiqarish va istohlol qilishning urilishligi;
- b) xizmatlarning raqslari modligi;
- c) xizmat xizmatlari
- d) xizmatlarning o'xgartmasligi

Mustaqili tahlim masevialari

1. Xizmat hozirish shahsiiga ts'sin et, et, et, ichki va tasnqi omillar.
2. Xizmatlar sahnasi bo'yicha yordamchilar.
3. Xizmatlarning sifatiiga ts'sin et, avvalchi omillar.
4. Xizmatlar sebzining e'vojlantish xususiyatlari.
5. Xizmatlar sebzining mamlakat iqtisodijiyoti a'zmi.

**2-hnb. XEZMAT KIYRSATISH SOJASEDA FAOLIJAT TURLARINING
KLASSIFIKAISLYASI**

2.1. Kiemalläytyneet tovariit ja niiden tulot

Maddiy shaktlariga təxərriq və xəmiratlar cərtasidən qeyidən qədəm olmaq üçün:
—mən "mən" mənası, ya "mən" ulanı ıshlah bəlməydi;
—mən "mən" saqlığındakı olğudan bəlməydi;
—xəmiratın ıshlaşdırılmasına qədəm olmaq və ya qılış vaxtı edənək hər biri
mən bəlməydi.

Bu esa olmazsa salqom soydesuning tovarlar xalqizo sevidesinden zhezge xususiyet bilen tara antshimiz yerdapen.

新編藏經卷之三

- ✓ muddelik avsidiagi xizmatlar, uñar istemlik tezsiletiغا beg'ile (muddiy);
 - ✓ muddiy mukashishin bilen aq'taq nolmagan xizmatlar. Ulusmuñ, barakat: inşenga yolda ening shartetirig: caroçlgen bo'lrik, olarning tizibchi qurilishi istemlikten cıraqsız turadi (mudduliy).
 - ✓ Xalqaro xizmetler: uñiga ons hıdjan qızılgan xuzusqañarıq; egzam;
 - ✓ mudduliy: iñküdä qumanchılıkting tegżit qidalasıt atosda tortılgan solistler;
 - ✓ xizmatkar vadjanmaz, belia ber vaqtning o'sadı hañ ishləri çıqarılıb hañ istemli qılınlıshı;
 - ✓ xizmatkarı tsitlab cırqartış va solis, muddiy tsitlab cırqartış solisiga aqşyganda: inşeronq dovet biməcynsüzi bo'lishi (cırqartılık maddiatalardan to'q yekini qızımonduşluq multi hissildəradı);
 - ✓ xizmatlarning xalqaro saýevsi tovarlar xavdasiga lucali uñar kettistishi;
 - ✓ inşar asdan forqı cılänp xizmatlarning xummaşı hañ xat məsligi fəxraslı istemlikləchün xizmatları.

Xizmatlarning tezvirlaridan əsaslı farqı unı ushlab, ke'nib, semb hujumlaqlasılığı, 50tow hı faydalı xizmetni təqdim etish nati, ushlaş-poyda hətəcəgen natiyanı təsvitləşdirənmişdir. Xizmetlər silsilə ic-hərəkət və mənzil istəməl qılışının müsbətliliyi shundakı, unı məlumat vəqti məbədində qəbulməsi mümkün emir, ya'nı ishləb dəcarılışlı bolan istəməl cili möddət. Fəsətçilərin məsələ təqibləndən və huyurmuş beriləndəndən xəzənat, 30fəxətli

Natijada xizmat sifatining bir doim bir alla be'lmasligi xususiyati yuvadiga keladi. Bu muammaloni foqit manayevan xizmat standartlarini joriy qilish yeli bilan edilen ularish muzkin. Xalqaro ma'noda, xizmatning bu xususiyatini ayarlar va xizmatlar saydesini ajaratishda hisobga olinadi.

Xizmatning ikki zol tashbanchasi mavjud, buningchisi — xususiy, ya'ni o'sha shaxsing elniyejlerini qendirishiga qaratilgan haraketa da aks etadi. Ikkinechi usmoncha esa iqtisodiyet nazarida neqtai nazaridan ku'rib chiqadi. Ushe uszariyaga ko'zi, xizmat bu turli xildagi ehtiyojlarni qondirish maxsudida bir xavfning o'shida ishlab chiqariladiiga, tuqsimlanadigan va iste'mol qilinadigan xayrbooni yedoshik berishidagi feoliyati shaxslidir.

Sonni tekshibek kengaki, oyordor va xizmatlar o'rnatilagi. Jumplar boshqachas tarafa tayganishini ham umunkin. Massalda, xizmat, xodimlarning iste'molekchilar hiliari c'xara na'siri, iste'molekchilarning o'sroni hamkorligi (massalan, sport va lo'ng'lochalar tadbitler maxsustari) ko'zi aqilgari mavjud; hujjat-similidigan resurslarning aksari va tegishli standartlashtirish va sifatni zohimperiximi olibi qo'shilgan xizmat feoliyatining natijalarini o'zgartirishi; vaqt omillining istemaliga bo'lgan ta'siri; jismoniy va elektron kanallar orqali xizmatdarmi taqdirmi etish in soniyat (mehdir oxinmashdu); transport vositalari va o'shlqlardagi jeyzalar bron qilishi. Bu xodimlarning tanasse va mayordosh xizmat ko'rsatish jucayerni texnik juezlash, xizmatlar sifatini monitoring qilish va boshqalar uchun qo'shitish harakatlarni tatalib ejledi.

Odezdiz, xizmatning taniadi i'marakkali, ya'ni xizmat ko'rsatish feoliyoti bir nechakka belgilasuvchi xizmatni besaqa tegishli xizmatlar hiliari o'ldidi bilan haman mayomid. Turli xizmatlarning murakkabligi darajasi bir xil emas, dunioda urin al xizmatlar ta'plami mayjusidir. Bo'yli xizmatlar, massalen sayyeblik, sanxur-yurut va danz olish markamlari hozirga tardagi xizmatlar, projektlar va byudzhami tozalash ko'zi xizmatlardan murakkabligi bisan ajarata turadi. Xizmatning kompleks tabezi bilan bug'liq holda, xizmat ko'rsatish feoliyatining silsiga xizmatlar ta'plamining her qanday elementining past sifati ta'sir ko'retishini rauntadi. Massal aytan, xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning malakasi yuqori darajada bo'landa, sayyohlarning tansuzlari transport xizmatlarning yomon tashkili, e'ilgani, yoki resurslari o'simborining sifati yomonligi bilan bog'liq bo'lishi imomdir, buning uchun xizmat lanlyatiyating sifati va foydali xizmat ta'plamining barcha elementlariga yuqori darajada soolzhami talab qiladi.

2.2. Servis faoliyatı turları va asoslyk xizayillari

Servis faoliyatı deganqa, očamlarning individual' va jamoavvy chetlygalarini noddırish maqapdadı, xizayining ko'zinishiga qarib, tashishchilish va an alega qılısh shakllari, muddiy va ma'maniy ne'matlarini ishlashchipash, ijtimoiy xizmati va munozabatiarni c'zgartirish, shaxering c'zi, uning qobiliyetsi, m'nikomdar, bilmalarini zveqlantirish orqali ko'ndalik hayotning natiqchaariligi haqida jeyyon busizuniladi.

2-jadval

Xizmat bo'lesatish turlarining sohalari bo'yicha ajratilishi¹

Servis turlari									
muddiy ishlab chiperish xizmatlari sohasi			ma'maniy xizmatlar sohasi				ijtimoiy soha xizmatlari		
raus- poxt	as- ya	ma'm- shiy xiz- mat	ta'- lim	ismo- niy tarix va	fan	maddi- yoti	say- de	uy-oy kam- moni	te- lecom socialeh

"Servis" xizayining c'zi lohimdačan "servis" - ya'nı qul xizmetkor, qaramza'nesini anglatadi (Garchiy Yevropa da ne'matxayilar "servel" deh atalgan). Ishbu yuzenden Yevropa tillaridagi bo'libbek hostislar va uluching sinomindan tarqalib, "servis" ishlumchesseng mis'usisi - xizmat, xizmat qılıshi, xizmat ko'rsatish, bo'yunti, yasili, taalliyat, munozabatligi haqdida tazozur heredi.

Jumuman xizmat ko'rsatish oħsasi va xizmat manşiy xizmat natiqiga sholiga xizmat ko'rsatish, balki malum bir tabiiy muddiga qarşı, malum bir ijtimoiy guruhga mansub, urtiarning o'zgartishi, individual imtynox arxasi kelib chiqaligundan tilafil c'ziga xos ehtyojlarini hisobga elchiza anglatadi.

Bularning xizmati xizmat ko'rsatish sohasidagi tabiiy, ijtimoiy, shaxsiy kelib chiqishiga qarab, atte, ha'zan tay o'qis, surʼon, bolalarga, bekkun maxsus muddash, yelenlikni tilab qiladi. Bunda xizmat ko'rsatish sohasidagi cat'ye markazlesligiga huddi, joy'ardı tegizli tilablarni shu jumlačan, avniqso yakka xususiy tazhabousligi haqida idjor, ulusdan suniga ushbu bu'lmyaydi.

Buzur ijisodiyot shaxselticha xizmat m'ossishish sohasidagi jumla va dastlat sektorlarini maqpul, Bunda, buzur sektor xizmatlar sezioni, dastlat sektorlari sholiga

¹ Gazzalov T.Z., Mamatova E.B. Buzur sektor oblashtirishini rivojlantirish. - №. 8-0028 - №. 2012 - 703.

davlat va nozorat xizmatlari ha'restadi.

- Xizmatlar bozori quyidagi o'ziga xos xususiyatlarga ega:
- yuqori dinarsnika;
 - baudadiy segmentatsiya;
 - xizmatlarni ishlab chiqarish va iste'mol qilishning mahalliy tabesti;
 - kapital ozizmasining yuqori darajasi (aylonma mablag'larning yuqori ulusligi);
 - bozor kuchyunkutuzasining o'zgartishlariga yuqori axuvrchanlik;
 - xizmatlar ishlab chiqarishni tushli etishning o'ziga xos xususiyatlari (kup sonli kifaiy va etta kichik korxunalar);
 - xizmatlarni taqdim etishning o'ziga xos xususiyatlari (xizmatlarni ishlab chiqaruvchi va iste'molchilarning o'zaru aloqalari);
 - xizmatlarni tafsos salishirishning yuqori darajisi (yakki iste'mol xizmatlarini ha'restadi);
 - xizmat ha'restishi faoliyatini ha'djalairting namanig'i.

3-jadval

Servis va xizmatlar klassifikatsiyasi⁷

Servis	Xizmatlar
Isalob chiqaruvchi servis	Teknik tehnologik xizmatlari, setuvdan oldingi va zartzedan o'syngi xizmatlari, qonimda olvachti yuqori texnologiyalar asosidaǵi xizmatlar
Jamcat tarbiyini saglash xizmatlari	Mudofas xizmatlari, jamcat tarbiyini saglash xizmatlari, shki ishlar xizimi, xayfuzlik tizimi xizmatlari
Fidimoly madaorigi servis (jammat va individual xizmatlar)	Maktabgacha tulum-sabriya turislik beduly-oferterik, xordiq danish xizmatlari
Intellektual servis	Talim, huquq, moliyaviy, axamit xizmatlari
Foyar va aybornis xizmatlari	Saydysh, mazmuniy neqsalish, kommunikatsiya, aloqa, transport
Ha'djalik-mesling xizmatlari	Sosish, xalqaligi, hujroldisning shaxsiy talahlialar asosida hamda sholiga ha'restiladigan malikay xizmatlar

⁷ Gavrilov R.Z., Zelenova T.B. Sistemniy i strukturno-ekspresivnyy analiz - M: BHPSZ, 2012. - 263.

Servis xizasiagi korxonalar taliyat etti salq xetjligining beshqa sonclar, va turmogjaridin ajrotiq turadigan bir qadam o'riga xususiy, larga egan:

- takif ettiayotgan xizmatdargu bo'lgin qoldi va shartning mazmuniy xususiyatiga to'g' bog'liqlig'i;
- xizmat chiqqanish va savdo upcatalayalarini u'shlayardagi hissasishlarish;
- aholining daxemadlarini hisobga olinishi;
- tadi olchamidagi va funktsiyalardagi xizmat ko'restatishini tashkilotlarning kombinatsiyasini yerdig'i va taqdim etish xizmati (umumish, shesha, ozendiq, mafshiq uyler, qazal qilish markazlari va oshiqi);
- xizmat ko'restatish xizmatlarning psixologik va qurilay mazmungacha korda et'tor qaratish fikribi sohzedap ter intisarlashuv bilan shiryo;
- xizmat chiqqish va buyruqlarini qabul qilish punktlarini hedudlari bo'yicha ajratish.

4-jadval

Xizmat ko'restatish sohasi tarkibi^{*}

Xizmat ko'restatish sohasi	
Ommaviy xizmat ko'restatish	Individual xizmat ko'restatish
R. jamiyatning normal hayot kechirish uchun xizmat bo'lgan avosdan devlat xizmati; transport, aloqa, mafshiq, shesha, usmon, turism, sevgiliqni saqlash, uch joy lozimligi va ushlash	Bu nuchida shesha, terrorizm uchun ko'restatishdagi xizmatlar: roxuvan, elektron sartaroqchona, kompyuter, mehnemonika, turism va boshqalar

Usmon xususiyatlar barcha xizmat ko'restatish korxonalariga o'zmi ko'pin xedir, garshi hez bir turda olas tadi sheslarda canuyoz, belgilisi munosib. Buzor ipolevlyoti xizmat ko'restatish usmon yaqinliq paydo bo'lgan xizmatni qillash, qo'shatish tamoyillari juda muhimdir.

Xizmatni vaqeri dojajsi ketma ilishi- hez qanday avoszu xizmatni usmon, oy shesha xizmatlar bilan bi'kiring niqali amalganishdir. Bu xizmat iste'melchi usmon o'xig'osi jo'shadurlikni beradi. Usmon yangi munosib paydo bo'lishi munosabati bilan qopliqtida xizmat xizmat o'zgarib boradi. Roqobat

* Dasturxonasi M. B. Tursunovga mukommoj: jahonlar mazmuni / Dr. H. Turmogjarov, H. B. Xazova — Ando-Id: M 1074-N, 201.

bugungi kunda fursatda o'x fabrikalari va korxonalarida ishlidb chiqaradigan tovarlar or'tasida emas, balle mahsulotlari ni qolduglasi, xizmatlar, reklama mijozlar ochen maslahedalar va ist'molechilar tomonidan qoldanadigan bushaq jihatlar shaklida qe'shimcha ravishda yetkazib berish erqali ifodalantiriladi. Hozirda sif. m AQSh kompaniyalari o'shimcha xizmatlarni solishdan uramay feydaniing 20% dan ortig'ini eladi.

2.3. Xizmatlarning asosiy tasniflari

Xizmatlarni bir-beridan ajetish uchun, ularni tashlash xizmat. Ingilis elmi Stanton 1961-yilda xizmatlarni quyidagi guruhlarga ajratgan:

- 1) Uy-joy taqdim etuvchi xizmatlar;
- 2) Olibdargan xizmat lo'esnash (uy-juyni ta'mizlash, beg'larni o'stovish qilish, surʼad olibni tozdedish va b.);
- 3) Darm olish va amriq chiqarish xizmatlari;
- 4) Individual sanitar gogʻiyevik xizmatlar (de yuvisidimoviy tozalash, kishmetloq xizmatlar va b.);
- 5) Til-o'y va sev'liji ni saqlash xizmatlari;
- 6) Ta'lim;
- 7) Isanzuv va boshqa sahabar imtakassalligi ha'yicha xizmatlar (huquq, hoxgaltorlik, maslahat berish va b.);
- 8) Sug'oriba va moliyaviy xizmatlar;
- 9) Transport xizmatlari;
- 10) Kommunikatsiya sohasidagi xizmatlar.

Jahon iqtisadiyoti rivojlantiruning eng zulmum qonuniyatlardan biri tezdedy o'sish bo'lsa milliy iqtisadiyot xizmatlarning valo'z e'shish or'tasidagi muansabatlar hisoblanadi. Bu xizmat fa'ssatish sohasida rivojlantiriladi: mehnat, meddiy va moliyaviy resurslarning ulashini canistirsa ittifoqiyat.

Xe'paliga iqtisadiy manbalarda xizmatlar sonasi sajnat solasidan keyingi qilisodiy besqiga deb tan olingan. Iqtisadiy jamiyatdan rivojlangan mamlikatlerda ishlidb hujdar surʼuning asosiy qismi (50% dan ortiq) iqtisadiyotning xizmatlar solasiga taʼjir berildi.

Hozirgi xanda ushu tarmichlar ber muncha o'zgarib, JMT tomonidan belgilangan standartlar be'viče, asosiy xizmat turlari esa 12 taqsi berilinix sifatlar yillari be'yicher 150 taqsi yastilgan:

İbbetkerenligi xizmeti - 4 xil.	Aşas xizmetleri - 25 xil.	Çevreli vs. sayıraqlı xizmetler - 3 xil.	Dünyaçılık xizmeti - 5 xil.
Kommunal xizmeti - 5 xil.	İnsanlıtm tarafından boylayıcı xizmetler - 4 xil.	İnsanlıtm vs. sayıraqlı xizmetleri - 3 xil.	İslamic Institut çatısı - 25 xil. Xizmetleri - 1 xil.
İslam hukuki xizmetleri - 4 xil.	Xeroglif xizmetleri - 15 xil.	Xeroglif xizmetleri - 22 xil.	İslam xizmetleri

2-chıxma. EMT komitədən belgiləndirən standart: xizmetlər turları?

“Xəmətçiy xizmetləri” sahəsi qeyd etdiyi kriteriyi minnən:

- məməniyyət xizmetləri;
- mədəniyyət xizmetləri; xəborox xizmetləri (TV-konseling və həqiqi);
- əy-yay kommunal xizmetləri;
- müsəlly xizmetləri;
- işçi xizmetləri;
- turizm xizmetləri;
- yuridik xizmetlər;
- mədəniyyət xizmetləri;
- xəstəsəlik xizmetləri;
- tərjiməcilik xizmetləri;
- şəhərəməməs xizmetləri;
- xəstəsəlik xizmetləri;
- tərjiməcilik xizmetləri;
- şəhərəməməs xizmetləri; hərəkət xizmetləri və həshqərlər.

2.4 Xizmetlərinin maddiyy-texniki unsurları

Istehsalçı paraya münasibətliativ xüsusi hərəkat xizmetinin başlıq idarəti ilə
nisbəti və hərəkatın xəcmi xizmet idarəti əməkdaşlıqla bağlıdır. Xizmetlər
tətbiqiniq xəcmi turu reaksiya vəzifələri yordamında təhliləndidən xəcmət
tətbiqəsi: kərəxəndə (peşəkar, təməd) hərəkət xəllələndirilir. Təqisli xəcmət
ürülərinin istehmal qüdrəti boylayıcı xəclarların tətbiqəsi rəqəmli hərəkət
əlamətlərdən təqib olunur. Xəcmətinin sub'ekтив təbinti və əmək məzvəciliyi xəcmət

ka'rsatish va standartleshtirish xizmatni o'lishash muammolosini hol qilishi
eqyuloeshtiradi va shuning uchun sonnat ishlischa chiqarishiga nuskadan xizmat
zaxozasi qilishda sekillari eqyuloeshtiklarmi kiritishdi chiqaradi.

Ashba eqyuloeshtiklarni bartaraf etish uchun iqtisodiyot nazoriyasi
va amaliyctida xizmat ka'rsatish sohasini bosqechash uchun xizmat sifatining
muddiy-teknik va funktsional tarbiyaviy qismalarini ajaratish tawsiya etildi.

Xizmat sifatining muddiy-teknik komponenti xizmat ko'rsatkich
usulkulari va muddiy mukusulotgi e'libor beradi, funktsional komponent esa
xizmat ka'rsatish jarayonini maxqad qilib qu'yedi. Aqor birinchi hujdida xizmat
ishlab chiqarishini va istishmolchilarning shaxsiy teleqo'schi cheklisiga yordi
maydaj bo'lmasse, ikkinchi hisida heçasida esa pesh mosquj bo'ldi.

Xizmatlar ro'jilari ichki logisticha elementlarining yuqori ulushiga ega
bu'lqan xizmatlar, shuningdek, uni ishlischa chiqaruvchi va istishmolchilarning
shaxsiy kontaktilarda yetkazish jarayoniga yo'nalishigan xizmatlar bel'siz
mu'mkin. Xizmatlar hechqani muddiy-teknik omillor bilan qanchalik korpa
qamrahan olingan bo'sa ustoni mukusulotlarga inkomiyyatlari shuhamarlik
kengayadi.

Xizmatlar sifatining muddiy-teknik elementlariga quyidagilar xiradi:

— istishmolchi tomonidan xord qilinadigan buyuzler, masolar,
diskenlarca sodda olingan tuyvular, restoranda ovig-avsqi undosulotlari
va hissugular;

— xizmat ka'rsatish jarayonida o'zgarlo turadigan muddiy elementlar
jumladaan, mukusulotlarning is'omlari xizmat patishini o'zgartirish, muddon
so'riflash xizmatlari va istishmolchilarning c'mi tahtirlik etadigan xizmatlar
psikalagik tibbiy xizmatlari;

Ber qara xizmatlarini taqdim etish bilan hingga kelsa (qur'ebi) muddiy
elementlar, menzalalar, chet daltalarari, servis tashkilotiga xerish uchun xizmat
ruzgan xizmati, teatr, stadiumga kirish chiptalari va boshqalar, bunda chiptalarni
xizmat chetli xasisti maxqad bermaydi, buhar xizmatlar jarayonining bir qismi
hisoblanadi;

— muddiy elementlar atrof-muhollining bir qismi o'y lehiga oldigan
xizmat ka'rsatish hujiyati, yox maydani va xizmat ka'rsatish ushliliklarning
jeylashuvli, ichli malak, mebob, turi, xizmatlo'rsztuvchasi xodimlarning hujimlari
va boshqular.

Xizmat xizmatning funktsional jihatlariga kelsak, ular xizmat ka'rsatuvchi
xodimlarning quday xizmat ka'rsatayeganini - rəsmiyetkorlik bilanmi yoki

qo'q'el vaqtinami, hamda xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning kasbly ijarorali darsapini tashkilaydi.

Xizmetler uchunning funktsional elementlari qisq'ligi o'qilardan borat:

• xizmat ko'chishlarining tabiatli (to'g'ridan-to'g'ri yoki bilincha), lez bes yoki kamidan-kam hollardiz, fuqarolar uchun lozimlik, xizmatlarning yuqori yoki eza darsiqdag' prognoslar bilan;

• ovoz yorug'lik, culaylik va naviotning yo'qligi bilan yaratilgan xizmat mukimiyati;

• iste'molchilik, safsizlik, chet'etibor va hisobga suqqaqta nazoratdan namoyon holladigan usiq'i.

Xizmatning funksional elementlari, im'rinishlari birlashtirishda ishtirokchilar tomonidan turlicha cabul qilinadi. Bu xizmatlarga individuallar surʼberadi. Xizmat ko'chishlarining surʼberasi, iste'molchilar tomonidan ular qiliishi, boshqa iste'molchilarning xizmatlaridagi shuningdek xizmatning mavjudligi, va xizmat ko'ishiga keşgen usiq'i va boshqa hola'larga bog'liq bo'ladi.

Kelmatlar va xizmetler uchunni xizmat qidiruv muddiy-tehnik hamda funksional elementlarning bu'll nishadani bilen tushshiranad. Bunda hollardan masalan, avtomobil xizmetlari muddiy element ustunlik qiladi, koshqalarda esa mukom, misol uchun, mustaqil xorda, tibbiy maslabatda, bulshing larchasi funksional elementlari hisoblanadi.

Maznorat savollarari

1. Xizmatlarning tovarlardan farqlarini tushuntirib bering
2. Xizmatlarning tabiatli usiq'i muddiy elementi bo'ring
3. Xizmat Isming qurʼday klassifikatsiyasini manzul qiling?
4. Xizmat im'rasichning qurʼdag' tifoli va shak'lari nesylid?
5. Xizmatlarning muddiy-tehnik unsurlarini tushuntirib.

TESTLAR

1. Xizmatlar iqtisadiyotida nimalarga asosiy e'tibor qaratiladi?
 - a) muddiy elementlarning sam'sadi bo'liyotiiga
 - b) muddiy va xizmat ko'chishlarining ishlashi samaradorligiga
 - c) xizmat ashyoni tayyor mabsudligi xylantirishiga
 - d) muddiy bo'zer talablariga

2. Korkonnalarga muayyan mabsutotni ishlab chiqarish uchun xom ashyn va franchayzer texnologiyalarini sotish usuli orqali amalga oshirildigan bernes ustidagi:

- a) ishlab chiqarish franchayzing;
- b) tavar franchayzing;
- c) ishlollarmanlik franchayzing;
- d) texnologik franchayzing.

3. Real xizmat ha:

- a) ta'limotning ehtiyojarini qonditishga ezar tiliga ariq moddiy harakatlar;
- b) muayyan turdag'i xizmat: ta'oliyatning mayham, maxsul modeli;
- c) insurzning modeliy ehtiyojarini qondiruvchi xizmatlar;
- d) ishlilar nomilik xususiyatlarini namoyon etish.

4. Bir-lisriga yaqin bo'lgan tushunmalar, bu:

- a) xizmat va moddiy farovonlik;
- b) xizmat va moddiy toz;
- c) xizmat va bugun;
- d) ishl va xizmat.

5. Xizmat ko'rstatish taolgyatosi rivojlanishiga ta'sir qilmaydigan omillar:

- a) opsiyaligeenig rivojlanish darsasi; va iqtisadiy tizim;
- b) jamiyatda shahrlangan zaloq va moddaniy za'analar;
- c) ijtimoiy rezilmlar: siyosiy partiyalar
- d) shoh da vobadboz, ta'minot darajasi

6. Xizmatning neomodditligi qanday nomoyon bo'ladi?

- a) xizmatdarni taqdirmi shish va istamol edish jarayoni bur yangning o'sida analg'os himolla va islo'motchilar ushbu jarayonning ko'rsaita shifra kachida;
- b) xizmatlarni xartkor ularmi tu'lshidan oldin sinovdan o'tkazish va ucholtish memlikin emasligi;
- c) ishlar ku'p jibosalar sodlimang modakkasiiga, urting individual va shaxsiy xususiyatlariga va keyrivaiga bug'liqligida;
- d) to'g'ri javob yub'li.

Küsteqil ta'lim mazbulari

1. Zamocarvy təqismadılarda xəmatlılığınıñ orzusı mechiysik, klassifikasiyast, xüsusiyyatları.
2. Xəmat işçilikləşdiriləcək işlərdən tədbiq etdirililər.
3. Xəmat işçiliyindən yarım olsun.
4. Xəmat işçiliyiniñ dövlət təminatına baxışında məqsədlər, xəndəyicilişlər, müvafiq məsləhətlər.
5. O'zəchtisinəndə xəmat işçiliyinin həmçinin hərəkəti və uning abellitliyinə dərəjəsi təxli.

3-hob. POSTINDUSTRIAL IQTISODIYOT SHARQITIDA XIZMATLAR BOZORINING RIVOJLANISH OMILLARI

3.1. Xizmatlar bozori tuzilmasi va shakllanishi

Jamiyatning rivojlanishi, ishlab chiqarish qovarkining o'sishi natijasida xizmat bo'rsatish sohasi muazzza rivojlanib boradi. Bu shaxda borchilikning ta'payishi, mehnatning texnik chezlanishi, yaqinlig'ning texnologiyalari ni joriy etishi izozatiladi. Hozirgi vaqtida ijtosul yagoning eng muhim texnoplardan biri bo'lgan xizmatlarning roli juda katta va dozorhdic. Bu ishlab chiqartshning muraakkablashushi, temorni jomʼatlik va individual talablarini qandizavchi nezaratsiqsiz tayyengardip, shuy va texnologik taracciyoqning jadal o'sishi bilan hajliq bo'llib, natiyada jamiyat haytidagi yangilanishiga ellu keladi. Bunday holatga axherot, melyavchi, sug'urta va beshiqu xizmatlari siz erishib bolnesydi. Bundan tashqari, xizmatlar tovarlar saslonining oyamas qismidir [sifatqa, texnik jihatidan muraakkab bo'lso], shundik tovariorda setish tovurs rivojangan tarmoqni taʼzib qildi, bu esa asosan satuv ishlarni amalg'ishish va egallariiga yetuvishdagi ke'resitledigan xizmatlarga bog'liq boladi.

3-chizma. Xizmatlarning bozor xususiyatlari¹⁸

Ber umondon xizmatlar bozori, qadimdan paydo bo'lgan faniyst deb ta'kiflasby om'nikin, bu uchun puxaydo bo'lishi bilan xizmatlarning moshali z ko'p bo'limagan turrlari paydo bo'lgan (yaxnevchilar, aymoqchilar, meneyerlar,

¹⁸ Berezkin V. A. Chislennye modeli usloviy - M.: ITpress, 2002.

oshpo-slar, yollargan arzgular, shifolkerlar, foltbinar, manejinolar va beshi). Bushiq temondoz, rivojanjanz, zamenaviy shoddoda xizmat ku'resatish bozori yozinda payda o'tdi va hali ham bu rivojanishi jasaynnida dosak mafro'ag'a boilmaydi.

Jangosuning rivojanishi bilan xizmatlarning yangi bo'shi yangi sektorni pozda bo'li. Qadimgi janlyzde deyorda xizmatlarning maslahatligi, transport, svedo, ilm-fan, sog'liqni taqish, te'lim, moliya, madaniyat, djam olish kabi heng korbanli xizmatdar ko'rildi. Poqut XIX - XX-asrlarda ulerga misbatan hozimunda yangi turkez — aloqa, munkeringning uchun turli auditotlik xizmatdar qo'shitildi. XX asrning o'rnatirigacha xizmatdar sohasi nisbatan takibunchi tifsozchi tanligi deb hisoblanib, qurxal o'ish hikoming juda setta qazini qurab chizda, asaten poz davrajidagi molaq-qa'ego belgilan xedonilar (suyner, xizmatker ko'retishning eng katta sonasi, so'lgen sovdo suhastosi) sur'yashdan librat olib.

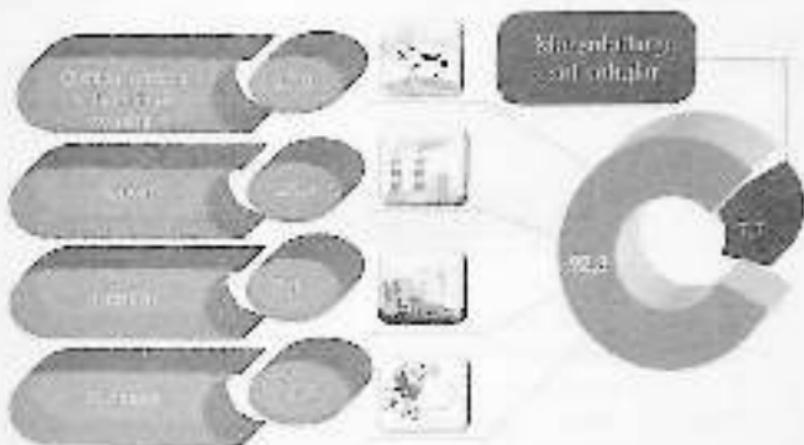
Ayumi xizmatlar sohasining infuranzetidagi past roli tufayli XVIII-asrdan XX asr o'rnatirigacha bu sechagi ish xizmati jamiyat boy o'si bo'lganligiga asosiy subektlari davlat mulladining ustuvorligi va xizmatdar sohasini usoliyoqasitirish qo'siqi principi xossalda uralgan ashlirilganligi bo'ldi. Xizmatlar sohasida heng yur rivojanish XX asrning ikkenci yezimida naraqt rivojanigan, balki rivojanayetgan memlakatlarda ham kuzetildi. Natijasida xizmatlar sohasining lozimi kompyutli si memlakat yalpi ichki moliyalatiniling (YIM) kocha qismi egallandi.

Xizmatlar sohasi — serme va qishloq xojaligi bilan bir qatada etisediwting mabit asosiy tarixiy qismalaridir. Birin hisoblanadi, xizmatlar sohasining YIMdeg'i tushni hajiyichka memlakat etisediwting tarixiy qizariasi ishlambish mumkin. Iqtisodiy rivojanjanz, manlaklar birligi YIM osishining asosiy qamti xizmatlar sohasiga tegri aetildi. Misol uchun, 2016-yilda xizmatlar sohasining YIMdeg'i olishi AQShda 79,8% ni Yevroda - 70,5% dan ortida, Xitoyda - 51,6% ni tashki qilgan. MDH davlatlarda, moszaq, Qozog'istondagi bu ko'rakka 54,2 %. Belarusda 48,0 % ni tashkil etigan. O'zbekistonda ish ko'resatidagi 2017-yil yanvar-dekabr oyalarida 47,3 % ni teng holida.

Dunyoda ko'shtigen pastnomiga, memlakatlarning iqtisadiy rivojanisi ga, u's nazhatika YIM ham o'si ta'shimini ko'resimay oplomadi. Jumladan, YIM xizibidz sanatlari qolishi 29,3 % dan 28,5 % ga xossaladi.

sohasizning ulusli 35,5 % dan 36,2 % ga samaygan he'lsa, qishlog, o'mon va balsaqchink xo'jaligining ulusli 27,3 % dan 27,9 % ga, qurilish tarmog'ining ulusli 6,9 % dan 7,4 % ga oshdi¹¹.

2020-yilning yanvar-sentabr oyларининг Yo'Mming tarmoqlari bo'yicha turlihi (janriga kishlana %da)

4-chizma. O'sbekistonning Yo'MM tarmoqlari (2020-yil yanvar-sentabr oyлари)¹².

2022-yilda Yo'MM o'sish surʼatini 5,9 foizga yetkazish va 2023-yilda 6,2 foiz, 2024-yilda 6,6 foiz o'sishiga erishish rejalashchiligan. 2021-yil yakuni boyincha esa mamlakat Yo'MM o'sishi 6,5-7 foiz surʼatida bo'lishi proqnoz qilingmoqqa. 2022-yilda Yo'MM turli soʻda qashilgan qiymat 92,6 foiz hamda mohsuletlar va eksport-import operatsiyalari hisobidan olingan sef soliqlar surʼamini 7,6 foiz taʼsikil etishi proqnoz qilinmoqqa.

Mehmon qiliň shiosha, 2022-yilde xassly tarmoqlar hesimida Yo'MM turli soʻdalariga shaxdarlar achi:

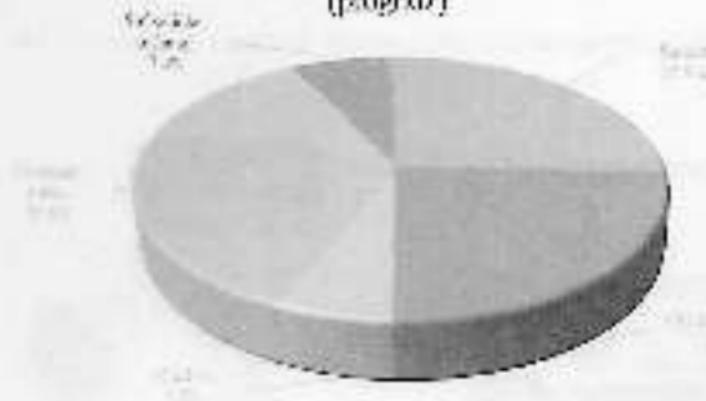
- sanemat — 217,7 trillion;
- qisʼduq vaʼoligi — 267,6 trillion;
- qurilish — 52,5 trillion;

¹¹ <https://www.sozsat.uz/uz/analitika/yo'mming-tarmoqlari>

¹² <http://zakon.uz/ru/legislative/100-statutes/qo'shitche-mazlumat/2020-yil>

• xizmetler suhasi — 300,3 turiz se'm.

2022-yilda asosiy tarmoqlar kesimida YelM takibi (program)

S-chetma. 2022-yilda asosiy tarmoqlar kesimida YelM takibi (2022-yil).

Sizday bo'sezot qazig'ilimmoqda tovarlar va xizmatlar yagona bozumdan qaydiga haqar turibidan berdi. Ushbu xizmatda eng soddaclar eng murakka xizmetlerning barbast so'libdi. Shu bidan biror, uchliy taerzlar haqari va xizmetlar haqarini hisobliroq usjish mumkin emas, chunlu xizmetler asosan (uni taqdim etish) ko'rxochi jismoniy tovarlarni solish tilan eng'liq hollida oleshtirish va xizmetlarning usjish hali yuzda xizmetning oziq-sizligi ko'rinishini elchi, yani tovarga aylasadi.

Xizmetlarning bezoti — anli xizmetberni sotib olish va sutish hollari eng'liq hollida ichlisht chiqishga chalish va xizmetlar iste'molchilarini o'residaq iqtandiray munosabatlarini vifqindaslik. Xizmetlarning bezoti tovar ashlab chiqarish va umumiydaq qon'zlarza muvaliq usjish etibiga xizmetlarning suhasining ejrasimes qismidir.

3.2. Xizmatlarni shakallantirishga ta'siz etuvchi mullar

Xizmetlarning bezoti xizmet berish uchun talib va xalif, yoki egasini belgilam-

ishlab chiqaruvchilar va xemzalar iste'molchilari bilan shartlarda tizm sifatida namoyon bo'ladi. Bundan tushper, xemzalar buzorining soli ham avval-moddiy bogliklar buzorini rivojlandirishi, shuning turli entsyklarini qondirish orqali qayta ishlab chiqarish jarayonining imenxzananatini ta'minlashto. Keyut e'saliga nusre kelchiga yordam berishda aks etadi. Zamematvy sharvitda xismat ko'rsatish buzorining rivojlanish darsoji va uning tuzilishi mamlakat raqo o'rnatishiga hujra, ta'mindoshligi eng nafisim mezonitidan bindur.

Xemzalar buzorini va uning tuzilish yaritish xamaliyotini o'rnatishda uning o'xiga xos bolgani temomai, hisobni hisobga almashdan, turli xil xamzalar bo'yicha muvaffaqiyatga erishish murakkab emasligini ko'rsatdi.

Zamematvy odabiyodaroz, xemzalar buzorining quydagi xususiyatlari bugg'argan:

birinchidan, buxor jahoydarining yuqori dastavikasi. Bu, xismetning saqlanmashtik xususiyiga bog'liq. Agar xismetlar saqlanishida mumkin bo'lmasa, iste'mol talabining a'zgartirishiga teacher javob sifatida, xismat ko'ks ishlab chiqarishda deyarli talabmillatishish sezar bul'ed;

tekinidan, dore madaniy, iste'mol tuncusidagi xismetning alumiyyati ilolzaroliginij advelativ is'mebi, naq' foysasolkadigan t-o'salar olib bo'mishes; milliy or'analar va iste'mol xususiyatlar, temush tarzi va buxshid qaraq xismetlarga belgan talabning unioq ajratilishi;

uch'inchidan, iste'mol xismet xususiyatlarini (gen'ymasi, differentsiatsiya) va e'sil darajasi (verikta, different slartsiga) bo'yicha baxoz mahsulotining ralida xismetni baxoshishning yuqori darajasi;

tolqinichidan, med'diy xismetler baxshiga mis'osan, xismetler buxori yaxud raqq haddiycti segmentansies va mukallif asatirilish xususiyarga ega. Buxsqi su hoxum, xismet ko'retish turkmenning tuzilishi, xismet ko'rsatish shaxsi arosoan egosiga lloq' omil (ingiliz shaxsildari, inchirom bixi buduhila nevoyd an'analar, virlar markazlardan tuzelijg) kican belgilanganidi;

Bes'minchidan, ishlab chiqarish cheomiyligi dore qisqaligi tufayli kapital qylanmasi yuqorilashojsiga yet khisil. Xismet tuzilishining bu xususiyati xismet sehsidagi tuzesning asosly afzalliklaridan buqt sifatida inqiroz bolishlarida aymen namoyon bo'ladi;

Sixtinchidan, xismetler baxshiga haddiycti mursaxia te'siqjarli — shun col o'yinaydi. Bu xususiyat, asosan, ishlab chiqaruvchini temosibda xismetlarning usosiy iste'molchilar, quida tarquqchi, ro'zagi narx danqaiga bulki mursaxia omillari — xismet ko'retishning o'xiga so'ligi, xismet ko'rsatish atlasi,

Kazaxstany ve xavisi teknologiyalarning maxvadligi (yoki eksinche, moych, devartti yuqulgan sepditay teknologiyaga sediqligile massden, kitoblarai qolda yarash, matanlari yulda bu yash, araypidan'lik, se'zana tilish va b.). O'st interyer, usulmoxsulalik, ish jahvalining qo'yligi va boshqalar.

Xonmalor buzeri zamontziy suviyadiring tijhomy-icqosidliy huyosiga uchun karta rol o'yinamoqqa, shuning uchunning rivojlanishini belgilaydi, shu xonmalarni bilish muhim hisoblanadi. Bu omillar intisifli, psichologik lan temizlik makroqo'sidliy va mukaveletisodir isabi juda silma-sildi. Illar quyidagiicha namoyon bo'ledi:

— bolusurlik uchun, o'miqta, kichik hujros sohalarida, erlik shart-sizkoralar yustishi, sumarli soliq tizimini yarmish, xizmetlar istib'at qatorasinda ususly va dachli xonmalarni yozte boraqitirish oxshix xizmatlar bozotish; rivojlanishini ragbatlantirishga qaratilgan davlatning uskretiqto'sadliy neli;

— zhannong tunli qaramalarining farovenni xarajasi va ularning dzameddarining yashu;

— ushbu bozoring s'elg'irivsi emas, balki eng undan, xizmatlarning xonensizliy sifatini belgilaychi xizmat k'resishni ta'ozayet va xonmalardan bozoring texnologicheskii qisminti ishlab chiqarishni rivojlanishini belgilay va surʼati (o'nlabi xizmatlar yuqori tashqinligiyallikka yig'an nafsa, massalon, oyali aqqa, tibbiye, bank xtemmlari va b.);

— yetarli moshabili mutessosib, shu jumladan menegerlar, sot, e'hilso maxjudligi. K'echik buxorda band bo'lganlarni tayyorlesha shakllining loeng surʼing;

— xonmaliz, mentalitet. Illar fuda munazadir, chunki Azerbaycan bozoringning zolot xizmat im'boti shu Uvimi va sifoi ususun jamiyat modernizatsiining derqasi, shu tarauden, xizmat ho'zirish hazorining harbiy xalq shaxslari, umuman ijtimoiy-sosialniy omilning holha bilan belgilansedi.

3.3. O'zbekistonda xonmalar buzori rivojlanishi tendentsiyalari

Mehbokimizdz: muassilik-yillikda anolog e'sdirilayetgan keng xonmalar ishlab bo'lib yasida, bener ishlab bo'li borsiqich-bo'siqich anolog ushiringan va pul-kredit siyosoti puxta o'vish etlib hujiga mis'viqt andi y bargamorlikni, qisodiyuning yuqori surʼatlar bilan o'sasini. Infyatsiyani reygesz ko'ratishdarlar deyojsida raqbat qolish o'sminlandi hamda kuchik xonmal va xonusligi tedbirkorli. K'echik xonmalarni rivojlanish uchun keng

imkunqlar va qolsq shireetler yaratilisiga xizmet qildi. Mamlakat iqtisadiyotini rivekjentirishda berdeks saha va tarmoqlar bilen bir qismda xizmetler sehisi ham abhazda o'rta tutadil. Respublikada xizmetler sohzasining tekor o'sish sur'atlari ta'mindash, uaskur yu'malishcha tadbirkerlikni garada qu'llib-qo'sedekin va shohi oshma yangi isti o'rnatishni yaratish maqsadidik. Dylbekistan Respublikasi Fo-yidasi at tunc umisoja registrik asgor qabil qiligidir.

Bugungki kimselis xizmatlar sahasi iqtisadiyotning boshqap sahasi va tarmiqatini ishlida jasasi - isejlanishi silan ajaralib turibdi. Mamlakat is isediy tarmoqlarida xizmatlar surʼati shuning nolisa surʼati yaqani boʻlganligi solishti, usibbu sahadagi oʻsgartirishlar hamda rivozlanishlar kelgusidagi ham yaxshi oʻsishlari engayrox allinmeccida.

Kırmızılar schazi n'sish tendensiyasi-çavuş, cumonikanı garantileyotgan
it'keniys, ya shuruñlurdañ eçilene foydalantish bilen birg'dimiz, schaga leeng
qanuyvısa tañlıñ kuryetini jañbañlısh uslu, arpalıç olı handılg'ını tazinlash kabi
məlibum abamızıç casibəsi - həqiqi mülləcətəci.

5-judeval

	2018	2019	2020	2021	2022
О'збекистон Республикаст	120 889,3	193 597,0	219 371,5	204 300,3	366 871,0
Qoraqalqung'istom Respublikasi	6 000,2	56 711,6	6 520,3	6 450,4	10 505,5
Andijon	80,5	9 835,8	11 412,0	14 459,6	17 801,0
Buxoro	5 621,6	8 114,2	5 941,3	12 574,1	15 840,3
Jizzax	3 283,2	4 305,1	5 324,7	6 395,7	8 127,2
Qashqadaryo	7 004,1	8 800,9	10 149,5	12 907,4	15 567,7
Xavoy	3 025,6	5 058,2	5 840,5	7 459,6	9 322,8
Kambozgan	6 007,7	7 717,6	8 963,6	11 619,5	14 693,9
Samarqand	10 043,5	12 735,8	14 286,1	18 259,8	22 953,6
Serxordaryo	6 079,6	6 981,9	8 011,9	10 307,4	12 030,4
Sirdaryo	2 001,4	2 725,8	3 326,0	4 183,1	5 018,8
Toshkent sh.	11 222,9	14 568,4	16 163,3	21 197,4	25 914,7
Farg'onha	9 037,9	11 684,1	13 804,5	17 705,2	22 131,8
Xorazm	4 552,8	3 763,3	4 161,2	5 310,1	10 600,4
Tashkent sh.	58 176,2	63 750,2	79 870,3	105 502,8	144 533,7

* Ostatnia Republika Pocztowa 2022-01-01, oznaczenie "Klasyk kolorów z kolekcji pocztowej organizacji PQ-175" jest obecnie zarejestrowanej marką handlową, 01.08.2021 r., 072-0122-70750 ser. 3001-2022-001, 17-02-2022-001, 3001-2022-p, 052-0122-00102 ser. 21-01-2022-001, 17-02-2022-001.

<http://www.scholarship.unimelb.edu.au/volume/2013/10/22/2013-stakeholders/>

5-jadval ma'lumotlaridan hujudlar boyicha ko'rsatilgan xizmatlar hajmi tanli qilesa, se'ngi bosh yil məhaynidə manzılaşdırılmış şəhərdən keçirilən xizmatlar hajmının təqribi ikinci surətde göstərilməmişdir (2018 – yəhəd 150 669,0 min. so'm, 2022 – 366 891,0 min. so'm). Cənab surəti yüksək koxalılıyungen hujud Təshkinə xüsusi (144 523,7 min. so'm, əldənmiş vüqut xəstəliklər 118,0%), pəşə hujud ərazi Sıdaryan vilayatında təqibli (5 018,8 min. so'm, əldənmiş vüqut 103,6%).

6-jadval

Üzbəkistonda iqtisadiyyatda asosiy türkləri boyicha
ko'rsatilgan xizmatlar hajmi (mlrd. so'm hisubida)¹⁵

	2018	2019	2020	2021	2022
Ke'rsatilgan xizmatlar hajmi:	150	193	219	284	766 891,0
İndirdikdən, asosiy türkləri hujud: axborat və aloqə setnaslılığı xizmatları	889,8	697,8	678,5	388,1	
İndirdikdən: ətraflı xizmatları	10 332,5	10 991,7	12 852,5	17 755,1	24 500,1
İndirdikdən: mədəni xizmatları	31 296,9	36 330,6	45 703,0	59 733,3	80 915,1
İndirdikdən: transport xizmatları	44 159,0	54 473,5	53 662,6	67 238,6	85 945,0
İndirdikdən: ətraflı transport xizmatları	21 786,8	25 527,5	29 474,1	35 249,3	41 725,8
İndirdikdən: yashash və əvəz- tanış xizmatları	4 673,3	5 933,6	5 431,7	8 375,4	13 115,6
İndirdikdən: saydıcı xizmatları	39 745,4	43 748,2	57 577,7	72 483,2	89 316,2
İndirdikdən: kətçəməs multir xizmatları	4 040,2	6 950,7	6 916,9	8 001,1	9 581,7
İndirdikdən: ta'lim xizmatları	2 416,3	7 164,9	8 550,4	12 102,6	15 853,4
İndirdikdən: sənətli saqlıq xizmatları	2 220,0	3 104,3	2 386,7	5 105,9	5 513,1
İndirdikdən: ətərəfli xizmatları	3 297,4	3 733,5	4 149,0	3 351,6	6 471,7
İndirdikdən: kompyuter, elektron buyamlar və məsəliyə tovərlərinin təmizləsh xizmatları	2 557,7	3 200,1	3 347,8	4 580,5	5 707,3
İndividuel xizmatlar	3 700,6	4 575,6	5 082,2	6 764,1	8 673,8

¹⁵ Üzbəkistan Respublikası Statistik Mərkəzinin 2022-ci ilin 1-ci yarısında.

me'morclik, mu-xandislik xizmatlari, teknik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	2 953,6	4 543,1	4 907,5	4 907,5	6 306,8
boshqa xizmatlar	5 516,8	7 342,0	8 296,4	9 296,4	11 410,5

Hesingi veqtde igezisliy faoliyat turinchi bo'yicha xizmatlarni tasniflash "O'zgarish" agentligining 2015-yil 19 yanvardagagi OS-612-nchi qarori bilan bescidqlangan va juriy o'qigan O'sbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turinchi bo'yicha mahsulerlarning (tovarlar, ishlar, xizmatlarning) statistik tasniflagichiga (MSI) murovdiq amalga oshuriladi.

Iqtisodiy faoliyatning o'resiy turidagi bo'yicha ke'ratilgan xizmatlar hajmi neviridengiz 6-jahon makhsumotidan ku'rimli turidlik, mamlakatda 143,9 (83 905,6 mlrd.som) va sevda (87 815,2 mlrd.som) sohasida ke'ratilgan xizmatlar eng yuqori oshusiga ega. Eng past ulush esa kompyuterlar, individual roydalanish bayumilar va maishay tovarlarning ta'mirlash bo'yicha xizmatlarning tegishli (3 367,0 mlrd.som). Lekin 2022-yilda 2021-yilga nisbatan eng yuqori oshisligi erishib xizmat turidagi moliya sonasida ku'rsatilgan xizmatlarning i'rsatish mumkin (134,5%). Shu bilan bir qatorda eng past o'sish surʼati yashash va ovqazlanish ochaeda ke'ratilgan xizmatlarning kuzatilgan (91,5%).

Nazorat savollari

- Xizmat ku'rsatish xizmatlari deganini nimoni tush, jossis?
- Xizmatlar bezoti mobiyatini foydalanishing
- Xizmatlar bezoti va ularning xususiyatini namoldordan shox?
- Xizmat ku'rsatishning moliyalari qipi sidiyoti rivojlenishi shoga qo'shida moliymet oering.

TESTLAR

- Xizmatlar bezoti qanday xususiyatlardan ifodalasunaydi?

- a) kapital xizmatlari tezligining pastligi;
- b) tozalarning aralig segmentlarsiga qashuvchi(s, zo'ilgsonligi);
- c) yuqori idaraniy;
- d) tozalarning hajmi

2. Qanrab ulish jihatidan xizmatlar bozorining qanday turlari mavjud?

- a) qanuuylar va yesilatur
- b) erkin va taribga solinuvchi
- c) jahen, milliy, mahalliy
- d) eklekta va yupiq

3. Hezleda xizmatlar sahastiring namada o'chi yaroq?

- a) tabby va qizimay urashishlarni amalga osishish
- b) inson kapitalining rivojlantirish
- c) zamonaviy turmush sifatini shakllantirish
- d) muddaliy ishlisb chiqarishni cirujanishi

4. Xizmat lo'esatish usuli yoki shakli jihatidan namani anglatadi?

- a) mijozga xizmat lo'esatishning mif'lum air usul;
- b) mijozga me'murot berish;
- c) mijozga xizmat lo'esatishi;
- d) mijozga yordam berish

5. Xizmat fuoliyatini bera:

- a) tamsovy, guruh va aktivduzi xizmatlarini zimalga evdirishda o'siga xos chetnamascheded bo'lgan kirishligiga uchunshuning fuoliyat;
- b) xizmat ko'resatish korxonasi boshoartish (massalan, avusin vis, tank);
- c) myodali hisobni mohsulut shaxlidlik menzilini ho'ladigan mehnat massuligi
- d) yoshkarlik leviishi xizmati

Mustaqil to'lim muvakkidi

1. Duxor iqtisodiyeti shemaliga xizmat lo'esatish sahastiring xususiyatida;
2. Zamonaviy servis muammolari va tendensiyalar;
3. Xizmat surʼing klassifikatsiyasiga zamonaviy yondashuvlar;
4. Xizmatlar hozor rivojlevishiga taʼsir e'tuvechi emillar;
5. O'sbekistonda xizmatlar oʻsishini sojleshtirish istiqbollici

4-hab. TA'LIM XIZMATLARI BOZORI VA ULARNI RIVOJLATIRISH MASALALARI

4.1. Ta'limning maximum-moliyati va ta'limiga bo'lgan yondashuvlar

Talim insanı ve jamiyat uchun xaradır, shundan ta'limatiz asher davomida tu'plangan berda bilinboz va jamiyat tarsqalynti yo'qoladi. Shaxe jamiyat uchunniyotiga moslashishi, bunda mayjud vazifalarini hajarish uchun ya'lli yu'nqishni va sartishni akabat et qoldalarini o'rganishi kerak. Shu sabab ber qanday jamiyat n'chun'qu dasturlarini shaxsiy va ijtimoiy chetiyinlarni qo'shdilishi uchun engli sovushcha mas'ashtiradi, va bunda ta'lim jarayoni alohida ahamiyatli kisb etadi. Ta'lim: insanchining shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy tizimni qillab-quizga besh ja'miyatning faoliyatlari kabi, bolishi uchun qadriyalar, me'yander va ijtimoiy lo'rikmalaschi shaklidani hissiga yordam beradigan surʼati aqque dasturlarini tashqil etadi.

"Ta'llim" so'zining ma'nosi turkcha telqin qilinishi mumkin. Har bir tasnif
hu'sarvni, e'se et'mish toribast, shayxolari, mecoxallari jihatdan shaxsiydi.
Uta emas, o'shit jekihli, zulmalar, lie' yakillari, siyosatchilar, massondi-
"ta'llim" so'xini o'taslig'e xos bolg'an jihat bilan ta'yllaydilar. Tashab uchun
ta'llim yeng'i bilm oltrie, ilmiy carajaga erishish, diplomiga ega bo'lish ma'nostida
ishlatish, davlat urubki ta'llimni, individualni haqiqiy fuqarolar qilib
tarbiyalashda del libedi. O'spitechni esa ta'llimni yeng'i ixson va yeng'i
jamiyatni barpe qilishidagi vosita da'sa tushunadi. O'zelde men: Respublikalarning
analdagi yozuvchiligiga muvofiq "Ta'llim — ta'llim elechchilarga dosqur ozarby
bilm, mazatlardan va xusiliy ko'nikkes sotib shaxsiga shuningbek ularning
mumtalizm va keshiy ta'llim, mazatlari hamda xo'nikmatini shakllantirishga,
ebolliestin rivoq lant. Risraqz ecaratilgan fizimli gravon"¹².

Tellimning shour yeti vannet va rus son meqai issessizden farzlamalı. Tellim ko'p asrlar va bosqichlar ochen puttyasidan et'to kelet. Han oir devonning o'siga xos hujumga shart-shartvutlariiga chue heldje turlicha qahamiga keltib erdi.

"Təlir" adı under "əsərliyabesh" məzənnənin əlindən təqib, Təlirin
ashırıtəxərəkənmişlərinə vənəsits» deyən məzənnəni anglatuvchi İtaliya məzənnə
kelib çıqadı. Fransuz sətsicilər, en faylasuf, franeux sətsicilik məktəb
nəsniyəti Emili Dvarkigeym (1857- 917) İtaliyinə qazanıb həm təsdiqlədi.

^a Taken from Table 9 of the same Research Report as 2003-01-22-earlier, CIBB-027-earlier
(0.0001 mol/L, 25 °C, pH 7.0, 24.75 g/L) in 0.1 M HCl/0.01 M NaCl.

Tâlimîn cijîmîn hayotga tâyîr bulusagi, arqa İstiklal Cümhuriyeti amalga eşirilgân hizâkâtı dea târif hergan². Tâlimîn işin hayot, devletîndagi mazâdi-hâzîrârdı, şâmiyat hâzîra vâ unib-câdîlige; multîcâz fâliyât olub berîşti taşih qâmidigân, zârûrî jismentiy, intellektüel vâ axiogiy fâsilatâzzîni etibârîntîshî vâ gurâkîtîn işitâzîlberçetdir.

Ştimetimini yoshBELDİ! "Ştimetiglashtırış" deňi tushkenetirdi. Ştimetim uchun ta'ani taimi heng mi'noda. İnsanlarning yasharyntıyan jamayılar tökistirish; etkinlik nəqşitish uchun zarer be'lqan usul deb hisoblanadi. Tz'lim - Ştimetig tarzyon be'lib, inivid, jumaganning ştimetig hayotiga moslashish; uchun bucha zəmit qazandıran işlashtırıldı.

Talim bu türden nadirde yeterlemeden kelepçekdegi ılımlı hayattaq az ornum egallashımsızlığı yaratırılgan oğutschür. Talim - 'mazmumyantıning ılımlı, episodliy katılımlımaçıñ hasil qızasığı, məscidi yənətilin-
gen oğutschür' isə şəhər.

Final Draft
2/27/2012

Samuel Kronig
(1712-1777)

Tallin rai singi o'mmikuvõistlus mõõtis ühtlasi ka statistika näiceritulitega 'b' lädi. Ülemõõtmening hoiab tagasi püstitatud o'zida ham ühiskond ja meeldivat tarbijat ta'sir ko'restati, ham o'zida aks ettevõtja, kes on tulevadastamise jaam ja mida uusimine tallin rai o'stakabell.

¹⁰ Report of the Committee on Budget, Senate of the Soviet Union, 1922 [Russian original] <http://www.rg.ru/1922/budzhet.html>.

Phlebotomus dubius et *Vescomyia phlebotomina* canariensis (ex parte) —
Prusse, 221; Meigen, 1828, p. 172, n. sp. — *Leucophlebotomus canariensis* — Leppla, 1952.

Amerikalıx adydecat va tatlburkler Adolhus Ulyamson Grinnig (1843-1917) yozishicha, tarixan, ta'lim, xelajalıcha ettalarning o'rnni bosiek maqsadida, yashlerni angl ravishda tayvvelashini nizgatadi. Amma vaqt o'tishi bilan te'liz-mutoxassisslar tayyartalsa oshun, rasmiy maktoblarni tashish etish orqali ixohlardagi G'arb olumlarining fikricha tarbiya bu har bir bolalning va janiyatning har bir aksessing surʼiyini, intellektual, maʼnaviy va muʼsifiy inkunʼjellorizi zivujtanishish mosqadida yaʼsaltilipjon va ushkič etilgen fealiyatidir. Olligach bilimlarini hisoyda qillibosishni engali boson farayev turmush davlatasiga erishishni mumida.

Archiv für Gärungswissenschaft
Göttingen (1924-1947)

Sauded qılıq, təlim ou dianveda eng teñiq və eng soy hayutna hissəçili məməkən. Xarakterni riveqənticish, foydə və İzzətəzənədən etibarlılıq, xəzərliklər və gələcək, məməkən hərəkəti təbiyəxəşti və çoxluğunu etibarlı təqdim etdiğin bəxşdən bərpa etməyi məqsədən həyata keçirəndən sonra.

Tüm türkmen o'z ejderleri nesli türkmen heldi kochuk türkmen sahnesi
çaralishişti anımdır. Uşaqşum, a'rin, karınikuma, eşitligişler ve urf-urşular
üç şubesinden tashkil topeşen türkmen silatida zıtolyalar varlığı.

Tatlim tie mi xəmanglek, tür vəqfiyyənən əldiyi iqtisadiyyət məmənələrinin, məscidi, şəhəri, xədəfliyadı, əninq təzəqərlılıcə şəhərləndirilən həyat və həyətə zəvvarlıqlarla kəşf etmək.

Hagotga tayyurgarlik qaygdaylary shaks atsizi i munkir

= pushes carbon dioxide into the soil.

— o's ichki xizmatlari hamda madaniy menev opqali o'z hayetini vanada ma'naviy huy'de;

— davlatning hukarosi, jamiyatning axsat sihatiga xizmatli va munosib tafsida - xizmatka, havozda iqtisadiy vish xizmatlari shaklidagi ilisat.

4.2. Ta'llim xizmatlari tushunchasi

Ta'llim xizmati va ta'llim xizmatlari bo'lganining nafily qiziqsiz yoki umuman millati rivojlantirish uchun obuniyasi sh'eggi o'n-silliklar da m'olib surijg mamlikatlerda devlet va fanning ushlari sehaga etiborini, ushlari uchunjan belgilari ce'ydi. Ta'llim xizmati o'rnidishki keytagi tarqiqiyotni ta'minash urbum sanar yozuvlardan biri shanligini anglagan holda, ushlari mamlikatler va hozir hujra mintaqadllarning sivosatchilari, qumsovi, xususan, Nechop hifsoqi misclida, bir necha yillard davomida ta'llim xizmatlari bo'wutni eng xamardli chonjantirish tizimiga ebarini oshlan o'nqamoqda.

MDDI mamlikatlarorda, mavjud xabaletga ko're, ko'p-yillar davomida ta'llim xizmati tushunchasi boshor kategorigasi xizmatda mavjud emas edi va mamlikatlerda ta'llim himming tizajitlari boshor intisolod yangi gaxes be'luso ni muylari bilan su'qqa boshida temoyilibga xoslangan edi.

Talum seheti va ta'llim xizmatlari berasini o'rpalishda zulmuz yoxitabsa, biri bu sebyu tizajitda xizmatishdir, yoki ta'llim xizmatlari nizamiz angelot, ujar idming ehliyosigarini qurilishdi, ko'rib chiqaytingan hisseda tevar xizmatda minus hisseleradi, ta'llim xizmatlari euya va qanday tashkiloti huquqiy xizmatlar asosida boscirdi qimmoiy munosabatlar ishlilikchilar o'sisidagi munosabatlardan qo'shilganradi va it.k. Marketingda umumsetir etilgan tundiga xuyusliq ta'llim xizmatlari nemoddiy xizmatlar mifsiiga kirdi.

Ularning zarfida o'zing majlis (qo'shmasi) temurcan muddaqo yangi soloda (yangi mohsulotlar) bilm, mazlila va ko'nikmalma; egallanishi yoki maytas salbidiyatni xohirlishi, shuningdek xassasi o'qarischi, uning ro'vdanishiga ko're ko'rsladi. Ushhu xizmatlar asosan shaxsiga eratilgan intsodd, lekin edobly jumcadz amalg'i esbitiladi, bu xizmatlarni ko'rsalish izrapentining xizmatdorligini xohirish uchun qu'shimma iskin yahlar yaratadi, shuningdek nafqasi mohsuldui mutaxassis arni, halki yanada xizmatlari xonbu likla ishlisligi qoldi be'lgan butun xizmatlarni tayyorlashtirish imkon heradi.

Huquqiy xizmatlarning izohlari hujra xizmatiga, "mehmon" atijalariga:

İelliç chiqatiga, işe'mol ejymati i yaratadigan tovar (maraş) ning foydasi
tesdi yoki usmoning o'siga sux, nijisiga shiyoylarini qondirish uchun
fanilyasining o'si tarmovidan zamoniyon bo'seligidan iqtisadiy muassabalar²⁸ deb
tarif hertigan²⁹. Amano valyumining hujayri yozuvchalarida har doim ham
teletsidly ulumnesesidir yoki usmonning oqilura shiyoylari (maraş, rasm
va boshqalar) x'atnesiydi.

Hegutly hujatlarda, "ta'llim xizmati"-bo shaxsing mahaviy va
intellectual entyoqlarini qandirish va oning normal bayriy fooyhatini
ta'minlash bo'yicha xizmat³⁰" deb tarif hertigan. Dagiida, tarli mazillarning
"ta'llim xizmati" tushunchasining telqinlar: belgiligan.

7-judval

"Ta'llim xizmati"³¹ga berilgan tavsiyalar

Muzalliflar	Tavsiying mobiyati	Izoh
V.A. Belyaevskiy va O.A. Nazar	shaxsing ma'lum biz tirdagi bilm, tushuncha medala, ku'nikneseni olish, kash yoki malakaga ega bo'lish shiyoyini zamalga eshlazishni ta'minlash uchun shaxsing omgisi qaratilgan nechchidiy bousksalar; enjoni buzorida talabchi qondirishini ba'mulash	ma'nodd, faqat kashly sayyoqgarlik sohasiga tegishli
S.G. Uribseva	ma'lum biz kasby sohaseda kasby ta'myungarliq ahami yilim berish, ko'allana va malaks amil shakllantirish parayoti	Tushuncha ma'nodd, faqat kasby sayyoqgarlik sohasiga tegishli
Sh. A. Valiyev	istev'chelarning e'ski shakllantirish nevam, alehida ta'llim o'sevori dorasida, ta'llim muassasasi tarmovidan ro'zil stig'an, macso'dli, ma'lum inteqderdag'i siliar, int'isoller va malakalarini iste'melchiga yekavish va to'pshuning ijodiy tarayoni	Tushunchada amally ku'nikmalar aniqshirilmag'an
Zaruriy S.Y.	anti-kallimalarni yekavish, malaks va	tushuncha sug'ut

²⁸ <https://uritxt.uz/uritxt.uz/uritxt.uz/uritxt.uz/uritxt.uz>

²⁹ 1933-yilgi-94

	<p>kötüklendirmek, şahs'ı artırıştır uchun 'bilinç, malaka, kommunikativ vasitalar (sheesty, bushqa suh'ekt-tulku bilan bevasita o'xaro t'sir) orqali bir yeki bizechta sub'ektlar (sabituvchi, pedagog yoki pedagogiq jomossi) tomonidan amalga ushlirligiga yushgan, imrozulli, hozirqa ifoliyat (harakatlar) silsilida teysilbylli, uning zilline fanniyatini taosdi eish va hashqoran orqali shaxsnинг fuqarozligi shaxsiyatini shaklantirishiga yordidi.²⁵</p>	<p>ko'nikma berish neqtai davaričan o'qituvchi va talasaming bevasita soqesini qoqtadi. amme mawtarajil telim hajrida suv yuritilmoysi</p>
Bekzhanov A.V.	<p>telim va turbiya xizmatlari, yani talashdariga nilm, malaka va ko'nikmalar shaklidida e'lashtirilishi qo'shilgan mafhamotni ta'abaga berish bo'yicha harakatlari.²⁶</p>	<p>ta'vilda cynan qanday mafhamot haqidagi yozilishotiga nomi</p>
Siboulyamov G.V.	<p>ta'qibli telim deyajisiga, amaliga ko'nikmalariga ega bolg'an ushu turdeg'i ifoliyat uchun certifikatengen va libsenmeyaga ega bolg'an shaxs n'mosida tuallagan ilsmoziy shaxslar o'tsescagi xanesiy yollik absolumeniga asoslangan huqarlik-huquqiy munosibatlar bo'lib, imparolgi moszelli o'sishlik yaratilgan va taqqid qilgan imkoniyatlarning butun majmuasi shaklida va hozircha munosidan ox yoki uchituchi shaxs (toliko) manbat uchun mafham telim eltiyujsini qo'neish</p>	<p>zaqat pollik telim menejment tut'gan</p>

²⁵ Озарбеков Р.С. Учебники и учебные материалы в гимназии - методич. материал к урокам по педагогике : сб. материалов к семинару - 1977. - № 1. - 1, 120.

²⁶ Сапаров Б.Н. Задачи и задачи образовательных учреждений - №. 2002 - 1, 14.

	maqsadida ma'lum hikm, malaka va ito'llamalarini egallashni istagan shaxsga qaratilgan fuqoye ²⁴	
V.V. Chekmarev	Ismida talib ishlab chiqarish mehsulati ha'llib, ishlab chiqaruvchilarning mukarrat sa'ohiyatini shaxsini istetmol qilish va tate molchilarning mukarrat sa'ohiyatini shaxsini ishlab chiqarish eqali anson taqibini yaratildigiga jarayev ²⁵	ta'rifda fuqoye amaliy ko'nikmalarni civoylantirish haqida anqaytilgan
V.P. Shetinin	shaxs, temiyat va devlatning o'cli all to'lin shitig'ojlarini qo'mi tilish uchun big'ebani so'liga bilim, malakam ito'llikma va malakalar tiximi ²⁶	ta'rifda xizmat kim tumecidan emsaga exshirilgooligi ba'ersatilmagan

Bizimicha, eng to'liq tashnigraph ta'sif V. P. Shetdinov nomidagi berilgan. U quyida jinslarini hisobga olgip, holda tashnigraphning tizmini taklif etdi:

1. Shaxer neqtaq mazxurdan-bo turka xil ta'llim ehtiyotlarini qandarish uchun shaxser uchun, jo'sulkma va malakalarini ushimani berish jarayoni;

2. Jamiyat ongjal issarishen bu diniely avg-gechken besor shurutids uning sanjaradotligi te minlasz, raeobochardoshligi va rivojishishin ta'mibesh uchun zarur bo'lgan shaxsing unumig va kasbiy xosusiyatlarini shuidanitish jarayoni;

3. Davlat neqtə təxəridəcə, bu şəhərinin shaxılı və intellektual mədəniyyətinin kəndçəzilgən əkimi işləmə cəhərəfəni təminlaşdırıb işləvəndidir.

Sünday qızı, shaxs, jamiyat va davlat fuqarolarining yangi shaxsotda yuqori sitatlari te'lim olishiiga berilgan sh. iyo hozirgi qondiqish ta'lim mukassasalarini salohitga tushdi. Rivozlati amasdan amaliga asttrildi an'Imavdi. Massus mohisulni bize

²⁴ Розберг Д. А. Региональные корпорации и бюджетные агенты, обеспечивающие функционирование региональных бюджетов в зоне действия российского права // Известия УдГУ. – 2006. – № 4. – С. 121.

²⁰ Борис Е. А. Право и политика общественных партнеров / Е. А. Борис // М.: ЮНИИ ИПР, 2002. — 424 с.

²⁵ Ильинич, А. В. Документы обвинения: выбор арестов // А. С. Ильинич, Н. А. Григорьев, Б. С. Торубаров — М.: РадиоЛюкс, 1991. — 205 с.

zifatida xizmatlarning umumiy, mazsus va o'ziga xos xususiyatlardan tashqari qo'lli xizmatlarini ishlab o'tqazibdaqt xizmatni boshevish (stafage ishlash va mijozlar shaxsiyini qonditish), shuningdek, tel'lik xizmatlari boshchida raqib chislarining shakllini surʼutishda darajasi va shaxslariga boshlash imkonini beradi (aholining turmush darajasi), hundlik tarixi, jidimiy surʼur chislari va bosqichalardagi yaxshi surʼur shaxsi.

Yukendagi tushuncholarni umumdashtirish, hiz aniq ta'rifda qazanu, Buning etsimiyetli, ta'zige davlat-ka iqtisodiy va ijtimoiy absoriyyatiga esa kategoriyasi yetti, u devlat (quridit, yetkazib beruvchisi, xizmat-sotuvchisi) tomonidan tili murottabari (yudjat va tijoratka him muassosqlari), omzaviy axborot vestibulari (televiziya va radioveshitishni, moshin, Internet resurslari) urapli azaqqa eshiriladigan doimiy məqsədli hissəskeler va təhlükələr və ya məmənliklər, təlim-məzənnə etibarindən həm həm də xəstəlik malake shəhərdə (səyərtraficiga, xəldxarqa, xəmat istəməcəməsi) cəhdəst, əzəm, intellektual xüsusiyyətləri və o's-o'zini rivojlantışdırmağı yaradınan shəhərlərinə, məsləhətli hədmə və xəmət həmçinin mənəvviyyəti və axiobiy fəziatlarını təbiiyləşdirək, qərənfilər, örnəkliyər, anəclar və mədəniyyətçilər həlqələrin şəhərə səmimişdir, jeniyət və deyliblər mədə kəttəradıqan məmənliklərini işləyir, idarə-

"Talim xizmati" tushunchasining uslidi ta'lim ta'llim tuzilmalari haliyatingning o'siqi va jihatlarini boshchaydi hamda shohiqi talim xizmati ni ko'z tanish xizmatiyotlari va tasnimiyoti oks etibadi. Ushbu talim "schueruvalari" va "xandorli" turgan hulli xil talim malumotlarini taqdim etish va soniga elish bo'yicha o'saro mazorabatlarining turviga yustosirini oks etibadi. Shu uchun qilib, his qaytingagi xizmatdani shaklantiramiz: "talim xizmati" atamasidan anteristatning murakkabligi; talim xizmatlarining o'siqi va xizmatiyotlarini shingishli uzmislikni belgilib chiqaradi; talim xizmati bo'lgan iqtisodiyotga idaritish uchun ostan bog'liq bo'lgan jamomav bavarilgining aralash iboradidan jaib chechsiz kerma.

Tellim olish davrida jasaynning tar bir tashrifini bilib olaqapti - olim, taliba oldi, balki o'ziga xos ko'nikmlarni rivojlantiradi. Shaxsni umumiy yoki o'ziga xos kashiq yaratishda shaxsiy va fikrli shaxshilikni rivojlantirishga qaratilip, tellimga uchun hukum - ajmiasat - ta'llim gizmatlari devorataldi.

Təlim xəmatlarının möhiyyət: Cəzərə mənəsibat tərəyaniñə fəxriyələr
çöyligə məcəsülgə vətənşəhər təlimi məlumat bilim, qadriyyətlər və təptiblər
almışlınlıq. Təlim xəmatının əməkday almışlınuv - intellektual rəsurslar
və təqribəni yekunlaşdırmaç cəzə İchtiga olađı. Təlim xəmatlarının kürsətülüşünə ininq

surʼemchi usuli teʼlim muassasalaridə əmaliya ustariadı. Ushbu təliming eng ödдy талqында өнүнгөнгөн bir hizmət, məsləhə və ko'nikmaların xisəmini ola chiga eldi, dəh taxmin qılındı. Yaʼni, ushbu xəmat təri müayyan nəməmdəy ecdriyatiarılın aʼtazishiga qaratılgan boʻlib, uardan foydalanzıb kumoslik işi vacifalarını, mezmənlərini həl qılışdırı vurğanı beradi.

Shu məqədən naxerdan, teʼlim xəmatları kezgə ka'renzinq ligi xəməyyatlar bolıb, tərəf müayyan vacifələrni təparışığa, məvafiq işlərni tərəflişiga, cəroqlanışığa və həkazolraqa verdəm beradi.

Binobaria, teʼlim xəmatları oʻz-oʼzini takomillashırısh və keyingi teʼlim uchun minimal şəxsiyət və yetəri bilimlər tə'plamıdır. Shuningdek teʼlim xəmatları niʼatlı rəsədli bilen sərimiət səbəti da qolqı qılışığa məssət verdi. Yaʼni, bu rəsədli rəsəd və məxfədən təqdimini organizib, gənayələr, ko'nikmalarla oga ha'lliklərdən xəzitələrinə təparışdır. Ammə, aslıda, ko'zib chiqitayotgan tushuncha oʼquv dastarı yoki oʼquv rejasidən ancha keçigiyəcək. Agar oʼquv tarayonu və "pedagodika bəzəri" da bəşqə məqədən nəxardan qəsisə, mədə teʼlim xəmatları İKİ yəhdi undan etibarətən xəsəslər tətənclərindən əzad. Təsir jərəyini silət de nəməmdəy boʻlib, bu yerde məxfədə bilim və təqdim yetkezib beradi, ülkənchisi esa Əm. həllən və təkomillashişiga inuladı. Dəuda əlinde bilim ma'lumət və qədriyətlər, hujiba almazsanıq jəzvəni i səbətli mənşəyən mələki.

Bu olsalar da həl tərəmtəmən boʻishi itam mənşəyən, yaʼni nüqtəyəni müddətliyədan təxəkkil foydalanzıb, ona qızıləmənətər, hələ bersa, yəli dək təmərləməz bolgansı, həmdə təmərləsə nəsən. Təqribən əlçəkli natüvəndə yaqılıdan doqquz pərvənə ha'llib eyniqəzə xəzitələrinə müəmməmlərni hing-lük lehənliş, qıçqılıkla səmi yəngişət bo'yicha filə almazsimish orqali şəxslər malaksı, mənşədə bilimlər həcas və qızıləmən yox ollıslarıñ xəstəliyinəndən.

Təʼlim xəmatlarının hərəkəti tərəf müayyan mənşəyəndən hərəkətlişdir. Bəndəy hələz, tərəf oʼquv markazının pusta régəlashtırılığın, jəsəy olma deteqnəzliyinə və aks - bay' quldələrinə ittahiga algınlılıkla, inqiləbi yolu tətbihənəni riyəpləndirmish bə'yicha fəaliyyətinə aks ettirudı.

Təʼlim xəmatlarının hərəkəti tərəf shun, təxəkkil yoki, ular müayyan mənşəyəndən müayyan xəzitələrdə, amalqa nüstrish esqı və karəmə, təqribən etibən yox, sıfatı və boshçə jüdətərinə hissətgə oğan hələdə qatılıq belgilərini təqdim etdi. Tətbihəninən cəkəti teʼlim xəmatlarının müəmmələr dəsən yox, cəjantı cərgənətik və nüfuzlu rəsəd natüvəndə dəb allıslası hamda əlinənə bilimlər, mənşəcəyətlər, yataqlarda v'zibor berishədi. Ushbu yundashınq intellektual

cadriyadarni organizasi va qallash maqsadli va cheslariga jayoyen elanligini ta'ziflaydi.

Talim xizmatlarining beigilari va xasusiyatlari. Ta'lim xizmatlari juca o'zing xus o'szalliklardan thozadir. Ularning o'siga sealligi quvidagi jinsidardiz namoyon beraidi.

Mirrochtan, hu toza menevjet emas. Hamda nomoddiz, potovat resurslarga tegishlidir. Olingan natijolarni kuchli holmaysdi; chuchiq uzer malumot almashish va te'g'ridan-to'g'i harakatlar-kosalar, sharfaiz, qu'dalar va hokkazlari bajetsi uchun m'illum bir jisayon shaklida davom etadi. Intellectual maf'lumezar me'masini qu'llash jisayymidan otingan ustijazi talim maf'zali hisoblanmaydi.

Akademik, tajlim xizmetleri hozirsita xohimot almashinuv bilan bogliq. Kalmashda uch taomimda uskinchi temonga uzatilmasa, o'cox ja'nyosini tashish etib holmaysdi. Shuning uchun c'organish va ma'lumot olish, t'edqiqet va idabiyotlar, imzay fakul va bosqichler zorlamasdir.

Holmashshak, ta'lim xizmetlari hoz'da qo'siq maqsadiga qarzilishi bo'lib, hektigan malumotlarni melleq hujumin olish bilim, zo'nlikm, g'oyalar yaratish kabi yakuniy nazoraga olib keladi. Talimning bar qisiday huseinchida o'qitish dolum, hoxsha xit'inderilish uchra, aniq maqsadni o'ezish, rivojishni ishlash, o'qitish, amaliya osbirish, saakkantirish va hokkoslarni hujayaydi. Yani, buning uchun hoz'hod muddatangacha maqsiyega yetish uchun va amic natijalarga erishish uchun muzyyan harakatlarni amalga osbirishi serak.

Tajlevlaridagi, tajlim xizmatlari tashriflangan sakala colrasicha baholanadi standart hesh hall, reyting hizmlari va besiqsiz. Uchholash funksiyasi yurilmish materiallar va imkoniyotni olibxolish sharojsi i maqsadli auditoriyalarning rivojanish carxasini aniqlasa, takomillashtirish va eo'shimcha tushuntirish talab qilaligi so'if va munosim. sohalarni aniqliga yordam beradi.

Boshlagentdan, rivojlanayotgan jisayon nuqtasi nazardan ta'lim xizmetlari eng va tarjidi daeibegyn, shaxsiga tekish va chora bing' spli. Rivojay helda, sang'li va murabbiy, o'qimyoshi, taqsim tematik tafsirlangan tad qisidi rojast c'rossoda dasturlarning mollum bir keuma-keledi va te'g'ridan-to'g'i nisbatla tekishlari moejjal. Rivojay helda, hujjatlar fomra, usmonlar, vaxiflular tanansidi va ishtirokchilar temoniidan zora sekin tacson etildi hamda c'elosintiladi. Bundan toshqaz, bar bir mazbu ham yangi bilan cheklanadi. Sen bilan birga, barcha tajlim xizmatlari o'quyoti davomida surʼidagi osbirilishi.

Olimpiyada, ta'lim xizmatlari saglamasiagi va eskrishi mumkin. Soqolonmaslik vekili inseca urmuzining payca bolishi fonda sedir ha'toch mabsudlerlikning pasayishi, katta meqduretcigi mazemot, miys malumotlarning bir qatorini ishlarmasligi va unun undahsi va h.k. Xuvosiqlikning pasayishi: ilm dawingi doimiy chejilardagi taraqqiyot, v'que desturlari va isebti dosularini yangilishuning past xesligiga asoslenadi. Shu sababli, harri etgav jayozni doirasida hum talabalar eskiqan matematikni olishlari va unga tesislangan past ufanis matematiklarni rivejlantirishlari moroz.

Zerachminna, ta'lim xizmatlarining yana bir belgisi-bo' ishamozlik xususiyati. Ro'bday holda, talabalar e'qituvchiga qat'iy ishamozshadi va u raqdim ro'gen malumotni emiye eslachdi. Faiabslar anfdi zaralangan matematikni kandam-niye teleshirsaqlilar. Faccet tadqiqot va bir qator talabster ishlarni batarishda joyca kabilaligini xovsor tazosi qo'sha ishlash va sifat nazorati usbda bo'ladi. Amma bu holda ham ishamoschi bo'libiga n'g'iz belgiligidan noqtalashtir va daltlarning "alesxriyoti" ga ishamoli.

Ta'lim xizmatlari o'siga vos'ta'lim mabdu-i"dir. Muammla amalga osishish yoki te'minotchi munayzen tarixiga zelish qo'shasaniga anjal qiladi. U narxiha surʼagi Qonunchilik charapastida tashqilangan qomunlar, qaralish me'yani hujzlar, xizlar, Davlat ta'lim standarti talebleri oslabiy tawsiyish, x'izmatlari va boshqa larning moejidligi ni nevada tutib, ta'lim tashkilotining imkaniyatlari va shurʼetlarni ham ko'hatiga oldi.

Majuslidi auditiwiy. Bunday holda ta'lim xizmatlari rivojlanshi, tayyergarlih charasiz, v'ostin va boshqa o'siga vos'ta'lim xususiyatlari va besbaslarini hisobga olgan holda tashqida ettildi.

Bejabilift. Ta'lim xizmatlari aniq infrastruktur va m'igituvchalar tashkilda ega bulgen aniq mukallaf asosida aniq belgilangan vaqt eradicida aniq mat'lumotlar, vazlabu, raskulatlarini tashqan shigni taboh qildi.

Kodifikasirovning mandaftasi. Tegishli bilim va is'nikmalar faxastiga ega be'lgiy serditiklarning va tajribali o'qituvchilarning ta'lim xizmatlarini ko'rsatishi mumkin. Odancdaclar munazam ravishda mazakchilik o'sharib berishlari zarur.

Shunday qilib, ta'lim xizmatlari turmoqlar meqosidagi odoty xizmatlardan foy qiladi. Ular har endey turdeg'i va micyosdeg'i sul ta'lim muassaslariga xos, ularni taqat donli mukarram biladigan va tegizli solsda xamoniaviy yurashishlari, bishindagi ega bu'lxon matakkali o'qituvchilar

va taziqpetchilar haqqindan xizmlari məqsadija mənşəcildir.

Təlim xəmənləri turşü, Təlim xəmənləri shunchakı c'qev jarayonunu beverəcək təsdiqlovchi və təlim təşəbbüfəri Gəllyadının c'ixğı xəstəliyi və əməmiyyətinə təkidiyyətdən standart tətfa emək. Atılıcə, aməldə xəstəlikləri qızışmayan təshunchaçının c'indən orılıq turuları nəzərdədir.

Təlim xəstəstanıtının hərincə gələnə təlim dərəjəsi təchhütətgışlı rejimdir. 94 nəstədən əvəz etmək xəstəlikdən məmərəsədən amelgs istifilisini kəndik. Dündə, umumiy və hərəkət tələm xəmənlərə əqləlib turşü. Rəməmət, rəməmət, bəzən təlim xəstəstanıtının hərincə dərəjəsi əyri atəşish məməkin.

Umumiy təlim xəmənləri üçün qeyddegilzə kürəklər:

- ✓ Mələkəbəcəzə təlim xəstələrinə:
- ✓ Dəvətlərə məktəb tələm;
- ✓ Əsaslı təlliq həmzəmən və təlliq məktəb xəstələrə cəqənələrini şəkləndirir və c'qışdır.

Kəsibli təlim xəmənləri əyyəqəflik carajastığa carab həlliadı:

- ✓ Dokaləydar uchun;
- ✓ Müvəkkəslilik tələbələri uchun;
- ✓ Həqiqətərə uchun.

Şəhərindeki mələkəbəcəzə, əməkçi xəstəstanıtının təlim tələm xəmənlərinə qeydən xəstəstanı:

- həcmi;
- işpişliy;
- pələppək;
- təhhiy;
- həmçən və həkəzə.

Bəzən, təlim dərəvəsi qançaltı yuxarı bəlləs, təlim xəmənlərinə əlavəsilik jiddi, murokkab və chıquraqca keçirənələr. Bəzənən tələbələr, təlim xəmənlərinin rəməmətləri mələkətənənədir; umumiy təlim xəmənlərinin təlliq həmzi əzəmətiyyətgəngi təhəddi, hətta vəhbi səsənat, kənd və təlim tələbələrinə rəsəd qışığı mələkə, kəsibə ega bolğanlıqdan nəzərdədir.

Təlim xəmənlərinin mələkətənəni bəyicha kərim cəfərli, vəzən xəndəy və qə'sümənlərlərə bəlinəcə. Qəndə, tarixəndə, qı'yınlərə xəmənlər atəşliyərək təlim tələbələrini yuxarıya təcəllanlıqlı həssas cənab, uning istə'dədi və salbıyyətinə achıx turış. Təgər olğanın bəlmə və keçməkəndən təkəmilsətirish və bəsələrəngə xəmənət çıxarı. Rəməmət, rəməmət, qə'sümənlər təlim xəmənləri onuradıb, kəsib, və vəzən tərəfi hem xəmənlər fəsərəyləri

bilan turden), Oshku tılfaga yetgitin məzəl sitatida, qayta təyyarədək kuraset, ikkinçidən olğutu məzəl dəstəklər və həşqaların inzibat məməndi.

Təkildək: inizki, məsliyə dəstəklər hepsi və puluk avvala və qılınc
çoxsimcha təlim üçün keçirənən pul nələndək. Shu hələn bəyqılıqda,
çoxsimcha xəzmətə; həşqiangclərin təqrofənəsi təlimyətçəkən təlimin
barəmə dərəjələrdən cənabjud he'lədi.

Bendə bəyül və qadılk təlim xəzmətləriiga cəlbər qərarıb, hətta mənim
bəyəni ajratlı həvəsatla məməndi: hündürt - davlet təməndə
məcüləşdirilib, təyazat - torqıvdan-nəqzi tingləyib, tətəba təməndən
tələnəndi.

Bu işləp təməndən: İkkialı xəmət kəmətishde fərqli deyərlil yəqə
Fərdiçəqləngən dəslət standartları asosunda, həqiqətləngən məddətən, hərçə
müləllər hər cüppə, düşmən holda acısqırıq istifadədi. Bundo, grant asosunda təlim
alıyoğlan tətəbələr stipendiyaları bilər təminlanır, məlikcəviy yordam təlib
hüquqına ega olurlar, pulik təlim xəzmətlərinə esa fərqli məlum şəxsiyyətlər
səlli imtiryazları berillənlə məməndi.

Təlim xəzmətlərində olurut qəzəb qılış təsvəkərəyi möqalı novəldən
məqsədli müdafiərəngə və unutqızıqlıññigə o'ziga xox xəsusiyətləriiga
qırcıqlarıiga, müjelərləri və həkəzələrləri cəlbər qarışdırıllı. Anlaşılık təlim
xəzmətlərini tətəbələr o'zıq dursaqılık məməndi asuslar və həvələmələrini
çoxsuz rüyiga mənət məməndi. Yəni, su hərçə tətəlegi təlim məməndəsi o'ziga
səydir.

İndividüel dəslət təlim standartları, təsvəkərə, həqiqətlərni müsbət
eləm holda mələmət hər shəxşəning məqsədləri istəkleri ehtiyajlılığı
məsələləşmən holda, yəni ola gurub istə'molchınlığa juməzəti xəmat
istə'satıldı. Fuxarıq kurdu: akşariyyət təlim məməssələrini
həm həm məsələləşməzənən təlim xəzmətlərinə amalğız vəsiyyətəkən.

Təlim xəzmətləri tərəfi tətəzhdə xəzmətlərinən hər birinin o'ziga xox
xəsusiyətlərinə, unutqızıqlı, qırcıqlı, müjdə, eşitiricə şəxslərin və istə'molchının
tətəbələri məvcudiyətinə məməndiñ məməndi.

4.3. Təlim tədbisi, şəkildənishi və bəsəqichləri

Təlim tədbisi - bu, məməndək, jəmiyyət, əlli, şəxslər mənşətiarından kəlli
dəsləqən holda, təlimə bu'lgen istədə hamda qırıqlınlarıni məzəqənlə
quməruvda o'zəsətirildigən ilə, hillə, məlikə, tətibələrni yagınca yig'inidə
natüürsüdə irsinəng pismənyü, aply, məməvü, məməndiñ salohiyətini

yukalitishiga qaratilgan ta'lim va tarbiya berishning engsallı jarayonidir.

Namizatda yuqori malakali haddet yetishtirish, jahon standartlariga mos keladigan mutaxassislikni taysechishda altatta ta'lim tizimining o'ni beques. Buzer yetisodiyeti va mehnat o'gari munosabatlarini xoniyatning bucha sohaloriga global reyishda o'shet davrida ta'lim tizimi ham buzer munosabatlarini qurma qoidalari osusida shukrasiishi va rivojlanishi zarur. Malumki "Ta'lim to'g'risida" g. Ozbekiston Respublikasi Qonunining 7-moddasida O'zbekistonda ta'limning yetti bosqichi bolg'ib c'tilgan²². Dular malzumagachta ta'lim va tarbiya umuman yaroq va alfa mazsus ta'lim profesionali ta'lim; eliy ta'lim; eliy c'que yurtidan boyingi ta'lim; baxtbo malzumati odishish va elara quyida tayyorlasqan ketib dan tashqari ta'lim.

Malzumagachta ta'lim va tarbiya bo'sh shessini sughan va yotuk, mazsuda qo'sisiga bagyedilgan taruds shoxsotmoris/ maqsadini ko'z yordi. de ta'lim alti-est yoshigacha nolda hoxsot bo'lg'ichasida va mazsus shalldidan qo'stik nazar beshqa ta'lim muassasalarida otib horladi.

Ozbekistoda milliy genocodini mustahkamish, yoki avlodni yerkir yordi - oly tarbiyatish muassasalariga o'smij Almon qaratib kelinmoqda. Namoyish Presidentining "Malzumagach ta'lim tizimi bosqechuvini" tildidan tekumilashchiroq chure-ta'zibdarlar to'g'ruqda qo'sha²³ bo'lgan «O'zbekiston Respublikasi Malzumagach ta'lim vazifligi taoliyadet tashhil etish to'g'ruqda qo'sha²⁴» muvodiq bu soheda yangi tizim yaratildi.

Buning junksi muostaqloqcha ta'lim muassasalarini tuncimg'li kengaytrish, ularning moddiy texnik bezansi mustahkamish, yangi bog'dilar qo'sish bo'yicha davlat dasturi qabil qilinib, amalga osharilmoqda. Buvellangan davlatlar ta'limda - soliga olinib, undevlat tarixli muassasalar, yuridik, noxavat bog'chalar tarmog'ini kengaytrishiga ham katta ahamiyat qaratilmoqda. Bu esa ishlmi sughan representiv sukulbantirish hamda ta'lim xizmatlar, turinli ko'pyetishiga xizmat qiladi.

Uly's xoniji yig'ibabu asosida maktabagacha ta'lim tizimidaqt pedagog kadrlari melanmani oshirish bo'yicha o'smijda va dasturlardan tekumillibektrish, oly ta'lim muassasalari mazsus shiqi tashvishining a'malishigacha ta'lim yu'odalishi bo'yicha 2010-2020-yillarda uchun ko'ctalar

²² Qozodiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida" qo'sha, 2012-yil 23-avgust.

²³ Uzduoktorlikaslikha Prezidentining "Yakunaychi o'smij" qo'sha tildidan tekumillibektrish, dasturlari tashvishiga 2012-yil 21-avgust.

²⁴ Qozodiston Respublikasi Prezidentining "Uzbekiston Respublikasi malzumagach ta'lim tizimini tashvishiga tildidan tekumillibektrish" qo'sha, 2012-yil 21-avgust.

ajrat shı masdasiga e'tibor qaratildi²⁰. Jumladan, dauletimiz təhsilini qarofi bilan, mədəniyətlərə Məktəbgachı ta'lim təximini yoxsula təkmilləşdirish bu'yicha 2017-2021-ci illərə mövqaliangan dasturda keng lu'ləndi strategik məqsədi; müxtəlif vaxtlarla helgiləngən bilan şəhəriyəlidir.

8 Jadval

Ta'lim həsqichləri tərkibi²¹

Umumiy ta'lim	Kəsbli ta'lim	Oly ta'limdan təcyindigən ta'lim
Məktəbgachı ta'lim; Başlıqlı məktəb ta'limi;	Akademik litssey; Kəsb-hunar kollej; Özənər məktəb;	Doktorantura (Dördnətara, ad'yunitura); <i>Malakə</i> oşarish;
Umumiy ixtisaslı ta'lim; Bələdar məmən çıshimchə ta'lim	Universitet;	Qızılı təyyarələrə İkkinchi oly cycləm
	Institut;	
	Akademiya	

Ayniqsa, beləpsi həshi-yilikdə 2200-nə məktəbgachı təlim mənşəcəsindən müddəci-cənəvi hazırlıq mustahkamalıq, jumladan, qışloq simli punktlarında yangı mənzəhəgçə ta'lim mənşəcələrinin qırış, ularnı zəminətviyət, abablarda tətəvə berdişən inventar, nümunələr, nüvə metodik qu'llənmalar, multimedia resursları ilən rəsmi tətbiqələşdirmə vəzifələrindən tamamilə 2,2 mlrd. manat məbləğdə aparılmışdır. İn'zət tətbiqətənən ushbu qarır və əhəmiyyətli cəhətələrə xəstəliklərə vəzifələrini qazanmışlıqlıqda kənara qalıb.

Şəhər ilərə bir qatorda məktəbgachı təlim mənşəcəsində qazanıcı elinməgen bələdləri məktəbgachı təyyarələrə qəsəb muddəti təyyarələr quşulğının rəlli müxtəlif nüançası. Hym: şəhər sabablı beləqusidə bələdləri məlumatlaşdırmaq təyyarələrinin müqəbil şəklü bəlgəsi \$100-s pəsəqə müddəli quruhat təşkil etdi. Kənd xəzəl tətbiqələndirdi. Qəlavəsə, məktəbgachı ta'lim mənşəcələrənə qədər əlləməgen bələdlər tətbiqətənən etməniyət pənahçılıq-pənahçılıq bilimlərini övürən həm məsədən məvəfiq sananızdı. Dəvlatimiz idarətinin mədəni şəhəri 3-5 yıldırçıq məktəbgachı ta'lim mənşəcələri tərəfənə qazanıcı elinməgen bələdlər eləməting atə onacların mənəvilik qu'llənmaları ilən tətbiqələşdirilən məktəb təlimləri təyyarələşdirilmə

²⁰ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Tətbiq, tətbiq, Qəndə, idarəət, əmək, tətbiqət, tətbiqət etmək və tətbiqət etmək (PQ-3-52-2003) (20.07.2017-ci il)

²¹ Mətbəət və əsərlər vəzifələrinə.

zatində eidsiga alıhdıa döñer qarzağan bolşarıni ta'lliminqiz boyında busqıdiga tayyətash dərəjəsini yüksəltmişdir.

Son əvvələ məktəbgachı ta'lim müasəssələridə tarbiyalanççınlara intellektual, jismiyyət, xələqçi phazdan tarbiyalash, orta minnəntü qadriyyatlar (yanlışlılıq, beləlikdən mənalığı sıfatlı təyyarələşdi maqsadıda təcili təqribələr, mə'neviyat və ekologiya xəraları, kiçik məsələ, kütüboxonalar təşkil, etibar hərəkətdən, mənalardan) təchil davom etdirish məqsədiga müvəffiq. Cənab Əliyevga, sən atqa Hıngə, umuman, beləcəkdə müayyən kəşfiyət nəticələşşha bulğan qızılçıqlıq hələrdə aydın şurda şəkallandırıcıdır.

Xulosa 30 il əvvələndə məktəbgachı ta'lim tətbiqinə ta'lliminq busqıdığın cəmi hissələndə, il ənənəvi tətbiqinə və rəqəbəngən shaxş bəllib tərakınnıñini təmizləb, cıqışça bu əlan idariyəsinin yeg'atadi, təcili oqlılışığa uyğunlaşdırıb berəndi. Sənədli rəsm, imzaların ədliyyətini yanada təchizidir, mənşəcədən təlim müasəssəsiñin hər təcədlümət qılıq şartlarıdır vəzifələr yaradış, ələrgə məktəbgachı yəsəndəgi mənalardan kənq işi etibarla təcədlümətiniñənəng bərkəməl və yəxlişənəs bəllib şəhərənəsəlsən mütləm o'lmışdır.

Umumiy orta və cənab mənasus təlim fəaliyyətləri: həşərləndirilən (I-II. siniflər); təyyarən orta ta'lim (V-X. siniflər), orta ta'lim (X-XI siniflər) həşərləndirilən orta təlim və təhsilcəmən xərəfli hələnən sənədli təlim və kolleqial mənalardını şəhərənəsəlsən şəhərənəsəlsən mütləm o'lmışdır.

Umumiy orta ta'lim umumiy orta ta'lim tətbiqindən bərənən inzibatiyyət, möjbəzi bulğan cənəbir yillər dəvəmində aralıq oxshırıltı.

Böyük mənasus ta'lim akademik tətbiqlərdən təqqa-eşlik təyinən orta təlim asetində inkişf yili məhsünlərindən təlim elçəvələrinin intellektual qobiləyələrinin fədəl tətbiqələrinin shunçagdən chuar, tabeqrizasiyələrin, ləsə-səmərələr və dənəxər yə'nəlitirilgen ta'lim elçəvələrinin təməndiyəldi.

Nedənən təlim təsdiqlilərinə umumiy orta və cənab mənasus ta'lim tətbiq-shartlaşdırmaçılığından əməkdaşlılıq ilishisi mümkün.

İqtidarı və əsərdənək bolşarning qəlliyyatını rəsədədirish nəməni Prezident, təhdid və hərəkət dəstəkləşdirilgen mənalardır, ənuningdən mənşət intellektual təşkilatçılığı mömkün.

İmmüniy, qılıq, sensor (zeug) vəkili vənəqəndərənək tələbələr, azuningdək ənəqəz vəqəf dəvəmənliklər möhtəzələrənək bolğan bolşalar daelət intellektual təşkilatçılığı təlim müassəssələridə, umumiy orta və cənab mənasus ta'lim

tashkilotlarda ishluezje shartda yoki ur sharoollariwa yaxsa tarifida talim edildi.

Umumly a'rtta ta'llim tashkilotlarining sinfiunda (quruhlarida) talim oluechtlar soni a'niz besh nardan eshmasaq kerak.

Professional ta'llim egallantardigan kash va mutaxassislik soylicha quyicagi danibarlung o's kichiga uledi:

- beshleng'ici professional ta'llim;
- a'rtta professiyal ta'llim;
- o'sta maxsus professional ta'llim.

Beshleng'ici professional talim kash-hunar mukakkabidagi ox-sinf bitiruvchilari negizida ishluezje shartda hunduzgi talim shakli bo'yicha umumta'llim tantarining va mutaxassislik funkarining ikki-villik integratsiyalashgan dasturiari ascsida amalga eshiriladi.

O'sta professional talim kelleg'larda davlat boy, chavot yoki te'lovlashcha tizim asosida kesblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi 33-yilga lo'lgan hunduzgi, kerha va sinfiga ta'llim shakllari bo'yisi ha umumiy a'rtta, o'sta maxsus talim hamda beshleng'ici professional ta'llim negizida amalga eshtiriladi.

O'sta maxsus professional talim xasikunisiga umumiy a'rtta, o'sta maxsus, beshleng'ici professional va o'sta professional ta'llim negizida davlat buyurtmasi yoki talass-sharhchunos asosida kesblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan hellib chiqqan holda, davomiyligi kumiqa ikki-yil lo'lgan hunduzgi, kerha va serbest talim shakllari bu'yiche amalga eshtiriladi.

Oly ta'llim yugorci matalali mutaxassislar tayyarlashishni tel'mulaydi. Oly mafhametli mutaxassislar tayyarlashi oly o'quv yurtlerida (universitedar, student yolar, institutlar va oly maktabning bushbu ta'llim muassishlorida) o'sta maxsus kash-jogar ta'llim ususiga amalga eshtiriladi. Oly ta'llim ikki bosqiniga daelet imkonidan tashqolqangan namunadagi oly mafhamet talqisidagi hujzdar bilan dalillanuvchi bolalari, va magistraturaiga ega.

Bukasent oly ta'llim yu'nalish aralar hiri se'yihka pux'a billion beradigan, o'qisa muddati kamida ta'rt yil zo'lgan tayanch oly tarindir.

Magistratura aniq mutaxassislik bo'yicha bokalziriat negizida hamida ikki-yil davom etadigan oly ta'llimdir. Oly ta'llimning ususiy maqsadi xamon talahlarligi jasov hura oladigan matalali, raqbatli surʼoshi yoki o'sek h'linli, oly ta'llim mutaxassisli qatlabiliga e'zin tashlegen yo'nalishi yuzasidan talabiga javoh lava-oledigan respublikaning ilm-fan, medeniyat, iqtisod, ittifoq sektorlarini

riceljantirishda o'z hukumim qo'shiedigan, mos sejt illeriydigan, yolesat ma'naviyatiga ega bo'lgan yuzaga salomiyat metaxesseslarni tayyorlashtir.

O'storkiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'llim tizimini yanada rivjellamish chora-tadbirler to'g'risida"²⁵gi Qareri shi'liy telim tizimini tubdan ishlammashtirish, memaliyatimni iftimiy-iqtisodiy rivjellantirish borasida ustuvor vazifalarga mas holda, kadrlar maydi astining ma'an mazmenini tubdan qayta m'olib etish, xalqaro standartlar darsyasida shi'liy malakali muazzeseler tayyortash uchun surur shartilier yaratish maqsadida qabul ilingan.

O'y o'qev yurtidan keyingi ta'llim imzigatining yugori malakallli ilmiy-pedagogik kaderlariga bo'lgan chuyularini tizimlashtirish qaratildigindan.

Oliy ta'llimdan keyingi ta'llimni oliy ta'llim va ilmiy tashkilatlarda olib turishin.

Tayanch doktor-in-texnika baliqchi doktori (Doctor of Philosophy (PhD)) ilmiy derjasiiga de'svogar xalqiyuchilar uchun ishlab chiqarishdan o'rnatgan holda tashrifil etiladijan. Oliy malakallli ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar istisnligi bo'yicha oliy ta'llimdan keyingi ta'llim shakli hisoblanadi.

Doktrinarius son doktori (Doctor of Science (DSc)) ilmiy darajasiga de'svogar xalqiyuchilar uchun ishlab chiqarishdan o'rnatgan holda tashrifil etiladijan. Oliy malakallli ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar istisnligi bo'yicha oliy ta'llimdan keyingi ta'llim shakli hisoblanadi.

Mustaqil islamiychilik folsiza doktori (Doctor of Philosophy (PhD) yoki fan doktori (Doctor of Science (DSc)) ilmiy derjasiiga da'yogor xalqiyuchilar uchun ishlab chiqarishden o'rnatagan no'nai tashkil etiladijan. Oliy malakallli ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar istisnligi bo'yicha shi'liy ta'llimdan keyingi oliy ta'llim shakli hisoblanadi.

Ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlashtirish, ilmiy darajalar va unvollar berish tarifi i'lon qilishiga hujjatlaridiz belgilanzdi.

Kadrlarni qo'sha tayyortash taysochi muoxessisliklari va kasblarga muvalloq bo'lgan yordmishlari bo'yicha faoliyati axolgi oshirish uchun qu'shimcha sahify xilm, malaka va klinikumlarning zorur hajmi egallanishi shaklibandydi.

Kadrlar instislusini oshirish kasbiy xilm, malaka va ke'mikdansining chequrlashtirilishi hamda yangi jahon xonidizini ta minlaydi, kadrlarning tullisi

²⁵ O'storkiston Respublikasi Prezidentining shi'liy tizimini yaxshi tizimlashtirish darsyasi nafisiga p'ezza-2934 sarii Qiziq 2012-yili 22-iyundan

dərəcəsi, rəyyseli və təxərin iştirahiga xizmat qıydı.

Bölgəning etibarlılarının ənənəvi aktivistləri, həşər vaxtı və dəm dəshini təşkil etish eheni dəvət organları, mədəniyyət mərkəzləri təşkilatları, əsliminqəsək təjarət təşkilətləri mədəniyyət-estetik, ləmy, təsəkküty, sport və növbəlişdən məktəbdən təşəqqarı təlim təşkilatının təşkil etishi mümkün.

Məktəbdən təşəqqarı təlim bələdlərə mədəniyyətin hərəkətiñin tərkibinə cismən tətəfəzələrə əlavə olmaq istədiyi və cəbiliyyətinə əlavə olunmasısha, mədəniyyət etibarlılarının qanadınlardırıqlığa qızıltilğan.

Xalqahəndən təşəqqarı təlim təşkilətləri jurnalçılar, cəmşidler ijdüyüçə sarayıları, uylar, mətbətlər və mərkəzlər, «Berkə» və sənəd bələdlər məktəbləri, bələdlər-nəşrlər sport məktəbləri, bələdlər müsəqə və san'at məktəbləri, studiyalar, axborət-ləməzərə və həmdə «əg'ləmləşdirirish» mənzəsələri küradı.

4.4. Təlim təximini rəy়ləntirilənən xorij təjribəsi

Sənəddi-yillarda, dünənning yekənində mənşələtləri artıq təlim təximlərinin, inadət kəndlərdən ələnpərəmətliyənən əsaslılığı təsdiq edilmişdir. Cənubi əməkçiyatdağı əlhael ijtihəniy-iqtändili oğzənşəllər təlim təximləri fəaliyyətinin yaxşı parametrlərini bəzəgilər, hic vətənən cəsidiyələr əldi. Yenidən yaxşı parametrlər qeyd edilmişdir. Yevropa və Ustyu qıl'alarında ham əng təximlər və həmçinin əzərçəşmələr nüfuzlu olmuşdur²².

Qeyd olunur ki, təlim mənşələtlərinə hərrib əhəmiyyətli.

Vəpənliyə təlim təximləri dəniz məqəyyəsində əsas qədimləşdirilən təximləndən. Orolqa təlim təxim təximləşdirilməsi Osmani mənşələtlərdən əlib fərdilər, əslində VI-VII əsrlərdən hərəkət etməyə başlamışdır. Həzirdə Nəpənliyə təlim təximini qüvvətli təximləşdirir.

— məktəbgəchə tələmənin tərkibigə yaxşı bələdlər bug'chesi və nəqirənlər tələmək məqsədi ilə tətəfəzələrə əlavə olunmuşdur. Məsələn, məktəb təlimi, əslində tərkibigə boshlang'ıch, cərtə, və yuqori bəsəqich məzənihə təlimi küradı;

— məktəb təlimi, əslində tərkibigə oly oğzəl yədənəri (20%), pərvənələr

²² Sənəddi J.M. əməkçiyatı: rəy়ləntirilənən xorij təjribəsi / Mədəniyyət Mərkəzi. — 2010. — № 1. — 120 s. — 25-46.

va bollejari ettiadi.

Tayaponyada bolalar 3 yashdan boshchib bolalar bug'chasiiga yoki maktabgacha ta'llim muassasiga qabul qilish mumkintir, bunda bolu ushbu muassasalardan 3-sil yashini ut'kezadi va ta'llimeging keyingi haqiqidat hisoblangan ulektaugu ve'l oldi. Tayaponyada bolalar bug'chesi va maxtabgacha ta'llim muassasalarini hir-hirdan farqli ravshad: fuoliyi olib boradi. Bolalar bug'chasi faqiqiga bolalarga malum modlit, qarash bilan shug'ullanib, ularning dasturlarida bolalgara ta'llim berish nuzorda tahlimegar, shuning uchun dar hozira ta'llim muassasalari kabi "G'olim, madaniyat, sport, ilm va texnologiyalar" Vazirligiga emas, "Sog'ligini saqlash, mehnat va tarmish tarjisi" Vazirligiga bu'yusunadilar. Tayaponyada boddalar beg' hisiga faqatqizga mehnat bilan bosh bulgan, yani ishlavotiga o'ta-onlarning foyandalari qabul qilinadi. Bunda ette-ensiz amomilish mukalliy hokumiyyat organlariga ishlash uchun nazorat hajida va farzonda turishiyo bilan shug'ullashtirilg'an fikrning boshqa a'solarini yo'qligi haqidagi malumotlarni taqdim ettiladi.

Dovslerni dovlat yoki nodavlat maxtabgacha ta'llim muassasalariga joylashdi ishl messaliaci muhalliy hokumiyyat organlari orqali ishl qilinadi, bunda etta onlarga maydon. Maktabgacha ta'llim muassasalarining (MCM) joylashishga o'rni, manzillari bo'sh c'rinlari hajidaq mat'hamo nomalarni o'sis et ingiz to'plam borilib. Bunda ulu-unvolar MTMlarga "lesin" buyurishlari, uning fikriyoti bilan tanishish axomiyatiga egallar. Lesin sifoga qaramay, bolani qaysi MTMiga myoshishimni foydali hokumiyyat hal etadi. Dovani MTMiga shaxsiy vaqtida joyleshtirish mumkin, lekin 1 oy yedda hulal etishib soni ortasli, e'tiborli xayoniyoq shu vaqtida mazktao foyliyati o'z ishlini boshlavedi. KTM hitinaychilari esa mazktaga yotib jadilish. Shu bilan targ'iblikka, mazktob va universitetlar o'shida ham MTMlar maydoni ya'nai bog'che yashidan tasishish uning meajakligi ta'llim usqilansidi. Bundagi ketusoslashtigan MTMlar hajjada yuqori darajadagi maxtah va juvan keyin universitetiga kirish arbiya imkoniyatlar yaroqib berilishi.

Tayapoliya mazktoligiga bo'sh etdim izimi takribda mo'que MFM va hajjar beg'chalarining 80% dan ortigi xususiy xastanga bo'lgan boladi. Donda doyleti va xususiy MTMlar orasida xatta farq bezatilmaydi. Ta'llim berish jamiyatning tashkil qilish, 2006 yilki qilinchi qilinagan ta'llim bo'g'ritasidagi asosiy Qonunning xususiy tazazzullari zosida amalga eshilishiadi. Dovlat va xususiy MTMlar uchun tulov, foydali uloqmalarning chaynomalari dengiz xizigoli, yoki spuchodlik yuqori daromadiga ega bo'lissa shunchi qu'sha to'lanadi. O'rtacha z'levlar,

darmadlari yagori bolimagan nilar urhan 100 dollardan davomadi yagon bo'lganlar uchun 500 dollarni tashkil etdi. Shu bilan birgalikda, ATM yoki bolalar bo'lganlar uchiga qanday qillmayotgan bolanning yoshiga qosib ham ta'lov turishga lo'shi bo'mok, yani hola qandaylik lochik yoshida bo'lsa taloy shunchalik yagoni be'lash. Buridan tashqari, xususiy MTKlarda oylik to'lovdan taslopu, axolik hisobli hisobda 1000 dollarlik to'lovdan ham maejud.

Yaponiyada maxsus oly ta'limi yagoridagi aytligunidek 3 bosqichdir a'z ichiga aladi. Bushlang'ich muktab 6-yil, o'tta ya yagori bosqichidagi har biri 5-yilda o'shami etadi. Marmosatida yagori va oly ta'lim maktahlarining beppullari o'sezildi emas, lekin o'sezilgini tashkil qiluvchi doelst muassasalarini nishchata o'shami va o'sezildi ta'lim shakllarini ko'rsatishlari mumkin.

Yaponiya yagori darajadagi xususiy ta'lim uslubi shakllangan mamlakatadir. O'stegi yillar ma'lumotiga qaranganda bushlang'ich ta'lim muassasalarining 15000 radan 8/0 tasi xususiy sektoriga bushlang'ich va o'tta muktab ta'limida davlat sektori peshkipchilik qilsa, yagori maktoblarida xususiy sektor davlat ta'limidan unda o'dir xetli isolatoni kazablidir. Oly ta'limda esa 514 yapon universiteti va kafedralardan 4/0 tasi xususiy sektoriga to'g'it keledi.

Yaponiyada hepu, oly ta'lim maejud emas, 2011-yili "o'stumetlarga qo'shanganda, maejud 2,0 million ta'lababedan bepstigina 100 tasi hepu ta'lim aliga. Yaponiyada o'stumetlarga qo'shanganda, hevoita muassasalarning reytingi iste'molchilar ta'limiga qoshishni qoplanadi".

AQSh Oly ta'limi daryoyedagi eng yagori darajasi bo'lib hisoblanadi. Bu siyosat mukofotlarining siperindan yangi 80 %. AQSh universitetlari bettorechilaridagi ekanligiga ko'rsakchiy munakka. Amerika universitetlarning diplomasi esa, daryoyedagi istalgan joyda ishl bilan ta'minlashni kafolabeyti. Huxiqi engida AQShda 5000 ga yaqin oly ta'lim muassasalarini faniysi yuritli, unca 20 milliondan ortiq adslar bilan aladi. AQSh universitetlarning hundav yagori darajaga erishishlariga quyidagi omaliz ts'ir ko'rsogen: diinchidan, tilinga bo'lgan jiddiy etibor, amaliyatiga yo'naltilrilganlik, auditoriya va laboratoriya avlovi xammalari, hamda xammalari ilmoy-consult vestalarini o'sashlaring qillanilishi. Shunchaliden, turli mutarassassliklarga yagori darajada o'qitish imkoniyati maejudligi, umiatchederi infrastrukturining yagori darajasi shartligi, yani ku'pgina universitearning xutbidi pihatdan katta maydonini egallan, unca laboratoriylar, turulxonalari, muzeylari, kasabozolar,

⁴⁴ <http://zaxira.uz/Savdas/2011/07/28/muassasalarining-adabiy-tarixi>

kolej, xatolik gelereya va teatr meydanchizi xam mavjud. Turfanchagan, yuqori darajadagi professorlari qiziqchilar tariibichalardiganligi. AQSida O'rtog'uchchisi jasorat usteboli va yuqori daromadli kashish ishlarnodi. AQSining mamlakati universitetlari professorlari qiziqchilari tarikhida Nobel mukofoti sahibimderlar, jehonga mashhur xayosa dilsor, osonmilliy corporatsiyalar egalarini uchrashish muvkin.

AQSoda asosan ilki turdag'i xususiy va dastlat O'zbekistondagi. Xususaly universitederda o'qish naxti qimmat bolibadi, to'ungusun pod tarkibiga o'nchi o'zini belziddi, bu dargohlarda yuqori derajada talim beriladi. Shu bilan bir qaydida devlet universitetlari ham mavjud bo'lib, unda ko'mitetsingusun mablagning fereazdar, yaxshi v'qizhlasi evsiga devlet stipendiyalarini tibbot s'ummonishlari mumkin.

AQSida Oly'ning yordamiga kiritish imtimonlari mavjud emza. Birorta olyig'ida talim chish bo'lgan halqa, taqqorigina umumiy savollardan tuzilgan testlarga javob berardi va berbaqaqning o'zida bir cancha O'Z javeboldoni y'nalishi imkoniyati buladi. Shu bilan birgallida har bir talabgori muketa muddatasi yaxshi, unda shuningning berda ma'lumotlari bilen bing'oli bo'uning qiziqshligi, ishtiyoiq, qaysi sohaga m'proq qiziqsasi va emma shu y'nalishi huyusiga qisqacha insho yozish talab qilinadi.

Oll'Yga qahul qilingan talabgorlarning ch'iski-yil davomida unu only' shular bilan tanishodilar, va ikkinchi surʼating o'sirda o'z yarashishlerini tanashishlari umumim. Keyingi unqo'sillari aynan shu tantagan yo'naltashlari bu'yicha davom etadi.

AQSa O'zbekida talabatorning har taomundan yukseltishberi, hujsh vaqidlilik sanacali. Hujshni surʼi uchun surʼi xalq te'zgaraklar mintazam doilivat uch beradi. Bu yedda sport, tano, fassadiy tajribaklar va haboku xayvonlarni azerovchilisa t'opshiklari xam mavjud.

Aqsh meʼmoriy bo'yida sohneni texnologiyalari, huquqshunoslik, inj'eksiy, tibbiyat labi soha metodnostlariga ega bo'lgan yuqori talab kuzatilgan. Shu manbiriga talib uchishlarni egn'lash uchun toʼloma ligiga t'obʼ bor. Bir muncha yoxeridir. Misalan, AQSida t'obʼ yet sohnesiz chiy talim ollan uchun, hujshni surʼi istalgan biror soha bo'yicha baxshovrot diplomiga ega bolesh talab qilinadi. (Bu tibbiyat t'obʼi qaysi bo'limiga sohalari surʼi belishi umumik). Undan so'ng kirish imthonlari topshirilib talabchilida qahul qilinadi. Tibbiyat olyig'chilarda talim chish uchun b'reytida o'soshi 100 ming AQS'da collari w'qdimida m'lane qilinishi ushbu.

AQS'da kollejler tətbiyi ham alıhdə şəhər qo'yılgan. Kollejlarda ilmiy-tədqiqət dəstəkləri səsi yoxlumdan nəzarət tutulmaz. Kollejdə olıngan təlim universitetdə tətbiqdən başqa post dərzədə həcəbləndərə, təyin gumanitar yuvalışlarında fəaliyyət yuritəyən mülləjəzə yuxarı dərəcədən universitetdə berlişən şəhər təlimi bilən rəqibatlılığı əldədi.

Universitetlərinin kollejlərdən asılıy fərgi, bu yerde kəng ilmiy-tədqiqət fəaliyyəti və aspiranturna dəstəklərinin mövcudluğu bilər həqiqətdə. Bunday mənzərələrdə təlim, məzəjiçə hamda dəqiq məzəniy təlim bilər vəzvər bug'ludur. AQS-həzər xəsusiyi və dəvət təlim müəssisələri mövcud. Anıncaya kərə xəsusiy təlim müəssisəsi artdı nishətan yuxarı dərəcədə bilim bejiliyi deb hisoblanır. Həmçinin eñət ham bunday bolmayıllı. Bunday o iğidən sonra təlim ofisi artdı qismət hətsədə, fundamental və silat jihatlarında xəmir və yuylıq qo'yılgan.

Büyük Britaniya təlim təximi bir neçə növbədə dəvət edilmiş, həzirki dəverdə qərbi ştat standartlarına mənşətləşmişdir. Britaniya təlimində 33%-ə sektor mənviud. Dəvət (bepul) hamisə xəsusiy (public). Qonunchılıqda həqiqətən qəbul olunmuşdur. Məzəciyatın 5 yoshluq 18 yaşlıgacha bölgələr. Həmçinin cənəslərdən dənizli istiqamət qılıvəchi xərij fəcerələrinin shu yaşlıdagı farzandları həm həqər təlim olış hüquqına ega. Xəsusiy məzəciyələrinin mövqeli nishətan balansdır. Bu məzəciyənin əksarılığı bir növbət növbət tətbiq olunur. Dəvətən müsbət hələdən sonra tətbiq olub borsa. 3 yoshluq 18 yaşlıqda bölgələr həm məktəb və ya təlim məktəblərinin 7%, xəsusiy məktəblərdən təlim olunur. Shu bilər bingilikdə 15% cənəslərdən xərij fəcerələri təsdiq olundur. Cədədə xəsusiy məktəblərinin ən yüksək hərəkat və hasiləsi inşaatlırmız o'z əhəngələrə shəhəri yər təzyindərlərə ega idirlər²². Büyük Britaniya təlim təxim dənizli məzəciyətə eyni yuxarı dərəcədən bölgə həcəbləndərə. Hər yildən inşaatçıya yaxın tələhəbzər Angliya təlimi tətbiq olusluqta intiñitib. Büyük Britaniya 00 "Yelam" diplomaçı salğanı məhnət xəmirlərdə yuxarı həcəbləndərə.

Büyük Britaniyada təlim olış Yevropa məməlikələrinə, schüla eyni qərbiyyət həcəbləndərə. Bir-yıldır tətbiqəşən yuvalışlıdır. 10-16, 17-18 və 19-21-ci dəllər arasında yətişti nüvəmək. Rəyঠlangar: məməlikələr tətbiq Böyük Britaniyada ham asosasi xəsusiy təlim müəssisələri yuxarı dərəcədə bilim berliyi deb həcəbləndərə, kam təlim olşagan tələbələr mənviud məsənət təpəndiyən xəmirləri kəng yuylıq qo'yılgan. Büyük Britaniyada tətbiq əlli-

²² Büyük Britaniya İstat. 2012. [Elibəyəz] Böyük Britaniya İstatistika ofisi (BSI), 2216.

talibdeki u tazishlari uchun ham diktior dastrarler yaratilgan.

Shveysariya ta'lim tizimi oxuning alyaly qarashlariga moslashgan hulda shaxslangan. Ta'lim markazchiligi, faoliyatlari xadular menovidan chegaralangan. Sovetszarnada umumiy tamoyillarga asoslangan 26 ta musajjal ta'lim tizimi mejud. Kamakataning ber bir kantunida so'nicha ta'lim tizimi yaratilgan, amma ta'lim xizmatlachining shahri va muroja taydi shahidimizga huqumat kefolar beradi. Shveysariya Xeristatistikasiya belgilanganicha muzlakat shahsining Yoshdan 16 yoshgacha bo'lgan q'aniq bepni ta'lim olish haqqiga ega, va shu bilan birgalikda ber opysi kantunida berilodigan diplomlar bosqichlarida ham hisobga elishini aniqlaydi.¹⁷³

Rossiya Federatsiyasi ta'limda, o'ta maishboz tug'liganlik, haqiqagi shahsbanomani olish uchun, majburiy bulgan ras ch. va matematika, hamda tantangan yurashish bilan bog'liq bulgan funksion. Yagana devlat imtihoni (BEP) tayibilirot. Raoms Yo'llin topshirgen haq surʼati nisbatida bir vaqtning veza birligida bir qancha tilly ta'lim muassasalariga hujjat topshirish huquqiga ega bo'lib, imtihon zavodlariga mos keladigan Ully o'quv yurtining talabosi mafshi imtimonyustini qolqa kiradi. Rossiya ta'lim tizimi umumiy, bashiy ta'lim, qo'shimcha ta'lim hajrasi ishlamoyotishnomi bilan alish huquqini beravchi mukassasatlik bo'yicha ta'lim yurutishiga qirdodloq. Bu ta'lim tizimi muzlakat abelisini bayoti danonida ta'lim olish huquqini te'legeni qondirish uchun xemat qiladi.¹⁷⁴

Belarus Respublikasi "Inson tarobiyat indeklari" eng yuqori bulgan manzilardan qandliga kiradi. Peking yoshi karta qilibni xetobonlik daryusu 99,7% et tashkil qilin, dunyo bo'yida eng yuqori te'sobiqchilardan biki hisoblanadi. Boshlang'ich ch'ra va kazibiv ta'lim bo'yicha qamraa elishni daryus esa 90% ni tashkil qildi. Radsoni boshlang'ich muktabga qabib qilish ke'sobiqchilari bo'yicha Belarus jahonning eng rivojlangan manbalashish qateridagi ch'ona qillagan. Osiyo-yillarda davlat temoridan raffitning 5% ta'lim ishligiga qaratilmoqda, bu esa ko'pgina rivojlangan Yevrope xonoborlarining ta'lim solasini quliyadechtunish hajmi bilan ber xilas.¹⁷⁵

Belaruziyada mifutahayotchi ta'lim tizimi yashbu rivojlangan. Mamlakatda muktabzacha ta'lim mabbuty bo'lmasa da, aktsriyot yosh bosalur muktabzacha

¹⁷³ Sovetszariya ta'lim tizimi, 2010. [Elib. ussi] URL: http://mektep.sputnik.uz/2010/06/ta_173.html

¹⁷⁴ Rossiya ta'lim tizimi, 2014. [Elib. ussi] URL: https://www.kremlin.ru/244/ta_174.html

¹⁷⁵ Belo ishlir tizimi, 2013. [Elib. ussi] URL: http://raspbearth.org/2013/01/ta_175.html

ta'llim muassasalarida ta'llim alishadi.1 yoshdan 6 yoshgacha hujiga bolalarning 94,4% maztabagach ta'llim muassasalariga qutashadi, shularden qishloq joylarida bu ko'satkich 49,7%, shahar joylerida 81,4%ni tashkil etdi. Oly ta'llim muassasaları 52 tanı tashkil qildi, shulardan 9 tasi xususig Oly ta'llim muassasalaridir. Hiz-yili 50 mingdan oshib bolalig Oly o'quv vurteriga qibal qilishi, yiliga 380 mingdan ortiq muassasalar muassasalarini opstadt. Belarusiyada Oly ta'llimga kunduzi, kechisi, sharoq hamda masefeli sisillari orqali emalga oshuziladi.

Qozogiston ta'llim ozimi o'tgan aymning 90-yillarda eskiran metodologik bazz orqali zivjilangan. YuNESKOning tadqiqedari nafisida manzukatda ta'llim ozimi tizimining posaylii tendentsiyosi ozijangan. Qozogiston Respublikasining ta'llim ozimi o'quvchilarni mustaqil bayotga tayyorlashi, hamma belajak uchun aniq mazosadlarni shakllendirishiga esaslananligi usijasida bolaluchilarning atiq 30% bol'sek kasixarini mustaqil anlasadi. Maitahagacha ta'llim tizimining davjud emasligi bolalarning ta'llim olishlari uchun negativ tsara ko'rsatdi.

9-jadval

Ta'llim ozimlarining o'shish va farqli jihatlaridagi taqqoslurma tabelisi¹¹

	Biyuk Britaniya	AQSII	Sobiq Utrek	Rossiya
O'quv rejasini tuish	mazsalash-magan	mazsalash-magan	mazsalash-magan	mazsalash-magan
Darsliklar	Izpol	nequl	Munqobilasigan holda chop silari, va heqin bel'ga	Furilit va nequl
Bolulush tizimi	5-balilik tizimlashtigan	1-00 balilik tizimlashtigan	5-balilik tizimlashtigan	5-balilik tizimlashtigan
Maktab formesi	Randis mazsalaborda majburiy	Ba'zi mazsalaborda majburiy	Boschi mazkalarda usjariy bel'ga	Ba'zi mazkalarda majburiy

Karmakaming ietisodiy zoyjorashi hisoblangan esvadka imkoniyat ta'llim tizimiga ulubodi o'tishni qurata boshladi. Ta'llim ozimini tahdon yozishish, hamda davlat va jahon standartlari talbiiga javob beradigan tizimni yaratish borasida yangi islehdolar boshlandi.

¹¹ YuNESKO, 2001-yilgi istatistik.

1999-yildan bushlak YuNESKOning taklifiga hincasi, xalqaro standartlarga uch keluvchi ta'lim ta'qibidagi qonuniga muvoqqi yuragi ta'lim uchimiga o'tish. Detakorilik rivojlantirishiga olingan holda ta'lim berishining to'rt hisobini kirtildi:

- mukashabat;
- u'z;
- oly;
- oly ta'limdan ozing ta'lim.

Qozog'iston Respublikasi hukumatni martaqachni ta'limiga oddiy o'tkaz qarari devlat va nususiy investitsiyalar ja xalqda natijasida manzilakanda martaqacha ta'lim tizimiga ar i sochi kupsatiga olib kelindi.

Kakshagacha ta'lim muassasalarida o'yin tariqasida olib boriladigan masha'ollar, asiz tekniik bilan marrakkah masalalarini yechishga o'lasi. Buning natijasida insonlar o'rtaodagi munosabatlar olib borishga uch su'lalih. Ishbu xalqaro log'lik tizimdan mafabiga joyvordarlik shakllida beshlendi.

Buning stendis mafab inflimi xalq besyechdan iborat bo'lib: boshlangich (1-4 sinilar), asosiy (5-9) sinflar, yeng'i (10-11)-sinflar tas'kil qig'an.

Mafab ta'limining sanaradortligini ashlishi shaxsqoddida, 2020-yilni beshlaken umid etiladi rivojlantirish davlatning aksarayatida mavjud bo'lli, ya'ni 12-yillik ta'lim dastur joriy qilish uchunchi ilgan. Bunday tizimga etishda zo'shiy muassasalar ta'lim tizimining yestarli dan chuds kelib yasashni amaganligi hamda o'qituvchi arning ismida e'tgarishlarga tayrov emzasigiga eza etmoed.

Qozog'iston Respublikasida oly ta'lim, 3 ta besyechdan ilmat bo'lib, 4-yillik ta'limdan keg'in bal'ozli diplomiga, 2-yillik mafab ta'limidan sa'ng magistr diplomiga ushish mumkin. 3-yillik doktoranturodan sa'ng hili orodiga fakultetlarni tuzilish.

Muassasalar oqichalar oly ta'lim muassasalarini ko'pchitishni ishladi. Tug'riga caromasdan, assarlyk shahslar da'sat O'U'rlarida tahlil oladilar. Qozog'istonda ta'lim oshching hunduzgi, shing va mafaboy karmishlari ma'yud.

4.5. O'zbekistonda ta'lim tizimini rivojlantirish istiqbollari

O'zbekistonning rivojli ust-aliqi birligina uning tabiiy boy'kligi, musiqi ik-yillarida yaratilgan xamonaviy im'potenciyali sanoatiga omras, balki yuldasz tindiy texnologiyasi shohigatlari mustahkma holliy bazasi yuqor maliklik kadrlarida hamdir.

Shuru hisobda olgan heles, o'qigan davorda O'zbekiston Respublikasida muktabagacha ta'llimi rivojlanishini va samarali faoliyat bo'shatishiga qaratilgan e'ter normativ-huquqiy hujjatni o'qib qoldindi hamda kompleks chora-tadbeclar amalga oshirildi.

2017-yil yurtimizda 5211 ta bog'ha fuoliyat yuragan ha'fst, 2019-yilda bu raqam - 19 316 ta ga yetdi. Davlat-xorasiy shenildik mexanizmlari hamda o'llariga bog'chalarning jeriy etilishi, bir qator mifoydar berilishi to'fayli 13 mingdan ziyod mehnat muktabagachasi ta'llim tashiniedarti faoliyati yulgu qo'yildi. Ushbu usulotlar amajasida muktabagancha ta'llingu qamroz darjasini 62 foizga, o'nesidagi belalar o'ttisida esa 77 foizga yerkosishiga erishdidi.²

2019-yil mazkur metniga asosan, carajardarning yilini yu'naltinilganligi taglab qolincib, ijtimoiy xarajatlar o'milliyatishitirish uchun davlat budjetidan 65,9 trln. so'm yoki umumiy xarajardarning 53,2 foizi miqdorida mablag' surʼangan. Bu xarajedan Yal'Mga nisbatan 12,7 foizi tashlal egen.

Mahallarning eng lotta eismi - ta'llim sohasini english, uni rivojlanishiga yu'naltirildi. Ushbu yo'nalishiga daʼsat budjetidan 2016-yilning mos davriga nisbatan 77,4 foizga bo'yichi 24,2 trln. so'm surʼangan. 2019-yilda, surʼimizda matematika fan bo'yicha 16 ta, kimyo-biologiya fan bo'yicha 26 ta, informatika va informot-kommunikatsiys texnologiyasini bo'yicha 14 ta ana shu may maktabalar tashhil edilid.

Duni 2017-2020-yillarda o'quvchilarimiz nufuzli xalqaro fan olimpiyadalarida 30 ta medali qo'lliga kiritdi.

Xususiy mablaharning soni 195 ta ga yetdi. Naxshani talab yapon bo'lgan zamerniyi klaso-lunarlariga o'qitish uchan o'regen o'quv-yillarda 332 ta kessh-kumar muktabi, 196 ta kullej va 155 ta texnikum faoliyati yulgu qo'yildi.

Oliy ta'llim universitetlari idungi oʻsue jamiyoti, ga asosaniga xelashib va uni amaliyotiga Jeriy oshishdagi yangilanishlari birlashsa, innovatsion faoliyat yuksaleti hamkorlik rechilligi to'la ta'minlanadi. Bugungi kunda mamlakatimiz oliy ta'llim tizimida ufer o'tasidagi integratsiyani jadalbositish, ko'nlilik

* President Sodda 3-yil yozilishig O'zbekiston Respublikasi Jamiyat mustaqilligining 35 yilligiga o'qilgich sifatida tashkil etilgan. 11.02.2021.

shoqularini yangi bosqichga ait doqiqah bevvicha sekmouq! ishlardan surʼip akshtayapti. Ishlara diwariish korsendek aks faniylaryndagi mazevde muammanu va kamchiilikarni uly kelim muassasasiga tecsim etmegecha, oly c’ewi yurtida fan sohnezining yekanshu olma va mutaxassisleri talaha va magistratiga beriktilirilish, ular aks tittirue melakayiv ishi, meigleritik disertatsiyalarini shummaytex, hatta tuntu xodim telanuvchilar doktoritik disertatsiyalarindan korsendek esas shartlar faniyacini takzimishsheni shox etyglycha anaq canaly isticma hozir, radikalnat natijalardan osha kuraccasende joly etmegecha.

Mədənat - İqtisadiyin rivejlanırışında “İnnejeksiyal” salınlaryatadan samarallı inşadlanış strategiyası anadja qohırışında Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yıl 29 maydatagiga Oʻzbekiston Respublikasi Innovation rivojlashish vazirligini tashkil etish toʼgʼishida“⁴ qurumda mukarram muhim chamyastqa ega boildi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining Oly Mafusiga murojatidagi ham 1200 yezgona bir maqsadni imdad tutmoqdamlari. Yani Oʻzbekistonda ilm-tarix, intellektual sahifalar oshanda, xizmatiy kochler, yuksak texnologiyalar berisinda durengi miqyosida rachebatboshish u ziliishi shart⁵ deb talab edlangan.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29 maydatagida MDII davlatlarining taʼlim tizimi bilan oʻxshash hollishiqa qaramasdan, bu sozada mazevmuchoz kodi hama yetorli duxorda ekanligini keʼrishimiz mumkin.

Mandatidax xossiy oʻsish - skil learning shakllanishi va rivojlaniishi boshlangʼich belgilash oshilganda oʻlgan holda, neʼoylat mukashishlar faoliyatining keng volga ceʼylishi, boshlangʼich mukashishlar xalq tarixi oʻqishining qiziqishlari, bilim, avolyasiga qarab oeraditi fanlar chuquq asosidirch sargollishi mazsadiga muvoqiqdir.

Oly bilim, memlekati xalqiga qilingan ilmiy, iqtisadiy, texnik, madaniy va hukmga sanatlari uchun yerkir mitasavvishlar tayyutlashiga berlaslasaqligi Oʻzbekiston oly toʼlim aximi uka besedičda omalga oshubdi.

Bu xeddie 4-yilda kam bolimiga yugʼidagi davom etadigan, tarli yoʼnalishlari beʼyichta axessiy va fundamental bilim oʻsuvchisi ozzaviv taʼlim hisoblanadi.

Hajisnatma hujishi tarix-sulolasi hujishi - qilgʻi bilim beriladigan 2-yilda kam bolimagan davomti oks ichiga oshuvchi oly tillarning koʻyniq-

⁴ „Mazevmuchoz xalqida oshishni xalq da oshiga oshish“ 2017-yil 29 maydatagi.

⁵ „Doktoratlar hujishi“ Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining Oly Mafusiga murojatidagi, 2017-yil.

başlığıdır. Bunday ta'lim olish huquqiga bellişkevər diplomaiga ega bolgalar oessidə tələbələrinin artırılışıdır. O'qışını yekunlaşdırmaq boluqchılarda magistr darajası bellişdir. Karibitdaradagi diplomaları, ulanıning təqələrində mütəxəssislik məryicəsində fəaliyyət halına sınaqlanıshqa yoki bəsbiq təlim mütəxəssislerindən o'qışını davam etdirish huququna bəzədi.

Oly ta'lim təximini rəjalasatırışında markazlaşmışdır. Oly ta'lim mütəxəssislerindən təlahalar sonununda uləmət o'qışılık və nəsilish arası həm bəzəkləb bəzəli. Oly ta'lim təximini mütəxəssislerindən təlahalar sonu ta'limində fərziyyətli nəsilish həyicə Xuləmat qarorları bilən bəzələnmişdir. Tədaləviyi issi Vəzirlik Məhkəməsi hazırlanmışdır. Dövlət test markası təminatdan çıxarılmışdır. Test tələviyanın nəçəplərinə kəsər amalıq usulüldür.

Təqələrliy tədqiqətləri Mariuzininin mətnindən ə'rafa ta'lim təxim təminatından əhəmiyyətli təqələhə qismindən 100% qurğular ollış və oly ta'lim təminatçılarının 9-ki cəzərab ollınsı. Həm 10 nüfuzlu mədəniyyət mərkəzindən 9 test institut, universitet, akademiyə, o'qışlıq vəzifə almışdır, oly ta'lim nəsilish tələbələrindən yəqinligi. Oly ta'lim mütəxəssisləri rəməntidən tədirif qılıngan hər bir ə'ringə 6 tələbənə kürək, əsləğər (abituryent) təqələhəsi təkildəb ətilən. O'fildən qırıcı tələbələrlətən 50%ndən çoxaklar təşkil qılındı (fəzil-qılışlı), müntəcəməng buçqı məmləkətliyinə qaragelsək, aydınloşun, OTM-lardan salınmışdır kənəyənən¹⁴.

Bəsinqı kəndə rədaəlet ta'lim mütəxəssisləri sektorundan vəjudğa keşfi və rəsmənləşdiri - jamiyətdə bəsinqı mütəxəssislərə tələb və etibarlıqın orta buraxılganlığı səbəbdən, təlimi solusidən təməlxikni həsrətə qılışdır. Jamiyətdən oly mətbəəndə qismində shəkilləntirishlərə xəmat qılıqan bələrə. Undan təşəqqüf, rədaəlet ta'lim mütəxəssisləri o'qışığa qəbul qılıngan abisi və xəshi ucheni tələbəni o'zi amalıq usulib, tələməti məliyələntirishlərə deyətən qılışın iş yeri kimi bəzənmişdir kənəyənən.

Tələbələr fəzil, məmləkətliy hər qəndəy tərdətgil təlim tərimini (matematika tələbi, ə'rafa, ə'rafa-məsus, oly ta'lim və oly ta'limdan keyfiyi tələbi) təlim mütəxəssisləri iləsib, tələbələrinin təqələhəsi (mənzərəsiñit, məs) cərtasiyəsində, dənəsində vəzifə hamkorlılıq shəkilləntirishlər və təvəllünlərinə xərur. Cənək, təlim mütəxəssisləri və tədbirkorlık təzələmələri cərtəsində hamkorlik shəkillərinin, ulanıning hamkorlılığındən fərziyyəti vəsətindən yaradış Olyneix mətdətədbirkorlılıq protokolundan shəkilləntirishlərə just qılış

bilim birgi, professional ta'lim sistemi muvofiqlashtirish va rivojlantirishda vissink qilishiga imkon veragan bu'lar edi.

Yangi innovatsion eliy ta'lim mossa-salarini, yetarish, o'qitishning an'uzi shakllizasi tashki qisan va yoshi mutaxassislikni bajaribek va qayta tayyedlashtirning yangi metodologiyalari (establiyethan) ta'lim va do'stidaqil ilgor ishlashlari. Iqtisadiyotni raqamlashtirish sharqida ta'lim xizmatlariiga bo'lgan sa'retish xotih hamroeda, chunki xamoviy menor boy'da xonarot texnologiyalar schasida qashshimcha bilimlarga ega bo'lgan kabilarga su'lhet. Ro'gamit iqtisadiyotni rivojlantirishning asosiy manbai azberut xonarot so'ziyalerni bilan shakllanish uchun tayyarlangan mutaxassislardir.

Ro'gamit xetisodiyodda sun'iv zolning keng tarqalishi mabglii x'oplab ishlashiga tabib va ehliyot be'masligi mumkin. Shundan birga qo'sandiyotning bu bir xususida surur bo'ladiqni yangi ushlari psyllo uchidli. Sonda yadidlarini qisqa vaq't ichida tayyorlash endi uchta ta'lim mossa-salarin texnologichka azberut texnologiyalardan foydalanish holda uralgan oshirilishini etamkin.¹⁰

Xetisodiy rivojlangan devletler (Yaponiya, AQSh, Yevropa mafroi devletlari va boshqa) ta'riboti durrat le'sanadik, davlat va universitet ta'lim xizmatlari uchta uchta ta'lim mossa-salarini o'rnatishda ang'lam rivozbux mehnati yaratdilishi, nisbatan kim shaxsiga emza, hollig bir-bizimni te'kinishda qilgan hamkorlarning vagena maseadi - izzon standartlarga tanusiyani uholida kudiror tayyorlash yechida xizmat qilishdi.

Iltizomini rivojishni, ayniqsa oly ta'lim nizomini oshurish narsasida O'zbekiston Respublikasi oly ta'lim texniki 2000-yilgacha rivojlantirish konsepsiysi ishlab chieddi. Unda quror mehnat va xonalar qaytigan holib, oly ta'lim yonida rivojishni uchun qilingan so'yuzxosullar sks eigan.

Quydagilar oly ta'lim nizomini rivojlanishining xonog'ik mazgalidagi hisseltasdir:

monokratik modernotsuya elish, qummony-qo'sodiy jihatdan borupkor rivojlanishni uchun yuqori malakali kudiror tayyorash xizmatini oshish, indek kapitsallini mehnat bazoni taklidi asosida rivojlanurishi;

- oly ta'lim bilim qurumi darajesini oshish, xalqaro standartlar uchunda yuqori malakalik brendi va tarmilii filialiydigini, maztag'li qator qabul

¹⁰ Saylova F.M. Fazliyevning qurishi uchta qiziqarli mazgalidagi oshirilish. Tashkent, 2021. 1-18 f-f2 - f-109-109 f-f1; 1-10721-QE(1323).

qılıcılardıǵıńı kədriar tayýnırız, alarnıñ intellektual qabiliveltilerini nəsniyot etishí va mənşəciy isarkomı, xoxas sıfırda shakllantıshi üçün zarur shesherlərini yazaishi;

— subans angloamerikalılar mühürtini shakllantıshı, uning jəribələrinin və Shirish, pheon miçysidagi əqqalataerdəstligini tə'minlash.

Təxəq istiqbolıdagı neqşad i eestili arda kelib chiqib, oly ta'llim təximini təvqiflərmiş quydagı əstrəvər yənalıtlar əməkda amalğa əshirildi:

— oly ta'llim bilan qazarevni kengaytirish, ely ma'lumətli metaxassisler təyyarəleshish səfərləri astırısh;

— ta'llim jərayənciga naqamlı texnologiyaları və zəmərsəviy əməkdañi jörye crish;

oly ta'llim məməsəsələrində ittisafçıqları işlədi, istiqboludagi əshirish, vəzdlərni iləriy feilye-ge keng jallı crish, ilm-lemin innovation infurəziməsinə shəhərlişish;

— mənşəviy-ma'rifli və tarixiyevi təslər tə'sirchanligini əshirish;

— yüksəri məməsələ metaxassisler təyyarəlesh jəzəvəniga həddər boyutunmacalarını fəol təbərənəsh;

— oly ta'llim məməsəsələrinin müdiyyə-yə müraciətliliyi və təməpərliliyi tə'minlash, müddiyə-təxniq tə'minərinə məstəkəmələşti;

— oly ta'llim məməsəsələrinə təximiz rivoqdarlılığı və besüqarue fəaliyatını təhərəlləşdiricəsi;

— kurus psixologya qarşılığı təməkən, shəhərlikni tə'minəshuning tə'sirhan mexanizmının jadıy etibə;

— oly ta'llim təximining investitsiyavcy pozibedərligini əshirish, salqam müraciətə tanışlılığı və rəqəbatbardıshığını tə'minlash.

Oly ta'llim bilan qazarev və ta'llim sıfırda tembləşə subəsidi:

əsasən dəvlət-xurəastı şeridilidən rivoqlanırtırış, hədəcər dən oly ta'llim məməsəsələrin fəaliyatını təsəkkül etish; əsəridə oly ta'llim bələd qazarev dərəcəsinə 50%dan əshirish, subəda seğlərin təqeyif mühürtini yaratısh;

oly ta'llim məməsəsələrdə cəqev (zərəvənti) həsəpchımı-həsəpçılık-kredit-modul təximəniga əlavəzə;

— seypen start-bootle və milli ar'modusu uygulamaça yüqort məzliyi, xəmirəviy bilim və kəsəllatlarla ega, müstəqil təkərədigan vətənpərvər, professional kədirlər; təyyarəlevchi, yetəlcəhi ta'llim və ilm-ləm mərkəzi — Prezident universitetini təşkil etish;

— mənşəviy-nəndəkatlar təqitləsidi; kelib chiqıb, tətbiq-qushlaşdırı-

akademik faniyatlari, muzassalarini va tarmash taxti oque jareyanı hamda yanligan sharoitlar boligida analizde. Bir nechokazalartot o'rganish nuquzidiga ular or'tasida har yili respublika inqayuscha milliy so'rez va hozirish va bosq.

Son huam meg'lilikna, ta'lim jareyaniga iqtamli texnologiyalar va xammaviy usulardan joriy etish, uly telim muassasalarida ilmiy-tadbiqet bilari ostiylarigini nemi's, yechilarni Umig Fediyatiga keng ja's etish, ilmiy-farming innovatsion infrastrukturini shakilizish, ma'maeli-ma'dlifi va tadbiqviy ishlari o'sirishetligini oshirish, yuqori məsələlli muassasalarin truyne ayni jareyiniga kadrlar boyurtmochilarini birl jahz etish, uly telim muassasalarning malzemyi mustaqilliq va karraqo'singizga ra'mtalash, muddiyetsnik təminatini müstahkomlash, uly telim muassasalarini təcəli rivayentirish va bechirzuv fediyatini xəmmi astashirish, corruptseyoga qazni müsəlhidiz və sləfəlliñi alınıboshdirish təsəKKUN mexanizmlarini jeyz e'ish, oly tətbiq etdirimin gəliveshisiyaviv patinaderligini oshirish, xalqara iñiyustiya tətbiqi və rəqənatxadeshiligkeit təminlash həbi mössləbəgi, səhildə etibar qorxıqdan.

Dinəbatın, yuqori məlumat muassasalarning tanqlisligi yuxarı teziyakdə təhlil hezayippo həsingi shəhərin, telim monopoliyecəsi vərakechiqin həsesi, qisqa müvəzətətək və xətaika yutuqları, zəminənəqəzəberdi, texnologiyalarını o'qyu jareyanica tədbiq qılışı və uning natijəsihs nümunələrinə təsəKKUN tətbiqlərinə sitati müsbəkədir mönkin bu şəhər və qəsəbat ta'limiga xə'preç imkançıyet berib sorxırğı bug'liadi.

Təlim muassasalarida olsayıxan bilimlarning xüsusi dərəjəsi təlahatlaşdırıcı bilinçlı dərəjəsi professor-o'rçutuvilarining intellektual seləhəyi, hemdə dərs bericədə axarıcı texnologiyalarını tədbiq etishini mətəllasiga həqiqi hərflərdə.

İlahə bankının işçiligi məsələ, iqtamli işçislindiyet, raqamli və zəboruk-kommunikasiyen texnologiyalardan faydalananligi, arəstinqan işçiyələri, iqtamoly və məsləhəti muassabalıñ liçimini išmuniyyət etməsi.

Sölegi vildəda O'zbekiston Respublikası iqtisadiy vətəməl işhəbləri yaxşılaşdırma və məsləhəti, phon standartleriga təwəb berədagən uly telim muassasalarını təşkil etişib iqtisadi surʼati fəaliyat əlib hər mençdə.

* Q.R. Zabibekov, Development of educational system of regional centers by the conditions of digital access, "Dayaco-monograficheskaya materialy XXVII Vsesoyuznogo nauchno-issledovaniya i rehestratsii issledovaniy", Tashkent, 2021, - C. 10-10.

Özhekiszen 2019-yilda axburat-kommunikatsion texnologiyalarini covojanishiň heýicha Xalqaro indeksinde ädärəaga yuqorilaganıza qaramaý, bedi bu sahada muammlalar yetarlı. Mamlokattdagi keýpinqaz vaşılık idare ve karxanalardıň xali hammen axbecot texnologiyaları vüqouň jek qılındıragan deňiz muhaberagız bolmady.

Raqamli iqtisodiyetin keng tacbiq qazanıştı, suzerelli devlet va jamiyat dochqarayı, ijtimoý suha covojanishi, bir soň bilen ýyrgandı abollı turmush čarajasını tukam o'keňishiga olib kelədi.

Um fan va ma'nıňschı sebzisini tieçjulantırış, yasharını daşqur bilim, yüksess madanlyyat va mənevyeçige epej insontar ettiň tətbiçləsi, rəqəbatkarlısh iqtisadınyň shakllanırış heýicha həşlangan işlərləriň təcili davomi ettilər. 2019-va yaxşı, xəzənoviy Uesipçılıqla həterlik maqsadda 2020-yilda Özbekistonda xilmər, məritat va raqamli iqtisodiyetin covojeantırışlıqda deň nəmländi.

Timbelen, "Özbekistan Respublikası oly tañımın idarəetimini 2030-vilgäde covojanırışlı isolasyonlaşтыrası".¹⁷ Oly tañımın tibdəni təbəqə təbəqə qılış, aymınpa oly tañımda davlat-xüsusiye ilə iklänen riyaziyyətlər, hədudçorla oly tañım müassasaları fəaliyyətinin əsas kılçısh asosunda oly tañım bilən şəhər ne dərəjəstə 2025-yildə 35%, 2050-yilga borib esa 50%dan çoxluş shəhərdə zəqiqətli riyaziyyət yaratılsıga töhfəsi - əlibur qaradığın. Sunday yuveri dərəjələrə erişməndə esa, müəssisələr tañım müassasalarıň a'zı yuqarı ekzelqamı amı. Bir neçəsin, tətbiq kərənəklişdəq biznes vəzifəleri, xurijiy investitorlar uchun manadakatda tañımın, shu turadən oly tañımı iñvajlanırışlı učun həng imkanlıyyatlar yaradıga kelədi.

Dugungi kundu səhifəsindən və tañım, hayattıng o'zi oly tañım sebzisini jolda - xəzənovi işlərin təqviye etməqda. Shəhərin yurtimzədə suňagi 5-yilda 64 ta yangı oly tañım müassasası təsdiqlənmiş, dənəning soni 14¹⁸ oja yekazıldı. Üabul xetesi 3 barədən oslandı.

Nazorat sayntları

1. Tañım va oning məzənnəsi və məkiyyatçı təshishcisi
2. Tañım tətbiq təciliş shakllanıushi həqiqəti məzənnəsi bering
3. Özbekistonda tañım besyebdəri siyasi tətbiq
4. Tañım xəbədin eñbiyiçiliğine təxir şəxsiyiñ millardı aqılık bering

¹⁷ Message from the President of the Republic of Uzbekistan to the City Major, January 24, 2020 http://www.mam.gov.uz/cont/12910_president_president_message_to_mayor_of_tashkent_during_covid-19_crisis_2020_gov.kz

¹⁸ Özbekistondan Prezidentin Tashkentin Şəhər Həqiqi Məzənnəsi deňidə 2750-siyət mövzusunda təsdiq olunmuşdur. Məzənnənin məzənnəsi 2319-yılından indig. P7-18-7 well Formata.

5. Təlim təlimindən məmləkət işləsi ilə bağlıdır: cəmiyyət təşvihatı.

TESTLƏR

1. Jamiyətsizlik iqtisadiy təsdiq etməni uğurladı?

- a) shəxsenin məsəlini qazanıqlılar nüvələşdirirish dərəcəsi
- b) iqtisadiy jəməcalar, gurzular və ələmərlər xanəndələşdirilər
- c) jamiyətə qəbul qılınan iqtisadiy məyərlər yığındı
- d) iqtisadiy həmənovanı

2. Nəfərlər və hənəfələr məməndən bəjarılıqlıdan iqtisadiy rol?

- a) həndəliy xəndəliy
- b) saylıorchi
- c) mərcəzçi
- d) səqevchi

3. Kuroshlərin hərbi nuqtalı naxarıdan quviyidəgi dörd ajratışın mümkün

- a) əhəmərçənclər
- b) sənədliyər
- c) xəsəndəchilər
- d) təsəddüfçülər

4. Oliy təlim bosqıchları aşağıdakılardan?

- a) taqəp rəkakalılar
- b) focal magistratura
- c) tələbatlılıq və magistratura
- d) magistratura və əsər aspirantura

5. Oliy təlim degəndə nümayənə təshuhəsi?

- a) yəz qurğularla mütarəzzilərin təyzürəsindən təməzəvchi (səməzəvchi) şəklində
- b) hədişəliyi
- c) magistratura
- d) məqədəatura və asortantura

6. Ədəbiyyatda necha təlim bosqıchları mövcud?

- a) 5 tə
- b) 6 tə
- c) 7 tə
- d) 8 tə

7. Rəkakalı və magistratura:

- a) 5-6 ilərdir

- b) Akademik doraga
- c) Ilmiz aleme
- d) Akademik urvan

Mustaqil ta'lim mazvuları

1. Ta'lim xizmatlарынң етбисодыттагы о’рни.
2. О’збекстұнда хөсүстүр та’лим xizmatтарының тиражасының іштегіштілдіктері.
3. О’збекстанда та’лим xizmatтарынан сыйнаптың оширилігіне та’sir етүнчіліктер.
4. Ta’lim xizmatтарына инвеституралар жана оғандағынан оқынушылық мөндері.
5. Ta’лим xizmatтарын өкіпшілік қылыш самаралорлігі.

5.1. Inson kapitalining klassik nazariyalari

Inson kapitali bu inson va umuman jambyzning xilma-sil shatiyujlarini qonditish uchun foydalashadiqan bilim, ko'nikma va malakalarini minomiliz.

Bu abama hikmeli marja Theodore Shultz tamenidan ishlashiga be'lil, keyinchalik rumining ledashi Gert Bekker (1930-2014) ushu g'oyam inson kapitaliga investitsiyalar samaradorligini oqish va inson sulqatsiga etisodli yendashumoni shakkantirish; engali ishlash chiqishi "Inson kapitali" neng tsentrali injischiyotning fombyzning va mianing cheyanishida intensiv samarali omil bo'lib, shu yordamdan ishlchi kuchiziga nujinishi, qisman bilim, intellektual va boshlarning tsit vahzatari, yaxshi joylari va x'iz berqali chekaning samarali va ogilma rivojanishini ta'milaydi.

Gert Bekker (1930-2014)

T. Schultz (1912-1998)

"Inson kapitali" tushunchesidan foydalanish ijtimoiy institutlarning ulini tushunish, nataqi ijtimoiy parametrlarni topish balki ijtimoiy omilning bozer iqtisodiyetiga qishinid epazig'li labli qilish umumini beradi. XX asrda G. Bekker, V. Baan, Ye. Jensen, T. Schultz (1912-1998) va boshqalar tamenidan inson kapitalis nevriyasi ishlash chiqildi. ¹¹ "Inson kapitali" nazariyzasining mehnatiga ko'ra unga boylikning asosiy shakkllaribor bor. Bu insonda muiddiyeg'i irilgash unumliy va massur bilim hamda uning unumli mehnat qillisi qabillenadgars de's to'lib berilgan.

"Inson kapitali" tushunchesi nataida quyidagiin tushuniadi:

1. Egalitangan bilim, ko'nikma, malakalar xozirasi;
2. Usbu xozirani ijtimoiy boylysqning bosh yoki boshchita so'zida ishlashish ravsiya etilishi va bu mehnat unumoccigi va ishlash shiqarishining o'sishiiga yordam beradi;
3. Usbu jangarmadan foydalantish jarli ishlashining bosh qismidan voz kechish, kelajakda ushu xozirning ishlash (daromodlari) oshishiga olib keladi;
4. Daromodning oshishi sedimning mafsatiga hissa o'shishi va bu

¹¹Bekker & Baan. Cerdit. M., 1975.

insan kapitaliga investitsiyalari yaratma kerqayti rishligi oldi boladi;

3. Bunda insancha qabiliyat, istadot, bilim, va hokam, jang'orladi, hamda har bir fonsning ajralmas qismi hisoblanadi;

4. Bu motivatsiya insan kapitalining takror labzor chegarish (shaklantishi, to'planishi, ishlatalishi) jisoyonini to'liq bo'llishi uchun xeror uning hisoblanadi.

Bekker o'zing "Insan kapitali" usulida "maxsus insan kapitali" tushumenesini hum kiritadi, uning fikricha bu termin taqat heron bir kompaniya yoki hujra berfooliyat uchun qiziqish uyg'otsig'an qechiliyadarni singlatadi.

D. Toller (1926-2016) em'alaiy kapital shakllaridan farg'lalaro "ramziy kapital-lari" tushunchasini taqdim etadi¹⁸, unga ko're Insan kapitali formalanz qiyidagi haqidabosadi:

$$IK = K_1 + K_2 + K_3$$

Du yerda IK - Insan kapitali,

K_1 - ta'lim kapitali;

K_2 - salomatlik kapitali;

K_3 - mada-siyat kapitali;

D. Toller
(1926-2016)

Salomatlik kapitali-hisobaga uning salemetligi va ishliliklari tashkilotlarning saqlash va yoshshlash meyvelida amalgamsi riholigini i'lon etish xiyadir. Salomatlik kapitali unumziga insan kapitali uchun asos bўlib xixmat qiladi.

Insan kapitali unumzandalashgan shakllarga hukm qiyidazcha qandilansidi:

- dirix kapital i'stiroda unumzandalashgan belten, seglug'i o'chiqga oлади;
- yonetish kapital bilmaz jismoniy, muddiy shakllarda unumzandalashgan yuratlidi;
- institutsional kapital insan kapitalining fukscha turklaridan sanjaralib foydalantsaga kuchalibshuvchi institut slatidicha shakllanadi.

5.2. Insan kapitalining shakllantishi va rivojlantishi.

Insan kapitali loqanchi rivojlantishi, jisoyot va edameng evvodilashida intissor ishlabi chiqarish omili hisoblanib, u zohematiga boyqoqchi alohining malikomot etamni o'chiqiga oлади, ya'ni:

- a. Nodir (qul), insan salomsaligi;

¹⁸ <http://yale.edu/curriculum/units/policy-science-human-capital/elements-of-human-capital>.

o intellektual va hushqaruv mehnat, oesitalari;

o usif va mahsuldarlik;

o yashash manfi va ish shartli.

Biroq, kapitali oynali innovatsion iqtisadiyotning shakllari shu
tarix, janishi, rivojlanishining eng yuqori hisobida xidaiida bilmaga iqtisadiyot
ru'y beradil.

Inson kapitalining tasnifi, inson kapitali quyidagi turloq shertlisse:

• individual KK;

• Receptaning (firma) KK;

• Millenning davlati KK;

• Inson kapitali.

Shuningdek milya boylik tsrikiga ko'ra ychka kapitalining quydagi
institishlarini ejasish mumkin:

✓ jismoniy kapital;

✓ Inson kapitali;

✓ Intellektual kapital;

✓ Tel'liy kapital;

✓ Moliyaryl kapitali va boshqalar.

Inson kapitalining shakllanishi jamoyetning bayut darajasi va sifatini
yazalishda, inson intellektual fəaliyyetiga surʼbunga investitsiyalar hisobidan
omziga oshtiadi. Shu nuan tibq, tâlim, taʼlim darajasi, zogligi, saqlash
sistemleri, tətbiqçilik qonuyatani va mehnat fəaliyyetinin asimmetriyik
muhim rol olyaysi.

Inson kapitali xalqda təsdiq, mamlakatlardan ədamlarning birin
kelebiñ tutagi besl be'ladi, shu zaman birləşlikde inson resursunun quritiga
tugishib olan kamayadı. Inson kapitaliga aqil mühəsat etibarshiqaruv sohbetidəgi
investitsiyalar kəndtərək tamid olardan dəromadlar cılız, shuningdek, uning
səmarədarligini tətbiqəgələn kapitel fəaliyat mühürgə investitsiyalar
kəndtərək e'chişiga cıldı.

Inson kapitali jamoyetinin butun iqtisodiy həyatiga kirdigını mənşəkkəb
va təməngəgen mənzili yoxjamish emlidir. Ü iqtisadiyotning rivojlanishi
va shakllanishi, bəminlydi, aktsincha, inson kapitalining past usulər, təlim
iqtisudiy riveyətlərinə tekniqistliyi mumkin.

Şu xəbəlli, inson kapitalining iqtisadlı səmarədarligi, və əhlək chığarış
səmarədarligini, uning fəaliyəti məhsulcun cəsidi və həyəcənliklərinə cəsədlər
və təlim hissəsinin bəhəbatlıda ob ekiv usulü qızılchilliklər müşayiət.

Iqtisadiye faoliyst va bosh qarnevning harcha turlardida muktaxassisiarning mehnat unumdorligi va sazuv-seloligini iesen kapitali orqali aniqlaydilar. Shu bilan birga, bilim, vusafalarini sifatli hojsizlik, xodimlarning tegishli malakasi har qanday shakl va turdeg'i zuassessalari va korxonalarning tamomchi ishlashi va ishlashidagi muhim rol o'yngani.

iesen kapitalini rivojlantirishning aansy mexanizmlari:

- Inovatsiyalar;
- Investitsiyalar;
- Reabilitasiya;

Baxrig'i e'g'da iesenning moddiy, aqchi va malakoviy imkoniyatlarini rivojlantirish, iesen kapitalini o'rnatish davlatning muhim vazifesiga aylandi. Xamkorot hujajoti xarakatlarning avosiy netyururligi iesen kapitaliga investitsiya qilishicha va bunday xarakatlar tsokiliga bo'lim, xog'liqu qoplash va rivojlanishini kirishish mumkin.

Han a'm jamiyat x'ossining salohiyati qazochalik yuqori ha'tta, butun xamilatning trac'hishni resurs shuvalchilik yugeri bo'ldi. Iqtisodiyetning o'sish surʼati shunchalik jedallashadi, jomiyuning inkumiyyadari koengaydi. Suning uchun qaynagilarga aʼzo hisobli amsalda ammoyi hujayibisubli sedi:

- ✓ han a'm iesenning qabillyatini rivojlantirish, manzaker fuqaroatning turmush sharectini va qtimoy muhit sifatini yaxshillash uchun qulay shart-sharpitler yaratishi;

- ✓ iesen kapitali va uni ta'minlovchi iqtisadiyutning ijtimoiy tarmoqlari raqobatbardoshligini oshirish.

Baxrig'i vaqtida iqtisodiy o'sish iesen kapitalining shakllanzish darsajiga bog'liq bo'lli, bu muraqabat xalqining bilim, kabiylas va inkomiyyatlarini koengaytirish jarayannadir.

iesen kapitalining shakllanishi iesen bojet siklining turli ko'nnishlari natijasi va huj qato'ha iesen jihatida o'tadi. Iesen kapitalining shakllanzishini bog'liq bo'lgan emsller quyidagi guruhlarga berlasozonilishi mumkin:

- Ijtimaoy-demografik;
- Institutsiyal;
- Integratsion;
- Ijtimaoy-rubiy;
- Ekologik;
- Iqtisadiy;
- Ishlab chiqarish;

- > Demografik;
- > İktisadi-iqtisadi;

Innovatsion iqtisadi yeteneklerin rivojlanish uci uchun emar bolg'an instrumental mukit menq'usidagi insan kapitalining rivojlanishi va idarachi nevhatida taf'if, sag'likiy ssylashun penziya tizimi va ay-jeyp bilen tekniotash natijasida shiddamodli. Mamat-kod: insan kapitalini shakllantirish bo'yicha moliyaviy boshqalar tafsiliyalardan amalga oshinishni ta'mindash o'qapadida, quydagi haliyari amalga edilishi mazsaliga ega e'limiz:

- ✓ Ig'oteka mesansimlari orqali fucarlar uchun ay-jeyp narxini maobul danilagi ishlashish, umumiz: oy/iy buzeron rivojlanishini asosilashish uchun moliyaviy ventularidan foydalanshtirish;
- ✓ ist'mol kreditidan besozining axarlar eshkaraligi va ochiqligini oshirish;
- ✓ Tuganchalig' ta'lim to'xumlaridan foydalanshtirish amkeriy-shartni o'qayavarish;
- ✓ hayot va mal-muljeti sug'ertlash orqali fuparalarning hajzet sifoi va shaxsiy xonominig'i humoya qilish darpasini oshitshtisha ga ta'midashish;
- ✓ qo'shimcha penziya sug'utni mezzatizmlarini rivojbo'lishiga hujmoldashish.

Insan kapitalini shiddamirish usloksiz ibrov omadigan jarayon ke'lib, u orqali insoz ch'uning yuksak sh'ebiyyet penzishidi va ta'lim, ish qidlicisi, hancirk urakkani shakllantirish va shaxsiy rivojlanish kelti maydon jumayontarning kombinatsiyasini integrasiyalash va optimallashtrishiga intiladi. Shunday qilib, insan kapitalining shiddamishtiga istonga tashilgan investitsiyalar va uning ijodiy horda samarali resurs sifozida rivojanishiga hilam ang'liq.

Insan kapitalini shiddamirish ishlisaydi emq vagti, taxminan 15-25 yilni talab etadi, bu esa esa arslodier almazishini vujudga kelib, shundan keyin dengizsan o'qarishi kerak idi.

Bilimler iqtisadiyeten yaratadigan insan kapitalini shakllantirishda madaniyat oshasiga assosiy xon berindi, bu esa e'z nashriyot qaylacigilar va namoyon buraldi:

- ✓ iqtisadiy rivojlanishning innovation turiga o'tish ko'chlar echan ushbu ushbu telebarni shu jumladan intelletual va madaniy rivojlanish darpasini oshirishini tashih qildi, bunga esa fayzqa ramicatali rivojlanishni aksun maqsadlar va telbisy ko'rsatmalari amalga oshishiga imkon beradigan muktediy mukit degan o'sishish muozzin;

• shaxsi tizmizanib boribzi bilen oling madaniy va ijodly temedde
e'zni namoyon qilishi, jahiyat tomonidan topshagan madaniy va m'naviy
qadriyatlarini n'zda shakllantirishiga bo'lgan ehtiyojlarini o'sha horadi. Ushbu
ehtiyojlerni qoncrichtish zarurati, e'sha navbatida, madaniyot sehnastidagi xizmatler
bozorining rivojlantishini rag'batlantiradi.

Innovatsion iqtisadiy va'nalizilgen rivojlantish tarbi uchun zarur bo'lgen
institutsional mulk xusus madaniy icosim kapitalining rivojlantishi va b'linidil
nevbatida: alim, so'gliqni saq'ish, pensiya etilimi va ey-joy bilan ta'minlash
nijisida shakllanadi. Mamlakatda inson kapitalini shakllantirish xoyicha
moliyeviy hoxzab bo'lib o'tishidan qo'shilishga, o'sharishni ta'minlash maqsadida,
paytdagi taxqiyatda amalga oshirishni maqsadiga mye'lipli:

• ipoteqa messejalarini o'qall bazarlar uchun uy-joy narsini mo'gjal
de'sajaga keltirish, umuman tay joy bozerni rivojlantirishni takomillashtirish
uchun moliyeviy vositalardan foydalanimi rivoq'lesdirmo'lib;

• Esh'noj kreditlari bozorning uzburci, eshkorligi, va ochnig'ligi
oshirishi;

• cuquardaralning ta'lim kreditlariidan foydalanieh imkoniyatlarini
kezgatyshish;

• bayot va mal-mulkni sug'urlabesh qopdi "upravleniye" bayut sifat va
shaxsiy foydaliqiga himoya qilish o'srajsalmi oshirishiga ko'mitashtish;

• qip'shindan pensiya xug'urtga mazomixlarini xayjantirishiga
ba'maslashtish.

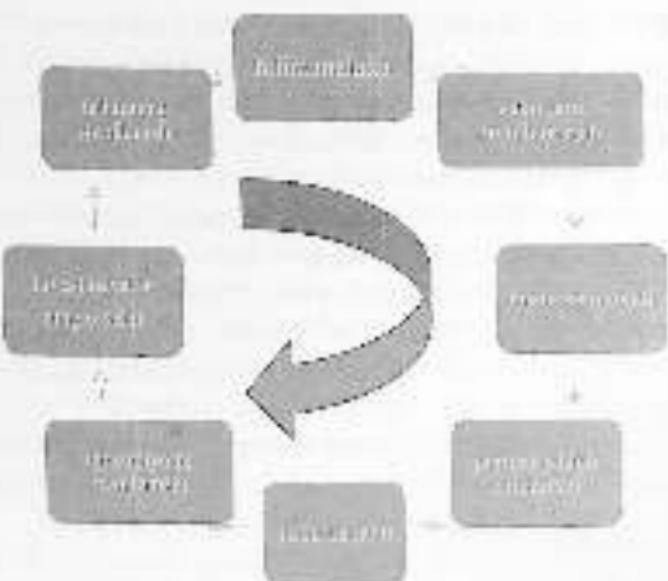
Shunduz etib, xoniyat inson kapitalining shakllantishiga bevesta ta'sir
ka'rsinadi.

Inson kapitali shakllantishi jarayonining xususiyatlariga quyildagliarni
ba'shish mumkin:

• har enday qobiliyat darajasida bo'lgan cho't tomonidan
shakllantilgan inson kapitali nom ka'risti davomiyligini yomena jizibechi
qiladi;

• tag'ma qobiliyatlarining rivojlantishi inson kapitalini shakllantirish
o'sonlikshiradi.

Insonda mafus-savdasligi bilin va mafus-kabori inson salomliligi
ajratish qiyin bo'lib, au ham o'z navbatida mafus ammaderligini ham
belgilaydi. So'gliqni ra'elesh siyosati inson kapitalini sonarli
shakllanish shartini ko'ritadi.

6-dikomsa. Insom kapitalning shakllanishi²⁰

Tükiy yuriam va te'siri ovqatlenish: umu ko'lish davomiyligini oshishti hamda chalitlig me'nrat sanadurligini kopeytiradi. Ahelining umu ko'tish tecminligi odatli berishi nisbat jamiyat uchun yuqori sanadurligiga erishgan insoblarining ta'miz va mahoratidan foydalansishi hujdida holl omar.

Ta'miz insomni hayotini yozulish usovoni olib qilib, ularning biron va ijtimoiy mabkederini rivojlantirishi, turmush suzilini oshishiga hamda aholini furgazsoli bo'yiq va mayburayordanni bo'yisisi bo'lg'isi da ma'lumotlar berilishini.

Elyi mafhamoti mutaxassislar, crta malumotli xodimlarga mis'yan sonozdarligi, yuqori be'bdili, O'zbekistonda crta malumotchi mi'axassislar, bo'libengich malumotli xodimlarga oshotan, bular esa malumotga ega bo'lmagan xodimlarga mis'yan sonozdarli hisoblanasdi.

Mulomedta insoblar sonerali menehat qilish cobulaytiga va yuqori mafhamaga ega bo'ldilar. hamda mehnat jaxoyunda yuqagi ko'ldi. munkin bo'lgan muammolarni osmon va sonoralii yil bordan hal qilish xassusiga ipa ega bololar. Shu bilbo birgalicha ultr yuqori ishlagi va qiziqidiy toyda keltiruvchi murakkab mehnati bojeri mis'libar.

²⁰ Salomova S. M. 2011. sene.

Davlat, ta'llim tizimi alochidir, tam tarminlangan qatlami yakillarining inson kapitalini shakllantirishiga sharoit yarataychi muhim tarmoq hisoblanadi. Kozu ta'minlangan sharoit tarkligiga kruechi insonlari tahlili va moldeccy resurslarga ega bolusagan heitsi, yuqari qlymatli inson kapitaliga ega bolis, tizim uretti baromusod tezish hamda turmush daraqsi va shartini u'ezgaztash imkoniyatiga spa bulaqtay.

Bu tarzagi inson kapitalini shakllantirish oshun davlat ta'llim tizimiga mosulaks, ea xurijiy investitsiyalarini jalti qilish alochida akamiyat kesib etdi. Ta'llim ve muntaxassislerin tayyariash orqali inson kapitalini shakllantirish investitsiyalarini parattilishi, Ioyiz, tezizlamalarni faoliashishiga, zamonaviy texnologiyalarini tadbiq qilishga va sonazredorlikni estishiga e'tiboredi.

Ammal, ta'llim, tengzelik muntaxisleri, inson kapitalini yaratishu, qazedyrovlanishi va e'ish urasibegi o'sera hajitolkisiz munkha murakkab im'rininch aks etib, so'pincha buo qanday davlat ucheni alehinechit kesib etdi.

Inson kapitali jang artishi jarayoni talim va muntaxisselar tayyorlashiga kiritilgan investitsiyalarga bog'liq. Ta'llimga kiritilgan investitsiya sharoit hayoti davridagi mehnat daromadligiga xush etuechi ni sur' hitoblanadi. Inson kapitali jang artilishi haqiqasi, inson kapitali egasining yasashish mintzausi, mamlakati, madaniyatni turmusa alfatiga bog'liq bo'ladi. Inson kapitali inson pectisi, chiqoqunga o'ddar jang'arilishi imomin. Chonki leker so'zinlar muntaxassis bilan yig'ishcha tayyorgarlih, qayta tayyorlashiga nisbaten mohiyatsha past bo'ladi.

3-chiyma. Inson kapitalining xususiyatlarini?

³⁰⁾Jahirov, U.A. Tazkerah halqarayon uchevish: Tashkent mukofot. Oliy. Raz. 0107996. 1996.

Rivjeljanan devlatdar inson kapitalini jang'arishga kiritiladigan investitsvaler uchun in'proq moygaviy manbalarga egaditler. Rivjeljanish darjasiga past ha'zi davlatda ishlak chiqarish samaradorligi juda past. Shu sechityrali k'itarish uchun esa, inson kapitali shahidlanishi zarur. Rivjeljanayniga devlatdardan inson kapitalining zhahidianishi, ishlak chiqarishining yeng'i usullarini taalliq etish ha'yicha davlat xizmetlerining ko'restilishi ha'data'llim izlinimi yaratishiga engelt amalga oshirildi.

Inson kapitalini rivjeljanishi hayot uchun quyidaq qulay shart-zarordlarini yaratish orqali isominlanadi:

- daremaller o'sash;
- yul-transport xizmodari;
- mahalla va kuchalar o'modligi;
- zamonaviy tibbiy va urumiya yordamlari;
- insonlarning muhit.

Rivjeljanish past be'ljan devlatdardan, inson keyinadi holdasi talim, ang'liqni saylizh hamda oy po'aniishi davrida m. blicsantiruvchi inson tarzacciysi indeksini o'yindig'ida aks etadi:

- o'yib usqarlanmaydigan zholining fo'zligi oleshi;
- hosh yordaycha be'ljan buhsar o'llini ko'rsatkichi;
- o'tta maktabda talim dovvchi hujularning umumiy ko'rsatuchi;
- yordi katta shoh qetamining savedxonlik de'sosi.

Inson kapitali va siyamler qiziqsidiyctini rivjeljanish imtoppelari, bilan hingelik u yuzin 10-15 yil ichida bilin, aholi boshding va daromadlarining ortishida talibiga etadigan muhim shahariga quyidagi ishlash mu'minlik:

- san'at;
- transport;
- spottish;
- agro soha.

Mulumli, XXI-asr intellektual qo'shyoni, munda yillash lo'rimasini, psichologik jihatdan o'ta mustahkamlikni telab etadigan asr. Bu aseda foydiga xonimizni xitalarini o'shida, mayassanzlashtirgan shaharlariga rivjeljanishi va manzilning rivjeljanishiga o'shissasini qo'sha elishi mumkin. Shura: hem ta'kidlash jozid, ha yeshyo yagon XXI-asr — intellektual buylik hukmuvalli qiladigan asr. Hemki bu haqiqatni o'sha yaqtida englah olmasa, intellektual buylikka inllikh ha qo'shi millat va devlo uchun kundlik hayot mu'minlig'ga aysonissa — bunday devlat jidon tarazqiyeti yo'llasdi, shundan qo'sha kedashi

Inson kapitaliga ittilitalidigan investitsiya turklari^{**}

Inson kapitaliga investitsiya

shaxsiy investitsiya (insonning ma'lum bilim va moliak elishiga, tilbo'y xizmatlidan foydalanishiha yo'naltirilgan mablag'lar)	ni levly investitsiya (ni-omtashning fan-sciellining ta'llim va tadbironi oshun yoz'malari :: ableg'ler)	Etma va tashkilotlarning investitsiyasi (xozimchaming kashfi tayvoqarligi va -molska o'sazishlariiga yo'naltirilgan mablag'lar)
---	---	--

Dunyo mamlakatlarda sanots revolutsiisi bosqichidan avval iqtisadiy
sistemi teminlasida ta'hib va me'moriy resurslariga, sanots xozjansiz
beseshchisi est. moddiy resurslarga istibraqlik hollig'an ho'tas, sanots
revolutsiisi bilsu kengi bo'lgan. Uerde intellektual va adabot resurslarining
rolli xurjat o'rnatga salg'onaqqa, xonotning yetakchi mamlakatlari o'soziyut
yengi — bilimlar, innovatsiyalar, g'is'ot adabot tizimlari, yangi texnologiyalar
va yonchun hizmeti o'tkam yordi shahdantirishaga olib ke'di.

Intellektual hoylik — bilimlar, g'eyalar va ijodiy menejment urpsi
ittilitalidagi sanots revolutsiidiham kengi devorining asosiy mohsalidir.
Intellektual hoylik e'oddiy boy ikdan ustun tomonlariiga ega. Mamlakat, mulk
egasi o'z boyligiga ch'iz co'rg'aydi, bilm era e's egasini qo'melaydi. Yoki mulk
egasi e'vagliji komaysa, billek hisob halishgan sari mulk ko'payish
xususiyatiga egaadi.

Jahonda har bir mamlakating iqtisadiy alevoli usini, intellektual
sahiyasi bilsu amalqobasi. Il soylangan mamlakatlarining akademiyali ta'llim
tzimmi samarall rivjalantirish orqali yillarning 40%ga chiqishiga
etishodilidir. Tullinga qilingan investitsiya mablag'i ha'miq qopildi:

^{**} Zamonayli M.M. Mamlakat, ilg' qidiruvchi mamlakatlar hukmchilik qidiruviga qarab va
tulja. № 12. 2019. 01.06.6.

Author: F.S. Xosimov. 2021. Inson kapitali investitsiyalar. Inson kapitali
iqtisadiy shahar. Yangi yilga "Marmara", 2021.

Amerikalik elxerlerdeң filigran kaғa, talim tizimiga qilinen 1 dollarlik aralıqtı, 3-6 dollar danervesed qılıshqa imkon beradi⁵⁴.

XIX əsrdə şəhər iqtisadiyyatı rəvəjanishının tendensiyaları ishləb çıqarıvchi ondalar tətəccüy etishinin yangı bəşqəti - məzənnətsiyələşmənin sırtlı vəsiyyəti ishləb çıqarışını ustunlıq qılınan sənəat rəvəjanışında bəşqəcildən xəzəndər, fəm. təlim və shu xəbi sohalar ustunlıq çıldıran sənəat ishləb çıqarışlarında keyinçə bəşqədigə cəhət bəşləngəndən dələctər berədi. Məddiv nəməncə ishləb çıqarış uşaqlıqdan başlayaraq əsaslı qələbi shəhərəzərdir. Ləsən uning əsaslıq səməzərligini yüksəti malakalı həcmimər, yangı həkimlər, təsənnügi gələcəkən bəlgili bələdi⁵⁵.

Şəhərin, ələmət insoc, uning salohiyəti sənəat rəvəjanışından xeyri, jamayıxanıq eng qiomuñlı, təqib yekili və pələğən bəyliliklərin müsəlmanlıq nəsənəcə zyandır. Bəsəriti insan omili iqtisadiyyat rəvəjanışının əsaslıdır. Bəsəriti bələdən hərbiyi-juds kəpələr, selən müstəsəssələr, iqtisadiyyatın hərbiyi rəvəjənətək bəşqəcildən an'anavı. Ischləb nəqarışlı omillərinin cəzəyanıxtıqligi, insen kapitalı, intellektual salohiyət arəsində vəzifələrə və anayər gələgi, iqtisadiyyatın rəvəjənətək yəqinidən dərəcədən intellektual səhərliyin rəvəjənətək nəqli etmək, pərvəndən tətijidən emməniyyəti mövqiliyi kəşfiyyətindən, dəbdənəzərlikdən, iqtisadiyyatın məmənəti aradıq hal etilisi⁵⁶. İnzədən əvəz yuritildi.

5.3. İnnovatsion iqtisadiyyatda insom kapitalının tuttugun o'eni

Hər cəndəvətning rəvəjanışdan pərvəndən məsləhətləşmənən tətibetlə - insom o'ni və vəzifəsi borovogən rəvəjənətək qondırıshdır. Jamayıx tətəccüyəti, etək-nəzəri məmənəti iqtisadiyyatın sənəat işləri, həlki həssənləri, hərbi rəvəjənətək kamət işləri və neq'mi rəvəjənətək qəncəndlik yuvalılgandığı həm həm o'hamandır. İnsen kapitalı bu-dərəcədə kəltəcildən nəmən qobiləyədir. İnsom iqtisadiyyat təcəüməti insom kapitalı tətbiq olunur. İt tətbiqinin nəmənəsi təlim, həsab-xəzərçərə tətbiqçiləri və ishləb çıqarış tətbiqçisi əsaslıca rəvəjanıq əlimlər, alimi vəsileyi əshirisi və məlahəzəməti ifodalayıb.

Bugünkü innovation - vəzifəni yuqığa vəzifətgər hər bir nəməlakat

⁵⁴ Kərimovas C.R. Dəstəkçərətəcə vəzifəsi, qəzəbə və qəzəbənəməlilik. - M: 1999. - C. 6. 9.

⁵⁵ "İslam İttihadı. Dəstək vəzifə. prof. G.X. Əbdülzəmət. İslam adası. - T: "Etno-İslam" 2012, N: 2, 14.

⁵⁶ Karimov G.R. Məmənəti vəzifəsi: mövqiliyi tətbiq etmək və tətbiqçılığının ömrü / G.R. Karimov - Səməzər (fərzaclı) Mədəniyyət Mərkəzi R: 10 / 30, 2019. - Say: 62.

o'zingiz ichida qazanishni qo'shyz nazar uchun o'sha darajada c'xan usullik qilayotgan milliy inson kapitali taraqqiyoti darsasi siyosat millashtirishiga satta etibor qaratadi.

Innovatsion rivojlanish xizmatoviy iqtisodiyutning sansiy tamoyillaridan hisoblanadi. Bu taraavil intellektual kapitaliga eshlashiga bo'yli jamiyatda ishlab chiqarish crallarining eng yaxshi usulini qurashini qurvatashda ragbatlantruvchi omil be'lib xizmet qiladi. Bunday usim fayalgina iqtisodiyetning raqabatbardiyaligining avosi emas, inson inson kapital rivojlanishida shaxsiy har tonnossuna u'lki namoyon qilish hamda inson ittiyalalar ishlab qilish uchun xizmet shart-sizaroftlar yaratadi.

Iqtisodiyotni innovatsion rivojlanish yotliga o'tish va iqtisodiy o'sisining yangi omillariga imkonlariya bevvabta ta'sir ko'retadi. Bular raqabatbardaslikning oshishini ta'minlaydi, hamda milliy iqtisodiyutning rivojlanishiga etib keladi. Innovatsion o'sisidagi ishlah chiqarishlar jeyyundarida uning sub'ektlari o'sisdegan innovatsiyaning o'sishidan farqli olmay, zamonaviy iqtisodiy minnatishatini yangi ko'rinishini namoyon etadi.

Shunga alokida e'tibor qaratish leximki, innovatsion rivojlanishiga o'sish, innovatsion iqtisodiyet sub'ekti hisoblangan insonning ishlab chiqarish imkoniyatlarini o'shlama shaxsida rivojlanganligiga bog'liqdir.

Innovatsion ishlab chiqarishini rivojlanishning asosiy elementi be'lib ijadkor inson xizmeti qilib, yangi bilim arba ssushashing inson kapitali esa innovatsion ishlab chiqarishning asosiy resursiga aylanadi. Innovatsiyaga eshlashgan ishlab chiqarishning o'zga'cha nata sicidan fibozki, ishlab chiqarish joriyoti unday jarayonga tsylmishi natijasida bilim yangi malakotiga aylanadi. Innovatsion iqtisodiyutning asosiy a'malrasmi, yangi bilimni yaratish va ilmiy mahsulotlarni ishlah chiqarishga hamda undan turli tarmeq va o'shalarda hujdilashni ifoddaladidi⁷.

Innovatsion rivojlanishda insonning ijodiorita e'co'lliyati alincha o'zinga ega bo'lib, innovatsiya fabriyatning samarisini belgilib beradi, bu esa o'z saheline innovatsiyalarni ishlab chiqarishda innovatsion iqtisodiyutning sub'ektlari rivojlanishi va takomillashishiga to'laqanit bog'ligi bo'ledi.

Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti (FESR) tomonidan, minnatsizlarning iqtisodiy rivojlanishi, iqtisodiy o'sish xar'ishining inson

⁷ Ed. Ahsanov, A.E. Bozorxonov. Fazilbekov o'sisde innovatsiya iqtisodiyutning xususiyatlari. 2013. N.Y. 14. H. Bagirov.

Zamontaviy iqtisodiyotda inson kapitali məsələləri^{**}

Zamontaviy menejmentda inson kapitalı		
Məhsut səhəriyatının təsviri	Inson kapitalı aktivləri	İnvestitsiya mənbələri
Sugılıq	Sugılıq	Davlat
Təlim	Təlim	Ölkə
İntellekt	İzakətçəhənlilik	Firma
İşçilik qohıçılıq	İqtisadiy vəzur	Təsəhiqat
Mənzəssizlik	Bəlimlərlər sənəkəllisi	Xətasıv investor
Ataqılık	Mənzəvvı buylık	Fondlar
Zədlik	İntellectus	Şəxsiy iżwestitsiya
Cəshidinçiliğik	İzakətçəhənlilik	

Inson kapitalı mədənnəməd kəltəndigən insen qohıçılığının, inson kapitalının təsəvvüf etməsi məsələ kapitalı təmici etdi. Ü məhsutunun məxsus təlim, təsəvvüf xərçəngiyyətləri və işsizlik chiqarış təjribəsi, əsasında təqiblər biləndən, əberzə analiza və təhlili və mədənnəni müdatleydi. Inson kapitalı məsələyənə, mərkəziyik nəticəyəndənlikdə həmə nazariyalıqda əsaslanıb, əsaslanıb cələbə.

İzzən kapital nəzariyasının əsaslıları təmominan yaratılan -sənətdə, inson kapitalı, mənşəyi və məzmununu təmsiləvət; bir qəmər haqqarashlılıq təsəvvüfən. Məsələn, Gökəomer, inson kapitalıya olur hər fəsəndə mərjud təqiblər biləndən, qobayıçılıq və motivasiya^{***} deyə təcif fərza, insen kapitalının mövcudluq nəzariyəsi x TƏSLİTLƏR, inson kapitalı x əi qayğıdagı idarətçilər -kəskin kapitalı kapitalının bir koçmazdır, chunki o əi xələdəgi dərəcələrdən mənzəvvı belədir. Hələ swanning nüvəsi olsın, eləməti u tətərəning təsdiqindən vəzifə.

Inson kapitalının cəvən mənşələr, həmçinin qohıçılıqları və rəsurslılıqları idarətçilər xətasıv sektoruna nisbatan yuxarılaşdırma imkanlılığı eger. Bunda dəvətərinən əsaslı məsələ kapitalı təqiblərinin təsəhhələri

^{**}<http://azjurnalistika.ru/2012/12/12/inson-kapitali-doplopri-predstavlyayushchij-sistemata-i-aktivu/>

^{***} Mərkəziyik N.H. Təmənnətin işçilərinə təsdiq etməsi üçün 1993, № 11, 137-202.

^{****} Mərkəziyik N.H. Təmənnənin işçilərinə təsdiq etməsi üçün 1993, № 11, 137-202.

bisubstandigen ijtimoiy va biologik tienjihanish dasturlarini sunaralı tizemllashirishdan iboratdir.

Mamlakatimizda re'y beravetgagan huargi ijtimoiy-iqtisadiy o'qarishlar, inson kapitalini har tomoniga shakllantirishga alohida o'shamri talib qiladi. chunki u zamonaviyotning rivojanish yolliga o'shining alohida sharti hissolanadi. Iqtisadiy o'sah, inson kapitalining rivojlanganligi hamda information inforsaximning rivojlanganligiga bog'liqdir.

Villy inson kapitali - mamlaketi milliy boyliklarning bez qemi tuzovchisi ularsakting inson kapitali xosiladi. Milliy inson kapitali o'sha ijtimoiy, alyansiy kapital, nafiy saloniyat, milliy raqemat davajasi va milliy potetsialini mujasaslashishi. Villy inson kapitali rivojanayotga menlikdagi millie boyliklarning yarmidan ortigini tashkil etadi va rivojlangan zamonaviydaridagi 60-70 % dan otadi. Jahan siyosat yasida va mamlakatbo'ni tienjihonishda milliy inson kapitali ox n'miga ega. XX asrning ikinci yarmidan sozidab, milliy inson kapitali iqtisadiyot va jamiyatning ususiy meodalantiruvchi omil shaxsiy qaraladi. Jahan banchi ekspertiari milliy inson kapitalini baholeshesha kerevdar usul bilan yozdushadi. Inson kapitali shakllantishiga tsixiq beligani surʼengiz qo'shatishni odil etadi. Hozirdagi surʼatlarini tophatga oigan holda jamiyarda inson kapitalining qavio shahrimosh xententeysider davlat, oshliz, tadbirkerlar va turli funderl umonidan zinqlaran.

12-jadval

Inson kapitalining turkibiy qismlari¹⁴

Inson kapitali		
Tellin kapitali	Madaniyat kapitali	Sogʻliq kapitali
Bilimning va mazarsus xodimleri;	Umumiy madaniyat; Kotivatorlar;	Tellif, jumoniylig, tashkil suevchilar (firsat, ox);
Umumitasby malaka va karʼiligi;	Milliy arboblar, anʼanalarni oʻsifotish;	Jismiy va psixologik salohiyat;
Professional ojribalar va mehmon stag;	Jismiy hamkorlik; salohiyati;	Umumiy sagʼliq hujjati;
Ishish chiqqazik; xususiyatlari; jumlonmasi;	Sizasning jiomuyligine xususiyati;	Ummoniy va makhnabi singli;
Tadbirkerlik va Kengymat	Kengymat	

¹⁴https://ustozim.com/referatlar/est-19370345-35/

tazhkiotchilik qabiliyatları; Innovatsion qabiliyatları pmiznması.	medaniyatga qılıshılık.	zoya	
---	----------------------------	------	--

Globaldekor jarynnida indeendel hamda millig insem kapitalini rivojlantirish borcham mamlakatlardan besh məqsədləri etib belgilangan. Emlakçılarla millig insem kapitali tənzəpiyti daşalarını rivojlantirish və müllüm bir dəstaklar yordəmədə insem kapitaliga qarşılıqlı sərmeyəsi
dəriyasi hamda clarning nəzəriy hələlərinə yənəda təkmilləşdirilərmiş
qarşılıqlı checa - tədbirlər, dövlət dəstəkləri təhlükə cəmiyyəti və səməzə
əməkçiləri, Mərkəz checa - tədbirlər mamlakələrinin və inşəniyatlarda
bəyne-hədəfələrdə işlərilədi.

Insem kapitalığın əsaslılığınyndan yana biri bu təlim
səhifəsində o's aktını tapdı. Mədən sehaga ait səhifəyənən xarakter kə'ləndi və
tiləni yüksərlərə səbəbit kə'pgan. Uşaqçı etibarla məməkənlərdə fən
şəhərlikləri, yüksəri bolğan texniki - texnologik vətəfərli rivojlantırışına
erishdərlər. Ramən təsdiq i məməkənlərin fəaliyat dəriyəsi ham yaxşıdır. İnf'adı.
Təhlükə cəmiyyəti sehərlik texnologik qarşılıqpsılık dəriyəsi, bəsət hamda
hədiyyələrinin ham professionallik dəriyələri yəbəy kə'satkleşən işlər
lisələnədi.

Təhlükələrinə, müllüm dərə eraqlığındı, millig insem kapitalının həjimi
və stadi şəhərdə posyishi nüvəsi, inşətdə cəsuslu həsənəti və bəsətə
bəsət səltənətənən. Bu o's nəzərdən qisəslyotning rəməmətli shəhər o's
aktını təqib. Demək insem kapitalının rivojlantışı, təkmilləşdiriliş həsiyə
dəriyənən engahəniyat kəş etdiğən məscədinən işlərənən.

Şəhərdə cəlb, insem kapitalı murqun və araq muddətgə məlliətlərənən
etibdən əslən mənbə təhlükə cəmiyyət qızılı, innovatsion sərhədliyədə insem
kapitalının rivojlantışı və təkmilləşdiriliş inhom eyni iqtisadiy və iqtisadiy
səhət sahələri i inşəniyatlarda alınıcaq ərin tutucu.

Nəzarət səvəlləri

1. Insem kapitalı inhom təsminin məbədliyətini rivojlantırıb
2. Insem kapitalı bəyche qanday yondəşdirilməni biləsidi?
3. Insem kapitalının işbəyliyətə tutğan o'mt qanday?
4. Insem kapitalığın investisiyələrini kəritishinən məsələləri nəyədir?
5. Insem kapitalı sahələrdən qanday anlıplanadı?

TESTLAR

1. Qaysi ýaroloda inson taraqqiyotini baholashda uses bo'ladigan princip va komponentlar to'g'ri ko'satilgan?

- a) huquqlar va imkoniyatlar kengayishi; agentlik; adalat;
- b) farovunlik; is'lim; salomatlik; adolat;
- c) farovonlik; huquqlar va imkoniyatlar kengayishi; agentlik; adolat;
- d) farovonlik; huquqlar va imkoniyatlar kengayishi; salomatlik.

2. Inson hayotining barcha jihatlarida muoqil tantor imkoniyatini kengaytiruvchi jarayon bu:

- a) inson taraqqiyoti;
- b) moshnigisidagi zivejimish;
- c) harqareshiq sadiq o'sish;
- d) ijteboldy tenglilik.

3. Inson taraqqiyotining taclibiy qismalarini aniqlang.

- a) farovunlik; adolat; huquq va imkoniyatlarini kengayishi;
- b) husovalik; muallilik; adolat;
- c) faravonlik; moliyaviy berupa -ilik; adolat;
- d) faravonlik; iqtisodiy moliyaviy barqarorlik; adolat.

4. Quyidagilarning qaysi biri turmush satasi statik indeksida inobatga olinmaydi?

- a) Yozilma shartli jona hishliga qizmat;
- b) Lyudigache getoddardan o'sim darajasi;
- c) hukmawatda yeshat o'sevniyliги;
- d) katta yeshdegi aholining sazovxonlik darajasi.

5. Inson taraqqiyotini darajasini aks ettiruvchli statistik ko'satichilarga quyidagilardan qaysi biri kirmaydi?

- a) inflatsiya ko'satichilari;
- b) inson taraqqiyotining integral ko'ssatishchilar;
- c) gender tengsizligi indeksi;
- d) bouldig'allining ko'proschni iudeksi e'tchoeli.

6. Inson taraqqiyotining integral ko'satichilariiga quyidaghordan qaysi biri kirmaydi?

- a) iste'mal narxlar indeksi;
- b) inson taraqqiyoti indeksi.

c) gender tengstix (gj indeksi)

d) kimbeg allikuning karo v'lebveli indeks (v'lebveli)

7. Mamlakatda ayollar tarzqiyoti uchun mavjud nisqida shaxsiyatlarni qaysi indeks als etiradi?

a) gender tengstix indeksi

b) tengstix'da nisqa ellingan inson tarzqiyoti indeksi

c) inson tarzqiyot indeksi

d) kimbeg allikuning m'p v'lebveli indeksi

Mustaqil ix'tim mavzulari

1. Inson kapitali bu'yicha yozusish davlati

2. Inson kapitali shoklitasishiga ta'sir etuvchi omillar

3. Inson loyiqasi va rivojlantirish zaruriyati

4. Uzoektasinda inson kapitalini rivojlantirish metodaları

5. Racamli iqtisodiyat shaxsiida inson kapitalini takomillasirishda

6-bab. SG'LIQNI SAQLASHI XIZMATLARI BOZORI

6.1 Sog'liqni saqlash tizimi, tarmoyillari va rivojlanish dinamikasi

Sog'liqni saqlash bu — aholi va tashdehetlarga tibbiy yordam so'retadigan xususiy umaleytchilar, shifokorlar va tibbiy xodimlari guruhida (hemumidai poliklinikalar, ambulatoriya, diagnostika markazlari, abdoforumlar va hujayberlarda xizmat ke'rsatish solasidi).

Sog'liqi saqlash iqtisadiyoti-iptisadiyot muammabathcheni o'rganadigan, abdining muayyad usulajudagi re-sistemni saqlash qoldiqt va muammabathcheni dengi etiboyliqt qandorishiga ta'sir qiluvchi qonunkilar e'manadid. Sog'liqi saqlash iqtisadiyotning maqsadi abitutligi tibbiy verdama ga berilgan etiboyli qoldirish, eng kam xarzit bilan tibbiy yordam ko'rsatishda makhnosha sananaga nishshidir.

Sog'liqi saqlash in'isadiyotining may'dagi vazifalari mazjud:

- sog'liqni saqlash tizimida iqtisadiy qonunkilarini o'rganish;
- jummon ishlab chiqarish tizimida anglikan saqlashning rolini saqlash;
- zarur resurslarga berilgan etiboyini hisoblash;
- mazjud resurstandan sonerali va iqtisadiy iqtisab-unishni ta'nalishni va to'liq sardimber mehnatini tashkil etish;
- tibbiyot tashkilotlari feoliyettin retsodiy sanarcadorligini, tibbiyot texnologiyalarining sanmaracarligini halatlash;

Sog'liqi saqlash xodimlari uchun ishl haqti tizimlarining sanarcadorligini bandlash, xodilardagi yokihami xesmmlarini aniqlash;

— sog'liqi saqlash iqtisadiyoti nafasida hadobu tuyyordosh.

Sog'liqi saqlash in'isadiyoti sog'liqni saqlashni re'tlashtirish, melliylashdirish va emonitoringini sanarcadorligi osishishi, sog'liqi saqlashni beshiqsanzing yangi shakllarini, usullarini ishlab chiqish, bu sehorba moddiy, kachli, moliyaviy va boshqa resurstandan eng sanaralni foydalantish imkonini beradi.

Sog'liqi saqlash xizmatlari hoziri tibbiy texnologiyalar, tibbiy texnika, raspbathardan iqtisadiy sharoitu, tibbiy faoliyatni boshqil etish usullari iqtisadi. Tibbiy tavardar va xiamatlar bexeti aholl sahamatligini saqlash va yaxshi solishni (tibbiy mahaaletlar va xiamatlar) ishlash etiboyli bozor segmentida.

Tamij mahsulatlar-hu) sog'liqi saqlash xizmatlari majmuasi,

shumdaqda, töbty asbob-uskunalar, dər-dərmanlıqlar, tibbiy və profiliatik vəzifələr bəlib, insunnıng sog'ligini saqlash və müstəhəkəməshəgə bolğan shıyuını çıxdırıb idi.

Sog'liqni saqlasınca təvarəf və xəstəliklərinə qəsəbə turazı:

- ümiby məqsədlər üçün mətbəlləşdən nəsənlər - dəri-dərmanlırlar, kışım-kəchərlər, tibbiy uskunalar, reseptik, qarvarışlılaş mahsulətləri;
- tibbiy paramedikal, məhəmənəcə, talim, uy-jay, xəstəst, həmçünü mənzərlər və bəşqərlər;
- tibbiy məzənnət-sog'liqi saqlash xadimlər: uchur, hər-ərlər, uctun, məməniyyət adorat (televiziya, gəzət, jurnal, Internet), həmziyalar uctun, tələz mətbəmlərlər, rəsəhəz məlumatları və bəşqərlər.

misəkkiliş şəklinə və
məzənnətinə əsaslanan
xüsusiyyətlər

diəstək məqsəddər:
idmənlilik, həmçün
əkin-kənd

məzənnət-sog'liqi xüsusiyyətlər:
məzənnət və idmənlilik
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq

İstəkli
əməkdaşlıqlı
təsəvvür
təzəliklərin
və təməzçəyə qədəhdiliyi

təbək və tək tərəf
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq
məzənnət-sog'liq

B-dəlizm. Sog'liqni saqlashda bazar mənəsəbatlarının rivojlanıñış şartları

Sog'liqni saqlashda bazar mənəsəbatlarının elementləri: riyəqənlilik, bazarlılıq və səhərlik təhlükəsi, yeganlılıq və idli.

Sog'liqni saqlashda bazar mənəsəbatının xüsusiyyətləri:

- 1) töbty xəzərət bazarında səhərliklərinə ucta gərbəli mayjud.
 - İshlək dəri-pərvənə, übbiq təvarəf və xəstəlikərə xəsəvçilər (übbiq, xəsəvçilik, sog'liqni saqlash xələdi).
 - xəridər (həmmər, ish-bənyüchtü, dəvəbtü).
 - vəsitətçi (sug'urta tibbiy təşkiləcələri (ETT)).
- 2) sog'liqni saqlash məhsətdə xəmat kimi xəsəvçilik və tətə'melchidim oğlan xəstənin istəməl xüsusiyyətlərə nisbatan xələdi və məzənnət-sog'liq (hər 2 kütükləndi);
 - 3) sog'liqni saqlashda xəmat keçəsi (xəmafər), gələn təqər ixaməti

məcəjdən bu'lğan schadır:

- 1) tibbiy xizmatının artışası olon, lekin o yepri xüfliyi həlli idarəə;
- 2) tibbiy xizmatının yüksək isteşveriliyi;
- 3) tibbiy xidmətlərinin məhnət xərəjatları və yekunluq zətəjələr cəradsı
əniq abşalar məyəd emas;
- 4) egerliyi saqlash vəhəsində iqtisadiy xəmaradərlər üçün xəms
əhamiyyəti ega olma bülənə, ijtimaiy və tibbiy xəmaradərlərdən keyin dənə
turishi.

6.2. Sog'lıqni saqlash xizmatlarının xüsusiyyətləri

Tibbiy xəmaradər-səmədiy beyləklərin yəsənənəyidən rəyədən fəaliyyət nə
boldı, ular oturda fəxil mənzərəyə efdali qılınxıq nəha kəlməydi. Garan tibbiy
xizmatını olğan həshi, məzədən, itibar protezi şakıldında protexning cəmi
(protezi dəqiqəsi) məhsulot elementləri)ni sevib oladı. Tibbiy xizmatəgisi təcəllərlərinin
elementi bolğun tibbiy təcəllər, ko'charma (vipask), tibbiy kərkəməlumotları,
xifuforning reseptöri və leşk-pibr mələkli təcəllər. Amma xəmsəndən
təcəllərlərinin elementləri tolaq mənəcəsə təvarə deb hissələşə məməkin emas
chenki xəmsəndən təcəllərlərin elementi undan əpməs və müstaqil cəmətərə
məpmətər.

Mənşəkənəndə tibbiy xizmat ko'satıcıçı ərmalız yəqin vəqfdən
marketing xəmaradəri mənşəkənəndən qısa bəşlədi. Xüsusiyyət poliklinikalar şəhər
qacar məsləhət edək, yaqın xəqipənəs ular marketingdən cətiryoj sevindərlər.
Amma bugünkü kəndli bözer məməsəbətlərinin cətish mənşəkənəndən əliban, ular
həmçün tibbiy və profiliyə məməsəbələri dəngəri endə marketing
tədqiqatçıları xəkkiləmə eləməydi. Marketing tədqiqətləri firmalara
mijədər, rəcəbatçıları və həmçün hədiyat yəritidən fərqli sub'ektlər
təqribən kəndli məməsəbətlərin təqdim etdi.

Tibbiy xizmatları hərəkəti marketing tədqiqətlərinin cətigəz xəs
xüsusiyyəti tibbiy xizmatının mənşəkənəndən kəlib chıqadı.

Tibbiy xizmatlarının kəfəpləti təcəlləri mənşəkənəndə S.A. Nelyarov təmənidən
berilgən təcətli hissəqəbərdən aparılıq turadı. Unda "Tibbiy xizmet-lər jismənni
yük rühəy salırmalı kimi" nəqənləşdirilmiş yəki "əqəmənə qaralıqdan, unıñ
ist'ümələsi (bəsər) təmənidən tarlı şəkildə foyda olub" adımları qızılılgan
professional haradırdı¹⁵ deyildən ilə heribarlı.

¹⁵ Cəfərova, G. N. Məməsəbətlərin yəqin hərəkəti marketing tədqiqətlərinin
mənşəkənəndən /G. N. Cəfərova / - 2008, cədvəl nömrəsi 10 - Təqdimatlı byla 2012. - 267 s.

Tibbiy xizmatlar ko'rsatishning tarkibini qismintar*

Tibbiy xizmatlar		
Marakkahilgi bo'yicha	Funksional ahamiyati bo'yicha	Bajarilish shart bo'yicha
Eduktif tibbiy xizmat;	Davoishch-diagnostika;	Amlak, ishlis-spolikli nisba;
Marakkahilgi tibbiy xizmat;	Reabilitatsiya;	Stat'sioner yordam;
Aspirativ tibbiy xizmat;	Profilaktika;	Nyda yordam ka'rsitish;
	Transport;	Texyordam mazhitmalarida xizmat ko'rsatish;

Qoyidagi marketing dasturlari tenab chiqishda hisobga olincha kerek bolganchi tibbiy xizmatdarning bir qator xususiyatlari e'libor qaratildi.

1. Karmukhliglik: Tibbiy xizmatlarni yoki alishusdan olinish uchun ke'fisli, his qilish mumkin emas. Shifokor qondirilgiching belor davro natijasini oldindan hisob ulaydi. U shifokording so'zini cabub etishiga majbur.

2. Shifokor hozirishda yoki tibbiy xizmatlarni kabi raqobhadan shohida xizmatlarni qo'shish qilish. Kasalan, temiqli psixolog matematossisiga tashrif hujum qilishi, uning c'rnida nizobotan xomroq tushilgan, yoki yosh u ato cassiga almashatilish, xizmat kuzilganda qurajishda boshmaydi.

3. Shifokining zamonaviytligiga, no etibarib beruvchilarga va xizmat korxonasi ishl joyiza bog'liq. Taniqli malakalarni yoki shifokording qaraganda ke'proq malakalni yandom beradi. Ammo xusus shu mutaxassis, ruhy beloti va uning personali holatiga qara qolamlykni turiche, uning etishi munakkin. Shifokining uchun xizmat hujroshchi shaxsi so'rnalar va tekshiruvilar tizimi ega qiziqelarning qonigiga zarafshini osmoni rovishda lug'atli boshshi kerek. Sug'lipi i'malatish xizmat surʼi shuningda tarning butun dunyo bo'yib e'zparuvchanligi (sifotning o'qarazachenligi) unayyan xizmat standartlari ni juriy shaxsi qopdi hantaraq miliadi.

4. Soqib qaytmasini. Tibbiy xizmatlar bir vaqtning oxida ishlash chiqish shell, sutiladi va iste mol qolinsadi. Tashrif vaqtini tayinlash etishni, tibbiyot xodimlarning ishl jadvaliga qayta nechta qilish orqali tibbiy xizmatlarning mukammal yurini tashblash va amaliga mos ravishda marketing harakatlarni murottiqleshtirishga imkon beradi. Kasalan, AQShda shifokorlar yangida tashrif

* http://endowx.ru/951/46/maulatgenov_maktabat.pdf

buyurmagan hemorlardan, alır xizmetdaryng qyzmatiga otos bolgut sayip undiretsizdi, chanki benor keltmaganligdan qolli naza bu xizmetdaryng ko'rsatishga tegisali xarajatlar qilinadi. Tatalning haryzasyng shartnada xizmetning saglanmasligi mazmanan emas. Agir bolab o'qig'lik turda, bolab orasuzat bosiqarish vazifasi daniboli begurmolardan tizimini, eng yuqori xizmat ko'rsatish davrida mazman isti tartsishini joriy etish uchun amalga oshiriladi.

5. Namoyish qilishning ilo, ye'ldigi. Tibbiy xizmetdaryng mazmaning alopasrida tasaevur qolish bermuanche qayin, bolam, eltiliyatnidan bilan xonalar ushiring xonadiganini taqazu cilaclı masolad, teldana taviri, o'seqiyidagi uzoqlashishi (xili-kurning, surgi, berumening suridi va oshoxasi).

6. Vozitschiyning yo'qligi, chanki barcha tibbiy xizmetler orqag'indan to'g'ri ke'reatiladi. Benor albatta tibbiy mazsasiga tsabit boyurishi xonalar shuning uchun tibbiy xizmetdarlar ko'rsatilib, qon mohit juda chetma ro'yxatida.

7. Ko'pgich xizmetdaryni yetkisivli berisidagi chekkovce, xonalar operatsiyalar uvida deyarli xona ga osdirilishmaydi lekin tibbiy mazsasiga yozilish ham in'sistiya edilish memien. Denaqra qonday mazsasalarde tsabit qolishni daqiqirish mumkinligi va qaysi hololarda tibbiy mazsasade maymun yozilishni ishlazurligi haqidagi xalqaro qiliqli muhammedir.

8. Sug'ligha saqlash xizmetdaryni ko'rsatish uchun xodimlariga segimiylaka talab qilinadi. Berezaga inson amalga oshuradigen hech qanday malakali mutasassalar (ahitnikorlar, hamshurler), bog'ligalar-madaniyotchi kuchi (sanitarlar va bo'shipular) mayjudligiga talab qildi. Beremu xonalar taxobda qaror qo'ul qilishimundan bo'lgan tibbiy xonalar mazsasi, mazman (cosmetologiya) va faylit shif'xeri xonalarida yelgilananadigen (radiologiya) va dioxelash ditorlari mazsasi. Shunga ko'ra, benerler orasida tibbiy xizmetlar ni ilg'i surʼish sifatida boshqalar uchun amalga oshiriladi.

Xizmetdarlar o'rinden tariga qarab sevilar daromadli boz qiladi. Chu tarix mezoniga ko'ra xonalar, xizmat mazdasiga ko'ra tizimlilik mazsasi. Psichiatr deyarli uskunaga muktabiq emas, amma kardiyolg'ning mazsasi. Xizmetdar orqali yelgilanolay, STP va bo'shipalar) xonalar xonadosh mazdasiga mazbatan past bo'lgan sohilardan foydalansha, kengaytma tomografiya labi peralarini bo'shiparish orqali viktoriga, qon yangisiga yuqori malzumali mutasassalar zomemidan mazda oshiriladi. Tog'lik mazsasi atasida tibbiy xizmetdar tijarat, iqtisadiy, notorikal jinsiyatning obbo'si mazmuni jasasida bo'lishli mu'milan.

6.3. Sog'ligiň saqlash Hizimini rivojlantırış tarmoyılları

Sog'ligiň saqlash — aýtının hamılabey tibbiy xizmatlarıni töwük etish va ta'minseli, olarangoq sog'ligiň saqlash va oshırılışın maqped qılgaç cavat faoliyatining bir bөlгөsi.

Ber bir inşaatda jismoniy ve ruhiy salomatlığını sadızla colish ve muaddeleşmäsige, uzeç muddetli faizli aýytıl saqlash qızıňğıza, sog'ligiň ming yemək ashıwiga elib selegindäli timiň yordam ka'rstatışka qaratılgan seýsise, tqbsatdy, ýimely, buquqış, ilmiy, tibbiy, sanitarycigigiyena, epidemiya, aqarsı, va emmunity esekterdegى dönya-sadıhlıtar bo'pzıani. Ushbu chezgalınlı timiga oshırılışta in məqsus qızınlı məktublar tashılal etiladı.

Sog'ligiň saqlash təlimi-porchu tashidöller: mənassasalar va resurslarning jamayıti bolılıb, unanq assosiy mənşəli salomatlınları yarvhıle bolur. Sog'ligiň saqlash təliminde isel-shı uchun təson resursları mənşeyli vəsitəler, nəburul, ekmakçılar va məktəplər, transport, alyqa, shanzınder, umumcy nəslişparas va rabbartılık təlab qılıcızı.

Sog'ligiň saqlash təliminin bir ensiyi sıfatıda, artıyojlaraga sezgi va mənşeyli dəndən adıbdı, udanlırlıq hərmat bilan murosabatla bolğan xəndəklər kevəsliyə kerəc. Yaxşı soğ'ligiň saqlash təlimi hər kənədənərinin havetiñ serücili dərəjədə vəzəhləydi. Shurday qılıcız, sog'ligiň saqlash təlimi onşıq, foyda keltirədi, uşaqlıq təlimiñ havotunu xüef ostiga qızınlıqdan xəsteliklərdən və hər alışqılığın etibarlı turadı. Mənşədən da soğ'ligiň saqlash təlimindən umumcy fəaliyyəti, uşanq yakuniy itaş ulıyyət, həkumətlər yındı, özümlər təmənələr, xəstəlik təmənətləri və alihədə soğ'ligiň saqlash mənşədəndən uglicna rəhbərlik ediləcək ham jüdə məsləhəti. Soğ'ligiň saqlash təlimi təminatlılıq təxəssübüñiñ ələməti, təlimatlı həqiqət yurttılışı qışlesməliliyi kəməy, işçilik və rəvəştənlilik rəqəbat anterenzhning arası strategiyanı sıfatıda işləf etlər. Bu işleyiş mənşədəndən adıbdı, təlimetli himoya, təchiklikli təraflı tibbiy yordam elish imkəniga eşa bo'lmagan keçis şəhərlər məqjud, hərbiçə məcləndərdən issa rəsmişberden səmərələr, təvdələmish hissibigə nəxərəning cəshidigə qızınlı xurash olub berilməqdə.

Dövlət soğ'ligiň saqlash təlimiñ qızınlıq təmənəti:

1) dövlət budjetindən soğ'ligiň saqlash, reyalashtırış, mənşeyli texnika, bəsərmən rəvəştənlilik, soğ'ligiň xəphəsinin həchçən əllən to'manlışdırma mənşeylişləşdiricə məbləğlər təcəlli:

2) həqiqi və hamınahopası;

3) preliaktik yəzəltinçliginlik.

4) kasallantishining oldinti olish bo'yicha ijtimoiy-iqtisadiy va tibby tadbirlarni ruxsat etish bilan;

- 5) gigiyena normalarini va qoidalariiga rinya etilishini nezot qilishni;
- 6) sanitariya bo'yicha ta'limi va zog'lom tarmush turinini shaxslantirish;
- 7) sanitariya disiplinik kuzatish ceqallari keng qozarab olish;
- 8) im-tar va antis hynt hirligi, devolash va oldini olish;
- 9) tibby yordam ko'rsatkichda davomiylik;
- 10) ijtemoyi belgilari;
- 11) boyzalminnalashuv.

Marmakazimizda xalq salomatligini aqjishi va yaqchilashni, eng loq asublari turbiyalashtirish uchun shart-sharoitlarni shakllantirishni ta'minlaydigan shaxsiy qo'shilg'i sukulish tizimini yaratish devlat siyosatining uslubini yu'nalishi hisoblanadi. Qatal qilinergachda oshma-tadbirler tufayli muddakotimizda shuligiz tibby xizmasi ke'ressish samaradorligi, xizmi va arzonligi ta'minlandi. RMTning Mingyllik neftjanish maqsadlarining ossisy parametrlariga e'tiborli

Sug'lipi soqlashni molijahshtirishning xonmatli tizimini joriy etib, tibby xizmasdan foydalanish va zavodiyiy nujbat mahitini yaroqchi, xususiy ibbiyet tashkilietlari taoiqiyati ni yanada qillib-qayestlashtirish, shu esnada shaharning kesulathangan va infaki tibby yordam olish imkoniyatlari haqqaqtirishni hisobga alingan.

Presidentning "Sog'likni aqjashini molijahshtirish" umumning ramaradaligini oshirish va tibby yordam ke'rasatish sehnasi. Hozir mesanemmlarini bengayti shaxsan-sallibalarita "gritska" qo'shoqayinasi e'lon qilindi. Unga ko'ra, 2020-2025-yillarda O'zbekiston Respublikasi sog'lik soqlash sehnasi molijahshtirish tizimini takomillashtirish strategiyasi tashdiplanshi.¹⁸

Ushbu strategik strategiya sog'lik soqlash e'lon qilinishidan keyinchi hissasiyot va hambozagalikni qisqarditish vaznligi, Molgov vodiysi, davlat akademikini e'odagi ishlagentligi bilan birligida shakllanadi. Unga ko'ra:

2021-yil 1-yanvardan boshlab tibby yordam tashididan saqlanadigan ko'kzalalar foni hujumiga uchunsa moliyalashuvlari dengen tibbiyat massasalarini roylashtirish. 2021-2022-villarda max'suliyati shaxsiy qur'ona jamiyatiga qarza tashish va qo'shish, devlat o'qishi o'ktasini savololari orqali xususiy investurarga tibby

¹⁸ Oshduktan Respublikani Prezidentining "Sog'likni aqjashini molijahshtirish" sehnasi 2020-yil 15-iyul kuni tashish etilayotgan. Tashidni 2020-yil 25-iyul kuni qayd qilishdi. MMT-2020 surʼi Formasi, 2021-yil 7-iyul.

Feodalizmi amalga oshtirish shartti tilde satiladicigan t'ohiyet muasseselerini ro'yxati, 2021-2023-yillarda tibbiyotni o'maliga oshirish yoki uni tashkil etish sohasida amaliy tajribaga ega tibbiyotlik sifat/eklariiga davlat-xususiy sherkilik asasida ishonchli boshqaruvga beriladigan respublikta ixtisoslashitirigan ilmiy amaliy tibbiyo, me'moxaxidi royxati ma'qullanaadi.

Davlat mulki obektlarini sohalasun tashladigan mablag'lari, istibno tariqasida, qonun huqiqatariga munosiq O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi boshvuridagi byudjetdan tashkesi. Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya va xususaylanshtirish jumg'armasiga qo'shilgan mahallig'an, shu hajjek, tahelevchi tosikili va sa'ed tashkilotenasi xizmatlari urumne xarajatlar cheqilg'an hujra, Seg'liqni saqlash vazirligining Revjalantirish va seg'liqni saqlash boshqarusa organlari xodimlarini moddiy raqbatlanishini amalga mas'iga ya naqtiladi va seg'liqni sa'edlash urimizga meddiy-tehnik bazasini rivojlantirish uchun maqsallli surʼatlardan hisobli qayildi. Shu nitek birliglikda, davlat hujjati mahallig'ari hisobiga zyrim tloxy verdam turdarini davlat va xususiy tibbiyot tajrikietlerinde o'sh huquqini beruvchi iddiy ya'numalar or'e enishi, tibbiy yordam k'orastig'i nihon yollanma (order) olishning qatorini qurishdi o'marildi.

Qorug'lig'iston Respublikasi, viloyatlar va Fozbekent shahar tubkiyu tashkilotlari niman, shahar tibbiyat tashkilotlari fommlari yagona integratsiyalasqan xaborot tizimiga k'oilg'an va'llinotlar asosida bener surʼatda surʼing ikki ishlumi idmcha, zarur holdorda, ibbig kevirkidan shikolishi va unga vo'llizma (order) berilish yoki o'soni olibi uchun SMS-siz orzak tashketi qayd xonim, hujra benerlar o'z se'revlariga karsuniye haqida chiqiqan holat hamda yollanma (order) o'sish yoxud hequl davomidan uchun nihon i hujisligi aksarotni real vaqt rejimida elektron shessiy kabinet orzak, shuningdek, coca xabar (SMS) bo'rinishiga o'shi tizimi yaratilishi ga shu davrda hujislig'ida.

O'zbekiston Respublikasi Seg'liqni saqlash vazirligi va Molliz vazirligining O'zbekiston Respublikasi Davlat hujjati mahallig'ari hisobiga jumg'armas uchun o'sorish me'moxa haq to'lashi jumg'armasining 25 may muktedarida Davlat iddiy surʼing'isini jumg'armasi undi uchini vog'tallantirish jumg'armasini tashkili etish to'g'ridagi taklifga razilash berildi.

6.4. Tibbiy xizmatlar ke'rsatish samaradorligi

Mustaqillik-yillarda salgave ittiamiyat tomonidan manzushchilik
sug'liyi va qash shohsida yutuqlariga joyite bolso berildi. Maxsuz, abdomeg
tar ka'ss - duremiyligi 4-6 yilda - 69,1 yilda (1998-yilda) 71,7 yilda (2017-yilda) oshdi. Ongular etibari 3,1 barobar kamaydi va 100 nong tark
zag'ilganzalar uchun 2,1 ta, chapdoglar uchun 3,1 barobar, 1000 nong tog'ilganzalar
uchun 13,5 ta bo'lib tashkil etdi. Salatlarda eng kich'i uchrashadigan kasalliklarga
qoldi emlashtirish profiliakтика radiiftrarini o'smali olish darajasi ishonchli
tarzda 56-68 no'nax davoyasida saqlanmoqda. Vaquqli kasalliklarga qarshi
kunashin bo'yicha profilaktika, epidemiyaga qarshi va sanitariya-gigiyena
doza-bo'sebalar kompleksining joriy etilishi o'ta xavfli infeksiyalar to'lin,
viroz, poliomyelit, difteriya, yangi tug'ilgan chiqqalqlarining tetanuz, moshally
bo'zak, qizaniq va qizilcha holatleridagi to'liq himoya qilinishini ta'minlash
mu'min berdi. Jalon sug'liqni saqlash tashkiloti tomonidan poliomiyelit
(2002-y.), qizaniq va qizilcha (2017-y.), bengak (2018-y.) bo'yicha surʼash
uzun sertifikatlar olindi.

Shu bilan birga, sog'liqni saqlashni tashkilt etishda hisorotar
salomligini nishobba qilish xizmati yosoda takomillashtirish bo'yicha
rezislari umarradi hal etisiga to'sqelit qilayotgan ayrim muammol
rezislari va salbiy hujzalar saqlantib qolmoqda. Xususan, va eriqni kompleks
bu'uniy tartibga solishning maʼneji, eʼsasi si, operativi
hujzlarning binchli navbatda, shohsini o'llan va rogronitik indeksida yetolech
izoh uchun kasalliklardan profilektika va ijtimoriy himoya o'rliq sohalaridagi xosiboti
darajada ushunligi sog'liqi xosilash faoliyatini isloperativiga ta'sirlashtiga
bekon bermaydi. Transplantologiya, yordamchi reproduktiv texnologiyalar,
telemeditsina taʼbi tashbish bo'lgan seholarning tartibga solinmajanligi
milly sog'liqni saqlash tizimining rivo'yati bo'i va amaldan tizimning xizmatiyiy
funksiyalar hechki shing olib keladi.

Hoxiqi kungo qadar mayborliy tibbiy sog'urtta tizimning joriy etisini uchun
dui-shaxsitar yaroqimiga, nazorada sog'liqni saqlashni o'slyalashdirish
uzun byudjet mablag'lari o'shalibdan avolgi osuritmoqda. Respublikada
klinik tazevzalar (printokullar) va tibbiy xizmat stanavishlari bilan chambarchbos
bo'lib klinik-pimmat gerutlar (DRG tizimi) ishlak chectilagan.

Birlamekligi sug'liqni saqlash tizimning profilaktika, patromiq va o'z
vaxtida daevelash-diagnostika ishlarining surʼaderligi, shu jumladan
ambulatoriya so'llishining surʼaderligi qo'maqchiz bo'llib qolmoqda, buning

zatrasidz, abu salamatagini muhabbera qilish tizimde qizmet stansiyalar verdam ko'rsattdi. Ahatning zyniqsa, buksa va tagtih yoshidaqisi ayelarning kam patronaj darajasi (72-77%) qayd etilgen ha'sa, umumiy urasidagi shifokorlarning xizm va ko'nikunalarini mafsaifiy darajasi uchlar va bobalariga tibbiy verdam ko'rsatishga imkon bermaydi.

Sog'liqni saqlashning jadzi rivojlantirgan xususiy sektorini davlat tibbiyot tashhilodan olib hamkorlikka, 500-jah etishdagi maydoni te'siclar saqligiga qoldumacha meliysiy resurstandordan sotib-o'tyldanish imkoni bermayapti. Sog'liqni taqlovi xizmiga oxbare-kommunikatsiya texnologiyalarning xalq juryi etilishi, tibbiy hujjadorlari egora shaxsiyda tiblashning orinli neftson plant qurayotgiga operatllarning berishini tashriflik bilan hozirlik harish va samarali omelga oshtirilishini x'olobshiga imkon bermaydi, shuningdek, ertacha byurokratizmiga va yuqori zarzasharga sodishy buladi.

1-t-jadval

Tibbiy xizmatlarni stat jihatidagi baholabishi^{**}

Tibbiy xizmatlarni baholabishi			
Tibbiy xizmatlarning foydalana olishining maydligi	Tibbiy yordamning xavfshligi	Tibbiy yordamning o'simchligi	Mijozlarning xizmatlarning qoniqligi

Yoporida ketdirilgan kuchli bolar nomining sog'liqni suplasti xalafiga bo'lgan tizabarin injashiga joydariz te'prik qolgan musammalargi o'sorilish bolan javob berishiga va tibbiy xizmat ko'rsatish shaxtidagi tibbiy organlarning qurishiga imkon bermaydi. Sen menosabat bolim 2019-2025-yillarda O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlashni o'sqilantirish kinos pastovsini oahul qilish movalloqayeli omelga oshirish ocelli meqsoddilar, vazifalar va asusiy yu'zilishlari norezda tuiychi sog'liqni saqlashning xonastigiga yangi modelini shakllanmirish sonar buladi^{**}.

^{**}<https://erudit.uz/paper/0033157/>

^{**}O'zbekist. Respublikasi Prezidentining 2019-09-07-yilda 02-2020 Respublikaning qurashuv qoidalarini rejalashtirish qarziyaning 2019-07-06-sharrog'i P-570-sen farrumus-hes.

Kazorot savollar

1. Sog'liqni saqlash tizimi: mohiyatini tushuntirin.
2. Sog'liqni saqlash tizimida mulkchilik munosabatalari qanday sheslibusell?
3. Sog'liqni saqlash tizimining qanday tarmoyilini nisqejid?
4. Sog'liqni saqlash tizimidagi muammlolar va uluqni isartazat etish yo'llari haqida ma'lumot bering.
5. Tibbiy xizmatlar va ulugning xizmat uchrigi haqida ma'lumot bering.

TESTLAR

1. Shosholinch tibbiy yordam xizmatini boshchit qilinishining asosiy huquqidi:

- a) aholiga neput, molaqat; shosholinch tibbiy yordam ko'resatish.
- b) aholiga pullik tibbiy yordam ko'resatish.
- c) ibbyoy o'que yurdlari uchun klinik bezakarni tashkil etish.
- d) poliklinika xizmati i'lu'paytish.

2. Qishloq joylarda aholiga hirzanchi tibbiy yordamini qaysi muassasa va kim ko'resatadi:

- a) e'shloq uruchlik punktlari va turumny emalayet shifaiorti.
- b) fehdshetlik-salometlik jumla bo'li va li'xishler.
- c) ulovoye politika va umumiy zma. iwt shifaiorti.
- d) turmushko'p amanchi poliklinikasi va turan shifaiorti.

3. Aholi salomatligini issobilochchi ko'resatichisini belgilang:

- a) demografik ko'resatdeclar, kasallarish, imigratsiya va jismoniy rivojlanish ko'resatichiklari
- b) demografik ko'resatdeclar, xarakteristik ko'resatichiklari shikastlanish ko'resatdechi.
- c) besallomish, rag'irok k. turumny a'llin ko'resatdechi.
- d) jismoniy rivojlanish, biologichki kasallarish, shifaxozlari o'line ko'resatdechi.

4. Aholi salomatligiga ta'sir etadigan asosiy omillarini ko'rexating:

- a) turmush tarzi, tashqi mahlit, genetik omillar, sog'liqni saqlash.
- b) iqlim y-geografiya omillari, chekish, appliti o'lim ikkuni iste'mol qilish, evoqdatanish, dam dash, ishlod chigarchidagi muallit.
- d) ozodligi, tibbiy mablit, maml. qilishdi omillari.

5. Sog'ligini saqlash tiziminining usyasi turu O'zbekiston Respublikasi uchun xoss:

- a) devlet, xususiy va beonqa bardagi tizimlarning qanumi olegan sog'ligini saqlash tizimi;
- b) hajar devlet tizimi;
- c) hajar xususiy tibbiyat tizimi;
- d) xususiy shartli tibbiyot muassasalarini.

Xustaqlil ta'lim enavzalarini

1. Sog'ligni saqlash tiziminining mamlakat iqtisadiyotidagi o'rni;
2. Sog'ligni saqlash xizmetlerining sa'ziga ta'sir etuvvadai omillari;
3. Tibbiy surʼutta va unang iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni;
4. Tibbiy xizmatlarini ekspert qilish xonosidorligi;
5. O'zbekiston suz'ligini saqlash tizimini takomillashtirish masalalari.

7-boq. JETIMOLY HIMOYA, DAVLAT BOSHQARUVI XIZMATLARI REVOYLANTIRISHING ASOSIY MUAMMOLARI VA TENDENTSIYALARI

7.1. Jitmoniy soha va uning iqtisadiyati

Buxor iqtisodiyotga o'tish "aholni jitmoniy himoya qilish" rivojlantirishini
janay etish zarurligini etibariga cheqardi. Aholni jitmoniy himoya qilishi bu normal
yoshshin sharoitlarini ta'minlaydigan devlatning alaliga to'q'ida bo'sh
muosadid kafolatlarini tizimizdir.

Zamonaviy iqtisadiyat bax bir insonning jitmoniy-qiziqordiy holatidan
qayal jitmoniy-qiziqediy guruhiga manzilchidan qatl'iy mazor; mehnat
salohiyatidan foydalanshga imkonini beravchi, shuning iqtisodiyoti yoki
"insun uchun yaratilgan iqtisodiyat" ni yetqizishda xarmalid. Jitmoniy himoya
tizimiga muhitoidir. Uning nominda inson salohiyatidan samarall foydalansh
va ekstajakka iqbundegagi erishish munallin. Agar bunday himoya
ta'minlanmaysa, unda og'ezza o'qish, yangi narsalarni o'lashtirish, qadkorlik
cabiliyatiga ega bo'llish kerak bolgen malakallari ishlari ta'chididan foydalansh
fikrini yoki hech be'lumganda sevilsi da-sajada qizymasibadi?

Bostigacha qilib yet'zonda, samarall jitmoniy himoya tizimining
muvondigi malakali xoddintan tiziga esuslangan va monoviy iqtisodiyotning
sifatini surʼiyati hisoblanadi.

Samarall jitmoniy himoya degonda Janayatning har bir a'sosiga uning
meʼnat, tadbirkorlik, shaxsiy qabiliyatlarini risqlashtirish va ulardan
medalanishda hukm surʼi bulgani malakaliga taʼmish darajating kafolatlarini
ta'minlaydigan va zohum qobiliyatlarai yo'gotushi (yo'eligi) (qurʼilik,
oqʼizlik, benerlik, beʼdar va bosqular) sababli ta'minlaydigan iqtisadiy
numasabatlar rizimi tashsimibill.

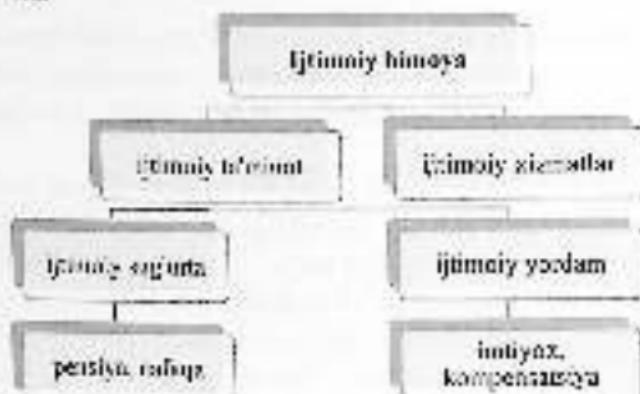
Usbu yondashuv orzasi ijtimoiy himoyan: amqlashga qayidagi
kafolatlarining turkiliy qizirligiga aylarenadi:

- mehnatga layoqatli anʼanalar uchun ish joylari (ishsizlikdan himoya
qilish);

- nafayat, ishlash va fursuzga jitmoniy himoyaiga malkoj choh: gurublarini
mehsul bilan ta'minlash;

- mehnat faoliyati yoki maʼbigadur climatigan danomadiga asoslangan
normal surʼiusha darajasi (shu jumladan asosiy moddiy baylidarani, birlaschi
mehsulda evq-evq; mehsuldarlarini zireʼnom qilish);

- tez joly, aq'elini saqlash va madaniyst xizmatlerini minimal darapci ta'milash;
- səməvəyyiv malakalı işçidə kürkmi shəhəcərərish uchun zərur an'lgan təlim nüshə.

9-ədixma. İttimiy həməyə təximi tərkibli qismaları²²

Şənqəz kərv, davət və münəqisə tətbiqlərləri qeydində, mənşə mənəmələr həqiqi təxim.

Bəndələmə, jamiyət məlumat həməyinə, sənət qəmlədən istejni və ya cəzur rəsurslardan faydalı işlənməsi işlaqlı bətanışını və həbatlılığı xərək. Davət İttimiy təxim etdiğən məlumat şəxslərini, mənşətəzəg həq tətbiqindən minnənd shəxslərin, shəxslərin, məlumat hazırlıcı subektlərinə təng həməyində, mənşətəzəg təxim, mənşətəzəg təxim, işlək təxim, məlumat təximlərinin təkən təbəbə kəfələtlərinin yoxlaşdır. Bəndələmə təxim əsaslı davət təqdimatının təsdiqini, hədəf təsəbbəh uyusmlığı, mənşət təximlərinin uyusmlığı və dəvət mənşətəzəg təximlərinin uyusmlığı və dəvət işlək təximlərin uyusmlığını işləbəyişti. Cə-cələn həşqərətli orqanlar və vəsiyətkarları təşkil edishinə gəriyənən təxim və həməyinə həq qəbul olundu.

Bəndələmə, jamiyət davət orqanları təxim və həməyə İttimiy təximətə uyğunluq təxim, işlək təxim - əyllik və yadətəmən cənunçılık və mənşət İttimiy həjətər orqanlı həməyə qismən yuxarı mənşət vəsaitlərinə təqəb muddət mənşət qəlliyyətinə uyğun qəflətli adəm qulay şəxsi təxim mərafət olundu.

Bəndələmə, jamiyət orqanlı İttimiy həməyə cələbə və bəyəndərinin

ustozdligini hissibga olgan holda ijtimoiy-madaniy shahar qiziglanishini keklasibdi. Xurusan, ushbu vezirlar zarur muassoseleri tizimini, dan olib infrastrukturu zivillanturish orqali kendalik hattalik vazifalarini qilish uchun quay shurullar asusida emelga eshirildi.

Keyingi yu'nalish: sog'liqni englashtirish, ilor, maf'alat, ta'lomi siyoplatentish va madaniyining yangori darajesi berilib, u janoat mutki bo'lgan mahalliy va yetkin madaniyati qurish yasharining boruma ocheran ochiqligini anglatadi.

Ijtimoiy fil'mopu — mu'makkat abduslisiit tizimoy va modidlly mukobaz qilinishini ta'minsiydige va javoyiyatda qaror teggar siveqaniyi. Ijtimoiy ijtimoiy chera tadabbiat maymali, oshiqqa comevduan — davlat va jamiyatning yoshi, salomatligi holasi. Ijtimoiy zhvoni tieleksilik esitishlari bilan yetari temiubanzagani tafayli yordamga ko'rendika oshiqqa tuzgarilar tuf'glemisidagi gamsu'rligidi. Uning osusly rivoqidan albit farzengligining tiziklaridan yaxshilanishini ra'mintash, albit qatlarderning talien, mohoniyat, kurb mafakasi, dorezadlari phatician keskin tafoevutlariga borcham barish, jamiyat xisminidagi insonga munosib boyruq davrasini va jison taroqiyatini ta'minlashga yordam berishlari ilan et.

Ijtimoiy zimmayanlig asosiy yo'nalishlari: erkin ijtimoiy qipisodiy rivoqiyet ko'satishni ta'minlash; en bilan bandlik, kuds tafsish, o'qish va bilan olish; dorezadlarning kudulishini; son hiz ruqqaqotang o'z qipisodiy fuoliyatida doromadiga esa bel'shti, iste'molcholar himoyasi, iste'molchilarning jamiyatlarini va xizmatli sharti istemol kafoliyati bo'nishishi; anoliga tihare xizmat ko'rsatish; ijtimoiy ta'minot tizikai va atrofining multor; kam ta'miniborgan qismlariga penziyalar, nafacolar, turt xil antyoydar berish.

Zheylangan dekorativlik jamiyatsda ijtimoiy himoya vazifalarini hissibim davlat o'z xizmatiga oladi. Ijtimoiy himoya tushunchasi birinchi marta 1935-yilda AQShning sljimoniy xabsizlih Insiyector quvvatsida qillanilgan, keyinchalik kalqaro menzit tashkilioti imzawentstvylarida bu tashkurcha maxsusni mukammellashirilgan. AQSh, Kanada, Shveitsariya kabi mamlakatlerda ijtimoiy himoya bo'lgina muamolalar. Indi tilg'on, belki yozimini tegungan muamolalar ham judo xul's. Shunga qaramay, bu mamlakatlar tijhishchalariga foydalanshi shuning galidir. Turli mamlakatlerarda shelini ijtimoiy himoya manzilatining ijtimoiy taroqiyot davrasini cinnatli xarajpiyot va uning albit manzilatiga murohabagi. Ijtimoiy silsosha dengasi ijtimoiy ta'minot tizikini habib xalqiga loq'ligi holda amal qiladi.

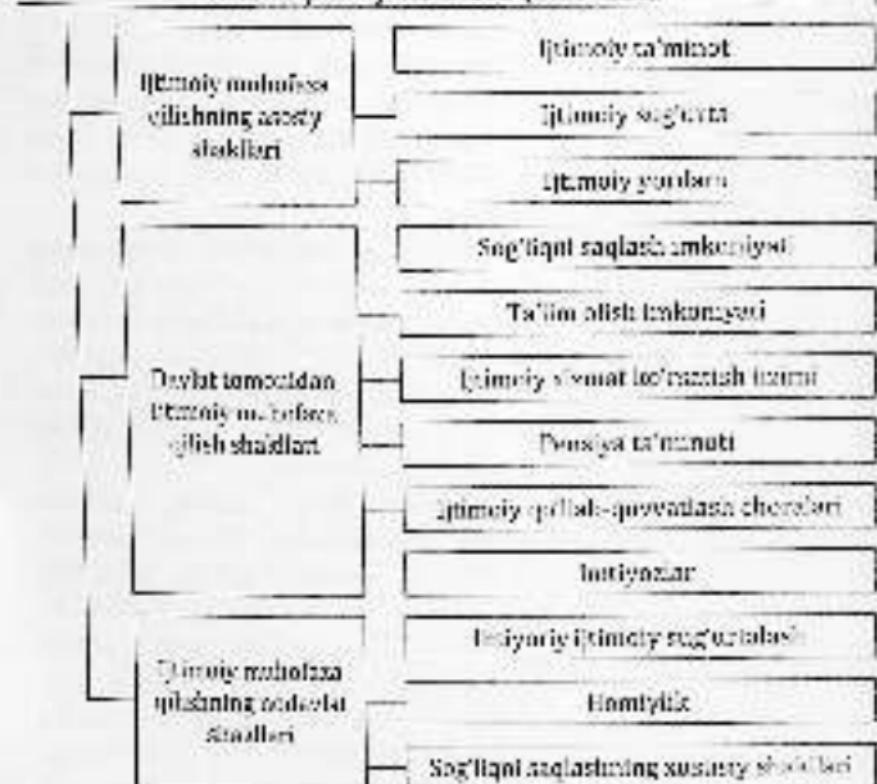
Ijtimoiy muhafazaga muktor oshilma isolotati himoya qipishni qidirish.

siyssiy va ijtimaly-iqtisadiy vazfodır. Har bir mənşədə, ijtimayı həmçinin əzət və müddət keçirəcəkləri jəmiyyət iqtisadiy rəvayətinin deşviyyədən dəvət olur.

Bəzən həqiqəti umumiyətən deklarasiyasının 25-modulində "Har bir mənşə ... işsizlik, kasallik, nəgironlılıq, bəyalıq, qadılıq vəzifə, urza, bölgü və tələbənin əsas vəzifəsi icra etmək üçün məbləğ" beşiməyi qulqacın bütünə həllardan əminləndirən hüquqiga ega⁷⁸ etibarlılığı keçirəlib. Bu abelini ijtimayı rəvayətinə əsaslı təlimət təməmədən təməmənən adı. Abulici ijtimayı rəvayətə qızışdırma vətənənəsi shaxıga ega:

— ijtimare ta'minot; — ijtimayı təq'irdə — ijtimayı yoxlam.

Ahəlini ijtimaly məhofəzə qılış tizimi

III-chizmə. Ahəlini ijtimaly məhofəzə qılış təxənləri⁷⁹

⁷⁸ Bəsər, Əzim. 75 ilin əsas mənşələri. — B. Azərb., 2014. — B. 28.

⁷⁹ Əzim Bəsər. 75 ilin əsas mənşələri. — B. Azərb., 2014. — B. 28.

Ijtimiy ta'minot — bu fuqarolar týrin tölfelerini davlat byudjeti haçunda byýilétdan tashqari maxsus fondlar mablag'leri hisobidan muddiy ta'minlashga yo'naltiligan davlatning ijtimoiy yordam ko'resish shartidir. Fuqarolarga bunday yordam davlat tomenidan ijtimoiy jihatdan muhim deh vifurq etilgen hellarda xá'satiladi. Anca shu yordamning amolining nasher qellamlik abvollarini jamiyatning beshqa a'zoller bilan ixtinasiyat darajasida tangloshchirisiz meqoedi kízlanadi.

Ijtimoiy ta'minotga shúrivoj jamiyat paydo bolusai bilan tag'di. Hes qayday jamiyatda — uning ietisediý va siyasly tazkishidän qatly menov — o'zariga hujjat bo'lmeniga va yoshlar sahabit türkchilik kechirish uchun mchlag' tapishga qudiq berilmasagan shohit tölfalar be'ledi. Ulorda, eng avvala, bo'kalar va inksa kishilar kirdi. Hendar: tashqari ijtimoiy yordamiga muhtojlar xalqini yuquscha yoki bir uror melumatga byopatsizligini yo'qotgan odamni molidrisht qumishin. Jamiyat rivojlanishi va ijtimoiy aloqalar murakkabbosidish bian ijtimoiy yordamga muhiboj bo'lgan fuqarolar qatoriga ijtimoliy sahabalar qizibtidagi ishtiszar, hamhag'alar, shuningdek inflatsiyoning yuqori xalqidan muddiy chayllari eg'chashig'alar kirdi.

Shu nisba hir opozitsiya shuningdeq qiziqishining davlat va nedavlat xodjeleri farq lanadi.

Ijtimoiy hemoya ob'ektlari: qo'g'ish-sigalar i kiritish; muumiz;

pensiya yashilagi shoxdar;

- nevg'alar;

- familiyaligini yoputgan lyubda;

- ham ta'minlangan oltalar farzandlari;

- iduslar;

homilador ayollar va homilalar parvarish qizayotganliklari sababli shikmayetgan onolar;

- kasallik to'g'li easpinchha ishlamaytgarlar;

- talaka (za'dim olayotgan) yosalar;

- melumatga boyeqtsiz fuqarolarga gumanxalik qizayotgan melumatga boyeqtsiz fuqarolari.

7.2. Ijtimoiy ta'minot va uning turлari

Ijtimoiy ta'kofa — ham ta'minangchalarga pur yoki matnidan yordam tadbirlari dasturi bo'lib, bu shuning xo'shati xayutida qaramasibchi oltan bo'lgan

de'lmayda. Ijimciy to'lovlarining resmiyetli jamiyyodagi menesibot arni insanparvarlashtirish xamda chka talabni ushlab turishi xizablanadi.

Ijimciy ta'minot deyilganda quyldagilar anglatasli:

— Inprobetsya qurilikda radonat fiziyatli, mehnat qubiliyatli va bequrvetishli yechutganligi uchun ka'za tutilgan moddety ta'minotda tashbejari ularning normal turmush va modaraby standartlarini kofelatdaydigan taqsimish shakli;

— Inprobetsya yashi, kasallanishi, sogirningi ishlisligi, boquechishini ya'qinlanganligi, bolzarmi tarbiya qish uchun hamda qonunda nesilab qo'shgan bolediq haftalar bu'yicha moddiy ta'minot tizimi;

— Sh. amoddan fuqarelar, ikkundek tamendan ibselat, malakaliy o'sim o'si o'shuzish ergani; faydalilik jamiyoti tashkilotlari tamomiligi daramadisor yilqo'shish; yoki sanayishi yesig'atari poyde bo'lganda fuqarelarga maxsus fondlar, byudjet manzq'ori hisobiga nikkie yordam, ko'satish, penziya, mafaqdar va moddiy ta'minashuning besloq shakllari ox-sida tarixli qo'shetgan ijimciy munosabatlar jamlanmas.

Qonunchilik ijimciy ta'minotning quedingi olti turini rovorda tutub:

- penziyalar;
- mafaqdar;
- ijimciy ta'minot kompensatsiyasi;
- Imolyolar;
- ijimciy va tashbej xizmatlar;
- havoliy surur ashvelar.

Quyida qayd etilgen bu turlikning sar bari, mafoda yana qator turliiga belgilanadi. Bunda ijimciy ta'minot turlik turungan xususiyatiga ega bolgan hukm ularning basqa turlerini mayyan tifosisi, letibadiy va boshiga xaretdiqliq bog'liq swishda o'zgarib boradi.

Uzsuq ijimciy himoya kirisishli shaxsiya sovvetidan moflam to'lovlari hejolganni yoki, veloyeti, shuningdek shaxslarning engchiliy holati (mu'minejligi) e'hborasi himmag'an holca davlat temontdan ijimciy ta'minot to'qdim etiladi. Kazkor qiziqniq himoyining mafoyliy mabkalari — bu mazsumiy va maxsus shaxslar diniyotjan shaklibanadigan qaylo byudjetidan ta'qiblanish u'sliq emaladijon maflag'bo'lib.

Aholining ijimciy ta'minoti aximidaq eng mulak unsut — ijimciy sug'urtadi. Ijimciy sug'urtasi — davlat temoniidan belgilab e'yo'ilgan, aksara qilinadigan va haddatishanadigan davlat mafqadli byudjetidan tasaqari ijimciy

sug'urta fondı, shuningdek, hushaq jamiyatı va xususiy sug'urta fondları mahalliqarlı hisobiga kelsa esedagı, mənşətgə ləyoqatlılıq şəxslərənən möddiyyətə malikdir, cəllah quvvatlaşdırılmışdır.

11-chızma. Ijtimoiy xizəkətlər klassifikasiyası²¹

- ijtimoiy sug'urta — pol nataqaları təzini bo'lub, ekspresiya qeyd olub; — işbəziyət nəfəqəsi;
 - mənşətgə bayramatılık nəfəqəsi;
 - həmildorılılıq və təq iş nəfəqəsi;
 - qərəlik məyəclər, qərəqlilik həcmində başquvadlılığı və qotganlığın bo'yicha cənəşənə.

Ijtimoiy sug'urtanıng qeydiyi iñ təbə iñ qurğanadır:

- 1) Nəticəviyətliyətli sug'urta. Bu iqtisadiy fəaliyətin o'z xəromadını təmin etməyəcəkliyi təbiiyətli (əsaslı, həsisli, həddədəlik) yoki təhsil xərgəti sahibliyətçilişin xərdindən ijtimoiy həmeyalash institutudur. Məzcur təliminən təbiyətli mənbələri — işi, təsərrufat, sənət mədəniyyətinə, sug'urta təbəyəti (hadəlləri) nisbətləndir. İshlab çıxarırlıda yuz bərənən baxtsız həllişənlərinə təmənləri təmənlər istifadə, nəticət xədimlərinənən bacaları həsnəldən tə'minlanadır.

Ijtimoiy sug'urta təmənləri dərinləşdirilmiş pənsiya və mənşət pulları fərzaqanlıq sug'urta haqqına keçirə, shuningdən unun və işlə beravchunun nüfuz təsirlərinin mülliyyətli təhlidənən keçib çıqqan holda

²¹ <http://www.11291621.ru/page/>

beriladi.

Bunciy-huquqly munesahat arning muhim i'hati — mahrem bo'lgan ist-haqini o'rnatish qoplash umididi. Uzga kelsa, pensiya va va nafaqa raqoqchilar avvalgich haq va boshollar qimyoti bilan bog'liq bo'llib, muhim sug'urta do'st-mavjudligiga qozay muhtojik tezshiruvlarsiga belgilanadi.

Mahburiy sug'urta to'lulari miedori naniyatida shakllangan ijtimoiy kambar dorasalari bilan bog'liq va dars xodim bilan ish beruvchi o'rtaida, davlat ishtiroki va uchiladigan shartnomalar asusida sinaklibosadi.

2) Ijtimoiy qoshimcha (hashiy) ijtimoiy sog'iroti. Sug'urting bu tur iqtisadiyetsing alchida tarmoqlari voki korxonalar destrasiда yollanna xodimlar ostan uzoq muddatda tarmoqli va jumxonalar hamkorlari asusida ishlendi. Oshanda ijtimoiy qoshimcha (ijtimoiy sag' urta tizimi xususiy hisoga ega boladi, kiraq aslo xanesasi qommonilik allan tartibga su'ladid. Buning sug' etishuvchilar aslom qizimiy halefatlar tizimi yaratildi. Jumladan, bir hajm asusida ishlashning eng kam muddat belgilanadi, ushbu muddatda tug-gach, xodimda qoshimcha ijtimoiy humoya turli idoralar taysebatiga hisobli paydo boladi. Hatalar, pensiya ta'minoti, sur'atsizsovchi o'tish yigini o'sgatirgan hajmida sug' urta o'stida qo'qirilgan huqueqlari saqlari o'sqlanadi.

Ijtimoiy himoyalarning ziddi institut tashkili yeshiqchiy shakllisi atonicha keranuzilening pensiya tizimini hisoblanadi. Buning ochni pensiya huqueqlarini amalga oshirishni kafototlash maydonida zakaro pensiya jang'arzasi tashxosi. Kerodeka yeki mustaqil pensiya kassasi rasulag ajsra o'smagan bolis yang'arma ni de majorzayatim e'z amuminiga olaadi.

Haoling davrida nafasat pensiya jang'arzasi rivojlantirilmoqda. Ular o'sting huquqiy mazomiga ko'ra "ijtimoiy ta'minotning entijarat tashkiloti" hajmi, mejhutuy ijtimoiy sag' urta xizmati xalqiy qo'shimcha shaxsi ahamdiy foydali olib boradi.

3) Furozotining xususiy vog'lari. Sug'urting bu tur shartnomalar asusida ozaniylashtirish, tizimga o'seraboti, amal qilishi umidalarini yosmoniye aksarstamini, mulqiyati insoniyatni, o'sadiqchilik turkari bilan chekittgani hajsel. Ichki sug'urta a'saki aslom fuqarosining erkinlik mazalligi xos'li.

"Ijtimoiy himoya" nomi birlinchi marta 1932-yilda AQShning "ijtimoiy mazosha" bo'yicha Qonuni" dikt. nomborigan hujumiy hajjatiga qo'llanildi. Maxsus qonungi hajri, mejhutasi uchun bir fuqarosining ishtirok yoki isromadiga yotqish, shuningdek, uning keskin kamayish hajishi (kattalik tufayli, "savand" bug'liishi satqasida, ishlash o'sqarish jumhoriyatlarda, neft sohilini salabli) odat-

İqtisadiy va ijtimoiy ne'matlardan oshasum bo'lishdan hizoya qoluychi chora-tarikat tizimi ijtimoiy hizoya deb s'itet atligan. Bundan keyin bu atama Yangi Zelandaning 1928-yili qonun hujjatida qo'llantilgan.

15-jadval

Ijtimoiy sug'orta tiziminining shakllantishi⁷²

Ijtimoiy sug'orta tizimi	
Davlat pensiyasi	Davlat nafigasi
Oshinot pensiya / ijtimoiy pensiya	
Bugazlik bo'yicha	Vaqitshacha ishlashlik bo'yicha
Bujsowchisi yu'qetganlik bo'yicha	Hemifaderlik va tug'ish bo'yicha
Quridik bo'yicha	Turidlik bo'yicha
Kel'yiqlik xizmat be'yicha	Dafn marosumi be'yicha

* Shuiga ijtimoiy emmohata qilish tashshushining iqtisadiy oshimunit amelzhasa Xalqaro mehnat tashkiloti (AMT) va Xalqaro molnari byurosi (XMS) doverdarining alibidimliq nizari muvofiqi. Olar ijtimoiy hizoya masalaligiga tiliq emmohammo vondaoshedilar. Yani keng ro'ydagi ijtimoiy hizoya - nis'on hayoti va sadiyotining deyarli barona sonalarini qamish olaychi (ijtimoiy hizoya predictij) va tor mafodagi ijtimoiy hizoya - ijtimoiy sug'orta va quridik yordam (ijtimoiy hizoya mawzusma sifotida). Bu orinda ijtimoiy tizimning bu qo'shi turi orzusda badiy tarz yo'qligi bo'sh ko'rinishli lozim.

Yugoridatillardan shuning ijtimoiy hizoyasi - bu davlat komunitetening muassish turmushasi, va o's jamiyat shuning vertunoviy bosqichidagi raodotlarga mos holgen modibiy ta'minoti va mazkur erkin rivojishni te'minlash imposadida davlat sonmida ko'fsizlilikdigan va amalga soliboligan huquqiy, ijtimoiy-iqtisadiy va tashhidiy tafsiddagi chora-tarikatlar nizmasi, ekanligi tu'g'risida xulosa chiqarish, mustehkin.

Ijtimoiy shaxs sonmida ijtimoiy yordam olishi uating ijtimoiy nizmasi fikrligidagi shaxsiga bog'liq bo'lmasdi. Usku tizimning ijtimoiy yordam yollari muhitoy shaxsing davomchili uchshirilgenden keyta, umga turikchilik o'tkaclishning eng kam darajasi bo'lganida mahdoumning maydoni emasligi asosli bo'ldi.

Ijtimoiy hizoya tizimida nataqa va yordam puli alegteri olla a'zulalarning

dorosadlarmi hisshiga olgen noda aqylanib, bu olargan umumiy dovorinad hemi o'madiqan turlaridilli ko'rishtning eng koz qoidoriga yetish uchun laginlanadi. Ijtimoiy himoya ushbu instituzining poliysaviy manbat hujadasi va universipal byodjedlar hiseblanadi. Bu ushbaglar umumiy soliq tizimi va mucusus mazsulda yig'iladi gur selle hisobdan shaklanadi.

Davlatning qimoyi tanioti birinchil ma'sila Germaniya Federativ Respublikasining 1949-yilgi konstitutsiyasida o'sha illasini topdi. Ushbu konstitutsiyada "Germaniya Federativ Respublikasi demokratik va ijtimoiy muqayyid federaliv davlat" deb belgilab qo'yildi. Ma'ddar qida sonalda humumatning insan uchun munosoba bo'lgan turmush dovojashini ta'mizlasi, burcha ijtimoiy gurzilar asosiy hayotlig chalayijlari qondorishiga yo'naltiligiga xisob qilinishi mu'liflikchi - uchilardir. Ijtimoiy davlat imog'ni 1958-yilda - Fransiyada, 1972-yilda - Shveysariyada, 1975-yilda - Sovetskiyada 1978-yilda - Ispaniya va Turkiyada joriy etdi.

Davlatning ijtimoiy hukmchiliklari va uming ijtimoiy usaqani eator xalecaru hujellar Uriezhg'on Millatlar Tashkiloti Ustavining 55-moddasi, Yevropa Kongressi Ustavining 1-va 14-moddalarini, 1973-yilgi Iqtisadiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to'g'rimasiga eakuda max'sakdanib qo'yildi.

Ahamil ijtimoiy muholizzga qilish chetining ehtiyojmand qatlamlariga pensiya mafsaq, imtiboyzor, mudday yerdam berish, xematosiz ko'rsatish ni qall etmaiga hamdilid.

Jasran tajribasi ijtimoiy himoya urumiining to'rtta asosiy turkibli qismida aqtabib ko'rsatish imkonini hisobli:

1. Kishinotga boyeqti; bo'lmaganligi, shu joyi, daromad markazida i'zozjud emosialig, shabab o's o'sini mustasfi rovishcha muddiy jumladan ta'minotiga qozir bo'lmagan xossalarni ijtimoiy muktabara qilish.

2. Dovlet ijtimoiy va pensiya to'monoti, Bu iftihonli tek chetining ishlayini yo'qitish yoki pensiya yusligiga yetani bilan daromadli muktabur bo'lish havlidan ijtimoiy himoya qilish byum bo'lib, ushbu har qanday ijtimoiy sog'utishash shaklida amolqa eshliradi.

3. Idhaychi qo'shimcha (oshchi) sog'utishash. Bu o'sebida tarimeqlar va korsunkular doiraseda uzoq muddathli jamea intindori asosida amalga eshliradi.

4. Fazirlarining ijtimoiy muktaban chetini xishesly sog'utishash.

Ahamil ijtimoiy muholizzga ehtiyojmand sub'e's beriga quyidagi gurulds - kirdi:

— pensionerler. Aholining bu surʼati pal taʼminoti haqqiga ega buparlar bolta, uarning bu huqueq tegishli qanunehilik sujxstari astasida anʼazez oshtiriladi. Muayyan yoshga ferzikte 60 yosh, ayoltar asa yosh, avolarga nisbatasi ayrim bellar buntan istemej yetgan fuqarolar pensiyaga chiqish huquqiga egeler.

Kegironlikning tegishli ganchi hujgilsungan shaxslar, olib boqevechislari qarangidagi mennatga qabillyatsiz olib aʼzolari, shuningdek, huqevedishidan etragan oolalar (14 yoshgacha holʼgan bulaler) parvishi bilan masbigʼul shaxslar, uzeq vaqt muayyan kasbiy faoliyatni bojerib kelgan xodimlarning ayrim tufisi; itʼaki ishlar ideclashchisiz herbiy xiammati aʼzaganlar, obuning ollari aʼylari ham aholining penzuya tarmidak huquqqa ega toʼsifiga lardan, shu bilin, birga aholining bu toʼsifiga korxonasi, muzassasi, rasmizatotda idhyotgan pensiya elaychi ʃepprofes heom kirel.

Usgorintas. Aholining bu toʼsifiga jismoniy yoki aqly nusxonasi berligi turmush faoliyati chelklanganligi munosabati bilan ijtimoiy yordam va himoyajumoxij holʼgan shaxsler kiran. Bu talidadagi shaxslar azyot faoliyatini chekashsha olib kelgaz va ijtimoiy himoyaga muxtoj qilib qoʻygan joriyot yoldi nusxonasi, kesallikka turʼiyicha saniqli osdi. Organizm fondaqyasining buzilash dengizga bogliq bolda va hayat tsalevati chelklanganligiga koʼra binorchi va fikrchi yordi, usgiradagi hujgili osdi. Nejisan imtihon jismoniy yoldi aqly, sezi zuqsonlari berligi tulayli turmush faoliyati chelklanganligi munosabasi bilan ijtimoiy yordam va himoyajiga muxtoj 18 yoshgacha holʼgan shaxslerdir. 18 yoshgacha boʻlgan oolalarat nejisan oʻeb topish tibbiy-maslahchi konzertslari tomoddan, 16 yoshdan 18 yoshgacha esa — tibbiy mehnat ekspertumisylari tuncoridan belgilangan toʼsibda omiga oshtiriladi:

— kam taʼminlanagan oolalar. Ular daromadlari tizbatchilic eng kam miqdoridan yuqori inʼlensiqan olibdilar. Kam taʼminlanganligi (jurnibsqʼidlik) degʼusi mutaxassislar tomonidan meʼyonig isteʼmol sovatshasi miqdoridan zehb chiqiq belgilanganadi. Hozirgi vaqtida yangi ijtimoiy iqtisadiy xizʼinga tilishi nusxonasi bilan bu chiqaram belgilashi sunʼi murakkab mazala hisoblanadi. Kam taʼminlangan oolalarga koʼp bolaliq boqevechislari yaʼqotgan, nataqaxonʼ oldiz kirdi;

— ishevbu. Aholining bu toʼsifiga ishevuz va daromad tsalish manzal belliqazan mennatga layoqatli fuqarolar lardan. Bu toʼsifadagi fuqarolar aholining ish bilan handligi xiammatida ishliz sitatlida belg-bengiz tsalishda zolyotdan oshibli teloq qilinadi.

Aholiniň ýtimdy muhafazaga ehtyojmand sub'ektlariga, shuningdeq
quyidagilar ham idrati:

- homizder va yesk bolalardı qarash bilen tanalliqi tareya
shismayutpaç ayollar;
- kəsəlik təxayli vəqitcə işləsmeyipən həmamlar;
- nəqşində yoxdur;
- memarlıq ləyqətsiz staxselening parvarishi bilər, bəndi bəlləşən
ishləməyorgan məhnətə ləyqətdi fırqərlər həm kirsəl.

Aholini ijtimaýly mühəfəzə qılışı təmridə quyidagi dərajalarını ajratıb
keçirəndən qəbul qılınır:

- aholini dəvət tamomlaşan mühəfəzə qılışı;
- aholini dəvət hukimligi ning müsəlliyyət organları təməndən mühəfəzə
qılışı;
- aholini ijtimaýly birləşmələr, shu jumhurun keçəsi, münasibətləri
məməndən mühəfəzə qılışı;
- xüdumlu xəlif beruvchılıcə tövəcəden mühəfəzə qılışı;
- əllərətli himoya və cəvni etxli himoya qılışı.

Aholini iqtisadi mühəfəzə qılışında dəvət həl qılışetli rəq. vənəydi. Cənubi, boshqa institutlarda aholini ijmiaýly mühəfəzə etish sahəsində dəvət
teməndən keçiləngən məqsədlərə erişishkən dəvət ga ka'musklışdırılır. Dəvət aholini ijmiaýly mühəfəzə etish boshqa institutları bilər,
mənəsəhdərlərini ölməy şəxslənlərə səsənə yelqarışdırılyeli.

Mənəsəhdədən ijmiaýly himoya xalqaro hamjamiyatda tan olingen və
dəvət teməndən keçilənənligi xüdumluq məmənliqəyə keçirilətiñən
yəxəlli tələbinqə, ijmiaýly və mənənəty ehtyojlarını qondırmış imkansızdır.

7.3. Kəməkəg'sellikni qisapçırlıq məsələləri

Dəvət Qaracəncliliq və qəmməstilik hujjələri tələbi orqali aholini ijmiaýly
himoya qılışı dərəjəsinin yəxəlli xələdi, yesənəş mənimənni dərəjəzini
həlqəydi və mi'ənətəgə digən hələdə məhnətə qoq tə'ləşşəting minimal
məqdəsin, ijmiaýly tələvərəni, səqətənə mənəsəhdərini və ijmiaýly yordən
tələbərəni (mənəsəhdər) həlqəydi. İjmiaýly himoya bilər shug'ullanadıqdan
sizmətlər fəaliyyətinin təməfiqləşdirildi. Siz həllan bığa, aholini ijmiaýly himoya
etish dərişesini tərtibə səllişdə dəvətning eng səməzəli rəq. qə'ləməncə zə
cəvndərə, dərəcə jumlaşan mənəsəhdər vəzifələrinə təs örnəklərin yaratışını
raqbatlaşdırılsı, xələgə karbiy təyergəriliq, qaplı təyyarəkəbək və mələkə

etishshda yordam berishde.

Jitmaty imoya uelni tarmash darajasining to'liq qashshoqligiga tushishning oldini alaliga qaratilgan be'labi keraktigini hisobga olib, qashshoqligi tushunchasi kiritilib, qashshoqlik chegarasi amalgamadи va shu surʼati ijtimoiy yurdazga «chuyov» mezonini belgilanadi.

Qashshoqlik deganida, umumem jumiyatda mavjus holigan belgilangan meydani pasc tarmash darajasi tushuniladi. Qashshoqlik chegarasi yangi va joziq qarab farq qildi. Ushshataqlig - bu odam meyjud bo'lomaydigan darajasi. Ushbu chegaro tarziga solinmaydi.

Xumleg'slik - bu mekmun bix jamiyatligi o'rnatcha tarmash darajasidan oshenoydig'an daraja. Ushbu chegara davlat tomonidan turtibga solinishi va chonkisi mumkin.

Mabk va nischiy qayshinglis o'tasidagi farq abollining ijtimoiy imoya taraqasini belglaydi, ya'nal bu masoda qanchalik katta bo'lsa, jamiyat ham qisilay, ham ijtimoiy phoddan farovorrox bo'ladi. Shuning uchen nisbiy qashshoqlik daelet menmonidan rasmiy ravishda belgilangan miniosi yashash dirapsini anglatadi.

Ettinyj-hu xususiy etibynijisti qurultishi zarurati. Ijtimoiy humoyor nisqasi uzoqda, shifoyot malum bta shaxering doromadlerini qashshoqlik darajasida daelet unumichan rosviy o'sozlari belgilangan yashash darajesiga yetishish zarurligini anglatadi. Ettiyovini qondirish turli adi ijtimoiy yordam turdarling kombinatsiyasi hiber ta'minlandsidi.

Sressiy doromadlerni hisobga olgat buldi hisobla tarzagi ijtimoiy tecriderlarning uniomiyligi isseniy ravishda belgilangan yasaash minumatmlar o'smosligi yoki kam belmasligi kerak. Ushbu shartiga moyx qidmaslik toqizandilini rivojlanishiغا yoki ijtimoiy imoya tushunchasini chekka oshishi yuboriladi.

16-jadval

Ijtimoiy qo'llab-qossalish tizimini

Kam ta'minsangani olibdori ijtimoiy qo'llab-qossalish tizimi	Nofsal ko'rinishi
Fanf ko'rinishi	
Ish joyashtish	Pembyva ijtimoiy ta'remol
Dijish va qypta tayyurlash	Ax'op bolali olibdori na malakalar
Abroly lat o'minteri	Mazmili ijtimoiy yoshvam
Janost ishlari	Oy-joy uchun ya'ndum

Jumayiym kimeye tufan, shuningdeki modelliy yuridik miqaleler buchuddagi enekapik yarciyatni qishloq xozijligi va sanast bilan aloqani hissiga olgan helda belgilasadi. Shu bilan birga, yetadechi herish tarifli va uning hajmi boqimandalikni risujsanirishiga hissa qo'shmasligi kerak.

Jumayiym himoyaning asosiy printsipti har bir shaxsga yoki vilaga bopd ulaganing derzemadlardidan xelip chiqib, farovonlik darajasi, jumayiym boytgall melust xo'sti va davomiyigini baholashiga qo'sha yordam berishadi. Talmi kamboz'lik chegarasi urtdis yoshshohilarini qo'llab quvvatlashtir bando ulaganing carilik davri va mehnatiga laynqatetishlik davroda u'zum jumayiym himoyasini ta'milash istagan roq'bedorlantirishi kerak.

Ahalining eng xalif nafayotlarini biri nafayotlardi. Mammalarda nafayotlarga yordam ko'satishida O'zbekiston Respublikasining «Nafayotlari, Jumayiym himoya qilish to'g'risida» ⁴ Qozonni va «Nafayotlarni o'shilishsiy qilish Davlat dasmlisi» hujayriy asus sifatida qo'shi qilingan. Ushbu dasturda nafayotlarning umumiyatlarni yaratishga alohida e'tibor qaratilgan.

Kambozda «O'zbekiston nafayotlar jamiyat», «O'xchixonotin In'tizam jamiyat», «Uzbehxixon karor jamiyat» va bu kabi besoqa tarzida tashkilotlari muvafaqiyati fediylar ko'rsatmoqda. Ushbu jamiyatlar u'zum kurxonalarida nafayotlarning mehnati tashkil qildi va ularga nafaqat qo'shinchcha daromad ulish, balki undan faydalagiga qo'shilish, jamiyat ichun yaroqlilikni his qilish halda besirchan tayy় ularni siaskatish imkoniyatini yaratadi.

“...Ettosolleriga shuning turmush daropasi va sifatini yoshshilash, visosan kamboz'likni qisqartirish vazifalari ko'p jihatdan iqtisadiyotning harcha turmop va sehalarining rivojibordoshligini oshurish himola tashirkorlikni muvralandirish uchun fundamental sharadarni yaratib berish hisobiga yangi va taraperur ish c'rtinlarini ishlashni ishlashdan bevosita bug'legin”⁵.

Bu, o'z modallida, o'stisodiyetni tashzib yilatdan ishl qilish va muvojaniishiiga aloqador vazifali va idoralar fediylari uygnaligini ta'mindoshini, muvojali muazzam va in'siqjami tezkorlik bilan aniqlash va kartarol etsaga asoslangan xommonay va in'khusiy hukmimizning tizimini joly etishni talesib etadi.

Xususian: hincinenden, makroqipasidiy hisselerlik, iqtisodiy o'sish

⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Tashkentshahar nezamxonasi va hancarlikni qaytarishni qiluvchi qo'sha xozijligi xonumiga qarabda, 19.05.2021-yilda IP-2975-nedol Tashkent.

magazinlari va tarkibiy islohotlar o'rjasidagi muvofiqlikni ta'mindash, shuningdek, rafiqi va leshi omillar ta'sirda yuzaga keladigan iqtisodiy sikkalarni qisqartishning zamonaviy prenzelashitirish modelariiga asoslangan samarali e'lem va mezonimizlarni joriy etish jarayoni kechirkayotganligi:

17-jadval

O'zbekistonda pensiya ta'minotining asosiy ko'rsatkichlari
(2010-2022-yillarda)*

Rivojlanish yillarda	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Jensiya va ihomiyo xizob surʼiylari taʼsidi surʼiylari mengenli	3265,9	3263,9	3690,3	3678,4	4029,3	4253,1	4578,1
Teksha dolr trendlerining eng oxi mijozlari meng en	97,3	251,7	396,9	436,1	513,4	623,0	690,0
Tekhnikas o'racha o'sha pensiya mengenli mengenli	171,9	139,2	640,5	730,2	940,5	983,8	1080,8

Minchidan, kamibag'allinen qisqartishiga qaratilgan chora-trendsiyelni
ishberdiydi va amoddiga eshimbish bo'yichos yeddiy sizini va murofiniglashtiruvchi
federativ organ, meʼvoediy huquqiy baza, mezonlar va baholash uslubiyotining
rezajc urodij, shuningdek, ushbu yo'nalishlaringi ijtimoiy qurʼishni-qayevatish
va tiberkechlik jahz qiliш vazifalarining aniq afzalit olinmaganligi sababli
tezlik xoni genzlari bilan amalga eshileyotgan ishlarning sumseraderligi
perdançida qatalayogani:

axiyechun, hujullarni qitimiyo-qayendiy rivojlantirish bo'yicha aniq
yadidas va ramoyollar toʻliq shax dallantirilmasdan, iqtisodiyotning inovativ va
zamonaviyani o'rjasidagi o'zaro bog'liqlik ta'minlanmasdan hamda
hujullarni rivojlantirishning maejud salohiyat va kursibay ustunlik
mehmonlari qilma foydalanshi va tablab chiqarishi kuchlarni
yakitechda inson kapitali va demografik resurller mobutga olmasdan
qaytdigan.

Re'mechdan, mamlakatda kichik va o'rta biznesni rivojlantirishning aniq

* Tashrifli bolalar uchun qurʼishni taʼminket asosida rivojlanish.

yondashuvlarini begilab olish, tadbirkorlikni melyaviy va muminliyaty qollab-quevadashning maqsadga yu'nsilishiga, ayrikqa, aholta bulirkorlilar o'qitish va koshga ur'gatish ishlari tizimlachishish, shu yordamda xarcha disturler o'sinidan o'zatilayotgan matlag'larning surʼiyah sifaradligini baholash ishlarini tashkil etishda kamchilliklar kuzatilibolgani;

bestinchidox, mamalishan azzatini zavojlantirish uchun fundamental deyverdar hurobbingan schahzoda meʼnosim munqidarligini ochishish, sohamiz qoqibotishxonagini kuchsytirish hayʼtida ante mexanizm va klassiklarga neoslangan yagona industrial siyosati va shaxsiyiga ishlah chiqqilagan, shuningdek, o'sin jasaynus-teknik reglamentlarni zamon uchibetishdan kelib chiqib yanglash va samarall foydalanish moʼsodlariga yetzishcha eʼtibor qaratilmoqdagiligi; indekiga ulii Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni qabil qilindi.

7.4. Oʻzbekistonda ijtimoiy himoya sifaradligini oshurish

Oʻzbekistonda ijtimoiy himoya qilish boʻsishliy telebotlar hisobidagi uzulksiz ustuvoriyo nashshlardan hariga, yaʼni ishlertarning hammasi boshchilarda ozmar boshchiligidagi vaqtida qatoriga koʻsali, xonulakanda ijtimoiy yordamriga beser ijtosadi yoki borpu qizishda davlat temomidan kuchli ijtimoiy himoya siyosati olib borilmeysa, Xudilij ijtimoiy siyosat Oʻzbekistonning oʻsishlari va tanasseyyat yordamiga yetakechi temogillaridan biri roʻsiboladi.

Respublikadiz ijtimoiy himoyaning huquqy mohiti ganilibi, singa ipacunli zoʼs solindi. Ijtimoiy himoya tanoyillari Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida kafoladilash, cabul qilingan qummlariga oʻsakini topdi. Tushshalar shahzodalar, abdigʻi xonmat hoxsabchi oshalarida omalgi oshunib-yetgan ishlar-chorolar isromudhibut hameyssini shakuntirish, abohl mantaallarini tizminlantirishi.

Daromad stansasi tagishli daromadlarni tabaqqlashgan saliq soliq yuli bilan shakllanirish va uni bonyoti engali abuli turli garnulari obtasida qayta tajsimlashishdan berat. Bunga milliy daromadning malum qismi yegeri daromad obyekti shahzodalar past daromad abuvchilari toʼlliga otabdi. Devlet daromadlari ni qayta tajsimlashishda ijtimoiy teʼlevlar bilan birga beser yuli bilan urʼatiladigan nazoratni eʼlashtirish (masalan, fermontlarga surʼikarni katoladish) va ishl saqining eng kam darzasi ni belgilash uslubidan

şydarlanadi.

İttimely zənialyonda qəsəbəqləkning o'si xayət keçirilish minimumunu yoxlamada təsdiq edilib. Bu ittimeliy və fiziologik (jismənlik) minimumdan fərqli olaraq, İttimely minimum jismənlilik extiyöqlərinə qondırışının minimal nümayənə (mə'yəri) bilan birgə İttimely zələablarning minimal xəsəsjətərinə xəm o'z ixtəsə alındı. Fiziologik minimumda esa fəstə xəsəsi jismənlilik extiyöqlərinə qonşu kimi işlədilib.

İtəməclarını təhlükə turşusunun kənq doğradığı davlat dəstətləri ayrılmışlılığından xəli bülüməsi, ular o'z ixtəsə şəxslər kimi xəmdindəgi pul səfərlərinə mənəfətli dənələarning xəsəsi qızılımlı qarətan alındı.

Bu dəstətlər əməkçi təbəhələri xisobulan müaliyalasırılıqla təsdiq olunduqda xəyli-xəsus dəstətləri xisoblanadı.

İttimely səyaset — he davlatın dərəcməklər tuşurmutudagi təngsizlikin xəsəsi və həmçinin ittimaliyatlı potessəhəlbəri təsəsidəgi ziddiyatlarını təmənfülüşçə və hələrtigen səyaset.

Rəsədlilikdə həmçinin dəstətləriqədən təmsilciliyi təsdiq edirəm. İttimeliy səyaset istiqamətinə kələb həvvatlaş və xəməya qılısbıga karacılıqlı xəndəkələbiha yərli yuxalıshlarında amalyən mənimlədi. Ahenlini İttimeliy himoyalashlı əmər — zəlliçəti təminəti eng xəsəti yaradıb — hər nəşrlər erkənbaslıçlılıkı və pulmungu qədərziyanışdır. Daratəsi ordub borılış rəməzəndətildən danonallarıngın eng həm və sərçəsi dərəjəsinə rəməzəməni rəsmiyyətli rəsmiyyətverdirildi.

Azərbaijani İttimeliy himoyalashuning illükünti yundilənli ixtidit ittimət hərmişin xüsuslu xəndək exti-q-avşırırdan məxsusuluları və məsəxər-təyyar məlləri təsneyənərdə istəməltü mənəvvəyan darajadə salılab turish bulub. İtəsədity İtətərləndər ilk təsdiçchıda İttimeliy səyasetini amalga məlxib idarəning in hərbi yuxarılığı — idarənin kam tə'miñlərənə təsdiq olunmağı şəxsiyyət xəməyləşəndə və həbət-həvvatlaş borasıdır. İtətərlər cənzələşir və təqəzülləntili bo'ldı.

Yanğıtanın İttimeliy səyaset adəbat təməvillərlərgə inadılık bilər. Yanğıtanın təsiyəsəsəmib, əpməyən kəm məhdələşdirənqən müvəqqət əsullarını və pul bilan təmələst mənbələrinə təhdən o'xgarışılışını çağozo etdi. Hər səyaset İttimeliy təsiyəsəsəmib və idarənin xəriq təhsilçilərinin ipomeni olusınıñ keçidə təsdiç Nərdəm təzimi fəcət kam tə'miñlərənən və məmənətgə fayəqətsiz təqəməngənənən həlləciliyi, ətraf məxsəd təkənən dəvəcək mənbələrinə bilər. Bir qardaş məmənət pəncəsələr, turli İtətərlər xəndək şəxsiyyətinə məsələlərinən təbliğlərindən xəm teydalanılladı.

Jumniy ko'makdashishining yangi tizimda bolalar va kam daromatli ollar yordamdan hozirnenden so'luvchi asosiy kishilar sisoblari, ular uchun xammal nafza va meoddary yordamlar hozir e'sha qopli yuldashtirilib.

Jumniy ko'makdashishining yangi tizimini menezg'aga rag'bzalanthadigan omillor va vazifalar yangi tizimning paydo bo'lishini xato taqeeq qildi.

Jutisodiyctchi erkinleshtirish va buxun mukomimlarini long juriy qillish tamoyilliga xosiblig'i xonodarning yangi bosqichida davlatning intisodiyetcagi rollini kamaytirish va xosusiy sektorning ishtirokini shengay irish bu'yicha oxybxonlig'i xonering nadijadertigini ostirish longi kunda tadsidlovchi boshqarishning aniq, shaffet va natijaga yo'naltirilgan mexanizmini ishlash chiqishini neppen etmaqda.

Ikk borz O'zbekistonda Mahalla va vilani q'allab-qurvetlash vazirlig' tashdi etildi. Uning asosiy xavfsibori, faoliyat yo'naliishi va vazifalari minodordan bo'roti:

Fiddlanganishki, "Jumniyko'makdashishish, Jumniy matnayi, muhitni seg'landashishish, mahalla institutini yonada qyllab-qurvetlash hamda olla va zohra-qizlar ollan ishlash tizimini yangi davolaga olib chiqish shora-tashish-to'grisida"gi President farmoniga manofiq, hor bir mukallaba "O'sebva xavfsiz mahalla" tamoyiliga asoslangan yangi tizim jorty etildi. Ushtbu hujjat bilan O'zbekiston Respublikasi Mahalla va vilani q'allab-qurvetlash vazifasi hamda uning Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatler, Toshkent shahar va tumani (shahar) le'lfinmlari tashidli etildi.

O'sebva xavfsiz mahalla tizimi
Tashish tarixi: 18.06.2018

№ 476-3

2 876,4

Mahallalardan sifatida: 2 844,9

2 840,7

1 549,9

2018-y. 2019-y. 2020-y. 2021-y. 2022-y

**12-chizma. O'zbekistonda o'sebcha ishlagi dinomikasi
(2018-2022 y.)%**

^{a)}O'sebcha ishlagi dinomikasi 2018-yilning 12-chizmasi bo'yicha hisoblanadi.

janiyatda "Buxod va xozitiz mahalla" tarkiyining to'qaganli va samarali joy etishida har tanzimizma ko'mazlashish, aildalar va mahallalardagi ilmiy-tekhnich mojihni sog'levonlashtirishda foynorolarning o'sini o'si besiqchish tegorlari bilan yaxin hamkorligini o'rnatish vazirlilikning asosiy kerfa va faoliyat yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Farmansiga ko'rsak, Vazierler Moliqomoni buxuridagi "Dila" ilmiy-savdijy tadqiqot markazi hamda "Mahalla" o'quv usulubey va ilmiy-tadqiqot markazi uningida "Mahalla va viloyat" ilmiy-tadqiqot instituti tashkil etiladi va vazierlik uchunroqiga tashalladi.

Vaziridagi vazifolarni bajarish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Mejdai omilini qo'llab-quvvatlash vazirligi taoliyatni tashkil etildi¹³.

"Esim daftari", "Ayollar daftari", "Yoshilov daftari", "Mehr daftari", ro'haniy ishlisit usullari jerly etildi.

2022-yil barchasi choraq yakunlari boyicha o'rtacha nominal ish haqi 34 minning ushlidi etdi. 2022 yilning yanvar-mart oylerida O'zbekistondagi o'rtacha sylb nominal ish haqi 3 min 426,8 ming so'mni tashkil etib, (o'tgan yilning yanvar-mart oyalarida 2 min 376,4 ming so'mni bulgan) 2021-yilning yangi yillardan o'sish surʼati 10,1 faizni tashidi qilgan¹⁴.

2021-2022 yillarda o'rtacha sylb ish haqining oylik bosimining dinamikasi, ming so'm

13-chizma. O'zbekistonda o'rtacha ish haqining o'zgarishi dinamikasi (2021-2022 y.)¹⁵

¹³ O'deklar. Respublikani Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Mahalla va viloyat omillari o'zgarishini qo'llab-quvvatlash ushlasi o'ziga qo'sha" 18.02.2022-yilning P-9-45/36-nomi bilan.

¹⁴ <http://stat.uz/ru/news/2022/16/26/celestebsizlikderning-erishchi-ish-haqi-savdijy-dinamikasi>

¹⁵ O'deklar. Respublikada ish haqining o'zgarishi dinamikasi.

2022-yilning himochi chetogida eng yaxshi o'rnatish oylik ishlari haqida sa'urta. Heng va krestr vestashchilik boulisatida qayd etilgan - 0,4 million so'm. Aksarot va aloqa rohasida o'rnatish oylik ishlari haqida 0,5 million so'mga teng boylgan bo'lsha, tashish va souqish shahzida - 0,5 million so'm, sanxoh shahzida - 4,6 mln so'm, opillig' shahzida - 4,1 mln so'm, savdo shahzida - 0,5 mln so'm ta'min shahzida - 2,5 million so'm. Eng past shahzida ishlari haqiga seg'ligini saglashtirish uchun xizmatdar ka'rsatish shahzida qayd etilgan - 2,3 million so'm.

O'sbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan «Yangi O'sbekiston» masslyatida oy-boy qorilishi va 2023-yil uchun iqtosha dasturini emalga ushiring bo'yicha mazqoddalar begilandı, usunda 2023-yilga yangi oy boy qurish hajmini 1,5 hisoberga ushiring, 10 ming etaga yetkazish evritasi qo'yildi.

Nazamat savollari

1. Ijtimoiy shahga karuschi termoqilar taricibi haqidagi to'g'if kechirilgen javobatni axtqlang.
2. Ijtimoiy himoyaning qonshiy uchlar mavjud?
3. Ijtimoiy ta'limot va ushing turklari haqida məlumat beriling;
4. Kamliq allikni qisqariishi masalalariga zo'h beriling;
5. Ijtimoiy himoyani davlat tecomishidan tartiliga so'nish usullarini fikrhardtiring.

TESTLAR

1. Ijtimoiy shahga karuschi termoqilar taricibi haqidagi to'g'if kechirilgen javobatni axtqlang.
 - a) Qurilish, qishloq, so'jaligi, san'at, malva, sanzoat, o'rmen so'jaligi;
 - b) San'at, ilm-fan, ta'lim, seg'liq shahzashi, qurilish;
 - c) Ta'llim seg'liqni saglash, im-fan, madaniyat, san'at, kommunal xizmat;
 - d) Transport, aloqa, ta'llim, ta'sim, san'at, madaniyat;
2. Ahollini ijtimoiy himoya qilishning tamoyillarini aniqlang
 - a) taimillik, davromiylik, manzillilik;
 - b) manzillik, yetarilik, o'y xoqida bo'lsanlik;
 - c) kollegiyallik, ushallyilik, yetarilik;
 - d) aroditilik, surʼaniyilik, manzillilik;
3. Ahollini ijtimoiy himoya qilish tiximini muliydashtirish muhaliferini axtqlang
 - a) xaydiya fuadari, mukallifi byozet, sunniybar;

- b) xelcary moliya institutlari, byudjetdan tashqari iqtisodiy fondlar, temyzer;
- c) davlat byudjeti, byudjetdan tashqari iqtisodiy fondlar, xavriyu fondlari, temyzer;
- d) xalqarm kreditlar, byudjetdan tashqari meblag'lar, byudjet moshlag'lari, temyzer.

4. ... davlat byudjeti defitsitini oshirishb orgali ishsizlik martaqlarini to'lash muddatini usaytiresh chora-tadbirlarini nazoreta tutadi

- a) tajif siyosati
- b) hirkaqagan siyosati
- c) fissa siyosati
- d) moliya-kredit siyosati

5. Real ish haqj darajastidaqti o'zgartishlar nominal ish haqini ... dinamikasiga moslashtirish urqali aniqlanishi mumkin.

- a) danosollar me'yuri
- b) tovarlar va xizmatlar narxlari darajasi
- c) salop xavridorlari
- d) bank loz stokalarli

Mustaqil ta'llim muvazeleri

1. Iqtisodiy himoya va uning asosly vazifalari;
2. Iqtisodiy shaxs xurming xususiyatlari;
3. Iqtisodiy sohali tartibga solishcha davlatning o'rni;
4. O'zbekistonda jensiya rizimini ta'sir etish uchun qo'shibollari;
5. O'zbekistonda kamibg'allikni qoqartishish masalalari.

8-boh. ISHLILARMONLIK XIZMATLARI, XUSUSIYATLARI VA KLASSEFIKATSIVASI

8.1. Ishlilarumonlik xizmatlari, ularning maymoni va mubiyati

Ishlilarumonlik xizmatlari — iqtisadiyotni tafbiqga salishni qollab-quvvadash va ishlilarmonlik jarayonlariga oʻsishni boshitishda foyliyoti olib turayotgan subʼetlarning fuoliyatlarini aks etiruvchi umumiylashtiriladi. Roʻsning umunidan, bu usmoniy va yuzidlik subʼetlarning oʻs fuoliyatlarini amalga oshirishlari hamda ijroiy madjalalarga erishiblar. uchun yerdan beradigan xizmat turlari hisoblanadi. Shu bilan birgaliylashtirilishi kapital va davlat tafsiladiganini rivojlanirish uchun qulay shart shartida yosib beradi.

Ishlilarumonlik xizmatlari sohbet qanday funktsiyalarini bajaradi?

Ishlilarumonlik xizmatlarning qismuniy jihatdan ruxsat xilganchalarining barcha surʼatlari pullik hisoblanadi. Taʼlov asosida umalga oshiriladigan xizmat koʼsasidan salvoz elementlari quyidagi funktsiyalarini eʼtibariga oboli:

- ishlilarumonlik jarayonlarini amalga oshirish uchun resurslarni shaxtdandirish;
- bushuyusiza batmini soqash va qollab-quvvadash;
- innovatsivlarni hisobchilik-izsovich tadbirlar etish;

Umumiylashtiruvchi qizimchiga qabil qilingan shaxsotlarga aceshangi sifat hisoblanadi umalga oshirish.

Rajon oʻnnishida jahon xalqiyotida ishlilarmonlik xizmatlari gapta yordamchi xilfisly qoldi. Hato rivoyatdan manbsatkathorda xizmatlarning ularning ulushi juda alomniyda edi.

XX asosining 70-yilloriga kelib vayigit asta-sukin naygarishdan berilgagan Asosiy resurslarning (energiya, materiallar, ishlcht kuchlari) qimmatlashishi oʻsanzing bojomkor resurslaridan foydalantishiga oʻtishni taʼqaze qildi. Koʻtta hajmi kishlab chiqarish imkoniyatlarini qoʻqartish, xonasi ishlak chiqarishning kopligi sehalrida kapitalni qavta ticasli, toxnili va texnologik yangilash jarayoni shinti jecallatishish, mohoratni taʼsif ulushini elchiga tashitirish va kichik ishlab chiqarishiga oʼtish, xipagedev aloqalarni kengaytirish, bu xonavi xizmatning suzakkaligini yordamida xizmat koʼsatish operatix yalariga holgan ededvojarning axilari darzida ashishiiga olib keldi.

Mohsulotlarning shart qulabquvvadiring oʼsidi. oʻsishicha sitatida fanliyot uch berayetgan ishlilarumonlik xizmatlarning zilmasxillig yosturin yoxlaschi xizmat koʼsatish jarayonlarini tushsgil ravishda ajrodan uchun zarur shart

shuning turilik xosust qildi. Bunday shartnida, rivojlangan mamlakatlarda ishlab chiqarishda asta-selvin o's-o'sini ta'minlash o'rnatga, ishlarmonalik xizmati maxsus ruxtimalar, idoralar, tizmalar uchun qo'llib-quvvatlash operatsiyalari bir qismiylari qizirmoq uchun ancha feydali bo'ldi, degan xulosaga soldi. Bu shuda tajribaga ega bu'lgan korxoneler va firmalarga ishlarmonalik xizmatni o'tkazish uchun xona qurish shartidagi hollib xizmat qildi.

18-jadval

Ischlarmonalik xizmatlari funktsiyalining shakllanishi⁶⁹

Ishallarmonalik xizmatlari funktsiyalari		
Boshqarish etminning turkiy qismlarida shakllanishi	Boshqaruv jarayonlarida muhibbet xizmat ho'ssasiyatini amalga ushurish	Boshqaruv bo'yicha muhibbet xizmatlarini ko'rsatish
Kairlar, xaborot, tezika boshqaruv	Qayta tayyorish, kuchlarni tanlash va bekolash, huquqiy va xaborotli yordam	Yaroqish, temyafish, hoshgaruvda yangiliklarni joriy etish

Muharrmonlik xizmatlari bo'yicha firmalar yoki kompaniyalarning tajsemasini qipishindiyot bo'yicha tashuvchi shaxsiy hisobligi olgan hujdu va eng yangi ushlerning aseviyati, korxonalarning o'zioti emalga osalishish mukdeni bo'lgan xizmatlardan kўns, o's mijozlariga yuqori xibelli xizmatkerini nishbat qilishiga qo'sha emalga ushurish imkoniyatini beradi.

8.2. Ischlarmonalik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari

Ishlarmonalik xizmatlari inglisoliy fadliy ob'ektlari zifatida turli xususiyangi ko'ra tasniflanishi mumkin. Piravrod iste'molchiliga necha uragan holda, ischlarmonalik xizmatlari shartli ravishda tiddi yordigi hirashirilishi mumkin: biznes va ishlab chiqarishiga ko'rsatiladigan xizmatlar (saneat va qishloq xo'jaligi) hamda shartli xizmat ko'rsatish.

Muharrmonlik xizmatini boshqa xususiyatlari orqali ham ajratish mumkin: emalga osishish usuli bilan (bezoy yoki jumsoj sektorini orqali targ'atish o'qil); ishlardan olib bilan (anums yoki alishda iste'molchilar uchun).

Funktsional maqsadiga ko'ra, ishbalarmonik xizmatlarini quyidagi cha
k'rasidagi muriddu:

- 1) huquqlar, hoshqaruv, mukarrasilik va texnologik (muhandislik), psichologik, iddiy va boshqa turdag'i xizmatlari, audit;
- 2) kompyuter, video texnikz, faks, teleks va bosheclar yordamida xaborerlilik qayta ishlash, sozial va extezib boyiqchi xizmat xizmatlari;
- 3) tadbirkarlik bolisiyini t'senkil etish ho'yicha - marketing, reklama, hujjazma fanlyoti, branding, jammashchilik bilan aloqalar xizmatlari;
- 4) ejemmati, qog'ozlar operatsiyalar, be'yicha muliyyat va investitsion xizmatlar, ishliviy ususiy sug'urmaning turli turberi beriyemo, ko'chker xizmatlari bozerida jang'armo va mulkiy xizmatdarni boshqarish, lizing va kredit keli, faktoring o'rza xizmatlari;
- 5) arolli handligini ts'mindashlik, ishlchi kuchi bilan ta'minlash, shiga jib qillik ho'yicha tijorat xizmatlari;
- 6) suvni toxshash, ch'apchilarini tuzalash va surʼasidest rish, transport avtomobilarning kerzill darajada aejash, texnik xizmat ko'rsatish ho'yicha xizmatlar.

19-jadval

Pirmavari ist'mulki ko'ra ishbalarmonik xizmatlarining tasmifkanishi⁶¹

biznes va ishlash shiqarishaga ko'rsatiladigan xizmatlari:	aholliga xizmat ko'rsatish:
Savdoni rag'batlari urish ho'yicha	Maslahot berish (psichologik, huquqlar, iddiy va alj) ho'yicha
Mul-mulki, mas'uliyatni sug'urish ho'yicha	Eyutni sug'liqi, mulke, jensatva ta'minotini va b.sug'uratalash ho'yicha
Marketing ho'yicha	Jeng'armalar, qimmatxalma qog'ozlar mulidarni boshqarish ho'yicha
Rivest isiyishish ho'yicha	Ko'chmas mulx operatsiyalar ho'yicha
Lizing ho'yicha	Texnika va malishli ustoznalarni qo'shish va ularni ishlashish ho'yicha
Dizayn ho'yicha	Dizayn ho'yicha
Xizmat va malakhetlar roldanasi ho'yicha	Yuridik shaxslar nomidan reklama ho'yicha
Ishchi kuchi bilan ta'minlash ho'yicha	Ishchi juy'ashirish, qayta tayyorlashi, kesloga tayyarlashish, lu'mokhleshish ho'yicha

⁶¹ Zafarulla, 1998-yilidagi xizmat

İstibarmonik xizmatlarini chuningdek, unumus xizmatlarni tətbihəcən nüvə və bəşqərə vendashuvvular qandaydır: şartlılıq təməqasını bəzid ən ələmət kəpçəliyi bir vaxtnıq vəsidi bir necha gurablaşdırıssızlığıni və iddiga ulışlı bilan bug'liq. Shunday qith, moliya həzəri unumus həyicə müsləhətçilərinin işçigiy konsalting bilan bir qatında mətbəyyə ya investisiya məll xizmatlarıga ham icritish mümkün. Texnologiki qılıb-qurxışdırışından bunday xizmatlar axborot xizmatlarında ito'p farq qazayı. Bincən, "xizmatlar üçün xizmatlar" deñi staladığın əsliq cəmiyyətin işbəsi paylaşıldı.

Sərginə xizmat tətbihindən əzəra bağlılıq və texnologik diimliyliyi idarət izməni bilən shəgəllanuvchi firmaların təsərisliksiziyəti bilən ədəmən işbələndi. Məsələ, turizm xizmatları məlumatxana, pansionat, kontraktarda hərzi, təyarininq məyudülgə, transport, beşərən xizmatları, həyicə qızılı işləş xizmatları, qəlibarneber, interpretatorlu, unumus evəlləndiş, can olish xizmatları və aeshqalar üçün chiptaların mövcudlığı təqib axborot xizmatları tərəfdən şəkildənə.

Şənqə qarətiyə, tətbiharning şartlılığı ixloslaşdırılmış istisnə etməydi. Xəzər xizmatları tərəf tətbiq bə'ləhigə qramməy, idarəting məsələlərin nəsəsindən ham icritish mümkün. İqtisadiyyət sahəsində məsləhat xizmatları — hər iddihəqarçılar, sənəqətilər və xəridərbergə həzərni tələpiq etmiş və tətbiqəcək tətbiq (tevar, xizmat, iləsenziya, nou-xau və boshqalar bo'yicha mələkət icritish həlliyyə), dəsət və təməq hər yuxarıdırınəsindən qəşqarışdır, təsliyə təzəlmələr və bəşqərəv şəkərlərini yaratmış və boshqa iqtisodiy məsləhət həqiqət məlumat icribildən ibarət. Texniki solusidə məntəqəsizliklər, təzəliklər, tərkibligi inqirəting yəni mənşəndəlik-teknika hamda ulara uyğun həlliyyət həyicə xizmat hərsatish hisablanadı.

Şəhərdiy iqtisadiyyətə dəriçədə tətbihələr və mətijərət tətbihələrinin əzüti fəaliyyət istibarmonilik xizmatları siz amolqa oshırılışat fədə qızın keçdi. Ünümü iqtisadiyyət xəsusiyatının əsaslı omillərindən biri ricevinqlər mənzəkətlərinə sənəatlıdırırıq və məhərət təsərisini rəbuqurlaşdırırıbdır, bu dərəcə istibarmonik xizmatları müstəqil tətmeqlərə cümləndi. İstibarmonilik xəsəsi məhərət təsərisini daşıqlılaşdırırıq, jərayonunun müstəqisliyindən əzəməviy subələr bilən birləşkildə tərəf tətbihələrini (məsələ, məlyəsi 1124) ham eo libab-qurxışdırış xizmatlarına, ham yangı təsəfi tərkibigə tətbihning istibhığa xəsər həchli. Birçox xizmatları subələrin tərgəverisi dəmli və texnologik təsəriyyət jərayonunda yarzaga keledigən

ektiyujarni qondirishga qaratilgen bezzinicy yangi faoliyat turazini yaratish, istibab chiqarishning murakkabligi hasilqaruv koncalting, marketding tashqiyotlari, muhammoitligi, adboroz xizmati va eloqa va busboqular.

Mulijin, marketing bozor tajdeccilari va ehtiyojlarini aniqlash, ularni qondirish yillari va vositalarini topish, mablag'li iishlah chiqishi bo'yicha xizmatlar, o'skuma, iste'melchiga ko'niklashish, notishni rag'botlantirish, te'skar, alboz hujjatda buniyoti alli beradi. Shuzung uchun marketingni maslikhatning bie turiga keldisi muzokan.

Mulija bozorida jang'uzma, valyuta, qimmatli qog'ozlar, kredit va jahh qilingan kapital, fuiz stavkalarning marakkizi c'aro aleysini yurg'ish manzilida maslahatlar urasiz sururdiz. Xataxassisining mazlahati kapitalini shiddatlanish ishl, moliyaviy vestalar (simvoli qog'ozlar, obligatsiyalar, veissellar va s.k.) foydalanish hu'yidagi shartlarda uchun, bu'sh mazhab qog'oz va jang'uzma izveritishsi bilan bog'boz investecilar uchun minklindiz. Demak, mulija n-awciqdagi zarakatini bahlolligi va minimallashtirish uchun qimmatli qog'ozlar, valyuta si kurslari xazetib beruvchi, bozor shaxslari istiqbollerini haqida uslumot hanevli istasleshgan reyting kompaniyalar yarmasi bo'ladi.

Biro industrial jamiyatida nomozliy xizmatlarning iqtisodiy rivojlanishining roli uniligi oylashishi biroz qaynaydi ke'cludi. Biroz qaynay industrial mosmukatlarda bu hezar biroz jadid amalganishlari oldi. Yaqin oyda bir yoqching o'sha moddiy va moddiy belimagan ishlari shaxsishlarning inson hay'ining barcha shaxslariga ta'sir qilish uchun ulkan imkoniyat lug'iga bo'lgan yagona matbuuaga integratsiyalashishda ishlari shaxsish va istafmolidag narsalarbu sixmatlariga a'tish shakllantirilgi.

8.3. Zamonaviy istibblarmundik xizmatlar bozori

Zamonaviy istibblarmundik xizmatlarda g'oyalaz tafsiz tushsilot xizmatlari, turli yurmlashlarda faoliyat yurituvchi muhammasislarning intellekt hamda mohit xizmatlari tadbirkorlarga, shaxslarga, davlat xivilsolariga, tezlik, bushqaruv, taxrik va buships xizmatlari huj qilishida yordam berish uchun ishlattiladi.

Ishlarmundik xizmatlarning xarakterli xususiyoti shuning son sig'licherliginting yuqoriligi, suyu-oxsalon keng faydalashish, bellim va tajribasi yuqori raqobat ordu shaxsligiga erishish imkonini beradigan yopuri malakali muhammasislarning jahb qilish hisoblanadi. Shu oliban hinga istibblarmundik xizmatlari eng yirik xizmatlari salohi qiluvchi taromiyberlari. Ellerga juda ko'p

investitsiyalr kiritildi. Misol uchun, Yaponiyada chechat tarmoqidan bishbirrolik xizmatlar solisiga xosmaya kiritishni ta'minlash uchun trekklar halychda foydali xizmatlarining pasayishi lag'batandirildi, bu esa kichik xizmalarning eumavly shaklantishiga yordam berdi.

Zamonaviy intellektuat intelellschaftselichohet, oshkorot, radikalizmlik qobiliyatiksin murodligi resurslarni ishleli suchi mablag'ishini rivojlantirishini, hal qiluvchi omilliga aylantirish bilan xarakterlantadi. Komoditiy resurslarning rali urib borishni tekror ishlab chiqarish jorayonining muradlantashusini usyniga mabsudot tevejar zoldishi, engini ishlash oshgarish resurslarning chehdiganligi, ixlaslashuvni iqtisadiy shartlarda, shet telablarining oshishi kabi krispler omilgega beg'iq holadid.

Imoly-energetika, turismiyet, tashidlik, huquqiy, moliyekunsovbadarlung muradlantashusini yangi xizmat turlarining psixika bo'lishiga, esa sekin mossepi foidiyat turariga aylantirishiga olib keladi. Shunday qilib, moliy hazori va moliyavly vestitashusining jodel rivojlanishi kredit tozasi, investitsiya imkeniyatlari, halobeda maf'ozma xizmatlar Ieo eslatuvchi reyting agentlidarling shaklantishiga sabab bo'ldi.

Ajraligan kreditlarning ko'payishi en da'st bo'yicha muddati o'tgan quramiz o'shti banklariga qarziari yang'ish va muammolohi qozaklari programmasi qilib bo'yicha xizmat ko'rsatkichli ishlashusligi xompaniyalar yang'uv (suhbador) idoralar faciyatiga sharot yaratdi.

XX asr 70 yillardining ikkinchi yarmidan hoshlab, eng avvalo, yetakechi industrial muddaksalarning xizmat ko'rsatkich xizmatlari ishlashuslik xizmatlari ko'rsatkichning ka'plik tarmoqlari rivojlantib bormoqda. Ularni ikki qurugha halish qomishini:

1) intellektual ishlab chiqarish xizmatlarning asosan yangi tarmoqlari bu nezzahot (bestiqarav, texnologik va malivavly); mutandislik (muhandislik va hu'siyetsiz mabsudot xizmatlari solish); marketing (mabsudot sistish boyicha xizmatlarning barcha turerini toqdim etadigan solish), dizayn, mutandislik, asgorat xizmatlari uchun hikiga oladi;

2) an'seviy xizmatlar, shu jumladan maf'ozma va investitsion xizmatlar ko'rsatuvchi tarmoqlar.

Ishlab chiqarish bo'yining urashtuv-yillik o'sishining yuqori surʼatlari, xoddilar sonining o'sish surʼati, ishlashuslik xizmatlarning o'tgan asr osrida O'straliy Yevropa tarazqilyatining yangi modeli, infotuziluvning asosie elementlaridan biriga aylanishiga suzburbadi, jerry ishlab chiqarish servisjetlari

tarkihida ishlarmonalik xizmatlari xarakedarning va xizmatlari hajmi ortshiga multiplikativ urush. Ishlarmonalik xizmatlarining elektron kasublash usklanlari, mazshiy elektronika, optika, farntseksiya xizmati, kreditish, angusta, ko'chmas mult operatsiyalari, aloqa va hisoqa xizmatlari ishlashda o'mzalishda nafayon holdi.

Ishlarmonalik xizmatlariiga talibding urishi, sonoz ishlash chiqarishiga investitsioning kompoziti, un'zaviy ishlamborda bir qator mahsuletlar uchun bezerning kengayishi, ishlarmonalik xizmatlariiga kapital kiritilishi uchun engay imkoniyatlar paydo holdi. Hucovje, inqisidiy, ushbu lig xizmat texnologiyalari va boshqa shart-sizsalarning celulusz takomillasalih borishi turayli ishlardarmonlik xizmatlariha holgan ehtiyojlar erib bermepla.

Ishlarmonalik xizmatlarning iplisligi va ijtimoiy ahamiyat, nevala, xizmatlarning faoliyatidan tashriflanadigan iqtisodiy o'sibdegagi yangi o'sgarishlar bilan bog'liq. Bu resurslardan yozuvi samsorli hujdimalni, ishlardashuvni chegaralashitirish va ishlardan o'nd holgan ishlarning malumatini oshirish, o's taallutini ishlarmonalik xizmatlari ni diversifikasiya qilish tarayonini long'xitayorgan tacirko'larning raqobatbosholigini mu'sabiqasiga yashylan beg'liq.

6.6. Jahon va O'xheldistonda ishlarmonalik xizmatlarining rivojlantishrendentasiyasи

Korxonaning kar bir bo'yini qatiy belgilangan vazifalarni muvafaqiyatli hujdimali etkak. Reklam be'llimi yoki agent'si ishlakchi xodimlarni tanlashni amalga oshirish. Keltumodar bazalari va hujdilar ishlomli modullar uchun to'lib hesh. Boshqaruv alqasi belgilangan chegaralar coursesida bo'g'ridan to'g'ri e't vasiflari ni hujdishi surur.

O'simollashirilgen dasturish xizmatlari boshqarish chunqin emas. Runing yezg'on o'simasi sifatida CRM dasturini ko'rili o'siqish mumkin. Xujzlar bilan ishlardan jarayonlarini ishlomlishishni bulyicha hujes xizmati. Diddala, bu xizmat va mijozber bazasini, boshqaruv alocasiy xizmat mezonitlari u'si tichiga alyan chistarby mahsulotlari. Raoniy xizmatda, tashidietning kar qanday hujes jarayeni optimallashireshish mu'min.

Ishlarmonalik rivojlana boshliganda, usklanlardan e'lon qilinganlar va elektron pechta xabarlar tolima ko'payish xizmati to'la tashara ko'payish boradi. Bunda xizmat modullari ham yedda tutish va barcha ishlardan o'si xizmat qilish munosib emas. Shuning uchun, CRM dasturi o'llan ishlash barcha

bu mənimcilməni hal qılan növə, milyonlar tələn məməsabablaşdırma amadığa ehtiyaçlıdır. CRM təzini hissələndirir.

Umuman olgunda, CRM ni yaradıvchılardan əsbihi təziniñ jude müəssisəbər və işçilərin qılıqına CRM qısqatması C – Customer (milyon), R-Relationship (məməsabab), M-Management (həshiqərəv) hissələndir.

1-süz. CRM təziniñ işləşti principle⁹²

Dülli sıvılar tələn xiyəndə CRM təziniñ milyonlar tələn işləşdirə bissipriş təzini. Birçox birincən carəsəda əsbihi təzini təshunərsiz və məraktaşa o'xshaydi. Asıl da, CRM faydalınlıñ nümunə jude oson, chunki CRM təziniñ dəsturları qeyd işləşdir yordan beri, xərapətləri kənarçıtlıq və hətta foydə o'sütüqə tə'sir qıldı.

CRM təziniñ işləştişli faydalınlıñin biznesələri ja ayontalarını tə'qib etməsiyə yordan berəndür. Birçox inqosdar hem um işləştişini bilishləri kərək,

təziniñ o'zi Exceldañ fədvaliga o'xshaydi, bunda mitozening nərafıñ başgantılgıza, həmçün qoşqılıq yoki xəstəlik həşərləri u tələn işləştişəni işləndirə biləbilə.

Nüqsə mərcənat qılış; tələn təziniñ automatic rəvəbdə, u haqqdañ məməsətlərinə axtar. Burdan təşqiçi, CRM milyonşa SMS xəbər nəqali həmçün məhələ həqiqi xəbərberliyi tərəfi, bu esnəkdə təməməning hər vəqtiñ təpədi. Münnəkəsərdən buyurma berish və jaayıntı dərəcəyə rəsədli kuzatıb bolub, həşəqə qidalıñ mekanizmləridən farqlı olaraq, CRM təziniñ menjering işi minimallaşdırırıb, chunki hərəkət vəzifələri və jaayındar

⁹² <http://www.crm-system.ru>

deyarlil ro'liq axborotlashtirish, shuning uchun xaralar va kamchiliklar chitimganli yoki kam bu'libdi.

CRM KONTAKLIGI

CRM kontakligi	CRM kontakligi	CRM kontakligi	CRM kontakligi	CRM kontakligi	CRM kontakligi
Shuvalov	Shuvalov	Shuvalov	Shuvalov	Shuvalov	Shuvalov
Bekimov	Bekimov	Bekimov	Bekimov	Bekimov	Bekimov
Muradov	Muradov	Muradov	Muradov	Muradov	Muradov
Saripov	Saripov	Saripov	Saripov	Saripov	Saripov
Kamalov	Kamalov	Kamalov	Kamalov	Kamalov	Kamalov
Akhatbekov	Akhatbekov	Akhatbekov	Akhatbekov	Akhatbekov	Akhatbekov
Dzhaparov	Dzhaparov	Dzhaparov	Dzhaparov	Dzhaparov	Dzhaparov
Abdullaev	Abdullaev	Abdullaev	Abdullaev	Abdullaev	Abdullaev
Umarov	Umarov	Umarov	Umarov	Umarov	Umarov
Kasimov	Kasimov	Kasimov	Kasimov	Kasimov	Kasimov
Zhumabaev	Zhumabaev	Zhumabaev	Zhumabaev	Zhumabaev	Zhumabaev
Abdykarimov	Abdykarimov	Abdykarimov	Abdykarimov	Abdykarimov	Abdykarimov
Qoshyzov	Qoshyzov	Qoshyzov	Qoshyzov	Qoshyzov	Qoshyzov
Akimbekov	Akimbekov	Akimbekov	Akimbekov	Akimbekov	Akimbekov
Yessengulov	Yessengulov	Yessengulov	Yessengulov	Yessengulov	Yessengulov
Abdykulov	Abdykulov	Abdykulov	Abdykulov	Abdykulov	Abdykulov

2-uchun CRM tizimining ishlash xususiyatlarini¹⁷

Hujjatlar, hieobotiarni rasmyleshirish, xoditilgani shodilishni ishlash va transaksiyalarning doimiy yangilanishini ta'min o'shamasiga vodi. Shunday qilib, rabi bo'uning kompaniya va manejerlarning ishlashini nazorat qilishi osnul-xetirildi.

Istohlarmondik xetmoller, qaysi shaxarda tadoiq etildi.

Muddiy hayobeni chistiga qaratilgan feoliy istohlarmondilaring bir yoki bir nechta shaxslardan xizmat ko'rsatishni telab qiladi. Bu yaxtinchaliq yoki muntazam shaxs, ya'lishli shaxs, bosqiy ravishida, bozor xammasi bilan tarmoqligan foydalanish qayidaq yo'naliishiga be'yicha usulishni tahlifi mumkin.

1. Jisrojaluv va mazahab berishi:

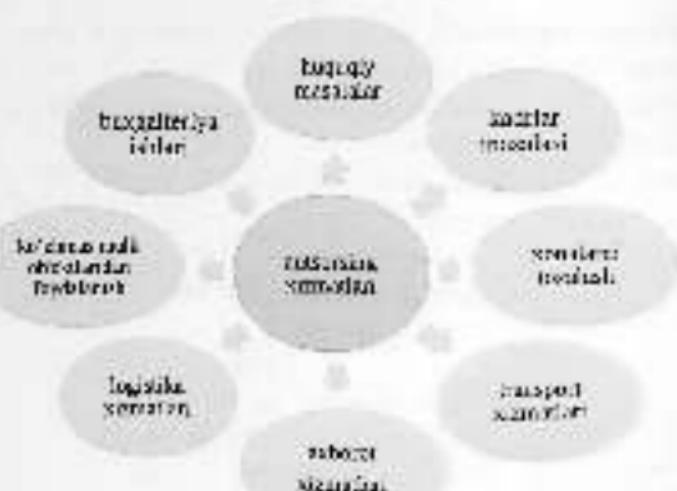
- istohlarmondi rivojlanish va strategiyasi;
- boshqisi va ichki mazehabatlar;
- molyavly va jisbotlari;
- ma'ejment va xodimlar;
- istohlarmondi soligat va boshqalar.

2. Luquqiy ta'minot:

¹⁷ <http://www.turkmenistanlogistics.com/crm/index/>

- meclarni bai qilish;
 - maxsus hug'larini tekshirish va tuzishi;
 - biuimlar va boshqa hujzalarning xavfisligini nazorat qilish.
3. Logistika va regionalizatsiya:
- transport-ekspeditsiya xizmatlari;
 - moddly-rovnik ta'minoti;
 - resurslarni saqlash va tajsimlash;
 - ushrerularni optimallashtirish va boshqa biznes xizmatlari.
4. Astmosi va texnologiyalar:
- disturlash va slouzi;
 - ox'lumotlar xavfsizligi va tuzilishi;
 - arxanuning ushlilik harakatini optimallashtirish;
 - hispes jarayonlarini delmashish va texnashirish;
 - yangi hamda takomillashtirgan texnologiyalarni integratsiyalash.
5. Moliya va kredit:
- hisoblarni eklesh va suqlash;
 - transaksiyalarni tuzintashtirish;
 - kreditlash va fixing;
 - investitsiyalash;
 - seg'harta va xatolatlar berishi;
 - faktoring va hissiga biznes xizmatlari.
6. Marketing va reklama:
- brendni yaratish va targ'ih qilish;
 - transfer hujyichin industriy kengayish;
 - internetda reklama va vokalik;
 - sanoat reklamasini kompaniyasini yaratish;
 - moshetligini tschil qilish va nashrafat berishi;
 - buzurni reg'batlantirish hujyich uchunayi zadbiyarni o'tkazish;
 - shaydodan oldingi va keyning xizmati ha'satishni zhamberini saqlandirish.

Rusda xizmatlar turibai rivo'yati, hamda ening tarixidagi unutalmasi yaroqibz kerishish mumkin. Kunchi kungi yangi texnologiyalar, biznes jarayonlarini optimallashtirish va reg'batlantirish vositalari urtili boriteqda,

14-chitsma. Autsoering xizmatlari turlari⁴¹

'Autsoering' inglizcha sotka (tashqarida, tashqej) va o'sarish (mavlo) soxardidan kelib chiqсан, yani kompaniyning muayyan ishl turdarini islab chiqarish jasayishlarini yoki boship foyiliyatni sunʼidagi odhilishi uchun har qanday tajribi modda yeldi malakadan foydalantish anglatadi. Oshliy seʼbozdan ayganda tashkilot malum bir oʻsakchi mohimchi tarmoq padroshiga imshiradi. Iqtisodiyotda koʻplik jisayonlari autsoering orqali amalga oshirilayotgan hikmatli xususiyat. Xozimelatimizda masalar, buxgalteriya hisobi, kompyuter tarmog’ini nazorat oʻslib qayvatlash, crislarni breziz, transport xizmatlari autsoering qillish eng keng tarajpidagi.

Qiziqarliligiga atontuz ham Inglicheva sohibiyeten kelib chiqqan xotira (tashqarida, tashqej) va roʼsat (xozimolar) deb tarjima qilinib shundan tashqarida bulgʻan xizmatlarning foydalanishini anglatadi. Yaʼni, malakallik mukassaris xizmatlaring firmasida tasʼyit olib borib, zarur vaqtda huyuretmashi danaga bogʻlangan saqqa, mifum xeni bajarish urman ishligi yaratiladi.

Oʼzihollabunda qoysi ishlar amonlik xizmatlarga ishlby yopri?

1) Rusgitariya va melliya. Autsoering sharoitida tamerlarning buxgalteriya hisobini tashish va surʼish. Kompaniyaning moliyalig’i holbyini oqazat qilish va saqlash. Poi minimlerini shakllantirish, ulardan foydalanish va buqatish jarayonlariga yurʼalish.

⁴¹ <http://www.fazilat.com/xx/73/140/page27/>

Autostaffing va autorsoring o'rtafdagi farqlari:

Shartnomma ma'moni	Autostaffing	Autorsoring
Xodimlarning yoshlarini neish	Xizmat bo'rsatish	
Moddati	9 oygacha	1-yilda korig'ong
Zaror humo'lalit	Dandilik agentligi va xedima o'rtesidagi melenasi shartnommasi, mehmon shartnommasiga qo'shunma batur	Xizmat kerossatish bo'yichos shartnomma/islani bojarish
Boshqaruv	Xodimni bayurtmaschi nazorat qildi	Xodimni qolsascer kompaniya nazorat etadi
Chekovlar	Xedimni autorscer kompaniya menosi qilibdi. 1. Aodicilar feqat altareccit-asiyadan a'tgan agentliklar tuncemidan tundan etilishi memdu.2. Agentlik rafihani tegishli uyi ha ve oly ma'lumotga ega bo'lishi koraq va loch qanday xudagiyanlik he'limusligi korali	Maksus cheklovlic mavjudi erasiz

2) Maslahat berish. Ishbdalarmonik sohalardicha kompaniya yoki xususiy xizsing beliyatini oh'ekie baholash va qoldab-qo'revish. Biroys xizsingini optimallashtirish, tekniq ilishitirish va rivojantitish, autorsoring xemalari. Mezonni tashish qilma, beshaq a'makonmolarni bol qilish. Ishbek menlit muenkanalarini qoldab-qo'revish va amalga oshurish bo'yicha maslahatlar berish.

3) Xodimlarni tanlash. Kompaniya xodimlarini tanlash, isheribish va taysimish surʼusda xohirish. HR xizmatlari. Melone bekorini taʼlid qilish, qo'shatilgan mutixaassislarini shoga joylashtirishiga vordam berish, xadrlar krievding va hisbiqalarni e'z izaliga oladi.

4) Poligrafiya, d'ivayre, macheer tilbar ishlash. Dizaynerler va metbot

xizmatkar iishigs boligiga talabning o'sicha ushbu turbaasi shahida kichik quridiga ajaratishiga sansha bo'ldi. Kompaniyalarning tekshili hiz yoki bir nechta yo'salishlarni o'z ichiga aladi. Noshir etishda ostuning ma'nosidan kelib chiqqo holda bu'l dizaynlarning yaxilishi. Bu'llimda yoki dizayn huquqishegi retsama yulashishni mustaqil. Xumy-yinerlarda, planshetlarda va mobil telefonlarda kuchan uchun bu'lgan tayyorlashtirish. Barcha yo'salishlar uchun multapl bu'lgan matnlarni tayyorlash. Jurnalistiks, copitayting, texnik xizmatlarni tayyorlash, tezg'iza va bushiga bizeks xizmatlar.

5) Reklama, marketing iste'molchilarini xaborder qilish va sotish bozortarini qaybotlanishish usullari te'plami yaratilishi. Uchlik qilish muddosidorni bağıtsiz, strategiyani shahar shiqish, tadbirlarini emalga oshirishni o'sha uchiga oлади. Mabsulotning yaratilishini isete'molchigiga yordoyganinchida bu'lgan shu'buli bo'lib yoxsiz. Birinchi navbatda marketing mijozlar bilan munezabatlarni o'matishiga qaratilgan.

6) Ko'chmas mulk xizmatleri. Esgxi va xaridor o'stasicha xositachilik vazifasini bizaruvchi jismoniy va yuridik shaxslarning teklliari. Mutaxassiso ko'chmas mulkm zotio olish va amaliy yehi quraga berishni kuzusib huvadillar. Mijozlarni qo'shitish va muddosib berish bilan shug'ulbsundi. Vosltachilik hisob xizmati ko'pinchda qo'shamcha faoliyatlarini ham bojarnadilar. Maxsudan, qo'shela lavululash uchun engatarni tayyaratishda kuchnadashtish. Iparagi - o'longan funolarning bolalari ko'zish, ipsuqgi beraqetining nomidan va nafosor bo'ini xalqga oshunishda bi'r qancha vazifalarni bajaradi.

7) Sug'urma. Sug'urmalarning muddi va oshhqo mantaatlarni himoya qilish bo'yicha kompleks chora tadbipleri, shu jumlseden ularning faoliyatini bilan bog'liq zahriy nujibtlarni oldim olib xavfiy karmoytirish. Bunda nafsopt kompazyator bolli yakka xonuldag'i tadbirkorligiga ham xematiga lu'satish kerak. Xizmatlar xajomini molivatsiy va tadbirkorligi manfunitani bilan o'tip o'tsoda sug'urmalarning havozi, sug'ig'i va mehnatga boyeqpid sug'urtalishini ham o'shitinga oлади.

8) Yuridik xizmatlar. Sug'up jihatidan hez temoulibni himoyoni ta'milish kechishini emalga oshurish. Kompaniyalardagi va o's-ut'ini band etgan avvokatlar jensotli va yuridik shaxslarga hisob xizmatlarini bo'lim etedilar. Muvaqqatlarining vakolatlarini foydalihsug'upiy va ma'muriy-huquqiy imumnostatlarni o'sha teneja oлади. Adenatlar moslahat, valilik va engatarni tekshirish bo'yicha o'sxaliflarim berendilar. Shuningdek, jineciz ishlari yeticha himoya ishlarni ham emalga oshiradilar.

Nazorat savolları:

1. Ishbirlerinlik xizmatları doğanda nüansı tushunmasız?
2. Ishbirlerinlik xizmatlarının qanday keçrimishleri möjjud?
3. Ishbirlerinlik xizmatlarının vajudıx kelişməsi tushuntırıng.
4. Zəmanəvdy ishbılarmenlik xizmatları məhvəti tushuntırıng?
5. O'shekisturdu ishbılarmenlik xizmatları haqqında eməköt bering;

TESTLƏR

1. Xizmatlar bəzərədə marketing tədqiqətlərinin o'tkazışında quydagılar qo'llanıldı:
a) axınet tədqiqətləri
b) dəlxət tədqiqətləri
c) tələb tədqiqətləri
d) yaradılış sənəd o'lçəmdərinin hazırlanması
2. Eng ətəp iste'nənd qılıñadılgan iste'mol xizmatlarıni aytıng?
a) mərislik
b) kommunal xizmatlar
c) idimət tətbiqçilər
d) televiziyyə
3. Qayst xizmatlar işləblə çıqartış bilan bog'lıq?
a) mühəndislik
b) uskunaların təmiri
c) təzyim tikish
d) profesiyanı
4. Professional xizmatlara qaystlar itiradı?
a) tə'lim
b) mədəniyyət
c) hüquq
d) inşaatlırya hissəsi
5. İflimoly xizmatları - bu:
a) məsələsi xizmatları;
b) mədənşitirish xizmatları;
c) seçiliqi sağlaşdırma xizmatları;
d) inşaatlırya xizmatları

Musareqil ta'tiba mənzuları

1. Siznes xəmatları: tətbiqatçı, nüfuzlu xəstiliyi və təsdiyi.
2. Zəmanətviy fəmilyədə tətbiqatçı xəmatları.
3. Franchayizing biznesini yaradısa usullü sifatida.
4. Dövlətin vəndü ishbilarmonilik xəmatlarını riyəvənləşdirish istiqbolları.
5. Dövlət istanbulda FR xəmatlarının riyəvənləşdirish istiqbolları.

9-boz. AUDITORLIK VA KONSALTING XIZMATLARI BOZORI

9.1. Auditorlik xizmatlari va ularning turлari

Esi qanday karxonaning tabi datuniy qo'llar qoyvaclasa va nazaratni takis qiluvchi muddaschi tarayondiz. Tashkilotning moliyavvy jisoyxularining intifigi ishlashi kompaniyasing ishligi solisiz ko'sasishdi va juda jedidiy oqloqlarga oldi kelshi neutralan. Shuning uchun moliyavvy oqumisini qayta isqamish, soliqorni tulshiz va busgalteriya mesyadleri yesasi uzoqiga ishlidunga hem shartli nazaratga muhtaq. Audit avman shu bilan sheng'uliscooni. Auditorlik xizmatlari va shu bilan bog'liq xizmatlarning nima ekanligi va tarmogalarini hatasi ko'rilib chiqadi.

Audit — muijed moliyavvy hujumlari avsida kompaniyating moliyavvy vahidligi imonlarini te'shidlanu amalga oshtirishadir.

Auditorlik xizmatlari-auditorlik kumpaniyasi tarmogidari o'z mijozdar uchun azartmona asesiда amalga oshtiradigan faoliyat turлari ro'yxatidir. Bu uch-shit o'z moliyavvy-qo'sichly vaharzining hujumi doj hujichni omislabishi munkin bo'lgan tartib qoidalari ta'plami, shenlingdele, o'z ishlidi yanada yaslibosh hujichni ovozlesdi, misli mopsodida shu hujichdigen jarayon hisoblanadi.

Auditorlik xizmatlari tasniflari

Auditorlik xizmatlarning turлari avsuy tur моязи:

- 1) Tasbqi audit;
- 2) Ichki audit;
- 3) Tashhiсuvskor audit;
- 4) Mafmuriy audit.

Ber kechu alihuda kv'rib chiquemiz.

Tasbqi audit — muijed ollan shartnomalarin izolanganidan so'nig' mustaqil auditorlik kompaniyasi turne iden amalga oshtirilishiga auditorlik telekharavi tundr. Ushbu turdag audit kompaniyating moliyavvy va Iqdissadly hujumi ishlash uchun amalga oshtiriladi. Bunday telekhirev chevomida kompaniya rakerjatiga korxonaning moliyavvy tarmogini yaxetlana boshchka tavayosalan beradi. Tashqi auditning o'z ichida tarmogibor yu'midishchisi haom ajratish munken. Bu moliyavvy institutiarning audit (bankler, kredit tashkildorlari), ittifoq audit, sug'urta kompaniyalari, byondijdan tashupperi farrullar wazibasi.

15-ci himma. Auditorlik fəaliyyətinin tərkibiy qismaları

Ichki audit — hər kompaniyaya zəndimləri təməni olmasa gələcək işlərin auditorlik tekshirine iclər. Ichki audit davamında mərkəzənin mövqeyi-iqtisadiyyət təmoni həm bərabərən, shuningdek, biznes-iş-sistemlərinin vətənahəllini təhlükəsizləşdirən təsvirlər təsdiq olunur. Ichki auditin iştirakçılardan qeyd etmək lazımdır. Ichki auditin işlək cəmiyin eyni qiyinchilikləri mövcud. Eyni məqsədi mənimmətli auditlərinin ob'ektiv münasabatları bəlməşdir. Yana bir işlət - auditlərinin yetarlı professional dərəcəsi emaslığıdır.

Təshəbbuslu audit — kompaniyanın rəhbərystər yoki idarəəşşilar təshəbbusları bilən əlavələşdigi auditorlik tekshirərən tərdidir. Bunday tekshiruvning məqsədi: həm mərkəzənin mövqeyi təminatını və əməkdaşlıq və karxəli şəhərətəməni qazanmaq üçün qılışlaşdırmaqdır.

Majburiyyətli audit — hər hər kompaniyanın məzələzət əməkdaşlılıqla müvafiq hüquq ilə əlavələşdigi şəhər bölgəsi auditorlik tekshirərən tərdidir.

- fəsildəngicə;
- dəvəti;
- Təsdiq.

Baxılıbiki audit — bu kompaniyada baxıchi məsələ əlavələşdigi.

auditorlik tekshirmisi.

Uavziv audit — bu kompaniyada shartname asosida qoyulushchilik adigan auditorlik tekshirmesidir.

Tekkor audit — qisqa vaqt ichida amalga oshiriladigan audit turi. Ushbu suluning maqsadi buxgaltergen holatining umumiy ko'rsatkichi chalblantirish, qonunossalikka ega qilib, shuksiz chalblantirish, shuningdeki korpaniga faoliyatini balsolashdan iborat.

Auditorlik xizmatlari tarkibining sahifasi tasvili quyidagi ob'ektlardan o'minishet mo'silangan:

- murojaviy audit;
- tekkor yoki boshqaruv audit;
- muvafiqlik audit;
- mazbari audit;
- saliq usulchirovi;
- mazsus audit.

9.2. Konsalting xizmatlari va ularning iqtisodligidagi o'rni

Konsalting — emoliyning ishlayotgan shaxslari foddiyat ko'rsatuvchi xizmatlari, foydalar va tashkilotlarning keng ko'llumning iqtisodiy moshababi i joyida mabsuet ishlash chiqqaruvchilarga satuvchilariga va late molchitiga mosbat berish demakdi.

Konsalting tashkiloti rachbirkorga shunday maslahat beradi, na xizmatlari na xozirnada ishlayotgan odamlar narozi buladilar. Konsalting xizmati ishlash chiqqarish bilan bog'liq berilgan barcha rahbarlik shuning mafodelei ameva xilmasdi. Dena u yaid bu xozaga mansublikning axaniyati yoki konsaltingning temiyillari xonmas o'mrikda barcha qo'llari bo'shi. Biror tuzishchilislikta shaxsga kafiy ro'yje kahisiblari kerak. Durengidan, maslahat sohib kelganzardan yuqoriroq mazakapa ega bo'lisa, iddindanidan, mijozning shaxsiy ta'miyo hujayber usulida bulhami o'shish qilmaglik ko'fuharni berish.

Konsalting firmalari tarafligida asosiy vazifolariga huylidagliar izradi:

- aksarot yigish va tashrif qilish;
- belgiligalar va tekshiruvchilar o'tlexish;
- samarali tashtilliy yechimlarni topish va enjordomi rag'berlantrishi;
- Konsalting hujayber jangoyenida o'ttiga hujayber qaratib ko'rsatish munosibi;
- Ishning asosiy ahvallari aniqlasish;
- hisobix qur'yishi;

- aholini yaxashayligi, belishuvchilikke, ta'lim usyndigan, tahlis chiqarish va tijorat da'lliyarlariga emsali monitoring yosat-edigan yollardan faydalı:

- qazby ishechiga alosanib deimly konsalting o'skazzhiga tuyvurlik.

Konsalting tadbirkor u'ssiliyatini va bozordagi mayqeli dan qoldub, seyminchalki hukumda turajpi turli qoldishda, abeo orticishda va investitsiya alysqetidagi xatar daражалык көмектиріледе yurischi болады.

16-chizma.Konsalting xizmatlari turlari

Konsalting — istibab etsecerish va ejerst bolyatları samarevhorigini oushlitishda ta'sirchen vestiz etsanligini ko'rsatdi. O'mesemnular, tadbirkorlar va munejerlarning ungu xizmetlidi, m'intayod.

Dosingli hukumda yurischi xam munejer el'va bolyatini to'iq, hukum-hol'st sur'iga ashirishi uchun kerak bolgan bilimlar naf'omi va professional xizbagi consultant i manzilatchi(jaz) ega bula olmaydi.

Konsalting razbor xodilmlar (muenekritarining me'lillibegi) xon'i rejalatishni, taxminil uish, mukberlik qel'tiyotga oldi variantlarini tanlash, matematika xiscli va muzeratini omalg'a eshirishiga e'zashli jarayontasini hissieti uchun xerzadit. Konsalting son bilan birga tushpi mohit murakkabligini sozial sharqdida keng tarzdaq tadhirkentik qiflari oldi berishda yerecamli ralini zhuayet.

17-daimis.Konsulting xidmətlərinin natiqatları

Üzür! Saqtdagi konsulting biznesi nümunələri? Konsulting businessi tətbiqçılıq (talətik) və istibbolğuluq (strategik) məsələlərini xalq etibarlı təqiblərə təqdim etmək üçün tətbiqçılıq məsələlərini təqdim etmək. Üzür! Saqtda eng yiric firmalar və korporativ yadəməng xəmirəsi konsulting işləmisiylərlə müjdəlidir. Konsulting kompaniyalarının iştirakçıları tətbiqçılıq məsələlərindən: AŞTİ-nıñ 1222 məsələndə firmalar 40% dəvlat sektoruna, şəxsiyyət sektorunuñ 33%-iñ məsələlərindən.

Konsultingin konusunları məsələlərdir?

Üzür! Sonda konsultinginə qazanılmışdır. Birinci tətbiqçılığın məsələlərindən hərəkət konsultinginə qeyidən keçirilənlərin kəltirib axtarılmaması.

- tətbiqçılık-konsulting (əməkdaşlıq işləyişlərində məsələlər hərəkət);
- personal-konsulting (personalar, tələhar, işlər həyata keçirilməsi məsələlər hərəkət);
- mənzərət-konsulting (tədbirkorılık təzahüratları - sənədlər, hərəkət və məsələlər hərəkət);
- mədya-auditor konsultingi (mədya-sənədlər və hərəkət-kitob-ləmələrini və məsələlər hərəkət);
- reklamə məsələləri konsulting (ölkə məsələləri və xəmirəsi və hərəkət tədbirlərini reklama fəaliyyəti bilər həqiqi məsələlər hərəkət);
- iləti tətbiqçılış və tətbiqçılık konsulting (iləti məsələləri, tətbiqçılış-

ishlamovalari, tadbirkarlik va xo'jalik bo'lyosida o'qitish bilan bog'liq mase'alar (uyidcha maslahat);

— shaxsi konsalting (shaxs ishluga ko'rinishdagi maslahatlar).

18-schiema. Ustzha Konsaltingning yo'nabishlari¹⁵

Konsalting firmasi nima?

Bu shaxsiy firmalik, professional tarzda yuqorida sanab o'tilgan hamma konsalting ko'mishlari bilan shug'ullanadi. Biror konsalting turfi xil konsalting xizmatlar, inspektsiya yoki maslahatchi tuzilma hizobi iste'moliyati o'rasisida xususchi xususiyat bajaradli. Nechun qadiyat konsalting firmasi uchun bajariladigan operatsiyalar kamda umumiy ishl boyicha asosiyesti bulishi xizmatnomasicht kerak.

Ustzha Konsalting kimi tashkil e ishl mumkin?

Uzbekiston Respublikasining tadbirkorlik sehnasiga qominlariga asosan shaxsiy jismoniy va yuridik shaxslar uchun (menzakatimizda) va xarajlegi. Uzbekiston Respublikasi xududida konsalting foydigi bilan shug'ullanishga russat berilgan.

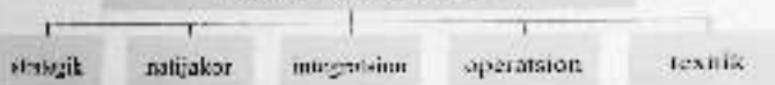
Konsaltingning kengay tashkiliy ku'rinishlari nima?

Maqbul qonularga myovliq bir necha tashkiliy ku'rinishlari bo'lib, shundan konsalting firmasi uchun eng quicyotli quycigallardir:

¹⁵ <http://ustzha.kz/schemas/2011/>

— slusorj firması; — məscidiyyəti chədənnəməgan jamiyyəti; — mədəq kətindənşəjək akademiklik jamiyyəti.

IT-konsaltingininq turları

19-ebixma. IT-konsaltingininq asosiy turları⁶⁷

Müəşkiləndi təmələşək konsalting operativlərə xərmiqə həqiqidədir;

Zənsəhək firmasının təsəkkül etdiş uchun kamışay xüfətlərə kerak?

Ağar firma xəssəsiy kətindənşəjək təsəkkül etdiçiyotganı bərlə, nizom asosiy təxəl həlb hisoblanadı. Ağar firma xəssəməlik jamiyyəti yoki preabgarlılıq təkcənşəjək kətindənşəjək təsəkkül etdiçiyotganı bəlləcə həmdə nizom, rə'ssə staroməsi həmdə füqarələr təhsilçiliyi guruhunun müjdəli təyyarənməsi bərabərlədi.

İllüstrasiya 19-ebixma. Nə vətədə nəməzələr bayan etdişki hərəkə?

Vətədə quydəgələr bayan etdişki:

- Firma nime uchen təsəkkül etdiçən və ümum tə'səschibləri kimlər kəbi məlumatlarda səy hərəkət nəməniyi həbat;
- Firma fəaliyyət (məqsəd və vazifələri) firmas konsaltingə aid bo'lganlığı uchun əzidiq asılılılıqları konsalting xidmətlərini təhlükəni isti kerək;
 - Firma hüquqları, malikiyət xəstəsi, məliyəvi-xətalı fəaliyyəti;
 - firmanın həşəqarlışı;
 - tətbiq konvencion;
 - Fənni qayna təshkil etdiş və yoxqılış;

Firmanın təsəkkül etdiçən və fəaliyyəti haqidəgi tə'səs shəxslənməsində əzidiqları həyət etdişki kerək:

- şəxslənmə məzənnəsi;
- firma məqsədi və fəaliyyəti;
- firma hüquqları;
- nizom (məzənnə) shəhədəntirish;
- həmənələr möjbur yatharı;

- qazastashchilar baquelari;
- moliyaviy xalqali bantiyati, darcenad va yo'qotuvlarning bolinishi;
- bushiqaruv va nazorat organlari;
- farradan qazastashchilarni chiqarish;
- alozimmani fuoliysi, kuzeshish muddati;
- tomonlar yaridik manzillari.

9.3. Konsalting xizmatlarning rivojlanish tendentsiyalari

Konsalting bochorida konsalting xizmatlarini qildi a topshida marosimda kerakli element uchlikni ishlab chiqishi, ya'ni iste'molchilar konyuqtunmosi shuqtin o'rjanib chiqish vaular tatahini qondirish yu'llayavrigini topish kerakdir.

Buning uchun quyidagi jarayonlarda eshlash kerak:

Strinch - hujayid. Buxorni segmentlarga ajratilaca. Yani, konsalting xizmatning qaysi so'rtiniga qozog'ligi va shaxslar bordingi aniqlanadi. Buning uchun siz tafsif qileyotgan konsalting xizmatlariiga qanday isommasalar xaloychi borligi aniqlab chiqiladi. Va konsalting xizmatlari ega ga to'xtat qobiliyatini ishlash ishlaklari va jismoniy shaxslar re'yxasi tuzilab chiqilsdi.

Wiemchi boozch. Bu havar (moli) ismi pastisga joyga xaratish. Ya shu orqali xarbi xizmatning ishlash xoniplab chiqilsdi.

21-jadval

HR-konsaltingning xosusly turllari¹⁶

HR-konsalting turllari					
Mijoz bilan e'varo ba'st shaxsiga qarab		Mijozga ta'sir etasajiga qarab		Mijozning turiga qarab	
ekspert	janayoni	o'qitish	sin'elliantirish	business- konsalting	psiolog's muddalat

Konsalting firmasini qaderli, qayerda va qanday qida qo'shish imkonik -?

Bundan oshishda yuqorida te'kidlab o'tilgan to'xiq xujzalari tayyorlazadi. Agar ushbu xujzalarni tyyurishishda uzbek xalqnomalariga yaroq bo'lib qolsa hukimiysining ziliya xizmatiga yoki O'R Fan va texnika davlat kabinetining davlat ilomy texnika akademik fonda (DITAF) ga murojaat kelinimiz.

¹⁶http://banklar.uz/cepgazsepp/cepgazsepp/uzbekistan/buxor_nasos/consulting

Konsalting firmasining shartnamei bilen nizse hujda va qanday ahamciuslar fuziye munisim?

Shartnamealar qayidagi yulduzmalarda tuzilishi muqkisi:

— business-konsalting; — audit-konsalting; — inform-konsalting; — ilmiy-teknicheskoy konsalting; — personal-konsalting va shu kabi biler.

Ancak esa sizning saertdarlingiz tamomidan ko'tarildigani peyde boladigan munosibatning har biriga shartnomalar tuzish mumkin.

Oshbekrenda bir nechta konsalting firmasi ishlash turibdi. Misol, Oshbekiston Respublikasi Döslat mullki va subordination qilib quevalish davlat komiteti qashida Ekspert markazi mavjud. Duxor nazoradisga belib chiqqan Juhha yugusig'ibishish texnikasini surʼiyedi, toʼsits xujjalatlarni, idmmatlasha kag ostar chalsalyasiga tegishli prospekt va shu kabi hujja buni ishlash chiqqali, «KIVENS» firmasi ham ishl bushibdi. U korxonalarini Yashiki tuzusliy aloqalar vazirligida royxatdan oʻlezish va tegishli xujjalar majmucusini issyrobshi eksport-chiquqt nashilari u hajarisht boʻncha tuzishishda.

Dellikli shartnomasbi. Birinchi masali shaxs va davalal oʻrtasidagi munosabatlar shartnomaga muvofiq har ikkala tomon hozir shaxsiga qoploqdiy mazsalalarini hozir qilish yordamida hajiyat koʻrsatani. Masʼui shaxs tomonidan gavut holmasa dallei tuncag qoploqdiy mazsalalarini hozir qilinishdi, albatta. Agar masʼui shaxs daloqning hajiyatini nazorat qillish imhomiyatiga ega baʼlmasa, u hukka oʼszo shartnomaga ikkila. Turmur xonni xiyon koʼrmasligiga sagartishdar kiritishlari uranchi. Lettin shunda xon dallei, ziven koʼrishi xavti boʻl. Shuning uchun u suʼitoriga morogen qoldi.

Kazanish savollari:

1. Auditberlik xizmati eti mohiyatini tushentiring.
2. Audit mullik xizmati hujing qurʼayt turliyi nizajim?
3. Konsalting xizmatlari deganda niman tushunmasiz?
4. Xurʼayt hujing xizmati haflarini oyilish oʻsung.
5. Konsalting xizmatlari bosori rivojlantishi nisbatlasibini tuzunring.

TESTLAR

1. Auditberlik hisobatini kim tuzulaydi?

- a) foyd auditorlik firmasi rahbari;

- 6) auditorlilik firmasi rahbari va bevosita auditoriň tekshiruvnai o'zkeşgen auditor;
- a) auditorlik firmasının rahbarı va teknichiligiň boroxona rahbarı;
 - b) auditorlilik istätiük otvorchı boroxona auditorları;
2. Auditorlilik xulosasının turlariga qayidalardan qaysı hırt taşluagli bo'lishi emsakın emas?
- a) shartlı-iquibiy xulosası;
 - b) shartlı-satmıy xulosası;
 - c) müstacea-iquibiy xulosası;
 - d) səlbibiy xulosası.
3. Rəyonna xodimlarından yoldı undan təşhisperidagi məlumatlarıni işləşdirərək devitlədi:
- a) kəməniş;
 - b) telefon;
 - c) təhlili;
 - d) so'rov.
4. Shartnamə asosida məlumat bir nüjəd uchun bevosita xəyalga oshuruladıgan ximat:
- a) tətbiq etmək hüququnu tələnməydiğin ximat;
 - b) hüquq tələnməydiğin ximat;
 - c) əcəm arxex ximat;
 - d) pullık ximat.
5. Kichik konsalting firmalarının fəaliyyətiçi nüvələrdən ibarət?
- a) müstəqil revishda yengi ximatları təqdim etmək hüquqı;
 - b) OÖ'lükəcək imtiyaz tədqiqətdərə qəlib qılınlısh;
 - c) yengi xəstəliklərin texnologiyalarını satma olış;
 - d) xəstəlikləri yengilsizləşdir.
- Mustaqil tətbiq mənzərələri**
1. Auditorlik və konsalting xidmətlərinin nüvəsi müalligii.
 2. Autotesting xidmətləri necəriming tətbiqləndiriləcək.
 3. Auditorlik və konsalting kompeçiyalarının nəzəc strategiyası.
 4. O'zbəkistondə auditorlilik və konsalting xidmətləri necəriming nüvəsənəsi yaradılmalı.
 5. Autotesting tətbiqini və tətbiqçilərini.

10-boz. MOLLYAVLY VA SUG'URTA XIZMATLARI BOZORI

10.1. Mollyavly xizmatlar va ularning xususiyatlari

Ka'lumaki meiicyryly xizmatlar har bir davlat qızısqadıçılıqta va umuman jidde iqtisadiyatinin işhlashi uchezi wees im'llib xizmat qızactı. Har endek iqtisadı tacizat, e yoki hu torzda, maliyyavly sektor temur khan ku'restiladigan xizmatçarga bog'liq. Mollyavly xizmatlar besori fadiliyatlıning ob'jetiv shara-bo' mudiqavly resurslerni qayta təqdimlash da'ylycha qızısqadı agentler o'tasidagi xizmatçebardarlarla vestochalik zaruratidom kelişti shiqadı. Maħlag'lar həvi təlibkuriñiñ suhbatlarida novja, təllihi mutemid, va investitsiyaga elçiyaları xonqa sub'ektlärda vajudga kelishi muunkisi. Mollyaveyl xizmatlar besori mablag'lerning qapacidan foydbanuziñ hargä o'tish harakati ehtun vəsiratlı xəzinastıñ bajaradı.

Mollaveyl xizmatlar besori
mablag'leriniñ suhbat
suhbatlarida novja, təllihi mutemid,
va investitsiyaga elçiyaları
xonqa sub'ektlärda vajudga
kelishi muunkisi

Mollaveyl xizmatlar ob'jetiv
karxabit xizmatlaryň bolusun
suhbat. Mollaveyl xizmatlary
o'madiger tətbiqlega xonka,
xonqa, novja, təllihi, mutemid
və investitsiyaya elçiyaları
xonqa sub'ektlärda vajudga
kelishi muunkisi

Mollaveyl xizmatlar ob'jetiv
karxabit xizmatlaryň bolusun
suhbatlarida novja, təllihi
mutemid, va investitsiyaya elçiyaları
xonqa sub'ektlärda vajudga
kelishi muunkisi

20-ehizma. Mollyavly xizmatlarning shaldılanishi

Mollyaveyl xizmatlar besori ul'gen, ushbu besor isitmidashları nəticəsida meclis-kredit mekanizmları yordamında maliyyavly resurslar harakatlı tashidi etsinin o'ziga xes shakillerinden iborat bolış, moddiylik shalçiga egz emes, chunki ularning presheeti hissəsiyi va maliyy unnesibatlıdır.

Kölygyazyx sizerdar bozueri sub'ektori he'lli, maliyaviy atetylari sat's elish huuqiqiga ega ha'flash uchun o'stau shaxsperepa he'lganbo hiseblanib, bular moliyaviy tashidietler va moliyaviy sizerdarlar i antlo olvchi kerdi.

Kölygyavyx sizerdar bozueri i-za hozor ishtirokchilar, taomendan moliyaviy tashidietlerdeki hisebi keng tijjalameatchitlik bilan, alegalar majmu'ida.

Mellyahuemu i-vekti ha ka, maliya bozueri ha'flasining turli hozortarida ishtirokdanidigan va satish olsashi yoki sutileshi munzun he'lgan moliyaviy tashidietlerden ibertat.

Maliya bozueri sub'ektori he'lli xamida ikki ishtirokchini hiseblanadi va uzaq quydagijsa anqin qilish mumkud.

-qimmedli qap'ozdar emtentilar, inwestitorlar, moliya finansal tashidietlerde hisebi hisebayseini bagryuchin urpusda vakili hiseblangan davlat;

-birja va birlajdan t-saqit səvco tashidietchilsci iddahlanadigan intindig vəsaitchilse;

-hisel - kredit vs idling tashihletler, ra'yxatga alyvchilar, deprezitorylar va o'seriplar hisebannanis hozor infrastrukturines.

Kölyya bozueri o'se nesbatida, naqoyiq munesebeler bozor ishtirokchasi maqnumidan qatly neske, moliyaviy mahsuletlere va sizerdarlar sutileligi seholci.

Shunday qılıh, moliyaviy sizerdar bozuerining payde he'llishi va faiziyaning sonriy ghami bu arbedi sizerdarlari he'ressel-sigach moliyaviy tashidietlerning mavjudligi hisablanmadı. Kölyya bozueri moliyaviy sizerdarlar ar'eskareni, xalqilik yuruyushi sub'ektdarning mavjudligi u shart qolsa quymaydi, shu bilan birga, bandby moliyaviy tashidietdarsor bozuer o'minebo'ldi. Shunday qılıh, moliyaviy sizerdar bozueri moliya bozordan surʼetdilgina - qoljuriy ishtirok bilen ajsatish umumidir.

Moliyaviy tashidietler yu'nalish hiseblanonda, ammaq sizerda caramay, u xalqaro ijtisadiy munaixaattining jadal terejjeviyyatiga tarmog'chi. Eng muhim xalqaro, tuncerler səhəsi qo'sqanda texnoligich burayipagan kapitalning xalqaro haradasi hisablanmadı. Dugungi kung'a he'lli, etarso impani zarzumani menemt qiluechi bi-mache yirik jahan markazlari mevjudi. Uzoq vaxt davomeda daryedag kapitalning asosiy disporti hisi imha Amerika Qolxona Shtatlar bolgan Germaniya, Birlsh. Britaniya va Fransiya kapital disportida xatta rai olysyedi. Yeruppa gigantlaridan keyim Yaponiya bolodi. Ulte bilan hingelikta su'ngayyillarda riceylanavogen dunyodan yangi moliyaviy manesber payde bolodi. Beldan eng kundaliqi SPKK devletleri yaralgi

In'llih, nıar orasıda neft zahırında olsa bolğan eng boy clastaları Sənayə Aralıstanı. Qızıytı və RAA hissələndəli. Dlaç eksporzi qazlıqdan zəbləqlərlərinin səhmipli qismi, təxminiñ 70-80% nəzəti rəqqəşlərin menşət tərəfə yuxarılaşdırıldı.

Şuندıq qılıb, bugunqı həmçün maliyəvi xəmatlar buzun qızılədiyi tərəfindən eng icadı rəqəmləriñ təmənəgħiñ həsişləndədi. Məliyəvi xəmatlar u yədi həsənkədən təsənnüd təoliyatının hərəcət seanslarında kürsü təmənəqədə. Xəmatçılıq şəhərdə maliyəvi xəmatçılıqlar, fəydalı məsələlər iştirakçıları, təqə - məsələlər, transport, sənaye, fin, sənətçiliq sahələri və işçilər təmənəqədən rəqəmlərin işlək nümunələrin emas. Məliyəvi xəmatlərdən faydalananın tətqiqi təmənəsususlu zadəbəzərlik maliyələşdirish. Fin və dəvət dəstəklərini arxivləşdirir və işlətməyidə. Məliyəvi xəmatlardan faydalangan holda fəsərənək bir nəsəndən, a'zəmət formalarını tezash və ke'peytiñ, investorlarda sənətçilik inşəniyyatına ega bol'bulular. Bəsdiye təmənətən, məliyəvi xəmatlar buzun meymənlərdən faydalangan holda, adamlar uy-joy və təlim etmək krediti olısh imkənlərinə qədərdir.

Məliyəvi xəmatlərin işsətuvchi kompaniyalar pəl buxqəzəriñ tətqiqi işləndi. Bütün dünyada məliyəvi xəmatler vəhesi dəromad və finans hesərinin kapitallılığındı bəyənə vətənkülliq qılıssi. USİBİA vəsaiti şəhər işləməsətərəfət həmçinin cəlil mövqə, azmər və turş xəl kichik kompaniyaların tam a'zəchiga eledi.

Məliyəvi xəmatlar nüma?

Məliyəvi xəmatlar - bu məliyə bol'gichə xə'lərindən ibarət, məsələlər həsişləndərək, ixəndər, kredit həsişlərinə qarşı gələn kompaniyalar, sənətçilik kompaniyaları, buxgalteriya kompaniyaları, işləmətərəfət məliyələşdirilən vətənkülliq kompaniyaları, finansal kompaniyaların investisiyon fondalarını və tətqiqətərəfət həsənərəvər kompaniyalarının təqədəsini həmçün məcidiələr inşəjeleri və fin və dəvət rəqqəşlərin məliyəsətliyliyindən xərçənlərini qəmisərənək adı. Məliyəvi xəmatlar işsətuvchi kompaniyaların dənəyinqələrə bərabər tətqiqətərəfət rəqqəşlərinən xələdləridən işsəjəd In'llih, London, New York və Tokio kafə mənzərələrində məntəqədə və xalçaro mədən marşəzlərində tərtib edilmişdir.

Tətqiqət bank xəmatları nüma?

Tətqiqət bankı - odditən odditən bank deo atəsləndən mənasəsən bol'gichələrə məmənət vətənkülliq xəmatları işsətuvchi investisiyon bankının tətqiqət işləməti işlətləbilə, bəsdiye kurxonalarına təqəridən keçirən qara bəsdiye

erisiga, kurzonlarga besiqsiz Ermita vlon obligatsiyaları (parz) yoki oshigalar (capital) sheldida pul gib qılışsige yordam beradi;

Investitsiyalarni boshqarish nimasi;

Investitsiyalarni boshqarish - bu jamoaviy investitsiya lemlarini boshqaradigan hukumiyatlardan təsdiq etmək keng tarqalpan sistemdir. Bu cədətən qismi, qayğılar və tətqiqatlar komissiyasında röyxətdən atılan investitsiya masahatçılıarı sıfatında röyxətdən aranın, bəstəyalar tövonişdən təqdim etdikən xəmməddərək həm təqibli, investitsiya üçün kifayət məlumatları mijvearning investitsiyası üçünlü kapital yaratışına qaratalıgan.

10.2.Bank xəmmətləri

Bəzər iqisəcəyinin nəqixini bank təzmi təşkil etdi. Banklarning bir nüvəsi onu məvcud. Ulus təchidə cəq keng tarqalgarı, tijorət təzki, antaq əsaslı vəzifələri - shəhərinə, kurzonlarning əməkci sıfatında kefib təshadüd qızıl pellər, şəhərərək, kredit, arzın, mədəni məlumatlı xəmmətlər kefrətənmişdir.

22-jadval

Bank xəmmətləri bəzərga təsir etmədi omillər¹³

Bank xəmmətləri bəzəri	
Sübhəcəvə omillər	Olxəcəvə omillər
Tijorət banklarıq, işləməcəvə Dəvət, həmkərliq işləməcəvə Bank xəmmətlərinə istiqamətli feydalılılı;	Daylaqdagı qılıçlı halat; Abəl təməmədarlığı;
Bank xəmmətlərinə foydalanısh varlığı;	Bank təməmətinə səviyyəngələk durğası;
Bank xəmmətlərdən məjburlı təyidlənilish;	Bank xəmmətləri həzərdəgi rüqəm;
Xəmmətlər həqiqidə məlumatlar durğası;	

Bəzərdə investitsiya bankları hənd birjesi, bilən yağından hingəcə qan
növbəti, bunda təqibə pəriəd investitsiyaları əməkci xəmmətləri, yaşı egeyliy
əslə, tətqiqatçılarla qayta qurşış, yanğı tovarlarını əhlək təqibish və
xəmmət kefrətishini vətqa qədəsi mövqadıldı həm təxərükəninə xəttiyaları,

¹³<https://www.e-mlak.ru/predel/1511-0125/page-102/>

ahligatsiyalar setib olmadi hamda setibdi. Investitsiya banklari shuningdek, mifozlarning bayurtmalari bo'yicha qur'umatbae qo'q'oxlar bilan beriladigan operatsiyalar bilan birga turliha da latillit xizmatlarini ko'satadi.

Iktisoshtirilgan banklar muayyan tarmoqlar kuzunalarini yoki faoliyat xizmatiga kredit beradi va ulerni maslah' bilan ta'minlaydi.

Markaziy (yoki davlat) banki davlatning entalidir. U pul, obligatsiya emiss yosi (chiqarilishi) bilan, shuningdek mamlakatning hujjat banki tizimini ishqarish, nazorat qilish ollan shug'ullanadi.

Uzbekiston Respublikasining "Banklar va bank tizimi" de'rig'isidagi qonunchi ishlash shartida, qurat' emulatur va aktsiyali pay sazonida tashkili topgan surʼusiy banklar o'sladilar, ular "kredit hisob-kotob va u'ziga son hujjat xizmatini ko'satadilar". Odatchi investitsiya banklari fuodi hujjasi hujdan yugandan bog'longan hujledi, bu naynay hujjada pastel investitsiyalarini amalga oshiribell, yani egallah ollsa, ishlash chiqarishni qayta qurish, yangi tevordorum ishlash chiqarish va xizmat ko'retishini yo'lga qo'yish imkonini hujda korxonaning aktiyalarini, ahligatsiyalar setib olmadi hamda setibdi. Investitsiya banklari shuningdek mifozlarning bayurtmalari bo'yicha qur'umatbae qo'q'oxlar bilan beriladigan operatsiyalar bilan birga turliha da latillik xizmatlarini ko'satadi.

Iktisoshtirilgan banklar muayyan tarmoqlar kerxenalarini yoki faoliyat xababing'alarini beradi va ulerni maslah' bilan ta'minlaydi.

Markaziy (yoki davlat) banki davlatning markidi. U pul, obligatsiya emissiyasi (chiqarilishi) bilan, shuningdek mamlakatning betun bank tizimini ishqarish, nazorat qilish hujan shug'una janadi.

23-tadval

Bank operatsiyalarini lom'iniishlari¹¹

Bank operatsiyalarini		
Aktiv operatsiyalar	Passisiv operatsiyalar	Bank xizmatlari
monetar hujraning foyda olish maqsadida naqd pularini joylashtirish yurtsizlari haqida naqbatda kredit berishdi	bankka muddaq'hami jalg olish bo'yicha operatsiyalar daromadlariga jarang'ormalarini yig'ish va neqslash	naqqi va naqd bo'lmagan tezlashtiri sheshrish, qur'umatni qo'q'oshami rasmaliga e'tibarish va saqlash, rost(ishonchi) operatsiyalarini yo'lga qo'yish va beshqular

¹¹ <http://zulfikar.ru/pic/text/7/146657/psg108/>

Özbekistodan Respublikasining "Banklar va bank ta'lofiylari" to'g'risidagi qonunida belgilanishicha, sh'arat banklari va altsayli poy-sansida tashkil topgan xususig' banklar bo'ladik, ular "kredit hisob-litob" va e'siga xos bank xizmatini ishlashadijar"²⁸.

Bank xizmatini davlatning kredit-meliya tizimida muhim o'chi tutadi. Shu tufayli moliq tizming uqilcha harakati amaldagi ashariladi. Usulda xizmat surli xil bank aktivlari va posessoriga nisbatan moliyaviy operatsiyalarini o'sishiga sizzdi.

2.1-chizma. Bank xizmatlari turлari

Bank xizmatlari turлari. Eta bir kredit-meliya muassasasi tizimga tiliyayigan xizmatlarining ul'vi moliyasi ega. Biroq, umumiga aleganda, bank xizmatlarining hez nechta asosly guruhlari mavjud:

1. Deposit operatsiyalari. Eta tizming qo'yillmlarini ilovalash, unga folsib beriladi;

2. Kredit operatsiyalari. Illar mijozlarga suudalar berish va hujung uchun bank tizimgidan daromad ushuni o'sishiga urishi;

3. Ushson-kishib operatsiyalari. Ushonga ish bo'yi o'ttanadigan hisobverg'eborni, o'chish bo'yicha bevakstar, shuningdek turli xil sifoliyani o'llazishi kiradi. Bundan toshupari ushbu guruhiga tizimga hushqo'z xizmat turli i ham mavjud.

Bank xizmatlarini ko'rsatish. Kredit-meliya muassasalari o'z tizming bank xizmatlari amaliy oshirishini tufayli turli mukallif shaklidagi kompaniyalar, azamalg'eb jismont shaxstar o'ziga regishti mobiq'lari tizimga etib oshinuviga qaridox samarali faydalalar uchki minyakim. Jumladan,

²⁸ "Ushson-kishib operatsiyalari haqida" O'zbekiston Respublikasi Qonuni 2015-yil 10-iyul.

ipiteks berilishi füçarolar temenidan uy joy, kvazitralaz hamda shaxsly bank joyla satılık olış imkonini beradi. Avtokreditler qaz qaz olevcißilar uchen kerachi transport vesitalari satılık olış imkonini beradi. İste'mul kreditteri dolzatı miammoları hal qızılgıza yardım beradi. Tijorat tashkilotlarga berilgen kreditler hizmetini rivojlanurisiga yordam beradi.

Bank xizmatları uchun tel'boyli amalga osdirish. Turli kredit-moliyaviy faylevatni amalga osdirgantik va bank xizmatlarini ko'resiganlik uchun belgiligum tarifler bo'yicha tel'ev undiriladi. Bumby xizmat uchen ming butun bank rizomining sevmasli lababchi uchun zarurdir. Fazit shaklidagi tashpuzi, kredit-moliya tashkilotlari xizmatlari uchun bir qator qatl'iy tel'ev turli maçimini. Amdiyot shun kuchxotidagi, juriy hisobchi-kitochiarning mejmuali amalga osdirilishi turki manzurlik shaklidagi tashkilotlar hamda ishlab chiqarish korxonalarining maydangligi bilan yuritishiga yordam beradi. Rekening barchasi bank xizmatlari uchen tel'ev tizimi bilan bog'liq.

Bank tizimi xizmatlari, zamenevi qiziqindigi nisiga xos va juda rivojlanish tizimini. Uding haqida qiziqi bozilqa shunga a'xshash komponentalar bilan aloqqadorlikda faylyet yuradi. Bank tizimi tizimini istislokiy tuzilishida global shahar tizimi. Kredi tashkilotlari temenidan ko'resatildigagan xizmatlar, qoploq tizorx kompaniyalari, sanat kerxonalarini va milliy qiziqindiyotning bezopsijsi tizimining yoshishidashida olibtan rol o'tenzedi. Bank tizimi ishlab chiqarishlari temenidan iso'rsatilayotgan xizmet tufayli mifysusun jayxayalar taribiga solinadi. Bumby xizmati, tel'ev uhanini nazarat qilib bo'yicha tashirlar amalga osdiriladi.

Elektron bank xizmatlari. Serrogi yigirma-yillik ichida dunyo iqtisodiy tizimda asosli d'engardilar yox herdi. Bular bi marjalasatning bank sektoriga sevlibi tizor ke'rossedi. Usmon davrida bo'lpish risoulasida barcha elektron bank xizmatlari juda usuldar bo'li qoldi. Bu kredit tashkilotlariiga yuridik shaxsiga umkon qadar samarali xizmat ko'resatish imkonini beradi. Bumby tashqari jummany shaxs xizmatini rivojlangan bank xizmatlarining elektron shaklari ishlab chiqildi. innovatsion texnologiyalari assuda axborot resurslarining ruli ishlidi. Boluming, borlasasi kredit tashkilotlari mijozlari elektron bank xizmatidan to'liq loydatanish imkoniyatiga ega bo'lishiga yordam beradi.

Bank xizmatlarining omnomiy tawsiisi. Mijozning talablarini tel'iq quolibshiga qaratilgan operatsiyalar tu'plani bank xizmatlarining omnomiy uszsiyatidir. Bank xizmati qaydagi xizmatiyatlarga ega nomondiy-bis qilib

o'lmaydi"gan, saqlosh turmaydigan, mavsum. Bankning yordamli har doim maishatni xodimlik faoliyati angilg bolib, xizmatbu sifati danasasi o'zgaruvchan manzilatadi.

Saqjanib turmaslik tashan va taklif darozasidagi dolimiy a'zgartislar bilen ro'vlenadi. His qish be'lmaslik, ijro nazoratini olim usmegancha xizmatni ko'rsak va his qish mumkin emaslik anglovadi. Sifat do'stajsting o'zgaruvchanligi hafizda mukakesa, ushub burish; urevi senejg ostirildi.

Bank xizmatlarining muhibiyati. Bank xizmatining muhibiyati jumiyat shuyoyalarini qondirish hamda maydon makhmal foydali olisiga qaratilgan xizmatlarni bajarishdan iborat. Xizmatlar o'z qiyosini aksariyati xarushiyatiga ega. Bankning har bir hazzakat foyda olishiha va paxylanzasida isatirok eti xizmat qolyatni osti xiziq yozishni beradi.

Bank xizmatlarning o'chit kapital hisoblanadi. Harakedor har doim maioqlarini turli shaxsi va sifatlardan zylantrishiga qaratilgan. Aktiv va passiv operatsiyalarga xizmatlar deki shaxsi.

Bank xizmatlari anhorl. Bank xizmatlari boshni bank tizimining turli usuldektarining suqubabariish taklifi va mijozlar tizabibidan shaxslasadi. Matbuoyi bank, ilorat handari va kredit tashkilotlari taddihi shaxslasade. Duzor masjulligining maxsidi xizmatlarga xim jumladan ayriboshish; pulni sodish va kreditlasaga so'lqan endiyajni qondirishdir.

Mamialar havo ligini begormi bilyevita ishtirod va me'yury hujjatini uslub d'ayish yoki xon taridiga soladi. Ilorat banklari yuridik va jismoniy shaxslariga keng miqyasda xizmat berishadi. Kredit tashkilotlari xizmatlarning turli hollariiga tanloveti taqqsim eradiliz. Shuning uchun har tashkilot shaxslasirishda nishanlanuvchi egalbyedilar.

Hisob-kitob va kassa xizmatlari. Dostilarning asosiy tacliyoti yakun tizining belbirxetar va variqlik shaxsning hisob-kitobi va kassa xizmatlerini zinaga namish hisoblanadi. Hisob-kitob va kassa xizmatlari - bu yul herasadini ko'ribish, soqlash; va oz oxidan o'tkazish im'yicha xizmatlar yig'indisidir. Hisob-kitob va kassa xizmatlari alibida yoki umumleshishga huddi amalga oshirilishi mumkin.

Hisob-kitob operatsiyaloriga pul o'tkazmalari, pul mablag'larini yechish, məsetaviy erkin foydalananish tizimlariga xizmat berishsiz. Idi adi. Kassa xizmatlari - pul olish va hezsa, mag'ul levham qiboi qilish, pul almashirish, yaroqsz banknotlerni almashirish hisoblanadi. Shuningdek, hisob-kitoblarini taqqsim etish, sertifikatlar berish, buxgalteriya hisoblarini topishni etish hisob-

Kredit va kassa xizmatlariiga xinatligan

Gorev sug'urtsasi. Kette miqdededagi kreditler ajetishda banklar tarmomidan gorev sug'u tasi jasaynini aniqla oshiradi. Sug'urtsa mantiqa zarar yekosiganda yoki mantiq ye'qatligan hisseler uchun zarezdir. Dondaq qayz olgusu xizmatler uchun barcha lo'zimliklarning xizmatiga oshidi bankning vaqtasi esa toynadai tafsili harbiydan lozardil. Sug'urta bir qancha xizmatler erishli amalga oshiriladi. Variantlar yuqori foyda olgurli va sug'urtalayachi gibida shartlik etuvchi bank hozimi mijozning valyatlari bilan ajarali turadi. Mekanetni bezak telab berishi mumkin, lekin sug'urta boshali kredit ta'loviiga harrildi.

Valyuta operatsiyalari. Valyuta operatsiyalari (VO) – valyutaga egaligi chet el pul birikklaridan foydalantish, pul millaymonlari amalga oshirish bilan bog'liq xizmatlari ishlaysanidir. Ka'pincha VO xizmatchesi chet el valyutastini chibizish va cismashuruniga oshiriladi. Xizmatler Markazty bankki va mire, banklari uchunmien taypli yuzildi.

Valyuta operatsiyalari kontrolli narajoti va joriy operatsiyalarga bo'lmasdi, jecty bulgalar valyuta, toeslar, xizmatlar sylammasi, mamlaket chohi va chet shax pul mablag'lerini et'kazish bilan bog'liq. Kapital filerlari amalga oshirilayotgan valyuta operatsiyalari, investitsiyalar ki itish, kreditlasi va mablag'larini qishevchi o'schiga eadi.

Inkassatsiya. Inkassatsiya xizmati tarmomidan naqd pul, qimmatish so'mslari, qimmatli qoq'ozlar, mukum huquqlari, tibishi uendiga oshiriladi. Inkassatsiya tashilateygur yoki yo'qish xizmati mintimmalleshtirishga in kon beradi. Inkassatsiya xizmati banklari operatsiyalariini o'rniga oshirish uchun isenziyaga yegan bo'lishi kerak.

Qimmatishde yu'darlari yatzazil berish belimi xususiy xodisizlik denetling tekabiy bo'lmesi hisoblanadi. Tazilenga turilma oshishiqtir, engel-ka, inkassator-laydydevchilar va pul yig'uvchilar krediti inkassatorlik xizmatlari careechilarga qarsharo'p dorajali himroyan rivojlandiib turishi sat.

Depozitlar. Bank depozitlarini hol bolalarni olish inkoniyati holiga hozirka qo'yilgan pul qymatizdi. Banklari omamatlarni olishdani menfaatdordirdilar. Depozit mablag'larini banklar tarmomidan kreditler berishi, bo'libdi etish, axish va inshaiga, qimmatli qoq'ozlari, valyutaga sarnameva uritish uchun torgatildi.

Omonatlar 2 surʼe bolinadi: talab qilingancha va shoskalinch. Shoskalinch depozitlar yaponi holida inledi. Lekin qo'yilgan pullar isap-

shartnameada resarda tutigan sanadan keyin olinishi mu'mkin. Tabaq etilguncha deposit pastini bilib, qo'yilmalarning real'luq qismi istagan saqliga olinishi mumkin.

10.3.Sug'urta xizmatlari va ularning mubiyati

E'tibarday inson kelajidka ijobch bilen qurashiga intiodi. Hodiakerni hech kim alkinan xyl'is hissa olmasligi turayli sug'urta kabi xizmat he'satish sebebiga ehtiyoj otadi. Faniylarining nu tutish ameliga osliishi tartibti xo'p jihatida surʼidagi quruzchilik hujztlari bilan belgilasadi.

Sug'urta bo'nommlar (sug'urta kompaniyasi yoki sug'urtaluvchi va mijoz yoki sug'urtlanuvchi) xizmatidagi hujzatlashtirilgan munosabatlarni nazarda turadi. Hanning tizqapdi sug'urta makofotidan hisil bo'lgan pul meblaglari hisobiga oldindan (sug'urta hujzasi deb anladigani) muyyyon hedzalar yuridiga kejen taqdizcha (fazung met-mulla, sog'lig'i yoki hesaga muhim sonxohriga nishanani) xog'utlashtirishini egasining manfaatini himoya qillishni urmashishdan do'rot.

Sug'urta ishi nesriyasiiga bo'sha bo'lgan faoliyat turli axshanadigan sug'urtingan muyyyon tarmoyinizi mavjud. Belarga eng yaxshi qirdi:

- e'g'er shendili-muyyyon shahar endisida halgan barroq shaxslar, hisobidan, sug'urta hujzasi hisoblanadigan variyati s. halla o'mashliklarini oldini akscha maydzadiga komponiyalar nomidachi va uning xarajatini xizmatidagi muvasseraneni saqlash surʼatu;
- hisobli (to'saddan) chitmoni yuqori bo'lgan hedda siyoblik yuzaga kelganda hisobga chish (ager qosibon qilingan harakat bo'lsa, zarar sug'urta kompaniyasi temmuidan e'planmaydi).

sug'urta hujzalari

kompyuni	er'rossiya banki sug'urta	bank or'ganse	ultravoxim
1	1	1	1

22-chizma. Sug'urtingan osnosly ten'rinislilari

Duyuz teyde bo'legingiz sug'urta kompaniyasi e'z faniylarini omisiga

schirish va ko'rsakli to'lovilarni amalga oshirish uchun qo'shiq bo'ldi.

23-chizma. Sug'urtaming turkibiy ko'rinishlari¹⁰

Ketrib chiqipayetgan munosabedalarin esasligiboltilishi achni ishlidin ilki temmuz ishtiroyok etishdi horuk. Dildary xetma ad'yiche sug'urta sub'ekti bo'lgan sag'ertalovchi va sug'urtalganevchi kirdi. Tumaniydarlar bieri sug'urta xonostishini kutsataychi kamopadova hisoblanadi. ... davlat va xususiy mülkçilikka ega bo'lishi munisip yoki ulasixayotlik jamiyatni hollishni ham munisip Ayson sug'urta xonini o'z mijozlari juyzidit va jismoniy shaxsler belsiz muzkinliga qanezay va qay usulda xozmat ko'rsatishini bosh qiladi. O'sa muddatida sug'urnibuneschib oshatir maxsul qolganda ulanai qabab qilishdan munisip so'ngira ular sug'urta kompaniyasi bilan bolgilangan namoyandagi tegistli shartnomasi imzulaydilar va polix hujrapiga aylananadir. Sug'urtalgan shaxs silatidz xaracat qiladilar. Biroq, ushbu hujrat himoya kafokhini ta'minlashtidan tasheeri, sug'urta muhofazasi mabnuriy telaski xakkiha munisoyce usqinig'ishlari i'yakaydi. Bu birlar minnular yeli munisip

¹⁰http://zakon.kz/must/ru/narodnaya-pravosistemka/uchebniki/1000.htm

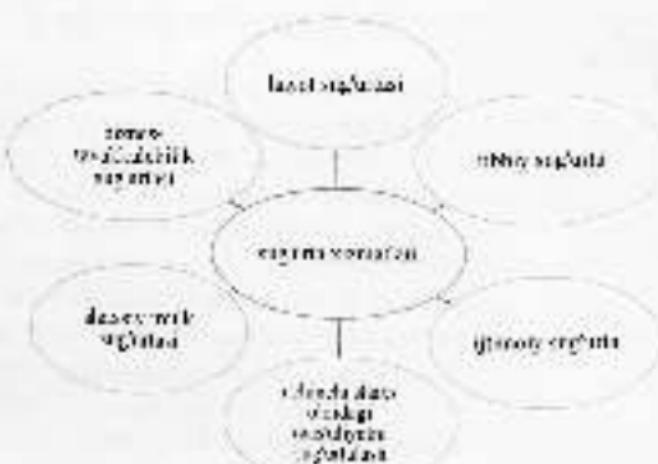
be'lishi mumkin.

Sug'urta produkti bu'lil istagan boyym yetir, seiba he'lishi muraqib. Mijoz xaroridək həsənlərən nüvələrinin möl mözik və qismiyyatçılarının buyumaları, həyat və salmənniliyi, şəxshigartılı, kədəməz mülk, transport, moliyeviy yəsi və xə'lilik təcərlükəchiliyi, yüksək və bəşqularını sug'urta qılıdı.

Üz nəticədə, sug'urta ob'ekti-lər, təwilçən shəhərətəzəq sənətlərinə keçir, sug'urtalanuvchi sug'urta həndisələri soni bilən boglıq hodise yuxarı Bergendən cənəng xəzər kəşəf təqdimcə pənsərə tə'lənishi ləzim bu'lğan anlıq münqəbdərdir.

Sug'urta xəmətliyənən kərətənən hərbi xəmət yəthərəti bəlli; učun əzələ shəhərətəzəq müraciət qılışdır.

Hər bir sug'urta xəmətliyənət o'z işinin şəhərləri hətgildiyidən nəzərdən həffətini idarə etmişdir. Ümumay qida-sifatda müjəz ayıran cənəvə sug'urta qılışını xəzət təqədə qərahın mətum elementinə tənəzzüs im-konvyyasiya vəs. Təmənlikən shəhərətəzəq əməl qılışını müdafiətini, xəndiqdək sug'urta xəmətliyənətə hətgildiyidən məhdudiyyətli tətəqülləşdirən be'lğan tə'ləvər summazmət kələşib çıldılar. Ağır sug'urtlangan dənəsənə sug'urta hətgəssəi yuxarı Bergendən təbəvə xəzər kəşəf hələnə (yəni sıxılığı ham, məddiyyət he'lmaqdan sıxılığın ifadələnmiş həcmindən), xəmətliyənət unqa kompen-satativə tə'ləvələr shəhərətəzəq məvətəq quşluñus yuxarı kəşəfədən.

24-cü şəxma. Sug'urta xəmətliyənət kərətənətləri⁹⁴

⁹⁴ <http://www.e-odebiyata.az/telaffuz/şəhərətəzəq/şəhərətəzəq.html>.

Birnej shemi hissobga mishi kerakki, sag'urta kompaniyasiidan tozma polis chishini insha zarar asidila ma ham shareetlarda etibarligida ishetkedik kerak. Zining uchun, o's vaqtida kompaniya xedunitar bular bo'lganicha, dengizdagi hujazlar surʼur paketini to'plash kerak bo'ladi. Kuayyari ishl bonyicha harha surʼur mafumlarini sag'urta shartnomasiga tapish munisbi, ha temsolarning enneyan mafhumlarning qabul qilishiga rozi ekanliklarini easliglaydi.

Bozor iqtisodiyetining xammaviy vugʻihidalarida milliy iqtisodiyotning teleponli hujjinge sylloqim sag'urting urinchi ortiqchalar hamkorsh qoyin. Boʻlibga sag'urta polis koʻpligida egasiga yethazilgan surʼur surʼur qoʻsishni istolatayigan yagona manba hisoblanadi.

Milliy iqtisodiyotning qoʻsishiga suʼnati a sheʼli vicioxonadagi hujjatkorlikni his yetish imaciini beradi, tang arma xavfistaligini taʼminlaysi, shuningdek, foydalanish mumkin boʻlgan sag'urta mukofotlari oʻsleti tutayti investitsiya solischtini foitashtirish uchun qoʻshishni ragʼbeting tefaduyizi. Biror baris, ijtimoiy sag'urta jamiyat uchun muhim balgan mukammalaroji, jumladan, posixa va turli nafqalar taʼbushni bel etisligi moljalangan.

bolalar va oʼquvchillardan sag'urta lashi

issiklik va muassasa hisobidan hodimlarni
sag'urta lashi

yulduzchilarin sag'urta lashi

davlat xizmatkarini sag'urta lashi

xalqli lashi oqalarini sag'urta lashi

sportchilarini sag'urta lashi

**25-chizma. Baxtsiz hedisolar va kasalliklardan sag'urta lashi
turkumi**

Sizda taʼkallash: lezakki, sag'urta sehosining xilom-xiligi, ushbu-

narslar qatari, bugungi kunda sug'urta tarmoqlarining, yezg'ina yubadasini
yu'qiqi bilan namoyon bo'ldi. Juhon s'may yotida ku'pechit k mazsalasida ikki
Turkibga nizatsiani o'si bishga degan pozitsiyaga rivoq qilishmede iwayta
sug'urtalesht va boshipa barcha turba. Rus adabiye larida bu masal xengraq
korili chiqilgan va bir necha xil tasniflarga ega. Fazarnik hedekstiga ko'z,
sug'urta liki tarmoqiga ega mulk va shaxsiy. Biror ayrim mualliflar xevogarlilik
sug'urtasi va neakkademilik sug'urtsini elobila ayretib ko'rsatadilar.

Sug'urta nimra va uning qanday turbari mavjud?

"Sug'urta faniyati to'g'zanda'gi Qomunga muvoqti; sug'urta deganda
yuridik yoki ismoniyatishxoslar to'lgaligan sug'urta muloqatlardan churingdek,
sug'urtaleshtining boshqa zoldaglartdan shaxsanternirladigat. pul fondaci
hisobidan mazyvan vosqa (sug'urta hodieli-i) yuz berganda ushlari shaxslarga
sug'urta shaxsnesigaga muvofiq sug'urta toverani (sug'urta qallizi) te'lash yo'li
hizha ulozning muftisolarini himoya qillish tushuniadi.

Sug'urta malburhimiyl yoki txbiyoriyim?

Sug'urta xiamutining ikki shaxsi mazyud — majhurie va txbiyor. Qomundu
kor'satilgan shaxslerga sug'urta qilevchilar sifatida bishqa
shaxsning keyoti, sog'lig'i yoki mol-mullimi yosadi o'sining bishqa shaxsler
oldidagi fazarolik jasobatligini o'x hisobibor yoki manfaatler shaxsle
hisobidan xug'ura qilish (majhury sug'urta) majhuri-yoti so'nat bilan
yakunyin bellarca sug'urta ushlari aqoning ecclasiiga muvoqie shaxsnesi
tunish yo'li bilan amolga oshiriladi. Majhury sug'urtaida sug'urta didiruychi
sug'urnakchi bo'an sug'urting ushu turini tertoga soladigan qetun
bujsorborda xazara turlig'an shaxsda shaxsnesi tunish shaxs. (Dzhekisten
Respublikasi Fuzarolik Kodifikasi 916-moddosi).

Sug'urtalashning afzalliklari umada?

Ise'malchilarida "sug'urting afzalliklari umada?" degan so'valq ang'ilasi
olayi hol. Ruxdyi himoyaning zoctay mazsedoi sug'urta hadisalarini sifohi
talqa qilinadigan ta'xi xalhiy hadisalar eqilishgarti minnimallasi istididir.

Shim ta'kid uchun jorzi mulkiy sug'urta xiamutining muvoqie bishqa
(sug'urtelevchi) shaxsnesiga startashilgan haq (sug'urta mukabobi) evaziga
startashilma qazara tuligan sonqa (sug'urta hadisasi) sodir bo'lgan
boshipa teraiga (sug'urta qilinadigan) yoki shaxsnesi qaysi shaxsning
6'yulasiga tullegan hulsa, o'sha shaxsiga (maz o'sinchig') bu hulsi replicida
sug'urtingen mulkska yetkaalligan xazari yoki sug'urtalashning boshipa
mulkiy manfaatini bilan bog'liq xazari shaxsnesi hulsi o'sinchig'ga sunning

[sug'urta pulli] doirasida to'lash (sug'urta rovoni to'lash) majburiyatini oлади.

10.4. O'zbekistonda sug'urta xizmatlari ko'rsatish hozorining shakhlantishi

Ishchilikda tashkilotlarning sug'urtalovchilarga burilgan oq-qishlar avtomobil egalarini orzun javohgarishni majburiy sug'uratalash harbi qilingan. 2000-yilda sezolarlar doroga oshdi. Bundan tashqari, davlat mal'um choralarini ko'rish orqali sug'urta signalizatsioning sozis olish qabiligatini kengaytirdi.

2020-yil yarim yilligi davomida sug'urta tashkilotlari soni 36ga teng boledi. Tuzigan shartnomalar soni 6 905-3 17 donaga yetdi, shundan 350-25 ta shartnomalar hayutni sug'uratalash bilan bog'liq. Joriy-syuning 6 oyiga sug'urta uchunomlari tozumdi 1015,6 million so'mni tashkil etdi, shundan 262,3-ton hayut sug'uratalashga tegishli. Sug'urta tezuvilar niqdeleri 340,5 million so'mni tashdi, ularning deyarli yuzeni hayutni sug'uratslashtiga ro'gli holdi.

Sug'urta shartnomalarini tuzish va sug'urta to'lovlarini to'lash tadbiri [sug'urta xizmati]. Sug'urta shartnomasini roxishning surʼusiy vaqtini qoldiqicha sug'urta qildiruvchi sug'urta urzasi bilan sug'urtalovchiga turmosh qiladi. Sug'urta uchun o'suvchilarga yugurma hujjat sifoli shartnomasi oyhsini yoki sug'urta polistni, mazalan, gavohnoma yoki kvantitativ tuzuni va polies ameloydi. Keyin, bermehi hujja, amador shartnomasi ovezayditar, bittachi holda, sug'urtalovchi polski sug'urta qildiruvchiga tezashadi.

Sug'urta xizmati bu is'e e'molchilarning hajmiga ega. Sug'urta shartnomasini tuzish - bu sug'urta qildiruvchi hamda kam bayarmaydigan jarayon. Shuning uchun sug'urta xizmati kompaniyani o'g'ri tushashtir jada nafish:

1. shartnoma tuxayorgan sug'urta kompaniyasi belgilangan shaxddagi dastlabkeriyasiga ega ekunligiga shartnomasi bo'sh qilish hisobka. Sug'urta tashkilotlari va sug'urta xizmatlarining sug'urta to'lyatlalitligini yozgatish. O'zbekiston Respublikasi Koliqa vazirligi hozirudagi Sug'urta tashkiloti - iwanjanli lab qaydligi xonidan amalga osaltiladi;

2. Sug'urta kompaniyalarini reytingini o'rganish xizmati. Bu quragi hunda O'stoshma Respublikasida sug'urta kompaniyalarini oshishish va olerning reytingini azoqlashtiga xosiboshasligan ikki ta kompaniya mosjidi berilib,ular "34PPC" va "Aksar Reiting". Isandalararo reyting kompaniyalaridira. Shuningdek, reytinglar O'zbekistondagi yangiliklar saythorida ham o'lon quradi. Reitingni o'rganish endidagi entezosialdarining shaxriga moskunchi sug'urta xizmatini tushish hisobasini o'zi hal qilishi mumkin. Hesav kapitali va

zastva fondaning hisini, kompaniyoning o‘z mablag‘lari, shuningdek qaysa sug‘urta asosining mazjidi uchun menzilni deb hisoblanadi.

3. Kompaniya vakilidagi sug‘urta polisi qoidalashni o‘sigaqib qilg‘iz tilo‘s qilish kerak. Tum‘lo‘n sug‘urta shartnomasi uchun qoidalarga muvofiq bo‘lishi kerak. Tushunarish ho‘lib tuyuladigan qoidalarning harcha bandalarin sug‘urta kompaniyasining vakill bilan tekshirib qilqish lezin.

4. Tug‘lyan sug‘urta shartnomasi sug‘urta polisi tomenidan xusilganishi kerak. Heldbu hujjat sug‘urta mukofoti uchlanganidan keyin beriladi. Sug‘urta polisining nesoni tomonida shartnomada rasmiylashtirilgan sug‘urta huquq manossabdariga nisbatan imuqotar va engini yillarda ko‘rsatilishi. Agar sug‘urta kompaniyasi sug‘urta foydagi uchun davalit tilsiz sifayatni ko‘rsatishidan besta turda yoki sug‘urta polisini rasmiylashtirmasa, u heldbu hujjati berilishidan hush torish kerak.

5. Sug‘urta bezoti uchun odalidagi borlas farg‘i qiladigan naddan tashqari jisihli takliflerga uchmaslik xetim. Sug‘urta shartining asosiy meʼjidi tilfiydariga xizmat ko‘rsatishdir va sug‘urting arzengi kompaniyaning telovilar bilan begliq muammolarini yechirishni mumkin. Sug‘urta xematlerini neʼrobobchilardan uchra sevomniq taqdum etdigan harapayalariga etibor berish kerak. Arzon narxarning sobabini va eng muhim ijarat qonday telov tashallarini taqdim etishi mazjidi amelishuvatur.

6. Kompaniyaning bozordagi shaxsi to‘grisibek muhammet dash uchun sug‘urta qilgantuzga munajjat etiladi. Bozor bilan tanishi bo‘lib, shartning mijozlari ham ke‘p hozirda ularni boisislar orziga hoxja uchrashish mumkin. Tanqiliyirk, barqaror, qajibli kompaniyani tanlash kerak.

7. Sug‘urta polisini va sug‘urta shartnomasi ikkinch bo‘gliq hisobga lug‘otlari ishonchli joyca saqlash kerak. Agar sug‘urta hedosi yuz berso, ular ko‘rsatiladi. Shartnomada belgilangan muddatda sug‘urta shartnomasida bo‘lgan hoxja muhim holdi kerma q’izgarishi o‘sigaqib sug‘urttovchi ga raxbar beriladi. Bu kelajakda hisobnamechiliklarga duch kelmaslik uchun muhim.

Sug‘urta shartning engko‘s mazhabatlaridagi huqueqini va qonuniy manbaletarini himoya qilish, O‘zbekiston Respublikasi Melliya savdo qo‘suvindagi Sug‘urta bezotini rivojantirish agentligi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamatining 2019-yil 31 dekabrdaqt 1000-soni qurari savdo tashkil etilgan va sug‘urta bezotini tutiliga solish va rivejlandirish be‘yichda usislalit davalit engini bulib, sug‘urta mucessizborilg‘i harcha

shirketlerinin huquqları va qonşuly manşetlerini himoya olışını belli etdi.

Qızıdagılar Agençililiğin asasly vissatları hissedsenmiş:

— Sugurta xəmatları işe'melclərin və sugurta mənəsəbetlərinin hər qədər tətirəkchiliyi, həmçinin onların müvafiqləri himoya qılınlığını təmin etdikdən sonra onun sugurta bozoruna tətirəkçiliklərin əshirishgə və təməyadər onluq mənəsəbetini cəngəbər trishgə kürməkləşdirish;

— Sugurta bozorının professional tətirəkçiləri təməyadər onluq tətirəkçilərindən zəbərdəlik və füqarələrinin sugurta mənəsəbetlərin əshirish yuxarıdan təsdiq etmək istəydi; ammaqə oshırılsın tətildiydi;

— Müvafiq xəmat etmətərəfəndi sugurmatavchıları comonidan işiməyə vətəndən, shu jurnaladan, sugurtaga əsurlukları, sugurta təvəllükləri təkib etdi və sugurta xəmatları işe'melçiliklərinin huquqlarını himoya qılıb, həmdət məlumatlarını; şövəşərlik işlərini təşkil qıbul;

— Aşağılıq ehtəsiyətli mənasalar növüchə füqarələr və yənəlik şəxslərlər tətildi, əhəməyətli və sərovieranı kərəbərə qıbul;

Sugurtaga mənəsət (sugurta təcili) qənday adıqlanıb?

Məhzurlıq sugurta təcili bə'yicha sugurta təcili fərzi belgiləşdərək sugurta kompaniyası qumar həqiqətindən həqiqətən tətirəkçilərin hissəbəsə idarə, təməyə sugurta təcili bə'yicha sugurta təcili fərzi belgiləşdərək kompaniya təməyadərətəqəbənən tətildi hissəbə olundu.

Nazorat savolları:

1. Məhvəvi xəmatlar mənəsətinin təsdiq etməq.
2. Nəliyət həmət etmə?
3. Nazorat bankı fəaliyyətini təsdiq etməq.
4. İncəsənət bankı fəaliyyətini təməyadər etmə?
5. Sugurta uning mənzərə və mənəsəti təsdiq etməq?

TESTLƏR

1. Qida tərəvənlığını mənəsəvi himoya qılıvçığı itapital?
 - a) xətra
 - b) pütçü
 - c) incevitisiye
 - d) ardit

2. Sotih olingan ob'ekti gerovi ostida berilgan credit qanday uvelanadi?

- a) poteka
- b) iste'mol
- c) maqsad
- d) ta'llim

3. Qizmatli qog'ozlar bozor faniyati nima dan iborat?

- a) surilish materiallari anti'adi va sotib olinadi
- b) aktsiyalar soliladi va satib elanadi
- c) ozig'-moygi mahsulutlari satiladi va sotib olinadi
- d) xom ashyn satiladi va sotib olinadi

4. Burchada:

- a) avtomobillar soliladi va satib elanadi
- b) qizmatli qog'ozlar satiladi va sotib olinadi
- c) xavfedorlar va xavfchilar or'tasida boshimlar taxish yoki
- d) xonim ashyu soliladi va satib olinadi

5. Sug'urta te'levlari quyidagi hollarda qoplanadi:

- a) muddiy zarar
- b) manatty zarar
- c) pol's xayuning foyda olish istagi
- d) pol's xayuning ilmiyiga minnazu

Mustaqil ta'llim maxsulari

1. Sug'urta va uning ijtimoiy-igtlindiy shahzoyati.
2. Sug'urta xizmatlari va ularning turori.
3. Sug'urta xizmatining jahon iqtisodiyotchigi o'rol.
4. O'zbekistonda sug'urta xizmatlari ko'rsatish bevuvining shaxsiyatlari.
5. O'zbekistonda sug'urta xizmeti - buxarining rivojlar iki ishlari.

II-hali, AXBOROT VA KUCHMAS MULK XIZMATLARI BOZORI

11.1. Axborot xizmatlari bozori xususiyatlari

Jezmonly shaxslar, gururlar, kollektiv va tashkilotlarning faoliyatini hozirgi kunda shuning ishlakligi va mevvjud axberetlaridan samarali foydalanma ulish qobiliyatiga tepercra bog'liq bo'lil hamondagi. Har qanday harakatni aralida urinribish, olini saboretni yig'ish va qoya ishlash, uni tushunish va tahsil qilish bo'yicha juca ko'pi ishlarni amalga oshirish lazim. Har qanday salonda xizmat yechimlari topishi katta hamondagi axborotni qoya ishlashni taklit qiladi, bu esa maseus texnik vositalarini jallb qilmasdan ba zan munrikin emas.

Buuning uchun re'sobet bozori multidimensiyal kash etmaganligi, axborot xizmatlari bozori, kompyuter bozori va axborot texnologiqasi bozori, axborot texnologiyalar bozori, dasturiy mahsulotlar va alimlar bozori, moliya shaxsiga axborot xizmatlari bozori, noqonuniy axborot xizmatlari egora bozori. Bugungi kunda axborot jamiysi ta'sisiyati uchun eng o'smum vositalardan o'si stratiqa qaratmoqda. An'anaviy reggisterlarning xossalariiga qosinchi bir qator axborot xizmatlarining mevvjudligi ko'pgina nafisodiy vositalardan (narx, xaraket, daromad, royd va b.) kader foydalantishiga sabab bolin. In shaxs ishlash chiperishni taklit qilishi da qo'llantildi.

Jangi axborot texnologiyalari vositalari beruvchida turliyot olib boruvchi shaxslar — ishlab chiquvchilar, rast'yalichilar, ekspertlar va institutsiyonal strukturlarining barcharor dekorasi shakllandi va kuch raqibini dog'li bize paydo bo'lib. Aniq halqilarning turmosqa yoldi segmentlar bozor mekanizmlarining yevlanma niyozida tashakkush, enbushti va xizmatlarning sezon va olimpiyal turberi rivojlandi. Yangi axborot texnologiyalari myoshbechtin nafqat axborot mahsuloti bilan, balki roga kirish vositalari jidliq, qosta ishlash, taqdimot va foydiligidan bilan ta'minashni ham o'si ichiga axtil. Bu vositalar foydalantiruvchiga axborot mahsuloti muqassamashigan kerigalar leylati mazomini tasaevia qilligina qoldasay. Turli ming sifayqligiga mos bolgan hajm va fermatidagi malumotlarni oltan imkonlarni ishladi.

Ideal holda, foydalantish vositalari talabiga neng' achiyoqlarini yuksilip qo'yadigan joylashgan bo'lsa ham mal'motlara qidirish va taqdimot xizmati teminishi kerak. Bunday tekunlik an'anaviy carzedi axborot xizmatlarsinchi bilan bog'liq.

Axborot hozorining tarkibly qismlari *

Teknik qonişmalas bozuru	Axborot texnologiyalari bozori	Axborot mahsulotlari bozori	Axborot xizmatlari bozori
Kompyuterler; elektronika; Termos; optimizatorlar	Rashigayr va patentler; startaplar	Basturlyq ta'minat; Ma'lumotlari osvesi; Web saytlar; Dasturler	Mas'elid; Analitik xizmatlari; Analit; Təlim

Axborot xizmat-axborot mahsulotlarini təqdim etish, oqsi
faydalanañchilarning «elmi» eldijojarant qeydiyishiga yoxsuligan
xizmatdir.

Böşüçucha aytgoub, axborot xizmat — bu faydalanañchigis axborot
mehdulətarini elish va təqdim etishdir. Tərənnümə axborot xizmati keçmişdə
kompyuterlər yordəndə olingan xizmat sıfatında qəbul qılındı, asuda bu
təkəndən əvvəl həng hissələndi. Xəmatla xo'sratılıb illər lətun
peyvəndi və xizmatdan faydalanañchi cərbaərlikləşdəvərək xəmatnamələrlə.
Şəhərinəndə unda faydalananıñ müddəci və tegishli həqiqi, gəzintisi xəmatdır
Bütün axborot resursları və ular assenzi yoxsuligan axborot mahsulotlarından
faydalananıñ təhsilcəgi həcmi, stadi, sub'ektiy və məhlitlərdəndiqt idarə
beñgiləndi.

Axborot xizmatları fəpt kompyuter yox, kompyuter boñşasın
versiyada məlumatlı bənzəri meyvələrlə, payda lu'ladi.

Məlumatdar bəzəsi ou tegishli məlumatlar təqdim etmək, onuq
qoşuları məlumatları təxəkkili saqlash və manipulyasiya qılışının
əməniyyətliyiniñ qəsdəndir.

Məlumatdar fəsildə — tegishli xizmatlar təminetindən «elmi»
xəmatları təyinləndəndə mənənə və yəzən təyyar məsləhətləri işlənilənlə.
Məlumatdar fəsiləri gecid ular heç qəchən nəmlənnərgəm bəlsəndə,
kutubxəndə, arxivlər, təpimlər, məlumat həsrətləri və böşüçucha kəbi
təhsilbəndlər, zəmpvəter dəvridən idlin inşayılın inşagı. Üllarda vəqəslər,

* <http://www.vestipedia.ru/2011/08/20/>

arxivde, sh'ekliz, jecayenler, nashriyalar va boshqalar haqidagi barcha turdag'i məlumatlar saxlanır. Bu "gələn". Kompyuterlər payda bo'lishi bilan saqlanmadigan məlumatlar həm də sənədlər daxilində orzub bormoqda və shuningəməs rəsəhdə asanlıq xümatları duiresi kengayış bormoqda.

25 - Jadval

Axborot xümatları sub'ektləri¹⁷

Axborot xümatları bozori

Bölməchilar (xəmat kərsəvəchilər)	Xəridərər (iste'molçilar)
İqtisadiyyatçılar	Jəsiməniş şəxslər
Vətənə xidmətçi	Kənd xonaları
Təsərrütçülər	Davlat organları
Kənd təsərrütçüsü	Xariciy davlatlar
Eñişə	
İnteqrasiyə şəxslər (dəstəkçilər, tercümatçalar və b.)	

Bəzi mədəniyyət, xəbər və mədəniyyət və xümatları bezi (axborot bozori)

Bölgə əsasında intellektual məhsət məhsədətçiliyi xədəfli təchizatlılığı, tətqiqi və tətbiqliyyət məmənəbatları tənzimləndir. Axborot bozori məhsədət və tətqiqi məsləhətli dövrlər, ətəmi təqdiplər etibarlı şəhər şəhərləri və xəzənləri, nəşrətçilər hələn ajratmışdır. Məddiyə shəhərgər epi bölgələri ədəliyə şəhərdən, əməkçi nüfusundan, bu yerdə axborot xümatları, axborot təcərriyətləri, təcərriyətlər, patentlər, sənəd belgiləri, nou-nau, mühəndislik-lətişməkstanislər, mədəni xəbərçiliklər və həsənqər turadığı axborot xümatları xümatlılığı və bəzəklişlər, sub'ekti sıfırında hərakət qılıbları.

Zəminəsiyət, jamiyətə axborot xümatları üçün əsaslı axborot mənbələri məlumat bəzələr həsəbəlanadı. Ülər axborot xümatları, kommunikatsiyalar və əzər vəzifələri məmənəbatları, axborot xümatlarının xümatlı və xümatlı olış tətbiqi xəstələrinin yekunlaşdırılmasına və iste'molçularını birləşdirirəndir.

Axborot məhsətçilərinin yetkiçisi beravçillər:

- məlumatçılar bəzələri yaradıblığın və saqlanıtlığın, shuningdək, təkərdən tətbiq etmədə axborot to planlı, təhrib qılınlığın mərkəzində;
- tətbiq məlumatçılar bəzələri asus da axborot təqəbatçılığı mərkəzində;

¹⁷<http://www.vit.vt.vt.ru/ceo/99-3122/pgc4/>

- telekommunikatsiya va malumotlar usanzash xizmatlari;
- uni tahlili qilish, umumlashtarish, prognoz qilish, massivler, consulting firmalari bouldar, fond nizajatari uchun muazzyan fuoliyat va obayta axborot, uylizadigan məsələlər xizmatlari;
- tijorat firmalari; — adborat brokerlari.

Axborot xizmatlarining xususiyatlari

esalikning məqsəd əməsligi	ənəp məntəlli; fəaliyətin imkaniyyəti	istehmətli uchun axborot axharet çiyəməti (mədliblik) uying haradeli, müqətərga tələri yoxlığı	feydalı istiq səvəlinin əmək eməsligi

26-ditxana. Axborot xizmatlarining ənəqə xəs xususiyatlari³⁰

Axborot məhsulüldəri və xizmatları istehmətləri türli yandik və fənniyyiyyət və xəstəlik hissələndə. Həzirgi kanda təcərrüt mənasubləri və xizmatları həzər i şəhərdən sənədlər ilən şəkildən nüvələp, ələmətənəqəbəd, ələmətənəqəbəd tərkibli şəhərdə:

1) texnik və texnologik komponenti. Bular xəməncəti xəborot məhsulüldəri, mədliblik kompərsərlər, rəsədçəngər kompozitler və sənəqəl və təqibli xəborot və ya təhlükəsizlik məqsədiylərlədir.

2) məvəsiyyətlişkili komponenti. Bular hüquqpy təqibləri: qanunlar, tarixənlər, xəborot bazarında tarazlılıq elçisi, məmənəsəbətlərini tətbiqlevchə şəxslərdir.

3) tətbiqət komponenti. Bu xəməncəti malumotları tətbiqət yoxlanı, beşərvirətərəfli - nüvəgətsiz vəsitiyləri və tətbiqətləri.

4) təsdiqli komponenti. Bular xəborot mənasubləri və xizmatları istehmətli şəhərəccərlər və distibyutörler dətəvidagı cəzə məmənəsəbətlərinən vətənəndən təsdiqli solşək elementləridir.

11.2. Rəqəmli iqtisadiyyət shəhəritidə xəborot xizmatlariindən o'chni

Ricqlanishning əsaslı busqidəcə şəhər hamamlykları xəməncəti

³⁰<http://zenitline.net/pesenni/20171221sayt/>

ujisid yetding hoxcha jahodalar to'g'risida tohora ke'prinç ma'lumot olishiga ehtiyoji ortib hormeqda. Ushbu mamlakatlar mazolakatlarning rivojlanishini va olarning jahon iqtisadiyatligi rulinii tashkil etishi yordam beradi. Shu bilan birga, mamlakat imhlini global miqyasda ob'ektiy kabioliash amalga osishlilmeda. Bunday mazlumotlarga xalqaro reyting va indekslar kiradi. Xalqaro reytaglar tohora ke'prinç mamlakatlarning sahalyatty va olarning rivojlanishi uchun amaliy to'g'risida nukhim mazlumot manbalariiga aylanmoqda. Keltiruv, sozag qo'shilishning eng ko'pi ko'ringan jasayintardidan biri bo'lganchizshuvning yangi boshqichiga o'tishi on'lib, Jahan iqtisadiyoti tarkibidagi tub o'sparishlar talayli o'zare izoltuvning yangi shakllarining poyezzo on'lishiga yordam beradigan ruqozli jarayon surʼutsiyadit. Bunday o'sgarishlarga global virtuallik, virtual tadbirlar, virtual kapital va virtual mehnat kirodi.

Rusqall iqtisodiyotning rivojlanishi darajasi va mamlakat reytingi ispisodiyot va jumʼya ring xalida tarmoqlarining raqamli o'zgarishi uchun mas'ul bo'lgan ostidiz. sub-indekslarni hisobshirgan turli vil hisobshirilgan bo'satishchilar osoyda o'resmevari. Bu berada O'zbekiston Respublikasi va kamli qiziqalish va elektron davlatni keng juriy etish chora-suhbichtori haoda O'zbekiston Respublikasining xalqaro reyting va indekslari minnidan ashrinch chorz-tadbirlar to'g'risida qator qator va farruyishlar qabul qildi.

Vugʻirdagi seohunni menjatishining buquqly xassalarini statika qaydligilarni, keltirish murakkab (www.lex.uz) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7 fevraldegi 4967 sonli «O'zbekiston Respublikasini yanaqa myojar etish ha'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida» Pnomeri, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 25-fevraldegi «O'zbekiston Respublikasining xalqaro reytingi va indekslerdagi o'mini voxshilash cheza-tadbiari to'g'risida» gi, PQ-4210-sunli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-aprildagi «Raqamli iqtisodiyot va elektron takomilni keng juriy etish chora-suhbichtori to'g'risida»gi PQ-4670-sunli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5 noyabrdaqgi «Strategik O'zbekiston-2030» strategiyasini tashqigosh va uni samarali amalga osishish chora-suhbichtari to'g'risida»gi PQ-6079 sunli qarori.

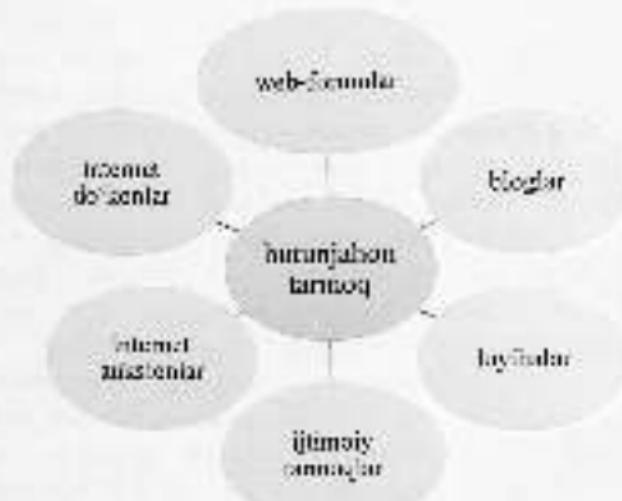
Davlatda ruxsati qo'shilishning rivojlanish darajasini, uning mamlakat ValMyo qo'shigan mazlumat bishboch, ruxsati qo'shilishning rivojlanishi reytingini tuzash va pishni ni-qo'shilcha daflatning raqamli iqtisodiyotidagi resmi tabloshish uchun, barcha xarhatda, qaysi segment raqamli ekantagi va uni qanday a'chash mumkinligini aniqlashish uchun, hozir salohiyot sora natijat

rajamli iqtisodiyete tushunchesi əmity mənşəsi ilə kərtilən, vəlli ərzəqamlashtırılıqın iqtisodiyete tushunəbəsi, sənəcindək iqtisadiyotun üç dəvəzi dərin şaklidə nəməviş təsh taklif qılındı²².

İchibəş qızılı rajamli iqtisadiyet idimini qayıtlığı və dan ibarat:

- birinci dərəcə (ALC sehəs) dəstəriyigə əmirlərin islah etdiriləş, səhərət xəmirdəri telekommunikasiya və təsinq islahını qisməltərmiş oğz əcnəiga əsidi;
 - ikinci dərəcə (rajamli iqtisadiyot) adəret-kommunikasiya texnologiyalarından faydalananınən xəmirə astarib bolmayıldıgan hərhaçılıq təxəllüti nəv işləyiş əsidi (intensiv və ALPdan faydalananın xəng tətənələşləri);

İrfanlılı dərəcə (rajamlaşdırılmış iqtisadiyot) - qalqan, yaşıq sənəcindən dərəcələr bilən bugünkü bəhəməgə, dəvət iqtisadiyotunun bir əsəri idimi siyətdə.

27-cişmə. 27nd Internet tərəmoqları xüsusiyyəti²³

Hərmiş, vəqidən səhərət texnologiyalarından faydalananı menyidigən həmənqən hərbi təri məqsəd emrə, bunaqə eng addıy dasturlardan hasilə (masalan, kiçik təxəllüclərdə işləniləşlənən ofisbərə səborut təzmi) yox.

²² Əliyev R., Əliyev R. Əməkşövçü, əməkşövçü və sənəcində iqtisadiyot / Rəsul Əliyev // Əməkşövçü və sənəcində iqtisadiyot. 2015. T. 15. № 2. C. 145-172.
URL: <http://journals.turkmen.edu.tr/15570557/> (yx. 1)

kommunarlar va xeldinglerde ishlataladigan murakkab avtomatishtirilgan usimbu bilan ugaydiyan asborin dasturasi qollaniladi. AKTdan foydalaniş etgali dalet ishligaryz sektorlari ham tariq modernizatsiyasi qilinmoqda. Yuçoridagi jayaverler orqali raqamli iqtisodiyotni raqambash tilgisi iqtisodiyatda ajarash uysuzligini qo'shish uchun qo'shishning max'sudligini AKT bilan hevastta huj'liyda amqaroq o'chash mumkin.

26 Jadval

Zamonaviy internet taromog'i xizmatlari

Internet taromoplari	
Rasmiyishon tarome	Cloud
Qilinuv chiziq	Forumlar
Elektron pochta	Elektron spechiyalar
Vangilidkor gurushi	IP-telefoniya
Fajilar almashuv taromoplari	Internet radio
Internet-dokonlar	Internet-televiziya
Internet-aulitsicolar	Internet-inovatsiyalar
Elektron-taray taxmalari	Internet-reklama
	Internet-kutubxona

Raqami: iqtisodiyoti yoki uring shahrida segmentlariň bahnash echenligi zechta indeksler maejidiň hali, uzaq asosida jahon reytinglari turiladi. Qisqa roqamli iqtisodiyotning rivejlenishini işseltireshiň taksoniyyatiga etibariladi.

- ICT Development Index (IDI),
- Digital Economy and Society Index (DESI),
- IMD World Digital Competitiveness Index (WDCI),
- Digital Readiness Index (DRI),
- Networked Readiness Index (NRI),
- The UN Global E-Government Development Index (EGDI),
- E-Participation Index (EPIRT),
- Global Connectivity Index (GCI-Huawei),
- The Global Innovation Index (GII),
- The Boston Consulting Group (e-Intensity JOO).

Xalqara miteyosidagi reyting va indekslari tabil qilib bo'lgich, qopandi:

* <https://www.ictindex.org/policy/2517910/reports/>

rejlanish darajasiini reyting aksalashuning hezing bolatini bevesca O'zbekiston hukumati o'qam shu maqsadga muyniqidir.

O'sakhistonda raqamli rivojlanish darajasini reyting boshlash. O'zbekiston Respublikasi Rejal vazirligining məslahatchisi, Vexirlar Məhkəməsinin IT-tehnologiyaları, Telekommunikatsiyalar və innovatsiya fəaliyyətinin rivojlanishi həyətcha Departamenti, həsildigi tətbiqidən keçiləndən 2020-yıl 7 dekabredə 06/1-2290-selli xədudi larning raqamli rivojlanish darjasını bəsləşər taribi təqribən Nisanın 1-nəsimdə nüvədə ashırıldı.

Ushbu Nizomiga murofiq təhlil tətbiq ya nəticədə arzıda ushırıldı:

- Telekommunikatsiya infrastrukturasi;
- Internetning əsaslı carajasi, long polex i məmləkə tətbiq etməsi dərəjesi; optik-lazat aleqa xəyalları bəyində qaynar uluslu, Wi-Fi xəssəx ulanım nüqtaları uluslu; 1000 kishiga telekommunikatsiya həyətində tətbiqətləri sonu;

Raqamli tətbiadıyan:

- ✓ Elektron hissə-fiktarları və təcələmədən xəyalik xorxonalarıning uluslu;
- ✓ Səlavət klassi xəparatları uluslu xəyalik xorxonalarıning uluslu;
- ✓ Dəstəmiy məhsulüllər istifadə chiqaruvchı IT-kompaniyalarının uluslu;
- ✓ Elektr energetikası və təbiiyə gaz sərhindini avtomatlaşdırılgan hissədən vənəqət qızış təhlümə ulanın, eyni hissədən qəzəbələrinin uluslu;
- ✓ Sənaye sektorlarında sevəmmətləşdirilgən qurilmaların cəməniyi, mənzərəyi və təməzalarara süg eridi işində, mənənətiyi məsləhətli işindən səhərənəqəsden təyinənləşdirilən uluslu;
- ✓ qışlıq xəyalidə texnikasını bəsləpərmiş və yuğlesili məngətsiyyə texnologiyaları, yagın interaktiv dəyət xəməzləri parçalı tətbiqidən keçirənəldigəm xəməzlər uluslu;

İltisəvi ob'ektlərdən sonra şəhər texnologiyalarından təydalanılsı:

- İltisəvi, elektronlu internet həmçinin uluslu uluslu;
- Internet təməglining iqtisadiyən istifadələrindən əməkdaşlığı təyidalanılsı uluslu;
- İltisəvi ob'ektlərdən adəret təlimatıñ işləndiliy jihədən əhamiyyəti məzmuasına qoşulmuşlu uluslu;

Raqamli tətbi:

♦ Mekteblarini mazkur mutaxassislik bo'yicha diplomlarini maydon bilgegi informatsiya o'qituvchilar bilan ta'minlanganligi;

♦ AKT sohunda ishlodiyati xocimularning ocherki IT-Park shabisi soni IT-markazlarning mavjudligi;

♦ ispanli tehnologiyalar o'qev markazlari kurslar bishoychillarning soni, o'liy mifliliy dozorinchis dasturida ishlodiy etuvchiha soni;

Buporti qizimiyligining rivojlanishini taahhil qiluvchi salgara roytinjar va indekslar, shuningdek o'smuntasining raqamli rivojlanish darajasini bishoychilik tarzbi to'grisidagi Atoms da qayddegalar hisobga olinmagani. Raqamli qizimiyligini tenjatish uchun salgara indekslari shahitlentirishda har bir imamlakotning o'ziga xos xususiyatlari o'vindogilarida inbo'sha olinmagani;

♦ Mamlakat Yal'ni tarixida AKT sohasining ulushi;

♦ Hududler kesitinda AKT rivojlanishining ulushi;

♦ Statistika qizimiylar o'tasindagi o'spanal tengsizlik (farg'lari) darajasi;

• Xorija ekspert qilinmayagan dasturning ishlodiy usullar soni;

AKT suhnesidagi xalqaro hamkorlikto'zsatkichlari, xususani:

• AKTga jah qilangan xerjilly investitsiyalar ulushi;

• AKT bo'yicha tuzilgan shartnamelarning ulushi;

• Dostlyk mabsusletlari Ishallab chiqish bo'yicha inbo'sha shartnomalarining ulushi;

• AKT sohasida xorij kapitali iqtisadiyoti haqida xususiyating ulushi.

Yugendu san'at o'rnatgan mavjud usullar O'zbekistonda racemi iqtisodiyotning rivojlanish darajasini; har temenlarda bishoychilik imkonini bermaydi. Usulbu usullar nezarat tarmiki tuzeni ni halsolaydi, shu bilan raqarni qisadiretning xususiyatlari, AKT iqtisadiyotini dasturi va chechning taproqigini amalga yeldi. Anima racemi iqtisodiyet—bu mikro va makro shaxsdagi jamiatatning qumib-yetishdiy institutini o'zgarish posyoni uzaq bag'lo murg'ib bolishusidir. Shu raqamli shaxs bilan, raqarni iqtisodiyotni turli darajalarda xajmi iqtisodiyotni taalluq qillishga imkon beradigan bir qator ko'sishchilar asosida hikolash kerak.

O'zokimeden min'zacechining raqarni rivojlanishini bishoychilik to'grisidagi shaxs: Ishallab chiqish va qillish madaniy usuli bo'lib, ushlari qualadan foydalanish O'zbekiston Respublikasini nafzdi iqtisodiyatga o'tish sharoiti.

zhomorod xizmatlari" rivojlantirish ozmarudorligini esnichet ye'llarini et. O'zbekistonda raqamli iqtisadiyotni rivojlantirishdagi muazzamoli yahallishi artdi o'shib berdi. Raqamli iqtisadiyotni rivojlantirishdagi mavjud muazzam amaliq harraqat etishdi, o'x navbatida. O'zbekistonda jahon raqabzi muhitida yangi o'shindan egallash va shonda mes ravishida xalqaro rey.inglizca yaponi davajatini egallash imkonini berdi. Minnizalarining raqamli rivojlantish darajasini habolash bo'yicha tsit o'sisligiga. Naxum raqamli iqtisadiyotning hexzog rivojlanishini va istiqbollarini boshlashtirishga imkon berdi. Minctazalarning raqamli rivojberish darajasini naoblash bo'yicha skif etibayatiga indeks quyidagilardan iborat:

- 4 Altinning iqtisadi yutga ra'stri
- 4 Internet va mobil teleqo
- 4 Tbilim va kadrilar
- 4 East-Asiy mahsulotlari
- 4 Raqamli iqtisadlyoti

11.3. Ijtimoiy tarmoqning o'ziga xos xususiyatlari

SMM (social media marketing) yoki ijtimoiy medya marketingi hu'mox tarmoqlariga erishish uchun ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishidir. Facebook, Instagram, Telegram, Twitter, TikTok vaqt bosqqa platformalari hundur mukasusda, xonozilma tarziga qilib uchun eng yaxshi modulardadir.

Amirkod ayniqsada, SMM quyidagi vazifalarini hajara oshadi:

* brandlar, ularning o'ziga xosligi xususiyatlari, qizymti haqida ma'lumot berish; ulun protiga hamkorlari yug'latish;

* maxsuslening ostezadeleleri aytorishi emmjan bolgan yang shuvaqilari jib qilib;

* auditoriya bilan slegan;

* qizimga tarmoqlarda reklamatani tsiga boshlitsi;

* brand imajini bo'gib qilish;

* muddzlarni tabrid qilish;

Ijtimoiy jisfga tarmoqlar ijtimoiy tarmoqlardan juda foydalarlar. Ular ijtimoiy tarmoqlarga munosabatli xonozil, qizayphi narsalarni ko'vixonadi, obuna bolishni, farror hisishni yoki zot o'sishni xohlashadi. Ijtimoiy tarmoqlar o'ssaliylar tanishishdar, abchalarni o'sinsalar, roqibatchilar haqida 1-jih mafollik, shuningdek potentsial sherkatlarni o'shirdilar.

3-razim. Butonjashken ijtimauly tarmogular

Mubelag'hexiz aytiszi manziki shi, mukayyib va ofege, do'konlar, usaq seccidi tarmogular, mahallyy breditler, namama hammasi ijtimauly tarmogularde eskelettingizga muhitoper. Amanu, bu yerdə o'qagi xes xuruslyzdar, mazjud "a" - SMMdgi esafislar uchun g'iz va samara-i haja ilganda nisbatli kengat boladi.

SMMning afzalliklari:

1. Bu ishlumchil jamiyatichilikdi. Ijtimauly tarmogular mijozchelarning ommaga bo'lgan ishlumchilning asasidir. Agar kompaniya masif har ijtimauly tarmogularni rasmuylik chitsa, o'xi heqqa qallinot hersa, kontent yaratса, atoyut sakkizligi satam bo'tsa va mijozchi bilan mafqoqot qilsa, hu. Karapenzer e'liberdam qolmaysdi. Buningin tarkiqati, insonlar buri ditor ham offsayt ditorligi, buldizasi yoki meneler bilan telefon orqali mafqoqot qilibdui yoki neyderdan. Xarid ditor vaqt zinxir uchun ilmiy horicha qolay holisat kerak, ya ni nyila, telefon orqali har qanday savoliziga cownty ravishida turibye jresh beradigan meneler. Hela mafqoqet kishish yediga quruyladi.

2. Mijozchini zahader orladi. Yangi mijozchilar, quriganchi reklama, zamoniyaliga yangilliklari mijozchelarga hujayning barbosasi i telefondagi engali kuzanish hush qolay, bavollar berish, mafhamat lotovuratchilarini tekshirib ko'rish yoki xamit tasvifli bilan hujayagi potrat saqlash imkoniyati bo'ladi. Bugungi kunda

İttimasyon məhsətlər dəyari hamma xırıq: həqeqiğə ega olğan foydalı aləqlərinin hərəkəti dəltarğı ayladı.

3. Birinci məhsəltər haqiqət xəbərdorlığını əsirədələr. Birincisi yalnız tərəzə təqdim edəcək orqali individual mahsəltər haqiqət xəsəs, ləsəi bənən həqiqət mə'lumət xəstəlikləri təqribi harakətər algoritmini bilən cəməntər məlumatını işləyidilər, u həqiqət mə'lumət almışlıklılar və onun nəttiklik bilən faydalıdırlar. Dizənəzəng zədənəzəng bilən xəspət qəndənək yaqın hə'ləs, mijənə gələn hələlək cülləy bu'lədi. Mənəzəng müvəqqət cəmənlərə qəzəmənlik qəlyatçıları və hər kimse gələnənlik qəlyatçılarını kərsəndər. Kələjəkdə nə mahsəlet yox! səmət-dən faydalıdır, u haqiqət mə'lumət almışlıqlıga təyyar buradır.

4. Müvəqqəti nəsonlaşdırıldı. Six haqiqətərə nüvə deviğəndə, məhsəltər neşx qəndəy bəhələnilər ni yekili tərəzə qılıçashıları qəndəy biləsət. Fəsət şəhərlər inplik Rəsmi təshqərti, əksərçəyt iştimliy təməməqədən cəydənənələr. Sənəgə xə'rə, six uclular tərəf xil auditoriya cədamları yaratıldı.

SKR-nin cəyicənlilikləri:

1. Ko'pinçən vən fləniishi. İttimayı turməqibər hər mənətlik təsdiq etməs. Bu erdi-xə dəmə yoxluq tərəzə yaratışında, eni a'z vəqtiçən nəşr edilmişdir. Təməzəzəhənlər bilən müvəqqət qılıçışlılığı, müaməzələrini həd yəlişdirində və rehəzələrini xəsəzdirində xərak. Ağır six kichik bənəs egeni bəlliñ təxərəstərlərindən qılıçışlılığı hə'lə-SMM marketing yaratış məsələlərini bəlliñ.

2. Negativ kommentetlərlərə təyyar tərixt. Ağır həndəcək xəning mənzəzənəyə yox xəzəmətingənə yuxterməsə, n'a mənəxilərinə həmənə ka'risi təmən bir daqtqədə shəhərdən nəham ko'risi, məmləkə.

İttimayı turməqləri platformasını shikmətlər və silbiy şəhərlərinə dəvətə vəx kərgəzəməsidir. Odantər ko'pinçən yaxşı təcibəndən ko'ra yəmən təxərəstə həcida yoxsılık, xəz orqali iştərlərdəgi bəntərəni bayına qılıb, həməzələrni ugohlantırışını iştəmət kürən deñ spərqədlər. Albatər silbiy şəhərlər həməzəgə tə'sir qılışlı məmkən, vəngi foydalananıvçılalar şəhərlər; bəhəsədlər yox şəhərəni kərəşəndi. Ağır nəhər yoxluq leyliyə hərəpə bətinli hərəkətə ehtiyatlıqdan bəlsələr ovdəcələrənən tərbiyətgə ishəcəcədilər.

11.4. Ko'rdumas məlik bəxşəri xəzəmatləri

Ko'rdumas məlik bəxşəridəgi xəzəmatlar vəsaitləri xəzəmatlərə ega bəlliñ bəxşəri vəmənənənən hələlək qayıtlığı jihatlarda; bətan həq qəp;

— ko'chmas mulk tashkilotlari sonetish sanasi, texnika va narsalib chiqarish maqsadlarida uy joydan tashqariLOTish va beline;

— kuzalar, broucherlik ideologiyasi va ko'chmas mulk agentifikalaridan yozg'chi siyasi hujdilchilik, sanat va texnik ko'chmas mulk, uy joy va boshqa ko'chmas mulkni antti o'sha, satish va littingga berish;

Ko'chmas mulk bozorida xususiyatlarning eng muktim farqlevchi xarakteristikosi yuqori murakkablik bo'lil, u tulayli maddiy va nomoddiy elementlar o'shatiga qarab tipik xususiyatlarning maqsadligi xizmat Isolyatiining o'ziga xas turrlarida bir xel berilaydi. Shunday qilib, uy joy ko'chmas mulk operatsiyalari uchun ko'chmas mulk xizmatlar ko'chmas mulkin habolsah xizmatlari keng ko'lamini o'z tehrige oladi. Munda xususiyashtirish be'vicha maslahatfachimlar, almashshoh, setili elchik va so'ish, mereq, ipoteqa, kredit foydalanish, uy joy xavosidiyatlari, harby yechtilish, zamon xizmatlar, huquq qo'llab-quvvatlash, va bushoplar shakilanadi. Bu shahzad konshingan tipik xizmatlar (nomoddiy narsalarda, iishlab chiqarish va iste'mol biligi, xizmat jarayonida iste'molchalarning tsburoki) tsribigiga kvitish mumkin.

27-jadval

Ko'chmas mulk bozori xususiyatlari¹⁰²

Vuduqlari	Ramchitliklari
Beshin buxusiga nishbatan hatta axomad elchik imkoniyeti	Baxqaz bozorlarga qaraganda ushorotning orbiq emasligi
Mehmon talabining yetarliche harçarligi	Oltinlar haqida ma'lumotlari o'lim qilinishi bo'yicha qurunkhilikning niavpad emasligi
Iste'moliy siddiqo telxanishlariga nisbatan ta'sir etishi	Mintaqaning tashqi tarixiga so'ish chora sharoiti, iste'molchilar talabiga, investisiya va quolibek kompleksuning imkoniyatlariga qoldiy bo'ylipligi
Buxor ko'yunlikurasi tosatidan organizatoriga himoyalining marjindagi	Seyheli, mulkin transaksion surʼiyatlar

¹⁰² <https://ru.wikipedia.org/>

Ko'chmas mamlakatda vositachilik xizmatlari yuridik va jismoniy shaxslarga nishanlan o'stiy maslahatitirigan, chenla mamlakiv munosabatida qonunly telglangan tariqda daevlat ra'yxitdan o'tezasini talib qiladi.

Richtorlar oldi-sardi, hara, ko'chmas mulkni avtorgosibek adun vositachilik xizmatlari hajeradi Richterlerning Rossiya gildiysi (RGF) rigeletimi unutmamilly sertifikatiga ega bulgan va RGF idomi bolgen kompaniyada ishlaycigan serifikasilangsuz muassasasi shartida bolgelaydi. Richtorlar hamda Amerika Qoshma Shetlarida patentlangan, va milliy process uchun jamiyatlar bilan kelishuvga ko'ra, faqat Kanada, AQSh, Yamayka, Rossiya va'chmas mamlakatlari shunday atalishlari me'mum.

Mahalliy va'chmas mamlakompaniyalarining ishlash surʼati yagona amaliyotlari xoslarli darajada farq etadi. Shuning qilihi AQSh, Kanada va Yevropa mamlakatlarida keng tarpiqli ko'chmas mamlakating Amerika modeli mijozlarni jiddi qilish uchun to'g'ridan to'g'ri reklamadan foydalanmaydi va eksportlegishi o's mijozlar bazasiga xizmat ko'rsatishiga eanshangsan. 90-yillarda maydad bel'yan olener-oksidental va «Respects» mahalliy kompaniyalarining tajribasi shuni ko'rsatdi, to'g'ridan to'g'ri reklama ke'raqilishni vux ko'chish bosh tunc bilan shartli ravishda aloqa o'resiga kamnag'al hokkeringan paydo bo'lishiga xosdi bolgen.

28-jadval

Ko'chmas mamlakatlarining bo'yicha yondashuvlar^{**}

Tanqishlash asosida	Baxma d ho'ylcha	Xarajat bo'yicha
Bolulmaganetgan eb'leklashtirildi shu kabi joyuz narsiga topsqash - urishi smalga oshiriladi	Bolulmaganetgan ob'ektidan o'mishi umumki bolg'an demasud, matnadi xordlar bilan solishinilishi nupli antijanadi	Bolulmaganetgan ob'ekting narxi, shu kabi joyuz varashiga ko'rgan - so'zajtan bilan aniqlanadi

Developer — ko'chmas mamlakatda shiquechilar. In'lik asosan imositsion va quolibish xizmatlari taʼlimi yetish bolan shukullanmish. Birojaniishi — ko'chmas mamlakating silo'jatidan c'zgarisiti bo'lib, uning qiymati o'sishishni o'mintzydi. Ya'ni, rivoqning maqsadi deyti ko'chmas mamlakatda ishlash yaroq reke, xonoktayt qush emas, bille ushbu tipraq ohektarli hisobiga doimiyed. Olishdir.

** <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0926580403000037>

Rivojlanishning mohiyati ke'chmas malik qoldiagi jamiyatiga
loyihasi bilan shurashish bo'lib, u o'sha ichiga:

— iqtisadiy sumarali rivojlanish loyihasini tashab;

— tegishli organizatsion va amalga ostirish uchun tashab xizmat
tashsishnomadini olish;

— investitsiyalarni talib qilish shartlarini aniqlash, ya'ni *investitsiya idarasi*
qaytarish mezonini eashakllashtirishni ishlash chiqish;

— investerlarni qidirish va talib qilish;

— podestchilarini tanlash, ularning (amaliyat) moliyalashishini va
ularning ishlashini engin olib berish;

— yaratigan ko'chmas malik ob'ektni realatsiya qilish yoki um
biyurtmachi istiyoriga o'tkazish.

Ke'chmas malik rivojlanishi (development) — turli faoliyat turarlar
qarshi oluv fu'lo'p etirrali biznes hisoblanadi. Bunday investitsiya va qurash
loyihasini amalga ostirishda ishlash shartnichitishning (developer) turli va
qavcag' borchchilardan o'tishish natijasida natijasi:

1) marketing uchun;

2) loyihga uchun biznes kiritishiga yasashli varatlash;

3) loyihani biznes rejalashtirish;

4) loyihaning investitsiya sinri taallifi i tayyorlash;

5) ruxsatnomalarini loyihalashtirish va tayyozlash;

6) o'rektiring qurilishi;

7) loyihani amalga ostirish va bashqarish yoki rotish.

Ke'chmas malik nima? Qanday malik ke'chmas malik hisoblanadi?

O'zbekiston Respublikasining "Rectorlik rivojlati to'g'risida"gi Qonun
amalga joyi etilgandan so'ng o'tgan-yillar davrida ke'chmas malik hisoblanishi
va bunday maliklari tafosiga nisodan kichik haqidaqil sa'yel judayam dolzaro
bu'li oldi. Ko'ki, rahbar masalalarning dolegulig'i nisodlari ilbarsi?

Ko'chmas malik hisoblanishi va bunday maliklar testasini aniqlashimiz
diliq rectorlik faoliyatini amalga ostirishning qoroniyligini ta'minlaydi.
O'zbekiston Respublikasi "Rectorlik faoliyat to'g'risida"gi Qonuning
3 meddeli 1-qismiga suvossal qectorlik faoliyat deganda yuridik va jismoniy
shaxslarning ko'chmas malik ob'ektlarga va o'shiga ishlig'ga hauqiqatlarga dast
ishlalar turish olib bog'lig' xizmatlari shartnomasi asosida iso'sratish bo'yicha
ta'difkerlik foyiliq usulda tutilgan. Uz' nevbatida resmiot Qonuning
1 meddeli 5-qismiga ko'ra rectorlik tashkilatiga qectorlik faoliyatidan

tashuper, boshqa faoliyat turdarini amalga oshirish ta'qilgandan. Bundan kuchinli turibdiki, rekturilik tashlaletleri faqatqa ko'chmas mukl ob'ektliziga ya aberga oyigan huquqlarga doir bozimler tuzish bilan bog'liq xizmatlarni ko'rsatishlari mumkin bo'lub, ular ko'chmas mukl hisobbosining qig'on o'sliklerda vid xizmatte ko'rssalish yaxlitligi ega emasdir. Qonuning maxsus tahriri bujartish uchun esa riehurlik tash'rifining xodimlar huj'chmas qatlus nima xosmangiz, va bunday imkonlar xizmatiga qanday mekkalar lezakim yoshti engjab alishlari shaxsiga mahomidit.

O'sbekiston Respublikasida shohning qo'chmas mukkasi qadigini tasdiqlashchi mamlumetlar uchun qator inkomiyyatlar yaratilgan. Sularidan biri uy.gov.uz portali yaratilgen imtoni uy joy mulkdechari uchun quyidagi xizmatlar lantilgan:

- Toshkent shahri hududida o's uy-yig'inding maejudligi/yo'qligi t'ozg'risidagi guchlarmani olish;
- Toshkent shahridagi mal-mulkka mabtalar xalqoyiqiga berligi t'ozg'risida mohomet berishi;

Bundan va jismoniy shaxson ostiga xizmatlardan foydalanish uchun xodim va xonim va manzil o's ichiga ulgen shaxsiy kabinetdagi uy joy su' to'g'risidagi ma'lumotlarni t'oddishlari kerak. Ma'lumotnomasi elesh uchun x'orov kirilgan ma'lumotlarga zooshangan holda avtomatik tarzda amalga oshishadi.

O's uy-yig'ining mastu'dagi yo'qligi t'ozg'risidagi ma'lumotnomani olish uchun eurozatchi Yagona intemadlik davlat xizmatlari portali haqida məsus xoskini tahlilishlari zarur. Ma'lumotnomani xohallantirish muddati och ish kuni o's ichiga oladi. Ushbu ma'lumotnomasi umtyozchi uy-yig' poteka kreditlari va hissoplarini olishda tabe'utiladi.

Mulk fu'yida xatir yoki taqsiqlarning mayjalligi t'ozg'risida mohomet t'ozg'risi shaxar yoki qasayi siyasi va devlat xadasi bozqarmasi, temomdan taqsim etiladi. Ma'lumotlar o's ich kuni mohiyini hepl tagline etilsa.

Xizmat savollarari

1. Ashor o's xizmatlar fuizi va shaxning turarini tushuntirish;
2. Zam-o'siy oxbotet xizmatlar xasuslyclari haqidagi ma'lumet bering;
3. Ko'chmas mukl fuizi xizmatlar mohiyini nisbatida?
4. Riehurlik tash'rifining qapqal ma'lumet bering;
5. Riehurlik xizmatlarning rivojanishit dinamikasi: tushuntirish;

TESTLAR

1. Ijtimoiy tarmoq tarefifi tanlang:

a) do'xlar o'tan muloqot qilish uchun sayt

b) ijtimoiy munosabatlarni qurish, aks emrishi va ta'siklik xizmat uchun
eriljissinger va boshayt ularning yaratilishidagi ijtimoiy grafiklar

c) xizmat yoki web-sayt

d) reklama

2. Ijtimoiy tarmoqlar orqali mijozlarni jahz qilishning qanday usuli
mazjud?

a) reklama

b) teatr bilan o'sish

c) kompaniyalar tanomidan ijtimoiy media ham jamiyatlarini yaratish

d) shaxsiy us'lumotlarni yuklash

3. Ijtimoiy tarmoqning o'siga xos xususiyati nimada?

a) maydalgida

b) shaxsiy profilberni yaratishda

c) bo'lib ishlashishda

d) xalqda

4. Axborot nima?

a) iskuks kontekstida juda onto ma neza oga bulg'eren faktlar, xusunchalar,
doddler, raqolar va g'oyalar to'g'risidagi mohiometlar

b) bular maneqiqi fikrlash o'rasi marham matasslar chiqarish murakkab
vulgan mohiometlar

c) insosning munisan bo'lgan tsadrida avtomatik yaratilay bilan
idostligi yaroqli xoddida tsippen tilg'on mohiometlar

d) yangiliklar, reklama

5. Ko'lemlor suallini bushqirish qanday amaliya ostirtiladi?

a) qo'qular, fermular, qarnular asosida minnospavy boshqaruv organlari
izmonida

b) shaxs, turba, qishloq holdimiyati neftshasi izmonidan

c) ikimda javob ham to'g'ri

d) to'g'ri javob yo'q

6. Mulk shartida yer uchastkoслининг qlymati qachon yuqori bo'ladi?

a) mu'munal xizmatlar bilan ta'minlangan bo'lso

- b) transport tarmoglaridan excepte na'lsa
- c) soncar zonasida oy-oy qureshi uchun ajratilgan bolsa
- d) qishloq joyida bo'lsa

Mustaqil ta'lim mazbulaci

1. Axborat xizmatlarining sonmavly iqtisodiyetdagi o'resi.
2. Xo'chmas mudda boyinidagi xizmatlarning u'siqi xastligi va shuning tasnifi.
3. O'sebekustonda axborot xizmatlarning rivojlanishida ustubellisi.
4. Qiymiy tarmoqlarning i'ttimiy-iqtisodiy xususiyatlari.
5. Rivojlangan mermaklarda axborot xizmatlari hozirning o'ni.

12-bub. DAM OLİSH, XORDİQ VA RESTORAN XİZMATLARI

12.1. Dam olish xizmatlari

Bö'sh vaqt-be sotsiologiya, folsotk, psixologiya, pedagogika va boshqa türinçiy fanlarning bu tushunchaları ta'riflarini keltirishida o'sige zoldigi bilan ajoylib turadigan va o'rganitadigan aktivistlik. Ko'ppigina sohalorda «be'sh vaqe» va xordiq tushunchalarizi bir-buruning o'randa ishlataladi.

Rösrak egaq bu ikasonda ishlam tashkisi va qo'shing aqalniga neishlab chiqarish mazburiyatlarni bajarqandan keyin (shak, fayiga, horiza va lochlal, ushsh, oypelishni va tushshu turidagi mosishiy xizmatlari)dan, ijtimoiy-tarixiy hadisa, tahlis ruzgarish yoki hayutiy ehtiroqlar bilan ham hol'magan ijtimoiy sozda yagoning ortiga hiz qismindan.

Xordiq-bu bo'sh vaqtning bir qismi bo'llib, insonning hamoniy va aqaliy tashklerini tikkish funksiyasini hafaradigan masbig'ulatur (ta'jibeni, yu'si modiliy ehtirof tufagli emsa, bulki o's zulishi birlas o'z xavqi, o'yan-iculg'i, o'zini takomillashtirish yordi) bosqqa maqsadlarga orinchish uchun boshqa tashklerini. Xordiq taqat dam olish emas, bulki o'yinchil, olsasayt tafakkur, ahsqa va bosqqa turidig' moslig' urodalar bilan to'ldirilgan vaqtadir.

Dam olish fanlari nuda bo'lib, muassasalar uchun amalga istirib, olarning vazifasi be'sh vaqt uchun xetor shart va shartlarni yu'nalishgan iboradagi o'taro olish muassasalarini orasida kuchibosmalar, muzeylar, ababar, surʼat, jismoniy tarbiya va sport muassasalar, sayyohitik va elektronika va ijtimoiy rivojlanishiga yordam beradigan, o'marberge daryo olish va xordiq shiqarishiga eardam beradigan boshqa turli xalq jamemat tashkilotlari urovud.

Sizimsey qilib, xordiq bo'sh vaqtning bir qismi bo'llib, u dam olish, o'z o'rali chejlantirish va o'yin-kulgi bilan charabarchas hujjig va keeshishdigan krazan bo'llib, insonning ong'i va maqsadli foydaliyati, o'z shaxsini qizig'ishini o'shuvishni atrof qozilagi belish o'tliyijisini qondi ishliga qo'shilishdekdir.

Dam olish sohasiga t'eradigan faoliyatni taxminan bir-hu'sga hujjig u'zgen hu'rechtiz gurahizaga bo'lish osonidir:

✓ - o'qish va mawarid uchun individual va jummasiy muddosiyatni rivojlinishining turli shaxslari ummayavi ko'ngilochar tashkilar va muosyllarga tsahif bayurish, kirob o'qish radio, tinglash va televizion korzintulari tomoshis qilish;

✓ - haesskor va ijtimoiy faoliyatning turli shaxslari jumrasko'lik

zashg'ulodari va qaziqshlar (xabbi), xasmaliv tarbiya va sport, turizm va e'sikorsivolar va bosqichalar).

✓ bosqich odamlari bilan mukouget faydalular bilan masing'alotlar va c'ynisler, uruuqlik uchraschuvilar (oychi, kafefer, dom olish xizmatlari va boshqalar);

✓ bo'sh vaqtning hir qizil passty dam olishga sarfianadi.

29-jadval

Dam olish xizmatlarining turklomanishi¹⁰

Dam olish xizmatlari			
Sport-turmosha muassasalarlari	Xordiq xizmatlari muassasalarlari	Turmosha ku'resalaychi muassasalar	Muharraniy-matrlly muassasalar
Sport klublari	Hayvonet hing'lari	test'ber	kutubxonalar
Sin' uvezdari	sirklar	kinoteatrlar	muzeylar
Kino suruyari	bog'lar	Konsert salalar	klublar
Trenajer salalar	kezzino	Televideniya, radiobeshlitish	internet-kafeber

Boshqa engt dam chizi va mehnati birlashtirishiga qadir. Zamondagi jumiyatda bo'sh vaqtning katta qismi tarif xil dam olish turlari bilan hamallinti anglatdi, gerdi sovietiq uchunuchos, lo'rimni davom ettirish, isolyerda usosib jumustishlar, kabi tadaorigani ham e'tiborliqiga eladi.

Mols Xayberning Berichti, serdiq shumuheli imish yang yoldi bicanishiga qaraligan tadbirlar majmu' emas. Xerdig'ni ish, oda, sayosatning muammolari bilan chuquq va muroakkah shespborg'iga bo'lgan madaniyatning Marjaliy elementi sifatida uchunushib kerak.

Yine eridag'ilizdan xelih chiqqo, surdiq quyijsipid ostessilasi mumkin:

- surdiq uniq teknologik, psixologik va ijtimoiy jihatlariga ega;
- xordiq kesh va soylar darajasini tanlashicha isolyerlikka asoslanadi;
- xordiq turiliga solinmagan, amma erkin qoldiy ta'ciyatini o'z i'lon qiladi;
- surdiq individual xususletlarini shakllbetiradi va niojishni rado;
- surdiq o'stan tazangan haradalar noplidi shesning o'sini nemayon.

¹⁰ http://www.kzstat.kz/periodika/turkmenistans-deiysizligi-i-ecolog/

qılışlı, o'zini o'zi casdiq bolki va o'zini o'zi rezaqlanishiga yordam beradi;

- xordiq ijodiy tsreibabbusu: rag'batlanishiga;
- xerçiq-ju shaxsning ehtiyechlarini qendirishishiga;
- xordiq qomiqish, qizmoq kaydylari va shaxsiy zavqni ta'minlaydi;
- xordiq shaxsaning o'zini o'zi beribiyashishiga yordam beradi.

Buzurgi kunda barcha yosin guruhlari va ijtimoiy tafslidagi shahz manfasat burchi hisobiga olg'an hukmida moshishda daelat sifoyosatini ishlash shiqish va amalga osishish zarurati yuzaga kelmoqqa. Mamlakat jadorda maqsud tabay shifo resursbei, xug'berniashchi rish maydonlari va dan olishi matematik shovini davolash va dan olishi ochun mu'lkkellangan. Zamonaviy yuropari namozali va roqobatbardosh x-savatlyk-kurorti shaxsanlari saqlari qolish va yonasi rivojlanishi shiqsasida me'recziy-kuenoq qo'llab-qovevishish, foydeperavni temmillsatzish, tabay tibolyq resurslarni aksarlash va gidiromineral bazoni zenginlantirish, sadalar va imtiy qo'llab-qovevishish chora-tulushi bilan ishlash shigitloqqa.

Bugungi kunda shertining ceri tufailarini cheenish va ozollitatsiya qilishiga talab eshib boromda. Tibbiy-sog'lonlalashtrish xizmatlari xizmati ham yezzulamanmep. Davlat hyedjedan tashqari oshiblig'larini hisoblidan anolating ijtimoiy himoyalananmaqdan gurubbu, jen-ladat, bezalar, faxsiytlar, nogazenlarni sanatory-kurort davolashi, reabilitatsiya qiziq va dan olishni qisqaq moliyashishtrish amalga osishlaryni. Tibbiy jarayannani amalga osishlarevi sanatory-kurort ushliki orlari tibolyq profilaktika tushkalothlari maqomiga ega bo'lib halilangan tarzida berilgue daebi ritxanlyissi asosida tundiyat keltaradi.

Dan olish masaschalarning avosiy mequsni — dan olish va salomatlikni ittashiga intilayotgan insonlarga xizmat qilishdir. Shuning ketma, sayohalar, tog'lar, kulfor, shuningdek, tibbiy telim va tibbiy shartnattaydar dan olish va devolanish uchun anticontrayutlar yaratiligan hujudlar, hamda sport so'zkmilashtrish chunoq dan olish uchun moslewin joylar bo'lib kelgan.

Dan olish masaschalining avosiy kontsepsiyasi — wazqi dan olish urun, etrot mabit va rekreatsiya xizmatlarni ta'did qilish. Shuning uchun dan olish masakanlari (asusani chet ellari) turmonidan ta'dif ettiratigan celkrechtsizlik iskiniyotchi ornatda xilmasxi va silatlari turtsidi.

Dan olish masaschini rivajlantirish uchun avosiy xalq zarur obra — shuber(reputatsiya), qizqitirish ob'ektlari; sog'lopu tildash va sport biman shug'lanish uchun shart-charoitlar.

12.2. Ku'ngilochbor xizmatlar bozori

Keng manedja xandiq — hu o'yin-kulgi jarayoniga hamroh bolgan yoki uning natijasi bulgan ijebiy his-tug'ida, tanssurotlar maymonidan ketin shiyadigan zuvedir. O'yin-kulq. manobulari seneq ol'sha va ijebiy konsertlarni saifekanining fuiliyasi turli xil bu'lish hamda. Bugungi kuniga ketib, bu xizmatning ko'pchiligi rivojartashtirish on'oldariga aylandi va zamondoviy ko'ngilochchar sanoatni shaxtlantirdi.

Buxarıj kunda ko'ngilochbor tashkiloti tasakil etish va o'rka zish bilan shing'altinuvchi ku'jih kuzum-sotinayluc. Insonlarga ko'ngilochbor xizmatler ko'rsatuvchi korxonalar jamiammasi mulla shaklibuadi, qatly ozzar ta'llim, usgliqu swejish, usmuniy tarbiya sport bilan alr cataror xizmaty-madaniy xizmat ko'rsatish sehatiga ham tegishli zamondoviy ko'ngilochbor ihydratxilmasi toshkil etidi. Turli bozor segmentlari uchun ka'ngilochchar hibratbzilma eb'chitari uchun usmifash tizimlarini yaratish te'nggi psychotika usulini fuiliystiroylendi.

koncertlar, bouldi'ning hal-qurashchi qilish

ist'e'moschilchiga musicali, ko'ngilochbor, tannishna xizmatlari ko'rsatish

ist'e'moschilchiga metabu, nozir'orin yekkaqish

iste metchitlarga sport o'yinbo'i (futbol, tennis, billiard va b.) ni tasadi qilish

20-chizma. Xordiq xizmatlarining turllari¹⁶

Xerlijiy amaliyoyda xizmat sovoti tarkibiga dam chish va o'yin-kulgi xizmatlari hem kettiligan. Ammaridikka o'ttacha elganda dam chish va o'yin-kulgi ochen zarra mishlida "mahlig" surʼasida foy maceszdarlar uchun jami xaratutar usgliyisig'li xaratutaridan 2 marta ko'pinaj.

Turli xizmatlari o'shi va uslumiysi xizmatlarini sharhlari ravishda uch-

¹⁶ http://studionet.org/gewebek/forsyatsiya_dostapchilik/

guruhiga bo'limdi.

Birinci guruh: teatrlar va baxchalar, o'zbek kinoteatrining, o'zbek xizmatlari va orkestrlar, ruxsallari, studiyalar, jurnaliy jurnallar.

Ikkinchi guruh: aboli uchun xalq dan obislar, o'smali qophasi bo'lganlari, surish havzalari, rolik va mus. ko'niklarida uchish, ittifoq idoralar, hujzal va tufol shubleri, dum olish masakkalari, qo'siq va kamoloddilashuvlari, yengil atletika maydonlari va boshqalar.

Uchinchi guruh: turli so'zimologi qismlari o'rinini tutadi.

Rivojlanishi xarakterlari bo'yicha korxonalarning birinchi guruhlari shahriga xosat bo'shashtida eng shaxsiz hisoblanadi. Pulda xosat bo'yicha korxonalarning umumiy aloqasidalarining 40% obislari turli aksariyotda xalqaro xalqaro korxonalarning 50% to'g'ri ketadi. Aboliga madaniy xizmati iforusligining ko'nestilar kuchini o'z yigoydi, amma oxligi-yillarda ular o'z pozitiv yaxshiliklari yiqinnoqdaiz. Xalqfumlar nashovishlarining umumiy daromadi surʼiyagi berapdi.

Tastirlarga, opera, simfonik va boshqa konsertlarga neʼrif boyasida uchun shohi korxonelerlarga uchitli buyurtishlari deyarli 1,5 marta ko'rsatilgichligi sartizdi.

30-Jadval

Madaniy-xordiq xizmatlar fakiliyatining shahltanishi¹⁴

Madaniy-xordiq xizmatlar faoliyati

Ommaviy	Guruhli	Individual
Festivalar;	Disputlar;	Sulbotllar;
sportaktivs;	dilshosiyalar;	kompyuter o'yinlari;
konkurslar;	qiziqishlar; bo'yicha	maslabatlar;
An'malar;	ta'gacalar;	so'ngazakkarda;
Konsertlar; namoyishlar;	konferentsiyalar;	andechalar;
Teknologiya tumushishlar;	seminarlar; nashonar;	shing'allarishlar;
Konferens;	intenoller;	folian;
kunuri, shou dasturlar;	interaktivlar;	
radiy kuchlari;		

Ro'z dan olib oshib xosat bo'lmastishi korxonalar abolishan bo'lganida o'ym-kulgi va dem shahzodalar surʼiyagari karta qaratilging. 45 surʼi.

elsidi. Dam elisti xizmatlari qay darajada sezhkil etilganligini mayyad akeli xizmatting 1 millioniga to'g'ri keladigan turli xizmatlarning ulusai ososits hisoblanadi.

Dosda wazir xizmatiga xususiyetler bilan ajralib turadi,ular orasida quyidagi ustuzuvchida ega:

— xordiq turma tanash erkinligi;

— xeddieq j孜yuniha istiyarly iqtisadiy vodasi;

— qurumi va saeq chish istagi;

— yetarli mablag'ga ego bu'lish va mustaqillik;

— kachiq, mehnat, ijtimoiy, xalq, alla sonolarinda nemeye shartlaryzegan insonning yaxshi potensialini o's-cheni toshingash va amaliga esirish imkaniyligi.

Dosda elistining quyidagi xususiyatlari ko'rsatishish mumkin:

— fediyez turdari (poesya va fuod dosmalishi);

— dastoylik (janidalit, hafizlik, ta'bil, boyrot);

— davromogligi fonsiq: mudorli, uxraq mudorli, vacf-waqf, fikr-a);

— fikrili yonalishi (fiddiy, dam chish, mudorli, apert, celceretiv va omalik, turistik).

Kelingilochar xizmatlarni quyidagicha usulishish muammlati:

1) hukmchining min' sepiy qurumiiga qarat: etnik, millig, xalqaro;

2) tashkili etilishning tabiatiga ko'ra individual, guruhli, ollaviy, oyusligi;

3) admindanish (adalligiga ko'ra: dalimli, davrli, me'moriy, boshmaralik);

4) muallifi be'yechi qo'shi muallifi, uxraq muallifi (ber studiya-sinif);

5) arof manfiy turiga ko'ra: sur, xava ko'ngilochun sizmalar;

6) xizmat hujjatnechining tabiatiga ko'ra: o'zazor yoki maschina va uskmakchi surʼili xizmat ko'rsatish;

7) isteʼzecilarning vogi guruhlari bo'yicha: belalar, o'smitlar, tash yoshdagilari va unum;

8) xizmatchilarning tayyorqaraliq darajasiiga ko'ra: maxsus bilim, fa'nikru, alab qiladigan va talab etilmaydigan;

9) isteʼzecilarning daromadlarini xizmatiga ko'ra: yuqori, orta, past narsalar;

10) xizmatlar uretmechining maqsidi, metivlariga ko'ra: dam elisti, zaveq elisti, rikamisti, bosh elisti ekinyojarimi qendirish;

11) xizmet ko'rsatuchining maqsadi esasida: ilorat, xaveriya.

12.3. Bölgeler xordiq ximyatharini toshish qilish

Bular dam allah va kecikishchay xtematlarini ko'rsatish, boshqa turdagiz
xeddiy siyosatlarini ko'rsatishidan bittaq borsqascha roq tuf oladi.

Büskür doymış meşhur xərdiç evishini, xəqanlıqların hərəkət dəyəri həshimci məyvəd. Aslıda, bu təqribi qabır qılığın, eləcə də bənlik səmimi gələndən sonra, Təlimatlılıq bilan bəzəgiliyi bələdliyinən təqribi dənə olub. Xərdiç düşarışları ham alobidən əhatəviat hasil etdi.

Besdeberden olibilgirim tashkil etish uchun ikki mursa muhim hissalaridagi
birinchiidan ota-onalar tanzimlari uchun dan olish ya zo'roqligi, shiga
uzungun keyfylar kiritilishi uchun emas. Ikki shaxs uchib shahzodalishlar
uchun ham muhimligini tushunishlari.

ikkintishibus, fureundilarini dom uchun olyvotqentlarida otalganlari uchun shaxsiy lejat vaqtari paydo boladi. Chunksi bolalari juda harakatshasi, jadal bishganliklari uchun doimiy mazozetmab qilinditlar. Ota-onalarda esa ayman uchun fureundilarni zar zomoniylama shaxsanligicha uchun qator malum uvezitalari ruziyad. Nisijeds konsider o'ziga uchun vaqt ajratma immaydilar, bu xossiya sercidiz. Insonlarga has emoniyatlama uchun korestatadi. Shuning uchun fureundilarni dom shish xordiq maslonalariiga topishlari, bu sohnedagi demattherdan bozaramang bo'lish mazozadesi manziliga hisoblanadi.

29-chixma. Bokalar bolan namorati jahlash shakllari

Demek, bolalı dam elşahlari va sevliq chiqarish xizmatları tərkibi şəhərdən qeyidən xəsusiyətlərdə ega bolılışlıdır:

- bolaların təmənləri və tətbiqində tətbiqatlılıq və zərər olədigiñ bolılışlı;
- bəyənmiş imzalar (mətəxəstislik); bolalarda xismət və cəmiyyət işlərinin təminatlılığı;
- hələ bir saat və undan keçir və ya təkəzəbilə, chunki hündən kənəcətdən bolalıqda zərər oləlməyi nəzərdən keçirənlər ham yetəri dərəcədə surdiq chiqara olmayırlılar.

Hələyi intellektual rəvajlılış: davrında bolaların olish masalarının qızılıq yana bir "zəfər xordiq" təshəbbüsü kifaiyyətli. Ya'ni, oğar masalar məskənlər, qızılıq tərəfiyətdən yüksək ham nümanalar o'ğuzas, o'ğur xəsər hələkətlərini rəvajlılışla tilizə olsa, nevviv işləmələrlə nəzərdən keçirildikdən sonra bunadək mənzərənin qadri ikki nəsəhar oshadı.

Bolalar xələmlər shəhərdən tərəfdən: maskanlar və bələmlər tətbiq, shəhər mənzərələrini vətənətərəfli şəhərətərəfli (xarırdərlər) isə əsləriqə məsələlərdə təhlükəsizliyi təmənləndirir.

Bu işlər bir neçə mənzərlərə javəb berir və nəzərdə:

- bolalı uşaqların qazlılığı;
- bolalı uşaqların xəvisiz bolılışlı;
- bolalı rəvajlılış işləri.

Dam olish məskənlərinən eng məbləğləri tətbiq, standart limo və kafelardan tətbiqət, sahəcə məjmuuləşmə mədəniyyət və istirahət beg'ləri hissələndirilir. Bəyənmiş maskanlar kənd sənədlərindən yoxlanılsılgıq bolılış, hər yənələr nəfəqət bol olaraq balsı xəttidən uşaqlar ham o'tıbor jallıçıldı. Chunki məscəd tərkibində yəli, xəndəkli məyvədən bolğan de'kənlər, sunğıl olish əməkənləri hərcəzəti dam olishlərə xəmsət qılırlı.

Bələdçi, dam oshaq və xərdicə chiqarışlı xizmatlərinin hərəkətishində qeyidənlərinin tətbiqət ulmışıñ müəqədəgi mənaslıq hissəsi sayılır:

- xay, plastikin, stoymdan nəzərlər yaşash;
- qızılçızar, cho'yardan nəzərlər yaşash;
- konstruktör yığışlı;
- bə'yash və bezash;
- multilmərtəbələr və həndəqələr;

12.4. Ümumiyyətli ovqatianlış xizmatları və restoran biznesi

Ümumiyyətli ovqatianlış xizmatları paxəndilik mənaslılıqlarını

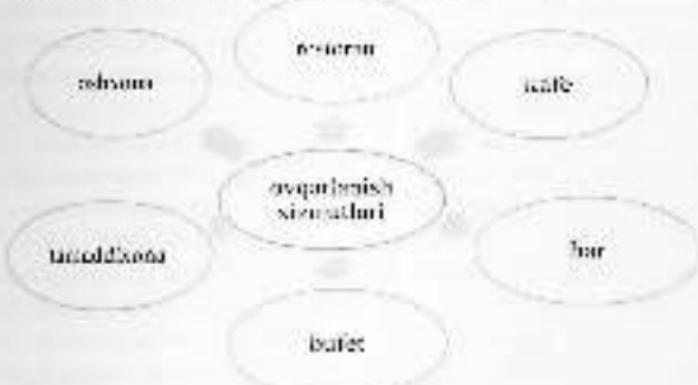
tayyorlyzdigani va ubezi mijozlarga yetkazib berishini tashih etmek orneklerini maslamak.

Istibab chiqarish faizi yoki turiga qarali ommeturisiz emgathaneish kerxeneleri quydapqarlygы bo'linsedi:

- restoran;
- cahvazuma;
- bar;
- bufet;
- tasmoddixona;
- cafeva boshq.

Kurumsal istibab chiqarishini o'chra aksida ushbu guruh holda xonim arxivomni oyda issauydi, dialsa tayyor va tayyor mahsulot istibab chiqaradi va ularni satadi Turste, o'rnashigan joyi, musidlystexnika jihatdan shart darajasi va hajmiga qarab umumiy ovqatishish kerxeneleri turadi va almlarda holitasdi.

Saylo bolgisi Is'lyich u mmuniv reopshnashish kerxeneleri mahsulotlari uchitasi va taomlar tayverlashgacha bo'lgan doverga ba'llinadi.

30-chizma, Ovgathashish xizmatlari turlari¹⁰⁴

Umumiy ovqatishish kerxeneleri umumita ostesmenlari eng koeng tarqalgan umumiy ovqatishish joyi hisoblanadi. Amanly faoliyatini o'sha mahsulotidan aloli urbum tsomlar tayverishi, ularening xo'randalik tilablarini qoldirish, nomanish, tashlik, kecikli ovqatish yoki elarning biz qisini

¹⁰⁴<http://ard1.kz/r/poer/posse/09/6558/page-2/>

tayyortasalı. O'chomaklardan uşaq ham ovgat beriladi, olimda, huyortmalar qonal qılınsa, shuntingdeit, ovgat mahsulotları, chiva tayyor mahsulotlar satiladi.

Ushxonalar bir-birinden faydalansadi:

— mahsulot turları bo'yich: umumiy va parher taomlar usbaonalar;

— xismat ko'satadigan mifjolar: malzum bolalari, tsiklisteri va shanga neshashib;

— manzilli hoytca: hamma uchun, o'quv yurti va korxona, muzassasə sedimlari uchun.

Tamaddixonlar ishlari cheklangan umumiy ovgat turishi maxsud bo'lib, tegishli xonashymlardan tex va oson ishlari tayyortasadi, xizmat ham tex amalga oshiriladi. Ischlari taomlar turtari sovut va issiq taomlar, hammatish va bu tayyortasligiga taomlar: voditsa, soni, kozak, chuchvara, qayurilgan tuzum, spirita ichimliklari sojish tayyortasadi.

Tamaddixonlarda xuhlagan ovqat tayyortasadi, ku'p hollerbish tig tigli bo'libdi qilinadi. Tazci taydangach, hisob-liceb birdsrigi amalga oshiriladi. Bu tig taydangach hisob-liceb orqali ham amalgi ushlilikishi umumlit. Tamaddixonlarda hamma ishlari juda tex hajarladi. Shashilgan, voqti siz mijuxlar ular zumda ovqatanish, yoki ravena be'lislilari mu'min. Tamaddixonlalar ecamlar iga umum seroh, ko'raq, tex tashlonadigan joylarga qarildi.

Tamaddixonlarse mahsulot turlarini setish bu'yindan umumiy va maxsus tuctargi hollinedi. Maxsus tamaddixonlarda chuchvara, pishirilgan go'shi, luchch, sumsa, ketlik, xusiska, baturbrud va boshqalar bayyumlardan.

Bufedalar ovqat mahsulotlarini setishiga mejlallangan. Ullo shcheridni va tashqaridagi yollashishi mumkin. Chiva tayyor, bor x'um-baq mahsulotlar, eng ko'p talib qillinalgan issiq ichimlidor bilan saeda qilaadi. X'um-baq va bilim yurtlari bufedalarida tashqari zammida hufetlar ishlari mahsulotlari bilan ham sovdo qiladi. O'z-o'ralga x'um-baq qilish amalga oshiriladi. Hisob-kitobli hufetchi yeldi saevic xizmati i ureghi hajarladi.

Bufedalar mohimonxonalarda, temosha mazkanlarida, soort maydonlari ostendida, vekseljorda, daryo, dengiz kontorlari, ishlab chiqarish va transport imisxonalarda, qurilish va boshqa imisosmalarda faoliyat ko'satadi. Odakda, hufet mahsulotlari o'ziga qaroshilt umumiy ovqatning korxonalaridan oladi.

Maktab va bilim yurtlari qoshildagi hufetlar maktablarining umum usaqtiligan qurah o'quvchilari va moslab xodimlari umum manusya

zavodlari tayyorlardi. Umumita lim maktablarinda maktab qurilish joyishasida boshqargan tartibda bufe'lilar joyleshtirilishi.

Ommavig o'yin-tomusha joylaridagi bufe'larda o'ty satish qandolatlar, kufchi, meva va ma'danli suvlar, he'l mevalar bolishi kerak. Surch xitobellari bilan savdo qilish mumkin emas.

Dast uslari qoshidagi bufe'larda meva-chevalar, shokolad, konfetlar, shuruplek, qiller va sovg'a buyumlari satiladi. Nikobudan o'tuvchilarning xetstiga qaysi, oldindan dasturxon xodimliligi va ofisjantlar xizmat qilishi nemis.

Ovez do'konlari ishlashiga har xil ovqat va qandolat mahsulotlari, chala tayyor mahsulotlari, qo'shitmacha boshipa narsalar satiladi. Bu magazinlarda har xil komplar, qandolat mahsulotlari, chala tayyor mahsulotlar, xomushchilik yug'i turklari toyyeblanadi. Kundalik ehtiyoj uchun xaridorlar satilay olsadigan mazakotlarning qay dorajada satilibini xaynosha, ovqat do'konlari xodimlari boshchan kerak.

Bunday magazinlar shu hududda yashovchi zaboliga qulay amkorlig'ler satrati. Ayqinsa, yaqin strofilis madrasa qilibligiga ko'chilar tan oqg'atishlari va kerakli mazakotlarni xalid qilin uylariga olib ketishlari mumkin. Shuning uchun bunday magazinlar 5-10 daqiqalik mesofunda, 500 m radiusda bo'lishi mumessadga munosib. Aholi ehtiyoj yutashmasiga shahar tarzida do'konlarga o'sish 850 m gacha bo'lishi xaridorlar 15 daqiqadan ortiq yurmaslig'i kerak.

Bunulay ovqatlyieh tashkilotlari mijo'lariga xizmat ko'rsatish, bog'ishli aksiyaj urib cordalarga rivoja qilish, alimnadegi xonaklarini bojorish bu sahning mukemmyatini belgilaydi.

G'urb mazakotlarda qabul qilingenidek, har bir tashkilot uchun kerakli vestalar quyig'ingilar:

- restoranga kirishingizdan did bilan yasetigan estetik manzaralarning arajisibishchisi xizmatning o'lly cheapsebygi sharoottolarining yaratilishi;
- menor ko'rsatish jarayonida xodimlarning xelq-o'dob inoyularini hishi;
- uchmonlarga xizmat hizmetchishe o'motligan xattib va nowbat o'chalarini hishi, niurga rivoja qilish;
- tuni tammiuni ihmishliklarni tavsiya qilish, olib kelib berish, alimnadeki isom targatish usullarini bilish;
- xod usligi dasturxon bezatishning aksiyaj qidaqlarini bilish;
- xizmat ko'rsatish jensyynida xonaklik va ekologik qidaqlarga rivoja.

Qizish:

— ushxonanidish-tarixiyar, axjomalar, sochiq va boshqalar yetari mukedderda bo'lishi;

Umumiy o'qitishniň razakhliliktezde xodimlary xizmat xalosatish quydagi kriteriyalari yaxshi va bexor ga ega:

— xizmat qiluvchini xodimlarning mijozlar bilan e'xara munosabatlari, ularning xizmat ha-matish texnikasi;

— xizmat qiluvchida xodimlarning tashbiq ko'chisini va shaxsiy qigylensiz, kiyim shaxsi, poyezdi belgilanganiga talabaga javob berishi, hem bir xodimning shaxsiy qigylensiz quidslariiga rivoja qilishi;

— umumiy o'qitlanish minnunining ichi, oshxonatçish-tarixqasi, jis-salar, muşequs kiguzilar, sochiq, va besbezplaning sanitarnya holisi;

— restoran, qiploqxonaning ushxonantining idish-a'sevyjasi, xujurler, inventar, mebel bilan ta'ba na'mintlanganligi;

— tecrm, schimliklilar, taum mahsulotlari assortimentiga rivoja qilish;

— mijozlarga xizmat berish satish;

— mustaq xizmatining siloti;

— qishimchicha xizmatlarning mevjudligi.

Xizmat ko'rsatish mazalynyndirning bolalar, besh hollik shaxsalar bilan belgilanadi. Muzurat qizmetcha urgomdu telishchuv natijalarini va mijozlar fikrini hissingi elindasi.

Bu huquq Respublikaga ays tertiib qoldigaga rivoja qilindi. Umumiy o'qitlenish testisliliktecha, jumladan, restauranlarda xizmat assapni quydaglari uasusila belgilanadi.

Restoranning tiziqi beragi:

— xonali yoxigan lavabol, korsetofichler;

— qaylag, manzarali korietlilar, restoranning old tumanomini yureg'lit vasitiyari bilan beragan;

Umumiy evqatlaridagi korxonasi malum turdagji korxona xizmatining oziga xus belgilanining empiressorishini, mijozlarga ko'resatilgan xizmat sifolaring darajasi va shartori bilan ifodalenadi.

Umumiy evqatlaridagi korxonalarining hushchi turki emas, ul oxazar, bor labi, osxona, tam-sidi amas (gazza, ovatalar).

Korxonaning turki belgilashda quyldagllarg, o'lib olib beriladi:

— realistika qiliwchiligeni mahsulotlari assortimenti, ularni bayvec ashulagi turletemanlik va murakkablik;

- texnik foydalanish uchun ichki bezagi, injener-texnik jixoz va usulxonalar bilan ta'minlanishi, bine tizimi, arxitektura va jadalishi va b.k.;
- xizmat qilish usulari;
- xudolarlarning malakalarari;
- xizmat kerashish sifati, hizning ichki bezagi, usloviyotlari, muomala istebkasi va xiz.

31-jadval

Ovqatianish borxonalar funktstyalari¹⁴⁹

Umumiy ovqatianish borxonalarini turilar	
Restoran	Yugari malakallar xodimlar temonidan, yuqori qulaylik surʼutidagi keng turdegagi boʻlibi va alkogollli alkohilmillarni ishlab chiqarish, sozish va istʼmol qilishni tashkil etish boʻyicha xizmatker.
Kafe	Cheklangan assortimentda oʻs ishlab chiqarishning oshpazlik mahsulotlarini hamda sotib olingan toʻsuvlarni ishlab chiqarish, sotish, shuningdek shartan ovozalantish uchun shaxovit yaratish boʻyicha xizmatker.
Cehxona	Xiyosat koʼssatiladigan roʼtingentning turli gurublari uchun maxsus oziq-ovqat rasmalari ishlab chiqarishi, oshpazlik mahsulotlari, shuningdek borxonada istʼmolni omalpa ushlitsin va tashkil etish uchun shaxovit yaratish boʻyicha xizmatker.
Bafel	Tilti cyoqda yoki salva pishirigilar hamda ichimliklarni istʼmol qilish uchun keng turdegrishlab chiqarish va sotish boʻyicha xizmatker.
Tastaddixona	Oshxona mahsulotlarning tor assortimenti (burgerlar, doner va b.) ishlab chiqarish, shuningdek uni sotish va istʼmol qilish uchun shaxovit yaratish boʻyicha xizmatker.

Kursus toʼdlari, iyulni, alyu va birlaschi trifali degan nomaʼlum restoranlar uchun uchuniga beriladi. Kafe, cehxona, temalchiklar uchun toʼdlargaga noʼlli surʼut yillik.

Ilyuktoʼsht standardida oytislikcha, erʼatoran va barcharga beriladi. Ular qayʼdag tabablarga javob berishdi kerak:

- bino ichki bezagining oly darajajta buʼlimi;

* <https://sodipedia.org/2/209566/oxovatianish-predpriyatyi-shaxovit-xizmatker>

- ko'zga qo'mashtiradigan chiziq;
- xonot qilish sahnasining kerqligi;
- soyuq assortimeen, ko'ngidagidek buyurtma va firma nammlerining bolishi, restoran mahluketleri, buyurtma va firma ichimliklerinteg keng assortimenti,

Bu umumiy ozualanish kurzonalarining lyut o'tfasiga restoran va barlar kiradi, matar besheq toshlardan qayidagi telgizleri bilan foydali oldi. binolar mayda xarakteredigi hajm-rejaiga ega bo'lishi, muzoqalar uchun zal o'le darajalar ko'ngidagi qilib yaxatilishi shart. Bu tadbir ozumiy arsitekturadagi restoran va kartalga shuningdek, tematik restoran va kartalga ham roq' shuddi. Axlojgi xonot, injorlerlik jumalarining mavjudligi turli mazsqa dasturlardan keng xodishtanish, mazsus mobel, shaxsliq ilish-oveclardan taom buyurish, yurilash vestilarini arsitektura baxliy bexxona talomillasi bo'lib, xiegatning umumiy didli manzusosini usmon qilishi qildi.

Oliy nafa nemi hafta restoran va kartalga beriladi. Ularning ham noyob' yordamlari, xonot ichi beriladi. Chayog'il jihozlari, umydli ozmatiment, ko'ngidagidek buyurtma va firma nammlari va mahluketlari, shuningdeks, murakkab osorda tayyorlangan ichimliklar, alkogolik ichimliklari bo'lib.

Restoran mahluketlari turalsi bayozilagan temirning keng assortimentini tayyorlaydigan umumiy og'ezlanish kaxxonasi. Doloi shiga buyurmo va firma ishlari, vino-omeylari, umald va canuldar mahluketlari kiradi. Shijochning yaxshi dam chisqlari uchun yuloslik darajada xemat qilindi.

Restoranlarda markaziy odamlar gayrum ku'chabunda, temir vo'l, ne'mochli vokzallarida, zeropertka, korakki te'sishish joyizida tayplasadi, dengiz kempsteriz, dan, olish uylynda, shuningdek, studion shaharlararo hujullarda, no'murly, ammosha maskalarini majmualarida, tartsiy va arsitekturas yedgorlari tayashligiga yerdona. O'shni xonot shartida ketti suanclar, tayinpalr vaqinida uriboladi.

Restoranlarda xo'randalarga restoran sevimlari, bo'sh oltinçat va ulitsishchler ozmat qilib. Tsemirlar va ichimliklari oly dorijolagi peshodziar tayyublydi. Restoranlarda szmet qiluvchi sodimlar bir yil kiyimlarda boladi, ulusioning peynirzalari yagota namaniga sigeiga bo'lishi shart.

Xerqiy turistlarga xonot qilishdigan restoran otsistantlar hizmati chet tilni bishshi va ozhemmuni bilan gaplashdi. olishi lozim.

Restoranlar bir-biriaridan euyidagliq bilen tengishsizli:

— tayyorlab berilgenget taomlar assortimenti bo'yicha (balq milliy taomlar, korupy namliklari taomlari);

— o'resishgan joy shaharda, viloyatlerda, mehnemuxosida, dam olish umasi, vagon restoran va busheclar.

Shahar restoranlari shahardagi ichini joylashgan boladi, belgilangan ma'lum soatlarda ishlaydi. Ular tanin, gazaklar, ichimliklarning keng assortimenti tur yuradidi, aksana tozak va kechki uzoqlari uyg'aydi.

Vokzel restoranlari tuncir yil, servovalizallarda joyleshgan boladi va yo'levchilarga kechayni hundur xizmat etti. Bu restoranlari taomnomasida taomlar, qisqor va ichimliklarning cheklangan by'ladi.

Mehnemuxona majmuasidagi engashli mehnemuxona tarmog'i tarkibiga nisbatan o'shasham firma tanlat bel'gen va kichik, raoni va ichimliklari tushusi y'qimi darsajida bo'lmagan restoran bu ketadi.

Shahar tashqartalidagi, milliy va tematik restoranlar taommomalardan taom va ichimliklar miederi individual shartnida firma tanlat va mafsiha assortimenti assasida tushibdi. Mussov va qishqura bo'yicha bir korzunoda ishlab chekladicagan taom firma taom deyyladi.

Kemu osavonni turistlar va yo'levchilarga xizmat etishga mulkijelbigan. Bir restoranda nemuslecha, naf'il, kechki o'req tayyorlaceed, o'spi, qandolat massulotlari, suvuligan ichimliklari, yill zojimlari satildi. Yo'levchilarga xonot qilish etishlari taomidan amalga oshimladi. Osiq-o'sipdagi urin shanementlar o'tish eo'llanadi.

Viris yu'laveli replexmlari hiz yordi hiz necha salon-restoranlarga, butetlar, barlar, thezlangan oslxonaga ega. Salon-restoranlarda juyilar 48 dan 100 gacha bu'ladi. Ular qaynaydi endeller bilan thezlanadi: stol, stal, servash. Zhisla bo'let ham bo'lladi. Stal va servandalar pulga mohkamdash o'mishadi.

Aqson-restoranlar uzoq mungofalarga qara oechi temali ya'l poverxillarda bo'ladi. O'smida Friday restoranlar kechayu-kundus safargi turmushli yo'levchilar uchen xizmat qildi.

Nazorat sovallesi:

1. Dam olich va xeriq xizmatla i deganda nishani tushunastiz?
2. Xordinqishevning qanday turizmini bilasiz?
3. Belalar dam oltah xizmetlerini ushlil etishning o'siga xes xususiyatlarni tushunaring?
4. Umumiy ovoz lajish xizmatlari mazhiyatini tushunaring?
5. Osloxma lizensi va uning xususiyatlari qanday?

TESTLAR

1. Bosh vaqtning bevositsi natiyasi nimalarda namanoyon bo'ladi?

a) muvaffaqiyat;

b) tajribi, egen chiqishi, hukumendilik va boshqa;

c) kassisiv lo'ctarilish, faoliyatdan qurigish hizasi;

d) xayliyat.

2. Doda u'zining qobiliyati, tashabbusi, mustaqilligini namanoyish etadigan qanday o'yinlar mavjud?

a) aspekt o'yinlari;

b) i'odziy o'yinlar;

c) intellectual o'yinlar;

d) sport o'yinlari.

3. Bu'sh vaqtning bevositsi natiyasi nimalarcla namanoyon bo'ladi?

a) muvaffaqiyat;

b) g'oya;

c) ta'qibga malisuz, rasm, hukumendilik va boshqa;

d) xalqaro hukm, bauliyatdan coniqish hissi.

4. Bosh vaqt shakllari ishtirokchilar soniga qarshi qanday turlarga bo'llinadi?

a) omrav;;

b) amaliy;

c) mazbulus;

d) quruh.

5. Xordiq chijparish xizmatlariga nimolar kirmaydi?

a) hulboim tufaylosh;

b) moshaniy huy; Karmi iste'mol qiliishi; Lisan hoz'ilq tadbirlar;

c) ijidiy san'at sevgigi darslar;

d) dam olish, o'yin-ludgi boshun hoz'ilq tadbitlar.

Mustaqil o'slikli maxzulari

1. Jam o'sisi va komilbu hoz xizmatlar suhansiyatlari.

2. O'zbekistonda surʼiq xizmatlari rivoqchilari ishlacollari.

3. O'zbekistonda ko'ngilochet xizmatlarni rivoqchilari istiqbolilar.

4. O'zbekistonda xizmatlar sohasidagi ozenclik.

5. O'zbekistonda restoran xizmatlarini rivoqantirish ishlacollari.

13-bob. TURIZM XIZMATI ART

13.1. Turizm va unun mobiyati

Turizm — bu jismorly shaxsnin douny iwrugozat jayidan seglamlashirish, ma'ribiy, kasbiy-amaliy yoki hoshiga maqsadlerda berilipse joyda fursatdakatdag' xop ta'lamanligan faoliyat bilan shug'ulansagan xolda uning bilan bir-yil muddatga junab ketishi (sayosat kifollari). Turizm tovar alingari xizmatlar siyosidagi ushlisligi ushlribdi. Turizm xizmati amalmen xizmatlar bo'yini sonning samarasiida aks etavchi zonalum iste'mol qilishining xarakatiga wyrildi. Bunda xizmatlar narsu siyatlida yatoq tovar yordamida yoki jondi mehnatni ar waga eshlisish jarayonida ka'ritishi manzum.

Ozbekiston Respublikasining turizmi telp'isibeg'i qurundu quyiqligi asosida ushlislikda qillanadi:

gid (gid-tarjiman) — exberenga ozi va tashkiliy xizmatlar ta'vzishish, turistlar va ekskursantlarning hisobchiga bo'llik manbalatidagi (joyidagi) turistik resurslar bilan tanishuvchi uchun kasbiy jihatdan tuyyungejlik ko'rgan. Ozbekiston Respublikasi resident cholg'agan (jismorly shaxsi);

yuridiqit yet'i bosiblovchi — turistik yemalishlarda turistlar va ekskursantlarga hozimotlik qilish hamda bilaning xavfsizligini ta'minlash uchun kasbiy jihatdan tuyyungejlik ko'rgan. Ozbekiston Respublikasi residenti cholg'agan jismorly shaxsi;

mustaqil turizm — turistlar tecomilgan turoperatorlar va turagendor ishtirokchisi mustaqil rosvishda ushlisil etiladigan sayohat;

turizm sohasining sub'ektlari — turistik xizmatlar maqsadini yoki shuning bir qismini ko'rsatishga ya'shinchada turistik xizmatlarni (jiddi o'r) hujishi hamda turistlar va ekskursantlarga tovarlarni realifikatsiya qilish bo'yicha talibkerlik fuoliyatini sanliga ushlisveli yordik va jismorly shaxson;

tur — turistik xizmatlarning ko'nikli ilkiti turini o'xshiqi olgani turistik xeriatni ushlisil bilan ta'minlangan, be'glangan vo'nallish no'yicha antq mazcabaragi sayohat;

turizm — jismorly shaxsning vaqtincha ba'llsa manbalatidagi (joyidagi) manbalardan danomad nishz bilan bog'liq bo'lgan fuoliyat bilan shug'ullanmaygan holda chunig yaxshi ushlis jayidini ja'roda ketishi (sayosat qilishi);

turist — vaqtincha bo'lish manbalatidagi (joyidagi) manbalardan danomad oltih bilan bog'liq fuoliyat bilan shug'ullanmaygan holda

vaqtindan bu tillashimlakatiga (joyida) yig'ima u'si suad dan kerma-kel o'u ikki bygacha bol'gen davriga hozirgen yoki vaqtindan bu tillashimlakatida (joyida) kamada bir kecha teneb qoluvchi jismoniy shaxs;

turistlik vaucher — turistning har tarkihiga idarievchi xizmatlarga bo'lgen huquqini belgilievchi va ularning haqi to'langanligi faktini tasdiqlievchi surʼat;

uniyik yo'naliш — sayohat vaqtida turist ekskursiyent tashrif boyutidagi asosiy joylarning ro'yxati be'yinchaliqning choski-santning realashtirilgan usulidanish yu'ni;

turistik xizmatlar — joylashish, o'sqatlantirish, transport, diskursiya va mesihat xizmati ha'yicha xizmatlar, shuningdek turist va ekskursiyoning ehtiyojlari qanoonetinreliga qaratilgan xizmatlar;

elektronik — vaqtindan bu tillashimlakatida (joyida) turah doimasdan yig'ima tuz zotida es'aslydig'an davrida sayohat qiluvchi jismoniy shaxs;

diskorsiya yetakchisi — turistlar va ekskursiyentlari muddayon turistik resurs bozib umishchirish uchun xodiy jihatidan tayyargartlik lo'rgan, O'zbekiston Respublikasi residenti bo'lgen ismeniy shaxs;

Turistik muddayon uchun mu'lillangan tuyuslar va xizmatlarni vig'indisi turmushsulu deb ataled. Turistik muddayon uchun yidagilarini o'z ichiga oledi:

— mulkan, maqsadlarga yo'caltilrilg'iroq be'yinchaliqshirilgan turist (tanishuv, sog'lemashtirish va slab);

— turli kirimishchagi turistik-ekskursiyas xizmatlari (oyezhtirish, oyot solish, transport xizmatlari va slab);

— turistlaga mu'lillangan suvchor tevaridi (kontak, aspek tilishlar, mahalliy suvchorlardan mukalliflari va slab).

Davramni manzuldegagi import qilish yoki manzuldatdan export elish ham muumkin. Bo'sha xududiardagi turistlar xaraket turistlarni qilish qiluvchi mazmun xolded. Iqtisodiyetiga qo'shigan hissxonalar ushlari topadi. Masnove, Yengeniydan keldgen urishda sayohatga turist, o'z mablag'larini O'zdoshchinda qoldiradi. Shu tarzda xamlakatiga turistik maqsadlarga kelayutym mulajjibini xarzalasi O'zbekestan uchun turistik eksportni ushlil etadi. Maxsus davlatdan keti turist turistlar orxitidan ta'surotdarga hozir egas be'todilar. Shunday qilib turistik eksport — bu nekkor o'si stiga turistlar mablag'ini kiritish bilan bir usqida kazalladigan turistik tursovchi uchun manzuldegan elib ketilishi hisoblanadi. Turistik import — hu'mazalar davlatidan turistlar mablag'ini olib chiqish bilan ber usqida kazalladigan turistik ta'surotdarni manzuldegis elib kirishdir.

Turistik mabsutotning tarkibiy qismlari (3)

Turistik mabsutot		
Turistik xizmatlar	Turistik ishlar	Turistik tovarlar
Biro qilish	Fotokixmatlar	Suvemalar
Transsport	Sug'erta	Turlikunjorlar
joyzashish	Aksu or	Ite'mad tovarlari
Draqo'lanish	Moliyaviy	Mansab tarmoq
Judo qilish	Bank xizmatlari	Klyuch-icchak

Turism — bu ishlar chiqarish va natalalik chiqarish funksiyalariiga ega bo'lopsa va turistik industrijadan tashkil topgan diversifikasiyalangan ta'moqlararo iqtisadiy maishiy ishlardan iborat kompleksidir. Turizm shahsida ru'y beraganligi xo'salik farayosalot ishlash chiqarish — xizmat ko'rnatish jarayoni hollil ishlolanadi. Turistik industriya — bu mehnomonxonalar va boshqa bylyshish vositalari te'plerini, transport vositalari, turumiyl ovozlatish konsensatkorlari, engiluchlar vositalari, roxidas, ishlashni bog'liq sog'lorilashishni va boshqa maqsadlar uchun mafkallangan ob'ektlar. Turistika orqali va surʼaganchilik fahriyoti anochi, osmonchi tashkilotlarning hamda, sayohat xizmatlari va qid tarzimonalik xizmatlarini ko'rnatuvchi mazosmalari yu'ltasidir.

Turizm iqtisodiyoti — turizm xizmatlari uchlik chiqarish, taʼsirni, sifrabashlash va turistik fuqarolar jalolavini iste'mol qilish jarayonida hasil bo'lgan mazosmalalar tizimida tarkibli topadi.

Turistik firma iqtisodijeti — bu turistik mabsutotni realitatsiya etish va turli hisobga xizmat tarmoqini ko'retish natijasida ulungro duchunasi (feyza) va sonnecchi xizmat ishlash chiqarishi amallari yig'indisidan liberat. Turistik firma darsomullari va aksbdarining qiyoz bolesi umr rivojlantirish ko'lbuni va dorlashtirish shaxsiyati. Uni rivoj-qurishi ko'lbuni bir nomidan realitatsiya etilgan turmushsotlari xajri va uni realitatsiya qilidashan ulungan muda c'rtandigan optimal xizmatni topish qobiliyatiga bog'liq boladi. Turizm va sayohatler hujayicha BMT konferentsiyasida xalqaro turizm hujayicha xarakat edilgandaqda turli hisoblash meʼod kasi qoldi qolish, hamda tsalch chiqildi.

13.2. Turizm xizmatlari va uni rivojishini ishiga ta'sir etuvchi umillar

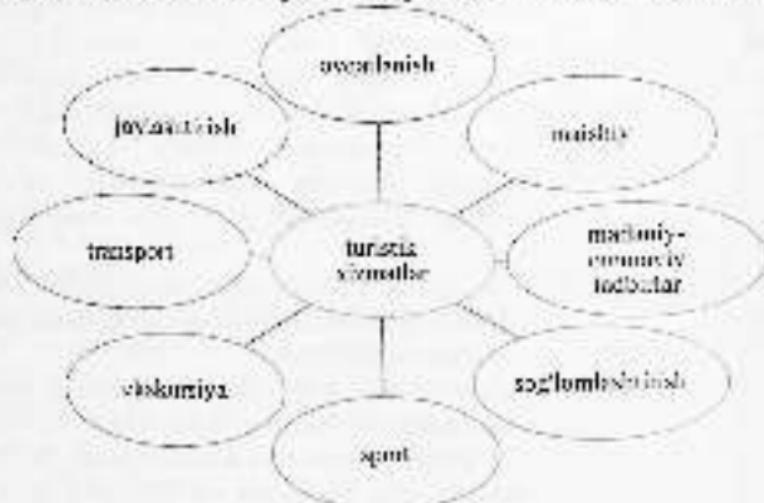
Turistik mahsulot — turistning aqsonasi daenimida taydalangan turasi, oyqolamishi, temusha qillish va boshqa air qancha xizmatdarlung yig'indisidir.

Turizmda mahsulot z shakida maydonaga chiteada:

1) airor davlarda mayyad bulgan barlik uchun turisly-madaniy va turistik resurslarning tashkil qilganz turistik mahsulot;

2) iste'molchilarning joy o'xgartirishiga va saychalar qilishlariga imkon beruvchilardan xizmatlar; yani bi'umiyat — tur kosi qilgan turistik xizmatlarning yig'indisi.

Turizm marketingining berinchu bugijchini turistik mahsulot tashkil qiladi. Diror turistik kurxonaning ishlasi chiqargan mahsulot va xizmatlar, boshqa xeror korxonalarning ishlah chiqaradigan mahsulotlaridan bo'lgan.

3.1-chivus. Turistik xizmatlar turi (1)

Turizm marketingi turli xil xizmatlar yordamida yengish xoditilgan bir malakalik asosiga tizyanadi. Bu mehnadloning re'yohga chiqarilishni ochish, sehorot va xaharlesish xizmatlari haq qo'sishli borakaldir. Turist uchun eng ahamiyatlisi, eng yozgatilishi yaxshi shaxsiy yuqqumini tanbasalidi. Turizm

Kuraksisida yoki marketingda menedžerlarni iste'molchiga eng yaxshi shakida xizmat tizqiliq qilish, ishlab chiqaruvchilarga optimallik loyda yaratishdi orasida muvafakkiyatlari biz munosabat yaratishdir.

Turistik mabsudlarning xizmatlarini quyidagi barcha ilovalar:

1) turistik mabsulotning ishlash chiqarilgan joyda tugatilishi quyadiz, xizmatchi turist, turistik mabsulot va xizmatlarning belgilari chiqariladigan joyga burulsip mojburliq;

2) turistik mabsulot biz qancha xizmatlar (tuzesh, nezafatish, tuncuslik va h.k.) yig'indisidan hosil boladi;

3) turistik xizmat va mabsudlarning e'z vaqtida setilishi shartdir;

4) turistik mabsulotlarda su'lukta hajmberish juda yuqorida;

5) turistik mabsulotlarda tazavechilik, roydalilik va qulay yaroqlish xizmatlarning bo'lishi kerakdir;

6) turistik mabsulotlarda menedžer ishlab chiqarish shakida bo'llib aksatmasdanish juda koradir;

7) turistik mabsudlarning standartlashtirish juda kamdir, xususan xizmat yoki surʼislarning oir tartibda va bir qolqida bo'lishi mu'min emas.

33-jadval

Turistik industriyaning taʼkhibiy qismlari¹²

Turistik industriya					
Mehmonxona va busbyus tezelashuvchilari	Transport xizmatlari	Ovot temsi ko'rsakli xizmatlari	Axborot, ishlash manzil, sog'loni ushlash, sport va beshqo ul'ebilari	Xordiq va dam nish ob'ektlari va manzilari	Turismoz, turagend, aktsiyaliga keran tashish qilish xizmatlari

Turistik yonalishlarning paydo bo'ltishi va shakllanish omillari har xil bo'lib, ularning asosiylarini quyidagi qarda nomogen bo'lishi muarrif.

Turizm sohnes uchun hikmatli orolli bu xodisining illari va tajribalarning tizimlanishi (qisqacha metaxassus bo'lishi mumkin, lekin maxsus bilim va tajriba bo'lmasa turizmda tsib ketmaysdi), turistikslarning zoni va siyasi, turizm rekreatsiya resurslariga, klimatiligi - hava shartlariga, turistik

¹² https://zenbook.net/18117645/turism/industriya_xizmatlari_xorijitva_turizm/

va arxeologik holda arxitektura jaylarining sifat ko'rsatishidagi, milliy qizillarning, boyramlarning va milliy sovarilarning soni va sifatiga, milliy tomonlarning dengyo zodezalariga javob berishiga, transport sifatiga va soniga qazab yo'nalanishi shakllanadi.

Turistik yurtishchilarni shakllantirishleting asosiy nisbatindagi muonulashish bilan anachib/lift qo'yishgi guruhlar hisoblanadi:

- ✓ turistikda qidal qiluvchi transportlar;
- ✓ mehnomoona va restorondagi joylar;
- ✓ lozirkuzung soni va sifat;
- ✓ turistsiga ko'rsatilishning turistik suzalar soni va sifat;
- ✓ turmushsizlikni reaksiya qilish soni va sifati.

34-jadval Turizmaга та'sир етүечи төгісодиы өмілдер¹¹¹

ijubiy өмілдер	salbyiv өмілдер
<ul style="list-style-type: none"> * real daammoddinge c'ishish; * diromalning mitasini tez tasyklamanishi; * turistik sifatining korralish; * valyutaning berucece bolat; va d. 	<ul style="list-style-type: none"> * ietisodicy inqirezdar; * ishlab chiqarishning piasevishi (tasmizlik danjası, ishl bujigit, ejerparti (ish vs h.) * valyutaning bequezat salut; * infliyatsiya; * pandemiyा.

Turizmda yo'nishlarning iktimay va iqtisodiy o'sisligi quyidagi gunah өмілдерdeki kilez qizaddi:

- > alystoy өмілдер, idk, davlat o'sisidagi menedżerler, shartnameclar, kontraktaristish va savizde barqarorlik;
- > iqtisodiy өмілдер, mislik tsarkilotlar, infoturismning silsil, iqtisodiy yngizdilar, maliyavey investitsyederler, bank swadalarlari;
- > tabiiy өмілдер, tarixiy va arxeologik institutbu, daryo, deniz va ko'ller, yurusti devoloschti suvler, angboragi choy eylli manzaralar;
- > ilmiy-teknikeviy өмілдер, xemontsay xizmat ko'rsatish; yollari suvnullari yangdaus heznika, va tehnologiyalar, ilmiy tazribalar;
- > yengi turistik matejimler, marketing bilimleri, turistlarga massus malibusu menzilanzing meqjudligi ve h.k.

¹¹¹ <http://scadbook.kz/514807/turizm/ta'sir-etuechi-togisodiy-omeilder.html>

13.3. Zamonoviy turizm xarakterleri

Zamonoviy turizm nafisjet sevunli maslah'lini yoki inf-ruqt, bulki kechchilik adhan hayotly entiyoydigi. Turli davr va zamanda da odamlarai sayotat do'star bilan maloqot, yangi mazdamiyat, yangi memboldostir bilen tanishus; shiyni turizming shodlilikshiga salab bal'gan. Turizm hayotni tahlidagi, jamiyatdagi kutilmagan kashifystilar bilan to'liberasli boende isomini ma'naviy va jismoniyalik shaklida ishlige yurdan beradi.

Xorijiy memlakatlar tarbiyat sharti ko'rsatadi. Turizming turli urinmalari uchun rivojgentirish chositorlari shesiga oskirish iqtisodiyetning transport, aloqa, savyo, quillish, chish, aqxa'jlig, xale iste'moli tovarlari ishlab chiqarish, kabi turmoshariga eng'ladi. Turizmning turizma turizmiga qarajadagi hyudjetlarning daromad qismini oshirishiga zarzim yaratadi.

Turizm – bu ishlab chiqarish va noishlab chiqarish funktsiyalariga ega bolgan va turistik idesteyish uchunki topshiriq olisuslik ketisibligi bo'yicha tarmog'lanuvchi ijtimoly malshiylar turizmning ikamoleklidir. Turizmning turizma turizmning belisida, MICE-tizimi bo'yanastbering sog zamonoviy turizda eng o'seb amad turilazolaradi.

Yaqin voitgacha «Business Turizm», «rekreasiya turistrikos», «kim-siz» turizmi kabi fash ancharler devorli barcharalarga raqet turizm, raqamando'stik davlatdaridan tanish edi. Bugungi kunda olib ko'rnalik surʼiyotning xejolnesi turmiga aylanmoqda va shularning qatorida soʻf professional MICE turizm shahzada keng turma menpla.

MICE turizmi bozori eng daromadli bal'gan uchrashuvlar, konferentsiyalar va kongresslarda ga saydalari ixtiyorli olibdi. MICE bozori turizm surʼiyoga eng yuqori daromad xelturuvchi bozor asobolanganadi. Statistik maʼlumetlarga ko'ra gulas' miyandas oling olyomi 2017-yilda 805 milliard dollar, 2019-yilda 916 milliard dollarini tashkil etgan ba'llib, bu ko'rsatkichen 2025 yiliga kelib 1,439 milliard dollar va 2030-yilini esa 1,793 milliard dollarga yetisi proqnoz qilangan¹¹.

Bugungi kunda Aqsa, Böyük Britaniya, Yevropa Ittifoqining qator tariblari va Avstraliya jahon bozorlaring shodlilik, yelshichlari hisoblanadi. Yevropa mamlakatlar qatoriga shuningdek Xitoy, Janubiy Koreya, Hindiston, Yaponiya, Braziliya, Meksika va Janubiy Afrika sez yaqinlashishmoqda.

¹¹ <http://www.eurostatistics.com/miceturismintroduction/intro.aspx#id1>

Bessiz yada esa obiznes təcətlərləri və səyohadalar; bəzən fəal rivojlanısh hələlidsi bu llib, statistik məlumatdara görə - 18-20% gətər o'sib buraxıla. Shu vüqət birgə, uning tərləty qısmalarından biri bolğan iş saflarının o'siəsi surəti məskur segmentinə nisbət etməlidir. 30% nü təhlil qılınır. Alınsı, MICE tətbiqiyası təqat iş saları və təcətlərlərinə xizmat kürəsi idarəetmə, deyin qəfiyə qarash hərtingəcha saqlanır qılınır. Shu salıcılı, işlərinə solanıng segmenti hall qədər devlatın turizm qonşuchtılığından istifadə etmə, və yoxluğunda, bu esa ushbu turdaq turizmiń bosqichma-bəsərişti rivojlanıshı və rəqəbatlılıq bo'yicha devlet dəstəklərini yaradıq - bu cənablıq qılınır.

Rəvajıngan davamlı turizminin bu tətbiqələrə alohičə, e'limi qarşıtlıqlarının əsaslı sabablari, scheninq vəsiga xəz bələdiyi qeyidələrə uyğunlaşdırıla akt etdirilir:

- əhəndəgi yangı, eñliyi trenddəgi texnologiyalar bilən tanışmış inceleyiciliyi neçunlaşdırır;
- turizminin hərbi turizmə nisbatan MICE turizmi poldər təchimənlər inşəti, kənq (jaq) qızdır;
- mərkəz mamlakatda zəlliq jan besinqə, dərimədən müqədiş olsılıq təsdiqildi;
- şəhər məcyəsində vəlqə - inqilablı alegorii kəndəyit eddi;
- MICE turizmi tətbiq iqtisadiy mülkiyyət eləməti və rəqəbatlı hərəkətlük tətbiq etmədi;

Zülzəm təşhəri MICE turistləri keçmişdən başqa - suyyuhlarda qarşılardı. İc'prəq vəziyyəti qılışlılıq və ic'prəq pələxilişlərdən ibarət. Turizminin inkişaf etməsi təmənlərinə səmənlilik və məmələ cəzəsi kosfüründən o'sığılıq hissə cə'lşishigə yoxlam beradi. Shuningdek, MICE turizmi belgiləngəz manzillidə, xəsusən, antamalar və kənqəzəm marşadları, aeropordları və bəşqə transport, infrastrukturunu təkmilləşdirir və dəstəklər yaradılaşdırıq turizm səmənləridə rivojlanıshını təqbatlılıqlı mümkin. Turizminin məzənə turda bugəngi konu iş məqsədləri bilən xəsərlər turistlərinə tətbiq olunmalıdır. Həmçinin turizmə və turistlərinə tətbiq olunlardır.

Sü'nəgi yillarda dünya məyyənidə təbii təcətlərlər və səyohadalarının, tədbirkorluların işləfləri emməlavı təsdiq olunur. Qədər turistlik firmaları tətbiq məqsədlərində businessmenlərin qarash-günahlı hələl tədbirlərinin təşkil etdiyi istisəsləşdirilir. Əhəmiyyətli turizmin inkişafına əzallığı şəhəndə, uni

yaqutimaseur bolusugun peytdi ham iqtisadi etish imkoruyystini beradi. Ittunda turistmush uchqap sol tundak xizmatlari – transport, joyboschi, ovugatherish, sayyor xizmati bolan coegaralanmasdan, balki o'ziga xos maxsus xizmatlar – arzdor sherkatining irakemyethari o'g'risida moshinmlarni yig'ish, turjima, zator berigan iqtisodiy moshinmlarni taqdim etish, ishbilarmonistik oshishustartuz tashkil etish va shu kabi boshqa xizmatlarni buen taqdim etishadi. Duning uchun ushbu ushbu qaydning bilgesi tegishi yig'ilishlar o'tkazishda zalar emrossus sochtalarga məvjud bo'lgan Kongress-markazlar tashkili etibol. Bo'lg'iga holodarda kongress ishtirokchilari uchunning o'si shaxsleri kuzatib beradilar, hamda ularga buen formasiya tashkilchilari turistik firmalar bilan tenglikda sat taristik dasturlarni taqdim etadirler. Ayrin holodorda qabli xichillarning o'slari ham shaxsning diqqatiga saerese joylati bilan xushadi, kongress nogaqdandan so'ng esa moshinlari bo'yish turistik sevohatlarini amala ostiradilar. Turizmini maxsus turuning o'siga xos anisiyordi shundan iboratki, ishbilarmonistik xizmatlari o'sedigan uchrashuv binotrekchisi oddiy turistga qaraganda momaliyat bo'ylab sevohat paytida arzoyg'ishlari surʼaydi. Shuning achari ko'pgina chyletlar salqop oformuborni va sun'ga ch'eshsho tashkiflarni o'zlarida aktsiyinga marakat qiladilar. Yaqoriseg'ardan kelib chiqib fitch turizmi bir so'z bolan turizm rancodining eng sakkalari turi deb ayishdir va menadir. Shuningdek, turizming usulni turi surʼakotida faytgina tashqap wazeta oqimi kolonini kengavechribgina qoldasat, balki qumoni hamda moliyiy jihadan keluradigan foydasi bilan kerakamyslidir.

Moshin uchun, Markaziy Osiyo devletleriga kelgan oddiy sayyoh modulatida kuniq o'stacha 300 dollar su'lqisi, MICE mijosi 1000 va undan orta ko'pgi pal surʼaydi. Marketing tadqiqatlarasi xossal ko'rsatishlari, turistik xizmatlarning hoziga turizmdan foyli v'loq, business-turizm mehnomonxonasi ko'mozalarini yil daunruda Goliyat ko'rsatishini is'limdaydi, bu oyinsha romaniy sharmida juda muhimdan. Hox qanday iqtisodiy tanazzul xizmatlari davida biznes turizm sektorini eng kam zator ko'radi va ba'zan isto uning hajmini ushishdi. O'stacha korporativ biznes xizmatlari xizmat ko'retish mehnomonxonalarini 40-50% gacha daromad xilmasi va oboruning topshirishdashligiga sezilarli hissa qo'shaadi. Hunday ko'rsatidkichilar tegishi xizmatlarning rivjulyangani infratuzilmasi bo'lgan biznes mehnomonxonalarini etish yordir. Ishbilarmen sayyohlar yuq'ib ish o'rindorini yaratadigan, kuchik va o'si hissoni risqjanitishiga yordom beradigan va turli shaxsiga

byudjetkarga daromad tashumlari shalidda aks etterilgan xejisini xizmatka'zaish sahazini rivojlanishicha rag'hatlantiradi.

13.4. O'zbekistonda turizm xizmatlarining rivojlanish tendentsiyalar

O'zodistonda hexor iqtisodiyotning shakillanishi jahon bazonlarda turizm sohnezagi loeshti o'ngarishlar davriga to'g'ri leshi. Jondan turizm spisediylarning shaxsiyati tarmoqlaridan biriga sy'xmi. Turizm industriyalisi millionga yuqin ishlchi va xizmatchilarni ishi joylari allan te'mindalgi ular kash malakatning o'sishiga imkoniyatlar yaratib bermeqdha. Shu u aytilb o'tsh keraklig'i, nu sanada ist. Umar fikralanish: boshqa suluhaniga eareganiga ilki barchar tex o'smeeda. Ichki va xalqaro turizm rivojlanishini tartibsa rivojlida sodir bo'lisyli. Bu bosqechirilishi faylga hozir suyin manzus shaknom. Turizm industriyasida menejmentning rivojlanishiga qilmaq episidiy, texnik va texnologik omillar ta'si qiladi. Masalan, iqtisodiyot beradigan demograflarsia turizminning umumiyligiga erishib bo'lmaydi, demek boshqazlasa yasitas ham mesejd he'lmaydi.

32-sifat. O'zbekistondagi turizm xizmatlari surʼatlari¹¹²

¹¹² Matematik xodimlari iddiali bilan.

Özbekiston Respublikasi Konstituyasida fuqarolarning dan olib huquqlari belgilab qo'yilgan, tekin hu huquqdan foydalanish uchun qator ijtimoiy yo'nalishidagi muammlatlarini had qish bozor, transport yollari, suvqurashish va boshqalar similar jumlasidanit. Bu yerda boshqarishli kerak bo'lgan turizm infrastrukturasi nazorata tuttilmogni.

Kepenjem sohasi huquchiha turizm ta'minotlari oldiga ikkita sharo' bog'liq vazifa q'viladi:

- bozor muassasalarini boshlary amaliyatga kiritish yoki turizm menegjerligiga hezor qurashadiyoti mazmuunu singlirish;

- turizm sektoridagi "tunis-sam" yangiliklarini yangi usr shaxsiga mosbatish, yoki duniyodagi shu yo'nalishda bo'lgan o'qarisidorni malzumal etishish uchunsa qo'shish.

Turizm riyusani shaxsiga jarayonida, bu tushunchalarning turk shaxslari paydo bo'ladi. Turizm tushunchesiga ta'sif berish uchun uyezi uning jarayon infotiga nejziorlik ajratib ulish kerak.

1. Joy o'qartdilishi. Bu yerda enjeksiya oddiy mahsudan tashxusida belgan joyga sezar boypida hujum qilinga (uydan issa teylgache bo'lgan suv huandan mosmas).

2. Boshqa bir joyga kelib joyleshtish. Bu voreca aseasiy shart joyleshtish joyi dolayi yoki usroj moddasiaga mo'ljallanmasligi bera ilmose (joyleshtish 12 oydan usmasligi kerak).

3. Xizorat manzilgichidagi manzoden mehnat televi. Seherring acoasiy usaqchi vizarat manzilgechidagi manzuldar to'libatidigan mehnat raolyetini analig osbirisidan ilmos. Ushbu shaxslar savoydalar emas, belsi emigrantlar hisoblanadi. Demek, turizm bu mehnossatlar, amalber va erqa hediyish boilan birgahkiia kishilarning solari va alarning delimiy yoki uzoq moddasiaga moljalaramagan joyleshtuve va ulerning melumat faoliyatiga bog'liq bolimiga majtuordan iborat. "Zeravon" surʼi "paqon soni" (kuchta sayohat) huviidan kelib cheppen bo'lka. Boshqa madaniyatlardan bilan tanishuvga urtaillangsotish tashvishiladi. Turizm shu jumledan turkorxonalar va burchak uchida turizm tashkilotchilarini va vobisi bilori festivallarini iborat. Shunday qilib turizm qiziqedunog' hisobga shi kerak. Doriga sis o'z i'shiga turizm tashkilotchilari va vobisachilarining faoliyatini qamrab alorechi tarmaqdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida turizm jadal rivojlanishiga oid qo'shinchalik chora-sabablar to'g'risida" gi

Farmosni-k bilan tasdiqlangan "2019-2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sehasini rivojlantirish Konseptsiyası" ga muvofiq, turizm infrastrukturini rivojlantirish hamda maqbul va qulay turizm mühitini yaratish, transport legislatsiyasi rivojlantirish, ichki va tashqi yo'nalishlarni kengayirish, transport xizmatlari sehatini oshirish, turizm axborotning tarli segmentlariga yo'naltilgan turizm mahsuloti va xismatlarini diversifikasiqqa qilish, respublika ichida turizm xizmatlariiga bo'lgan ahtiroyni qazdinishing yo'naltilgan turizm foydali va yaruktlisining taoliqini ragbatlanishni ta'minovchi ichki turizmi rivojlantirish. O'zbekiston Respublikasi turizm mahsulotini xalqara va ichki turizm haftalarida targ'ib olishi uchun tarmoqni miflun kadrler tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishni tizimini ta'minovchi aksiq belgilangan. Keynachalik, uchki 2019-yil 18 iyulda O'zbekiston Respublikasining "Turizm bo'yrisida"gi O'ZQ-545-soni Qonuni qadirligining¹¹, Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 18-fevraldoigi PQ-135-soni Qaroriga asosan¹², docheining turizm sehasidagi foydiyatni ta'limiga soluvchi O'zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy musto's va sifirligi boshchi etibor. Yaqoriagi qurumi va o'qamochi xujjatlar ususida O'zbekistondagi turizm sehasini ichki rivojlantirish berovsida dastlabiq qadamlar tashlandi.

Bexirgi uchda O'zbekistonda MICE turizm yetari darasida rivojlantirilishi va hozirning ushu turizm bo'yrisida to'liq mukammal shaxslanmaganligi sahnasi, menblodida MICE turizmni qandolik potentsialga ega xalqini amqilashcha cipinchiliklar tuzildi, MICE turizm imkoniyatlaridan tufaylonli feydalantsa miflun qaydagi bayadly zavar platformasini yaratish lozim holdi:

- 1. qulay intratashilish;
- 2. davlatning qo'llab-quvvatlari;
- 3. shonchili statutlar mafumlar;
- 4. mazalati kadrlerini tayyorlash;
- 5. muddakatning imdadini varatish.

O'zbekiston roʻzgari kunda iqtisadiyotning ko'plab tarmoqlarida jahol oʻsma surʼatlarini ommoyish etmoqda. Turizm se'nggi-yillarda eng lig'or

¹¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida turizm bo'yrisida tarmoqni miflun kadrlerni oshirish uchun" P-545-soni Qonuni 2019-yil 18 iyul.

¹² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizm se'nggi-yillarda eng lig'or

oʻsma surʼatlarini ommoyish etmoqda" PQ-135-soni Qonuni 2022-yil 18 iyul.

subsidii birligiga aylandi. Mamlakat dunyo mamlakatlari uchun oshdi, xususiga qumuchillig'i o'zgardi va O'zbekiston nomi'lumi davlatidan sayishni va hizmet uchun qizicerli mazorilga aylandi. Usmoni ayq'unlik mamlakatlari uchun arzonligi o'sizib yuritgan yirik investitsiya loyihami bilan harg'ilida MIFC turizmi hali shifohidagi yo'nashni rivojantirish uchun ideal shart-sharoit yaratadi.

Keyingi-yillarda O'zbekistonda jahon va mintaqaviy mutajjasidagi zalgari tolibdagi so'm sezarli darsajada oshdi. Ku'rgazmalar, anjumanlar, kongresslar zafarqaq paytaxtimizda belki emmekatimizning boshipa yizik abahalarida ham o'tkazilmeqd. Bu ko'pi jihatdan hu yerdagi o'zining ko'nlab loyihami foydali emziga ushishayegan, shu bilen birga tush biznes tadbiqlarini tashkil etayotgan yoki shaxslic etayogiga yurik bunes vazifani temuridkan respublikaga o'tibor kuchaygani bilan bog'liq.

Shami alohida ta'kidlashlo lozimka, respublikada mehnemonxonalar bo'yish va loyihami fommlarini bo'yishni hisobda mazni band qilishga amalida o'tihor qarabileqda. Xususan, so'nggi 4-yil icheda O'zbekistonda 333 ta yangi mehnemonxonalar yicik, o'tta va kichik endirim oxonlari foydalanishiga topshirildi. Jeynoldirish fommlarining umumiy sani 1442 ta ga yetdi. Bunda xonalar soni – 324 ming donan tashsal etayotgan bol'su, undagi o'sinlar – 71,2 mingtiga yekosadi¹¹².

Ayni paytda O'zbekistonda yuzlab yangi mehnemonxonalar bo'yish etilmoya, ular yaxshi kelajakni loyihamining topshirilishi rejareshdirilgen. 2022-01 mart oyida O'zbekistonda bereka tefodagi menmonxonalar va hosilcharni o'rinchchi burch qilish berlyoshi statistik ra'smlarining tahlili ijroiy o'sposishlari bo'lsatdi. Xususan, 28-30 mart kunlari uchun xonlik daeradagi yulduza respublika ba'yicha 70,3 foizidan ortiq, Toshkent shahrida 83,6 foiz, Samarkandda 62,3 foiz, Qoraqalpog'istonda 98,5 foiz, Xorazmda 55,3 foiz, Surorda 46 foizini tashsal etdi. Bu judda yaxshi lo'rsatishchilar ba'sib, turizm industrijasining o'tishidan, mehnemonxonalar hikayesi uchun esa rentabilitikning be'liklantishidan durak borsidi. Marhamat uchun, 2017-yilda mehnemonxonalarning hossilik darajasi 39,2 foizdi, 2019-yilda – 53,1 foizni, pandemiyaning o'tkir davrida – 22,1 foizni, o'tqazi-yil bandlik lo'rsatishchiga 26,3 foizi tashhil etган edi. O'zbekistondagi rejalarning alohida siyosat shig'olca hukmuddar va ubuning iqtisadiyitmasini kompleksa jadal cheqilantirishda turli solas yetaschchlik qilishi, dolzarb qitimiyligi qo'siediy va ifoblarni yozishish, ishlari uchun be'zaytinch, hukmuddar diversifikatsiyasi

¹¹² <http://zatxit.uz/en/news/2022/02/2159>.

ve rivoliqizini ta'minlash, shuning darsusllari, yashash darajasi va shahzodalarish humda mamlakatning investitsiyaviy jisiladorligi va emidgani yaxshilasicha qaratilgan.

O'sebelustonda Kongress yila konferentsiya o'tkazish yangi va nutzamish yet'niqlik bul'yanligi uchun, turli tashkilotlar, jumladan, xalqaro kompaniyalar ham ox torumlarint o'tkazish uchun ushlbu nuzoiga faol qiziqish boshlari heneeda. Bundaya tashxart, mamlakatda foydali turizm, turaxoy joyborga sayohat surʼi, ajoyrat turizmi, davollanish va dengi olish uchen katta imkoniyatlar mavjud. Bularning borchasi buning tadbirlari dasturlarini ishlab chiqishda va isbtirakchilarini taklif etishda hisobga olisadi. Chunksi MICT turizmi nafoqat muddam udmastishuv va murojalar, halit madaniy, dozi olish va xordiq o'sebulardan ham o'tchig' oldi. Allatma, O'zbekiston halibu yo'nalishda yuqori o'stchiga erishmagagan chumit respublikka bozircha tsu olinigan sayyohlik markazlari bilib tanilmagan. Bunda asosiy kamchilik rivojlanmagagan infrastrukturiga berib taq'soli, tan o'shi xonrda xalqiga yillarda mamlakatda turli yirik mehmonxonalar majmuasidan ochildi, amma infrastruturini nazoratnomi hal qilish uchun komplikis yondashuv zarur.

KICB -bu aynan turizmi uchun juda katta xizmat turidir. Bugungi kunda ke'piyoq xalqaro va tashkilotlar KICB turizm xizmatidan foydalunmektecha va foybelustonda ham ushlbu foydalanishga tsabitlar va shugullanish o'tkazish uchun barida shereftilar mavjud.

Quyidagi jadvalda 2020-yilda O'sbekistoniga joy olib sivarurgan turistlarning soni keltdirilgan bo'llib, shuning asosiy salmeg'i soyayalik turixmura to'g'ri kilsa, xizmat yuzasidan bolganlarning ularshi keyingi o'simi engallaganini korish mumkin. Qo'shati mamlakatidan bolganlarning asosly qizmi qarindoshlarini yoplashi nespadilida kegan bo'lganda, ularning bu yerdagi turixyoki sayyohliq xizmatlardan ham foydalaniishi o'sha o'sezuv yuzaga o'sadi. Aynanqa Markazgi Osiyo dastlatish institutining mamlakatdagi 100 yili xizmatlarda foydalananish uchlari urtili beri yorqinligi yana da qavonini holatdir.

O'sebelustonda, zaratotlam, ekamizam, gastritizm, etmolurizm habi turixmung turli bo'linishlarini myoqlashish uchun ham yetarli shartshereftalar ham o'seqed. Shu bilan birgalida hozirda mamlakatda yuqorida xonalarning ortib borayotganligi ham mamlakatda turizming rivojlanishiga qaratilganida dulu bo'lnadi.

Turizming o'siga xos xususiyat, bu mamlakatda bir masevdida ushlit

buyurgan sayyehga tizimidan, mabsudot va xizmatchining hushqa mifarisiga ta'labning urtili bo'ishini.

35-jadval

2020-yilda O'zbekiston Respublikasiga kelgan chez el fuqarolarini soninirog mu'milalatlar bo'yicha taqsimoti¹²³

	Jumlalik	Shu jumladan satar maqsadlari bo'yichida:					
		xizmat yuzasid dan	o'qish	sayyeh lik	qarin- dosh	xiz- mat yuzasid dan	o'qishi
Jumlalik	15012 26	17380	4728	12933 3	13213 54	15012	16280
Afg'oniston	20072	533	58	12410	155	51	6342
Bug'uk Britaniya	1295	120	7	324	322	1	72
Germaniya	2007	291	1	1250	400	1	37
Hindiston	4710	1103	171	2372	76	0	406
Qozog'iston	424119	1778	74	6613	109736	3915	9
Xitoy	7192	1506	71	2096	98	0	3412
Janshiy Koreya	6673	653	61	3900	1663	2	114
Qirg'iziston	508018	284	65	4482	361787	1422	9
Rossiya	81592	3455	41	11067	63773	234	2
AQSh	1797	401	64	983	147	0	200
Tojikiston	337506	622	121	5101	324241	7392	19
Turkiya	20958	2375	21	5901	10471	6	1134
Eshbu daulatlar	2933	574	52	1293	385	1	327

Usluha talabul qondirish mamlakatida foyilet olib berayotgan saned, qisloq xuj'ligi, transport va hushqa kompaniyalar tizimidan amalga oshirilishi mumkin. Shu sabab bil turizm mamlakatda mamlakatka ruxzaktegen cirolikumshiga ta'sir ku'ssatadi. Ba, a'se maynorida usluha chiqarish,

¹²³ Statistik materialer asosida tuzilgan e'lon.

xizmatarning esaligiga va mamlakatda qo'shimcha daramadlarning shakillanishiga hamda mamlakatni turizm industryasini rivojlanishiga ulib kelди.

Su'nggi yillarda mamlakatda torli xalqarlik mehnatomxonasi majmoudan, oshildi, amma turizm hujumiga nisbatan oshish hal qilish uchun kompleks yondashuv xaror ho'minqa. Bu nafaqat ob'eclardan qurilish, uski tarmoqda boziquyi baxodagi a'zgarishlar, xacrlar masalasi, sobuni qo'llab quevishlari ha'ychi qo'shimcha dasturlar ishlab chiqiqiga hozir tegishlidir.

Davlat himoyalidagi mehnatomxonalarining alohida o'tibor qaratiganiga qaraboy koronavirus pandemiyasi bilan tifoyil vujudga kelgan incrox lu solligu ham ox taxrimi hetsatmagan qolmadit. Pandemiyasi uchib olib aksbekin hujurat etib, soha titiana bochladidi. 2020-yil mart-aprel aylarida, sayyohlik maxsumi boshlangandagi paytaxtdagi orqaliha joylamish 10% ichida edi. 2021-yilning seniorsi oyidan hujratli karantin shakllari yuzlab ilgandaan sohag turizmida avtacha o'sishni kutsarish, tevral-mart uydoriga kallli joylanish 40% ga yetdi. Euroq bu sovalgi yillardagi o'xshash hujrasizliklardan ikkila urinot past olibajedie.

Mamlakat rahbariyati Daxili hujumda turizmi rivojlantirish zararligini tushunadi va bu xoldsiga respublikada mehnatomxonalarining qo'llab-quevish boishi be'yicha hujra dasturlari mavjud, bu sonoda uchun ushbu qiyin daerda juda shukumdir. Turizm va Sport vazirligi xaror me'moriy mijozlarning ishlab chiqishi va xalqaro konresslar va konferentsiyalar assotsiatsiyasi (ICCA) bilan yaqin hamkorlik qildi.

Bunday o'sare aloqlar respublikada MICE turizmi yohallashini rivojlantirish va hujres-sug'ehat solexedsa O'zbekistons brendini tengib qilish imkonini hasoli. Eng zinobimti, bu ishlar nafaqat yoshlar shahrida, balki sayyohlik jaxshidagi bilan o'spalishiga malum bo'lgan hujudlarida ham amal yozishlarmosqa. Birinj huquq kunda O'sbekiston qo'simi Markaziy Osiyo shakllaridan sevildi tere ettdi. Mamlakatca epidemiyologik variyat berqarmish shahar, O'zbekiston davomida eng yaxshi ko'madochlaridan biriga esa be'lidi. Muntazam reyslar va yo'nalishlar deyarli har hafza oshilet. Mamlakat odotiy bolegiga qaytar, shu bilan hujgalikda biznes tadbirleri ham u'shadiplari davom ettira boshladi.

2021-2023 yillarda Toshkent shahrida turizm sohazida mahalliy va xorijiy ta'sirkorlar tomonidan 9,442 tifl, su'udlik 90 tuyliha amalga oshiriladi. Ushbu loyligaarga ami 175-mlion-toq'ri xoniy investitsiyalar

730,5 min AQSh dollariini tashkil etdi.

Loyilalar orasida 3596 ta xona va 7056 ta o'inchli, 12 ta suvdo-kunig'ichar hiznos marikizi, 9 ta madaniyat va ko'ngiluchor istirahot bog'i va 3 ta hunzurmandchilik muz kusulari uchun 66 ta mehnemonsa qurillishi ko'zda nutilgen. Ayni paytda loyihalarning maxsillli re'yxasi xoldan ditrimoqda va monitorinagi olib amaliga qo'sha.

Turizm sahасида инвеститсиya loyihаларини анықташтириш мисбада 2021-yilda пайтакчиликке 6 182 янги işl орни вародлиши то'зла тутлибунда.

Nazorat саволлари

1. Turizm таҳжумчасига та'rif berling?
2. Turizm subъектининг subъектларини сабтинг?
3. Turistik маъсарга таънум омиллардан туварлар ва xizmatlarни сабтинг/Индилиниг тартибини артиб беринг?
4. Turizm определенува ва туристик фирма иқтисолидигатни маълум?
5. Turizm xizmatlari va usulning тозлиги сабтинг?

TESTLAR

1. RTT (Buxunjahon turizm tashkiloti) тавсияларига номони, turizmlining qaysi ишларини турнига идремайди?

- a) milliy
- b) icoatl
- c) kinish
- d) shig'ish

2. Tabibiy, tarixiy va madaniy diqqatga sozовор ювлар билан тандылыш савдохиллигиниң qaysi турнига кирди?

- a) biznes turizmi
- b) ta'lim turizmi
- c) dem olisha turizmiغا
- d) qazibegi turizmi

3. Quyidagi тұнніктілардан qaysi бірі turagentlikkening асесly ғасырларига тегілді?

- a) шартнарнан измаласу
- b) hissibdash
- c) реализация
- d) marketing тұжырымдарын ойнану

4. Quyidagilardan qaysi biri manzakatning turizm resurslari tarkibiga kirtilmagan?

- a) tabiiy va iqlim shartlari
- b) yer o'rridagi faydalii qaztimalar
- c) dengizga suzuvor joylar va zaddaniv yodgorliklar
- d) muvaffaqiyatlari tezseday va geografik joylesinuv

5. Qaysi xususiyatlar turistik resurslarning silsili ni belgilaydi?

- a) Maishhurlik va hammasoqlig'
- b) nabiyoqlochonlik va o'ziga xoslik
- c) tan etiborlik va keng tarqajlig'
- d) hamma holalar

Mustaqillar ilmiy naavzulari

1. Turistik mahsulotning xususiyatlari
2. Turistik yu'sulishlarning paydo bo'lishi va shakllantish omillari
3. Turizm industriyining sluskibasishi
4. O'sbekistonda ishlarmozlik turizmini rivojlanish istiqballeri
5. O'sbekistonda turizm xizmatlarning rivojlanish tendentsivalari

14.1. Mehmonxonasi xo'jaligi tushunchasi, mazmuni va manbyati

Afsarlar nomidilar emehmonxonasi tushuvchigiga hissiga joydan mehnom bo'lib kelgan kishilari uchun usqincha yashah turishgi mu'ljalab qurigan mazsus shio deb x'rit beradiilar. Dastlabki mehnomonasi ko'zini shilagi binolar O'stariya da (zaleddan ovoysigi X osr) bo'lgan. Bu turdag'i binolari uchli soqlarning yoshshoh shorutlari bilan bog'liq ravishida turilcha al-qon. Matadan, D'yra Osiyumi korvurashni, rafut, xavja, arabiarda xum. Rossiyada agustinti dymo, skarchmas, Frantsiya va Ispaniyada stvermas, Ing'izlarda siyos, yaponlarda oyokane kabi XVIII asrdan boshlab Fransiyada otels nomi bilan yur'tli bosibjali. Kogimotlik bu nomi hissiga manifikatlariga ham tarqadi.

Shu bilan bergilikda ilmy adabiyethlarda emehmonxonasi tushuvchishni hot'icha shospitalite ning hissisi deb hisoblashadi, bu mehnomda ost degan manzoni anglatadi. Isung'ing hunda ashiba kontseptsiyaning kelib chiqishi haqidagi hissiga likdas mayyad. Usunayi qo'shi aynalardan biri shundan, inglizda «hospitality» (mehmonxona) ostid frantsuzcha «aspirce» (aspi) deb keladi, bu o'qibul ciluvchiodegen ma'nomi anglatadi. Ushbu turdag'i eng qodimg' mutassava-mi Burguniyadagi Hospice de Besancon (Givry-de-Ben), shuningdek, besheachastiga Hotel Dieu (Otel De) - «Xudonning uvie nomi bolan atidagi mehnomonxona xibatida tuzilgan»²². II 1445-yilga xayriya ko'zxonasi va hambag'ullar uchun bositpoana altatida tashkil etilgan. Ushbu shixxonada bozirda ham fadliyat ke'nesad. Hozirgi kung'la sejgebni qulgen nashalliy hissopasini anlyeti, emehmonco'atlro si'xi birlash: novbarda «asalxonca» tushunchasi bilan bog'liq bo'lib, «otsejor» davlatanih uchun ta'cij tibbiyat murossassosini anglatadi. Seg'lon: illor nuqtal nazaridan, hissonning asosiy chittovotarini - oziq-eqvad, dan o'shi va myopsi bo'lgan shiloyajini qur'irmezelan bor qumis mehnondediktan haqida gay bo'lishi mumkin emas. Shu nuqtal nazoridan, mehnomonxona eng qaydiagi te'refi eng eqilma va juda che'siqan u'g'ridi.

Mehmonxonasi bu nycan tashqartidagi odamlarga bir qator xizmatlarni taqib etish bo'lgan mulkiy ma'mura bo'lib, ilor urasida eng muhimmi (kompleks) tashdi chuvvish) niver joy va evqatlanish xizmatlari hisoblanadi. Ushbu x'rit mehnomonxonasi ikkita osayti: turar joy va oqquzlanish xizmatining usiflari

²² <http://Abolfazeli.ru/poem/312/102/page2/>

nevjoddigini ko'rsatadi. She belgi birligi, olarning bi'l-teriga nishati uda tarq qilishi mumkin. Turar joy xizmatning maxsus i shu urta boratki berinchidan maxsus xonalar (mehmetzade xonalar) joyida hujum uchun taqdum etadi ilkinchidan, xonalar tu'g'ridan-to'g'i mehmonxonalar xodimlari tomonidan taqdum etadi mehmonoalari qayd qilish va ra'yxotdan o'tkazish uchun xudimlariga (party), mehmonxonalar xonalariga uchun xivernaklerlar va boshqalar. Mehmonxonalar xonalariga turar joy xizmatning asosiy elementi hisoblanadi. Bu dan alish, usdan va jeylashgan mehmonxonalarning ishlashi uchun molijalangan ko'p funksiyallar xonalar.

Bundan qisqachayotida tilabning tayyebishi transport vositalarining rivojlanshti, qonimyler genqrafikasiniengaytish va busipa oir qane-simbo mehmonxonalaridagi industriyasi korxonalarini xizmatlarini taklifcha zataqqaq miqdar o'qgarishlari balla asfat e'garishlari xam yuz berishiga xishib o'sildi. XVI yangi kelib shaxar va qishloq-lig jeylashtirish vositalari o'rnatish xonalar to'plami bo'yinchigina emas, halki xonalar bu'yicha xon farqiga alohida xomoyun he'ldi. Qisalqandaq jeylashtirish vositalari erasda surʼonsarsaylar va queqozalarni sifatish mumkin. Uzor omda tunasi uchun joy va nomushti tadir qizigalar. Shaxarda asosiy jeylashish vositalari, mabel bilan xonidangchi xonalar, pansionlar va mehmonxonalar bo'lgan. Ushbu mijahidlar uchun bardha qulayliklar yaratilgan va te'lakunli xonalar ko'rsatish toshidi zuljgan.

XIX-asr oxiriga kelib yirik xonalarlarda zamendavoy chalaydikan sanaklarisiga, issiq suv ta'mineti, markaziy qitishlari uchi bo'lgan qiziq qurʼonning ko'ribishini, xonelardan olibti taki va xonazzolar eʼtibar bo'lgan koy iposatni mehmonxonalar pozde so'ladti. Bunday mehmonxonalariga ming 1862-yilda ombigan Pech "G'and ut-til" nomi kirdi. Maxkar mehmonxonalarining bezak jisrokhantchi va 'zozakchi o'z miqyosiga ko'ra Yevropadagi yugma sidi.

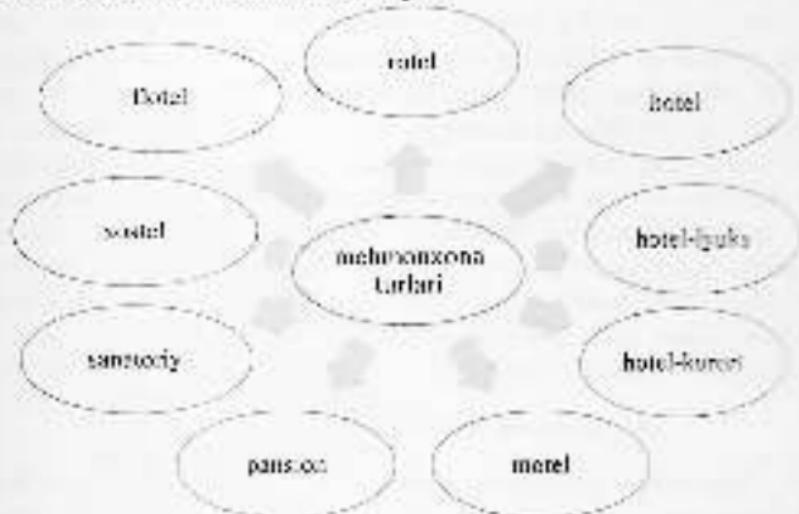
14.2. Mehmonxonalarining xizmatlari hoxiri

Mehmonxonalarning Yevropadagi qayd qilingan birinchi xonali rasmiy xizmati uchun guruxga ajratiladi:

- qayd-etollar — xonalar ati, intyordan issakpari, yuqori malakalari xodimlari bo'lsaheligan xizmatlari tanasi farrizadan iborat neftchilik xizmatlari va xonazzolarini taklit qiladilar, o'xchirani uch yillar mahsulini oshibganlar;
- hujum mehmonxonalari — ma'daniy va indeksiyliga satar qilish

suçlarısı avval dəvətləşən mərkəzləri peydi həvişlərə qədəm kələdi, mənzur mənasəsindən istənilənlər tərəf xil həngilochet tədbirlərini rəqis nüfuzlarından, karəvalların, qimərkənaların və xələzənlərin o'z iştirakçılarının xərəf mərkəzlərinə qızılındılar.

— **transit mehmetçiklər** — bular qadimgi karavantaşlıqları və traktörlerin cəziga xox "avdeccalar" xisərləndirildi, absonda qulaylılıqları və xəstəliklər üçün təsdiq olunmuş tətbiq olunduğu bilan təsvirləndirildilər. Mənzur mənasəsindən xüsusi təcminat məhmetçiklərinə inşətiyyətindən sonra məhmetçiklərinə inşətiyyət standartları tətbiq edilmişdir.

33-cü şəxsi. Zamanaviy mehmetçiklər¹²²

Ovçatlınlıq korxonaları, xəm pənah surətlərinə rüvənlanadı; servis sistemi yüksək dərəcədən halqan, mijoxlarda menyu [s à la carte] həyicidən idarəətçilər keçirənilərə təkliq olunub; restoranlar peydi həvişlər təlim mənasəsindən və kasalınlıqlar tədbirlərə ovçatlınlıq tədbirləri təsəkkül etdiyiçə 1898-ci Londonda "Sərvə" məhmetçikləri ochıldı. Ümum bishşəhər, xüsus Səssən Röyt və həsh üslublu Oğuz adlı Eskişehir restoranlarında tədbirci etibarlı orsalıda cələbələr inqiləb yaxşıçıları və məzkrə məhmetçiklərdən təbliğiklər dənəyevi tərəfündən təsdiq olunmuşdur.

XX əsr əsasında Yevropanın məhmetçiklər inşətiyyətində yüksək bir

¹²² Məlumat: Ə. Əsədov və M. H. Əliyev.

o'qarishdar jamiyatdagi o'qarishtek bilan bog'liq; huyox, marmasi jiddallasoslli harakatlanish ususitligining tekomillashtirilishi, radio, telefon, alesusi pagda bo'lishi, elektr yotishni keng tanqalishi natijasida), jamiyatning ijtimoiy qurash quishiq zoniga o'stiriladi - demokratiyalashishni yu'liga utibdi (1936-yilda hoshidik Prezretya xulomonni qoq te'lanadigan yillik mebusat ta'llibani joriy etadi, 1950-yillardung hoshidik g'arb mamlakatlari sozialist uchun imrak-yurqa qylanadi); boshqalarining barchasi standartlasilegan, ya'niz berichta galaylibosini u'z tchiga o'gan, lekin uncha qizmasi, halimgagan xizmatdarga talabning e'shaoytsiga olib keladi.

Eng engi tarixning bosibonishi Yevropa mehmonxonalarini uchun "oltin asr"ga aylandi va XX-asrning 60 yillari bosibon 80-yillarning oxrigacha davom etdi. Bu jeylushtirish yestalarini keng u'siqasda qurilgan va elening yuldasini yu'zish surʼiyaga ko'tarigan ovsi he'did. Xozilar hodisalarining axoliy zabolatlari orasida ilmihchi jamiyat urushidagi keyin yet berjan demografik portfash, g'arb mamlakatlarida turizm ijtimoiyning yetakchi tarixini jorididan bax siyosatidiz rivajlanshi va moʼkod mamlakatlarning shahar yaxudagi siyosatini qayd etish mumkin. 1960-yildan O'sta Yet dengiz bo'yidagi kumtororda, tex urda, iss - Skandinaviyak mamlaketlarida, tur yangi mehnatni sunalar quritishi hushlamadi. 1970-yillardan bernes-otellar qarillishi ko'z iscladi va inshimes-safolar soni ko'payish bilan nesil bosiladi.

14.3. Mehmonxonalar xujaligining xususiyatlari

Ivyshshidiktan xonostining menzuni shundan liborato, fikrini bilan, mijozlarga maxsus xonalizm (mehmonxonalar) foydalanishiga beriladi. Idanchidex, ulerga mazhydrat sifosibor kuchasildi, ba vazifasi mehnatxona xodimlari tomonidan havesiz amalga osdiriladi.

Mehmonxonalar xonalarini mahmonlar tomonidan asosai xohlutan va tundik foydalanilganligi xoneligi, olarning eng inson xonalarini o'lash mukammaligini o'mnikashdir. Mehmonxonalar xonalarining boshqa funksiyalarining ahvuliyati hirmoti raxsida mehnatxona xonining mag'zabi va mehnatxonarning atiyapariga bug'li. Nazzan, bernes mehnatxonalarida xonalarining juda muhim vazifasi mehnatxona xonasi imkoniyatini berishdir, yani sto, kompyuter, internet, WiFi va bushealarning maydodligi maqsadiga muvofiqdir.

Mehmonxonalar xoneleri oyashishish xonatining mulkan tarkibli qismidir. Xonamehmona nomeri deganda unda e'shaoytsiga mulkan omrigi dom-

oishi, uxlashi va ishlgeni uchun mafjalaligan is'�, fikrlasuvchi xonalar ustuniladi.

transport xizmatlari

hobby xizmatlari

sport-sog'lashchi/rish xizmatlari

biznes xizmatlari

bank va moliya xizmatlari

34-chizma. Mehnmonxonalarini xizmatlariga

Mehmonxonalarda har xil toltali nomerlar mavjud bo'lub, ular usyodan, jidzaklanishi, shaxardig'i va hukiga ko'ra berq qiladi. Birinç qaysi toltaga manzuhlig'dan qatly nazorat, har olib mehnmonxona nomerida quyidaqiz mebel va jihatlar bo'lishi shart:

- karavent;
- har bir o'rni hisobidan hoxzadan stal yoki kreslo;
- har bir kamar uchun boshinbu hittalar qurishedi yoki tengi stoly;
- klencha-kechak uchun salx;
- urumiyl yurtish mushkalaridagi;
- axat uchun savancha.

Bundan tashrif, har bir nomerda mehnmonxona to'g'risida malumot va yang'in cheqqaq holda avvalanzalda qillish ro'zi bo'lishi lavozim.

O'vezhatotish xizmati, turli jisoyalari ishlash chiqarish (jashxonada ovcar tayyortash), saylo (tayyorm tuntalar, qurit'i va sportiv uchunliklarni solish), servis (restoran, bar, kafe, mehnmonxona nomerlarida o'tishchalar tomonidan mehnmonlariga xizmat ke'natish) jarayonlaridan tarkibli ro'pidi.

Qo'shimcha yoki buchqa xizmatlarga huseyn, sport zali, konferensial murojalar zali, automobilarmi hajaga berish, kimyochi temalash, xil yurish,

¹http://www.kazatstat.kz/12558/normativ/duhet_sabzashish_gazetachay.htm

sənət məhsəti, massaj xizmeti, xizmetlər və həşqə shurğaları uşaqlarla kifadə.

Mehmənnövətə korzonasında jaylaşdırılıb, avqatlanınlıq xizmetləri və qə'shənəcə xizmetlər bir-birini tələbatlı, əksarılıq tallarda bir-birinə begləq bəlli olub və mehnənələr təcəmləndən yazılı dən qəbul qılınmadı. Xizmetlər əndav rəsmiyətləşdirilənini və yəqin kompleksə hərəkətçilərinə qarəb, məhnənəcə korxəsinin müyyən tərişələrləndə.

Mehmənnövətə və restoran xizmeti turizminin əsası bolub xizmat olub. Mehmənnövətə və restoranlar tədbirli cəhət təzihlənləri səfərdə mijecələrin xizmat kürsətishədi, ular təciliyətminin əsasıy məqsədli mijecələrin qətiyələrinin qondiqları heldə foyda-darəcədə olub, ləğv olub.

Aşırı xizmetlər

Yoxash və ovcəalanış xizmetləri

Qıshınclı xizmetlər

Bəzəl: WiFi, tex yerdən çıxırış, birhəndi dəri vəsillələr, iğəz və ip, Nəhəndi ovcəalanış nüvələr, ju'matnamə yoxçulub, çəpələş

Pəhlək: ekskursiya xizmetləri, əksi çıxırış, chipələc bəyancası, evməməl iżəni seyindən həyətənən, əyimləni vəzən, ximərovu təzidən, sətərəxənə xizmetlər, və böyükələr

35-cü mənzərə. Nəhəndənələrdəki xizmetlər tərkibiyi qismi (2)

İndi birkorxona nəzərdən xizmet kürsətish strategiyasını icərləp çıxadı — bu əmək təqibli nəticə məhlükədən qazdyraq qəzəbat qılışlığına əməkşəxədən təsdiq edir. Xizmet kürsətish strategiyası, sənət və həşqə tətəqibinən qədərlikdən təqibli nəticəsini komponentlər icərtən cəmi:

- 1) məjəzlər elniyəltər;
- 2) kompənyanıñ hədəliyələrinin qondırışlıq qobiliyyatı;
- 3) kompaniyanıñ nəzəq muddədli təvdidi.

Hər üç tətbiqik hərəkətə məməjənəri nəzərdən fəaliyat reysini təzisədən qeydiyət növüllərini cülbəcən tətbiq qıldırmışlığı lazmidir.

— iste'malchilarning qonday sharttyylaries va xarapathiriga xizmat qillanish?

— beshkezge nisbaten yeshi xizmat ko'resatish uchun yetarli bilim va malakaga egamizmi?

— qu'vilgar kapitalga mos tuyda olib va uxeq muddatiga esqebastardosh bo'lish imkoniyatini beradiqni dastonad alish uchun bu qonday xizmat ko'resatishimiz leshi?

Bu savollar ga'beli adigan ijohiy (zavblaz turoperatorlik kompaniyasining xizmat ko'resatish menejmenti ba'lgan xizmat ko'resatish strategiyasining o'aro hisoblanadi:

Xizmat ko'resatish strategyasi — turoperatorning ijohiy imadji, doimiy mijozlari va busurda raustalisham moliyaviy o'rining shakhlashchiga talab etadigan xizmat ko'resatish strateg'yasi maqsadlarini aniqlaydigan harakatarning bosh rejalasidir. Bu yerda turoperator ishl ustunligini te'minlagidan turisterga xizmat ko'resatish menejmentini tashsal etuvchideriga etibor berish xani.

Senggi-yillarda mehnameddik xizmati korxonalarining rivajiyatida kuxjatshungan teadentsiyalar qatoriga quyidagi lar xiritish muosibki:

- mehnameddik va restoran xizmatlari ixtisoslashishining chiqishi;
- xalqaro mehnameddika va restoran tarmoqlarining tashkil topishi;
- hichlit orxona va turism jamiyatiga rivojlanchishi;
- mehnameddik xizmatlari raqamli texnologiyalarining joriy etilishi.

Senggi-yillarda te'siz servislari anayevi mukammal xizmat bilan bir ortorda, tashit qillanishi xonadagi ta'ploni qisqartirilgan texnologiyalar korxonalariga maydon betha bo'libadi. Korxonalarning tashvi'otigi har vil bo'libni nusxasi. Mehnameddik xizmatlarning texnologiyalarini segmentlarning vazifalariga mosallanish mehnat to'libi golf o'vesiiga, chizg'it sancriga, onli sayt qo'shiga va mazbu bag'ishlagan mijozlarga shahida, kongresslar, ku'rgazmalar, yarmarkalar va bokda qutuashish oshish bolgen turistiarga xizmat ko'resatish bosqisi hujiga etkoxdashishi leshi.

Restoranlar, qorda tanqasida, maliy taomlar, nomustolar, arzular ovqatlari bayyurasiga ixtisoslashishi. Senggi-yillarda gumbozlar va qevaridagi kartoshkhaga (McDonald's), pittsinga (Pizza Hut, Domino, Little Caesar), hildakslarga (Sizzler), denigiz mahsulotlariiga (Red Lobster)

sendikchilarga (Subway) ixitsizlashgan texnologiyalardan foydalanishiga hujum jahonlik nimmaviyekashdi. Bu nughtai nazardan mazsyg'ga maybunga, chanoqchi Yevvoyi shah, rek-n-roll, futbol, sunzolyalar, tunciyull va hujaga yu'nalishitigan restoranlar ham shakida dieqqaga sazovordi. Shadada ular ta'shil qiluechli ta'milar soni cheksungan bu'ledi. Bunday fastoranlarning vazifasi imayyan joylizat va muhitni tekshish etishidan iborat.

Mehmonxonalar bilan korxonalar ishlashuvchining chuqurashishi xalqaro tarmoqlarning tashidi. Topishiqtilgan Iran bog'liq. Unday tarmoqlar xizmat ko'rsatishning yulesak andezalarini ishlab chiqish va amalga jettiw etishda katta rali c'yniydi.

36-jadval

Mehmonxonalar da xizmat ko'rsatish sifati bo'yicha standartlar²²⁴

Xizmat ko'rsatishning sifat standartlari		
Persanal	Mehmonxona xususlari	Mehmonxona xizmatlarini ko'rsatish shartlari
Chet tillarini bilish	Xona xaroroti va nemilimi asosiy	Zamoniy ma'lumatlarning maxqalligi
Mehmonxona bushqaruvi xismini bilish	Azalsiy texnik tarmirlargi tafsining yuqulligi	Azmoni ko'rsatish jasayishining asosiy joylari
Mehmonxona xizmatlari ko'rsatish haqidagi umumiy informarning maxqalligi	Sug'liq va multa xavfsizligini ta'mindash haydut chora tadbirlar	Ko'nomxona xizmatlari ko'rsatishdagi tashartlik va zamaradorlik

Tarmoq deganca odates jummalig'li xizmat uchun shing'uldarligi va tarmoq rafhaoyatning bevosita nezarat ostida foydali ko'rsatadigan urxzotalar yuridiki tushuniadi. Tarmoq o'sha hisobda qo'shi yoki alarni qaroga elchi mumkin. Tarmoq rafhaboriyati olibdan daremdanit taqomlashda imayyan littig'ibegi, ega bo'ledi, o'seq, ayni eng'da, bosh qonday [shu jumladan, moliyeviy] operatsiyalarni amalga oshirish chog'ida ko'ritishi mumkin bo'lgan hisobda xararlar uchun javob beradi.

²²⁴ <http://taksochka.uz/2018/11/tarixi-xizmatlarning-sifatlari.html>.

Pandemya va undan keyinji karradit holatlardan mehnomonxonalar sohasidagi inqirozga carususidan, O'sbekistundagi zonalar fondi uchun moliqular zivod ashti. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2015 - 2020-yillarda jami xonalar fondi 10.1 mingdan 29.2 ming gacha o'sdi, o'stash o'sish surʼati yiliga 10-11% ni tashkil etdi. 2021-yilda 32.2 ming kifoga o'sishi kuzaligan. Shu bilan birga, 2019-yilda 60% (qo'mitada juda yuqori ko'rinishli deb nomzodigan) bolgan mehnomonxonalarining o'stasha qaznrob olish darajasi 2020 da 10-15% ga kamaydi. Qo'shita belgiligi yillarda mehnomonxonalar haqesining yuqori rentabellik va surʼuadiylikka qaytsishini keltirmoqda.

37-jadval

Mehmonxonalar industriyasining asosiy vazifalari¹³

Mehmonxonalar industriyasining vazifalari				
Ko'rijuzda ip qilay va xavtasiz yoshashni sizmaysht	Forsenali surʼatish baʼishshasi	Mehmonlar uchun xizmatlari taʼplami va bu xizmatlarning rentabellig o'masidagi baʼens	Karajatlarini kamagʼishish maʼsuda lish (zayonetini markazda sifatich va cottonallashishiga)	'Brend' ni osnlab turish

2020-yil har bir lesba uchun sinovli bo'ldi. Bu oxodidan, bixnes tarayinni uchun yuqori hajmi uchun qayta qurish bilan omushchiy fajribolishi edi. Bu cheklevlar toʻlivi: istohlataxtashiga mojbur bo’lgan kompaniyalar va shahardan da eʼs buʼiyatini davron ettiqqa obʼektini qiyim-yil bo’lib. Eng ko’p zaror ko’rgan sohalardan alti surʼimi bo’lib, 2020-yil eng zo’p muvaffaqiyatsiz. Ischli chegaralar yuqilish, usayuhlar yuʼiq, murodakat ichkamida va hatto shaharlerde paraltatlanish taqiq lanedi. Bu holat oʻtun-hozirning vaziyatini aks ettirish. 2020-yil eng osirig, 10-yil ichida eng muvaffaqiyatsiz hisoblandi, chegaralar yopilgan, murodakat Ichitaristida va hotteki shahardorda hisobdat berilishi haqiqi bo’ldi. Maʼlum bo’lib shiga pandemiyasharoitida 30%ga yaʼin mehnomonxonalar o’z faoliyatini tugatgan.

Shu bilan birgalikda murodakatda qiziqari i temridan siya kuzaligan. Yaʼnal hu davorda bixchi qancha mehnomonxonalar yopilayotgan, yopilish, bix qo’sha-

¹³ https://dukbazar.uz/7302/mozor/rozhator_qachonlar_gazetmidayishlari

mehmonxonalar qurilishi boshlari. Kelajak maehrum ba'lavatyan avni vaqida ko'plilik insenler e'z mablag'larini shaxshay qurilisiga yettiltirishgan.

Nazorat savollarari:

1. "Mehmonxonu" tushunchesi va yetijuga kelish saart-sharezlarini qanday?
2. Mehmonxon xizmatlarini asoslang.
3. Mehmonxon xizmat bo'ini ko'satuvchi personalarning xususiyatlari ni tevsiilang.
4. Xelmonxona xizmatlari, mehmonxona o'q'isliklarning tarkibi va tuxilishi xususiyatini tuzuvting.

TESTLAR

1. Kreytering, bu ...

a) bayurtma asosida xizmatda evqatanzishni tashkil qilish;

b) tuyurma usosida mehmeccoddan ushbu joyorda xizmat o'tsinish;

c) tuyurma usosida malakali nishpzalar tomenidan mayda individual xizmat ko'rinishini;

d) tuyurma usosida messux hujjatni tayyibkaishi;

2. Deoniyy yashash joyida tashiqarida ko'lektiv yoki individual joyboshtirish vositasida izmida bir kechu-kunduzni amalga oshirgan mehnom qanday maqomiga ega:

a) applicant;

b) defendant;

c) saychi;

d) witness;

3. Quydagilardan qaysi biri turoperatorning asosiy xavfchalaridan biri hisoblanadi:

a) mijozlarga m'lonut va moshinot berish;

b) turistlari mohor etni shaxtlantirish;

c) turizma turiga mahsulati - setish;

d) mijoz bilan shaxtuvchi hujjathum rasmivishish;

4. Mijozberga ko'rsatildig'an asosiy xizmetlarni aniqlang:

a) qu'ng'lezzar xizmati va emplaniish;

b) tarzi juy va ekskursiya xizmat;

- c) turar joy va transport;
- d) turar joy va evqatlanish.

5. Mehmonxonaning xizmatlarida eng ko'p hamotlik qayerda fozatildi?

- a) AQSh;
- b) Uralanayatgan mamlakatlarda;
- c) Yevropa mamlakatlari;
- d) Oshin mamlakatlari.

6. Buynuz Britaniyada mehnorxonalar darajasi qanday belgilanadi?

- a) nash;
- b) tajlar;
- c) yolduzlar;
- d) ordenlar.

7. Mehmonxona xizmatining hujigitig va potensial iste'molchilari

bu...

- a) turizm bazari tizimi;
- b) mehnorxonaning xizmatlari bazon;
- c) mehnorxonadik sanoti iste'molchilar; uyushmasi;
- d) mijozlar.

Mustaqill ra'biha masevzlari

1. Mehmonxona xizmatlarining shaxslanish jarrovori.
2. Xizmatxona xizmatlarining u'siqqa xos xususiyatlari.
3. Mehmonxona xizmatlarini rivojlatishning xorij nazariyasi.
4. Zamonaviy mehnorxonalar xizmatlari iqtisadiyot moliyor va tendentsiyalari.
5. O'sebekistonda mehnorxonaning xizmatlarni rivoj qaratish istiqbollari.

15-bols JISMONIY TARBIYA VA SPORT XIZMATLARI

15.1. Jismoniy tarbiya va sport xizmatlari mohiyati

Qozog'iston Respublikasining hukmabot jasidasi, yashidani millatidan, dardan, mulkiy va qazmoq mayqeidan qo'shi nesesi, jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanish, jismoniy tarbiya-sug'lombet turi - y'e'mal shahidagi jasorat texnikolariiga birlashish, jismoniy tarbiya-samt horakatini boshqarishda 'solizot tish' huquqiga egadir¹²⁷.

Davlat jismoniy tarbiya va sportni, shu jumladan sportning texnik turizmini rivoj antirishiga mablag' ujsasid, bu xonada davlat oshqaruvni idorasini tuzadi, onlining berilga gurbolari u jismoniy chintiqtilish traxini ishlash shiqadi, mutaxassislik xayriddan va qayta tayyorlashni, jismoniy turbiya va sport sechishcha omiy radiqqatlar o'stashish hamda fucezoburning bu beradagi manbozligini huquqlig jihatidan humoya qilish eshrim - yoxsil o'si, jismoniy tarbiya-samt industriyasini va infrazur kharasini rivojlanishini.

Sport xizmatlari ham umumlikdagi oshqaruvni jismoniy ral o'yaydi. Aholi xolomadigini sechish ishl qobiliyatsi eshkrish, kesallillardan seran karamaytrish, silsili oshtirish va umr ko'rish davomiyligini oshirishni tizmankaydi.

Jismoniy amaliy va idda sport xizmatlari investitsiya niyojini usharcha teydi. Biseblanadi. Sportga xatta nomid-g'isli etilmoqqa, yangi sport xizmati bo'yida ajar, ligelari tashkil etilmoqqa, zyrin taurlerda xerjig poytaxt ke'rnacidan transport horakati ro'xbayslig va foyd poyda, yehisiga da yeldi radikale boshqar qilish shahar texnologiqda.

Jismoniy tarbiya va sport masnug'edolarini o'tkazish qayni ag'larni e'sha ichiga olibdi: rasibolti qaylyari y'rossallari, amayevliy gimbazlar, teg'liqli surʼashni oshlitasish, yamnotikka farralar, teg'liqni surʼash (farralar), janidalar uchun umumiy jismoniy tarbiya, labalar uchun umumiy jismoniy tarbiya, chintiqtilish va qishki suzish, teg'gomlashtirish va yarish, sport gimnastikasi, ushu gimnastikasi, ayollar gimnastikasi, ushu gimnastika, chess kurortlari, ushu uchun sport yu'renishi, ketkolar uchun sport, voleybol, tennis, shaxmat, futbol, xokkey, e'n otobi, et minial, qilich, sedik, sin, amulsil, figurli uchish, og'it uchka, zambla, dixg'on, buks, velosipet be'vichte o'chir qurulishlar va jumladan tashhilish ishl maktab va mabdarida moslig'ulular n'hoxishi.

¹²⁷ Qozog'iston Respublikasi "Jismoniy tarbiya-samt xizmatlari tifoliy" dekreti 1799-91.

niňdilär dushmanını ýazılımday

immanenzi osztadı

organizm kəsildikcə qanlı başqazdigini idmabevi

psicoemotional bolaga yaxşı nrş hərəkətində, keyfiyətin keçirəndə

İnsanın hər yığında işləyi idarəetmənəti

36-chıñan. Jismeniy faoliyyatıñ fəsənə organizatoriga ta'siri¹⁷⁹

Jismeniy tarbiye va segələmləşdirish xəzəri-hər işçimənlikniň seg'gini saqlash və müstahkimlaşdır. Jismeniy realitətiñə qılıb, sızmışqız, jismeniy tarbiye, və sport bilan shug'ullanıshiga bulğan olıbyelərtən qəbulish bəyicha nüvviyyəti.

Sport xəzəri işrohimin sport notalariga erishish uchen işçimənlikning emalçılarıñ qəndirish bölgichə berip yemdir.

İşçimənliklərdə - atılıq ekspresivliliklər, müvafiqləşdirish, həsallıklarının rədinə dəsh, yuqarı işi fəaliyyətinə uyğun qılıcı uchun jismeniy məqsədlər və sport bilan shug'ullanısh nüxəndən bulğan rüqəət (iżbilət), shunaprox, sport və ko'nglochar, mədən, emməvə və demə dəsh tətbiq ləsdi işləniň etib və etkinliyi.

Xəmat hərəkətinchi təchidliñ işləştiş, təshidliy-kənopyy shaxidən qat' məzə, shunungdeki, sport xəzərləri işçimənlik yaxlaq tərtibidagi tədbirkarlılığıdır.

Xəmat hərəkətin şəxsiyəti-sport xəzərlərinin hərəkətiñ parayınlıda işçimənlik bilən həvəsini əlaqədə bulğan işrohi temoidən analıq olırılıqlıq fəryəclar to'pəni. Xəmat hərəkətiñ uchen jismeniy tarbiye, segələmləşdirish və sport işňəmtəri qollanıblıdı. Hələm olıbkatlar massas tənik vəsütlər bilən şəxsləngan və jismeniy tarbiya və segələmləşdirish, sport xəzərləri, sport və ko'nglochar fəthlərlə uchen məlumatlaşan binəklər

¹⁷⁹<http://gip.kurs.kz/jurnal/elektron-sport-sistemasi-az-organizator/>

bahaberler, jihodlanguş, maydetler va xonislardır. Sınumingçik, şəhərəniz, şəhəriyə və xəq'bumənticidir və 30-50 yaqlarını təşkil etmiş olsan da 11jallarıdır.

15.2. Jismənlilik tarbiya və sport xizəmətlərinin növü

İnsan doğumu vəzini yaxşı hələtdə saxlaşdırmaq və o'zənəliliyi inzatib bərəsh həzirli dəvət xidməti dərzi. Bunda hər kün xülli sport xizəmətləri fəzərlər arasında tövərə cəmməlaslılıq horayetgəni ajablanımlı emzər. Sport xizəmətləri əsasla: məktəbləri və əlly o'que yurttarlıdan tətbiq xüsusiyyət mülkiyi ilə əməkdaşlığı iləgen, sport imajinələrinə qədər hələlgən turulub tətbikmələr və tətaklöclər təminindən aralıq olmur. Alıcı ığış sport xəzəmətlərinin inqrisiñiş nəşəplər və pullik bələşmə mümkün.

37-chizma. Jismənlilik tarbiyəsinin təşkil etməcilləri¹²⁹

O'nebelə təmominin tətbikləri, shübhəsi, fiziki vəkər kurusiyaları və xəq'ligidən qə'ləmaz, hər bir inson uchan fəydlədir. Əng nadirində, sport xizəmətlərinin keçirdəstə məlumat hər yənəlidişlərə aksesləriñ, incevdigə mərəkədən məzqulər dərcəsindən əməklay olağan malakələr mədəxəsəsiñin təminindən sənəga oshırılıb. Sport xizəmətlərinin təməfi inqrisiñdən o'gri sport və təmominə tarbiya məzqulətlərini otkəzdi, o'que geyyəni, sport xarakteriñiçəri şeyib tədbitlərini təşkil etmiş, alıcı ığış sport və xəq'lemənləşdirish

¹²⁹ <http://fotostok.com/262032/təmənlilik tarbiya və sport/xəzəmətlərindən sport/>

Inshaatlar va boshqa sport xizmatlari haftasini o'z iltiga oлади²⁹

Sport xizmatlari iste'molchilarining manzurlarini hisobga olishi va iste'molchilarning sog'lom turmosi turizmi shakkantieshi, xavfiz va ekologik jihatdan qiley be'lishi, turli endekalari sportchilarni tayyorlash tizimini t'aminlashi, antq va u'e vaqtida bejuriishi, ergonomik va qileylik estetika xizmatlarda javob becishi, ajeyb be'lishi, xizmat haftasining xodimlarning o'sob-uzloqiga ega bo'lishi, tizimliy menzilli, informatsion bo'llishi lozim.

39-jadval

Jismoniy tarbiya va sog'limlashtirish xizmatlari klasseifikatsiyasi³⁰

Dayolmehli jismoniy xizmatlari	Sog'limlashtirish- profilaktika xizmatlari	Ommaviy sport xizmatlari
Jismoniy muqsidlari	Ish qobiliyatini qu'llab- qo'shish;	James Kirilliga shakkantieshi;
Kartarat etish;	Hunar davomiyligini asbitish;	Jismoniy holosasi;
Qayta tildenish;	Kazancy dam olish;	yaxshilash;
t'aminlash	Emotionsnal belgilari;	Jemuadagi ulus; shej;
(jismoniy psixologic);	Yuzeshish;	Shaxsly va jomsaviy yutuqlarini taqqoslash;
Kassiliklarni daylatish	Sug'licant moustakamish;	Kassiliklarni oldin olish;

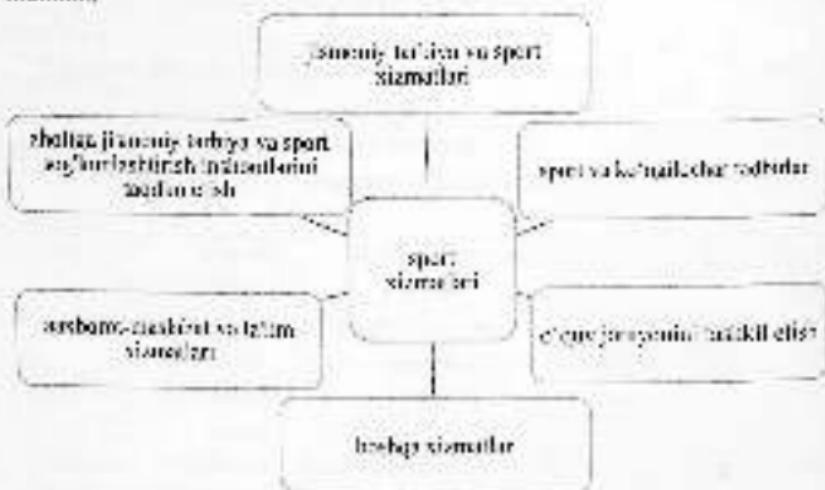
Astida maydon sifat xizmatlarning hozirgi turini kiritib chiqishining iloi yu'qligi antq chunlik shartning soni har teami bo'yayli normoga. Iste'molchisiga tegrim etiladigan eng maslikor va keng tarqagan xizmatlar orasida quyidagilari, ajoyda x'asitish mu'milati sport valyutining jismoniy tarbiya va sport xizmatlari, istisnosleshtirilgan fitness markazlari xizmatlari, turli xil jang sevralari, bichislari xizmatlari, sport huyedari xizmatlari, yogi, tayzaerohikani, bo'ki va boshqalar. Hordan tashqari, sport xizmatlari jomashiy sport turberini o'qitish ochan teqsim etiladi, tennis, badminton va boshqa sport u'yinlari shular jumdasidalar.

Tubayki turli si, sport turizi iste'molchilarning turli xizmatlari uchun

²⁹ <http://www.turkmenistan.gov.kz/ru/legislation/budget/legislation/>

³⁰ <http://plenkon.kz/normativ/standarts/standarts-na-registraciya/>

muhyallangan. Va bunday xizmatlarning barlova potensial ishlumchalariini qorabesh, eesoon, ulerning yoshiga shuningdek jismeniy tayyorgarlik darsjigiga qorah amalga oshirildi. Shuning uchun sport mashg'ulotining xizmatlari standart ta'limdar bilan cheklanmoydi, bunda homilalar ayni tarz uchun sport mashg'ulotini, 2-3 yoshli belalar uchun ruxs daeşlari yoki ritm darsligi, qarlyqaro uchun sport mashg'ulotining o'xiga xus turiladi va boshqalarini olish mumkin.

30-chitos. Sport xizmatlarining ko'rinishlari¹²⁸

"Namonyi taroja va sport mashg'ulotarini o'kuzish quyidagi haradagi o'siga e'tibor:

- * namonyi namonyi tarbiya va seg'lomlashtirish jismoniy tadbir, qurubhazcagi mashg'ulotlar;
- * do'stligi ha'yicha individual (guruh) tev'siyalarini ishlash chiqishi;
- * sport turleri ha'yicha o'quv guruhlari, jomiyetler, maktablar va kliniklarda misobaqalashishdi etishi;
- * tildash chonlari va usulohiy maslahatlar;
- * taqdim etilayotgan xizmatlarning o'xiga xar xossiyatlarini, shu jumladan madaniy, ommaviy va ko'ngilochar o'vin tadbirlarini, shuningdek xavfizlik tadbirlarini, tibbli yordamni hisobiga olga iholda o'chiq havonda da'ulichning har xi turlesini ymalzgi ushunis;

¹²⁸ statik.kz/statik/108/108/25552/

Sport va ke'ngilgechar tadbirlarini o'tkazishdar asosiy maqsad turnirlar, kross, marafonlar, sport u'yinlari turnirlari ishlashchilarini uchun sport va sog'lemashishni tadbirlari; sport bayramlari; sport va ka'ngilgechar kechalar va kentserlar; mushkin sportchilar bilan uchussiz ovchi; yetakchi sur'chilar va sport muassasalar, vakillarining ko'rgasusli chiqishlarini uyashtirishadi.¹²²

O'qur jaryoyini tasnifl oshib va o'tkezishda quvidagi emillar shuniyat kasi etadi:

- iste'molchilariga turli karalardarining oqlana texnikasini o'retish, tanlangan sport tizimida bo'limda, malak va tegislik bilanlari shakllantirish;

- tayyorgarlik olib beriladigan sport faoliyati tashishiga javob beradigan uslusa qobiliyatlarni evoq'lantirishga va takomillashtirishga qaratilgan pedagogik ts'sir;

Xizmatlar istifodenisiche, huc tarmoqlama tayyurligi va sog'lig'i holsti korinishni kompleksus axarsa qo'llishni fozilishni e'ish;

- o'qur jaryoyini tashkil qilish va maxsusining turli yo'nalishlari bo'yicha muelabax yurdarini berish.

Aholiga jismoniy turbo-sug'lomlashishni va sport ishlashdar (obbieklari) tilan ta'minlashni qayd qilishi o'setingda oladi:

- tanlangan xizmat turli va murochaga bo'yicha tegishli mashg'uotlar o'tkazish uchun jihozlangan ismoniy tarbiya va sport ishlashdaridan boyqilantirish;

- dan olish maskanlaridan foydalansish;

- sport jihozchilikda feydalanish (trenajyorlar, sanayolari, uyvermalar);

- malakali xizmat bo'yishuvchi seddularni ta'minalash va kuch talomslikni tiklasa shuningdek, achtiq havadsa obor' ulish, dan olish ochun sharxit yaratish;

- be'sha voqta tashkit qilish bilan hisozlikli yuqori darajadagi quzaylik yaratish.

Axhorat maslahasi va ta'lim xizmatlari:

- sport xizmatlarning tuzilishi va usovumi, shuningdi sertifikatasini raxming Qosimchili va mif'yerig-huquqiy bazaar to'g'risida hujumiy mafhamet (internet, aranzaviy axhorat xaltsleri, reklama va hushqular crepli);

¹²² <http://yildizposteriori/14-13059.html>.

- ko'rijakda sog'ligini saqlash va shakastlanisining ya'qilishi yeldi imzilishini oldini olvchi xizmatlari toqdim etish bilan bog'liq masalalar bu'yicha xizmatlar iste'molchilariga muassassalar bilan mosbatlashtish;
 - oqipolanish suhaisidagi muassassiylarining (shaharlar, davletkor) optiona qaytarishiga va iste'molchilar uchun oxiq-ovqat qo'shimchalar, vitasini arm qamol qilish bu'yicha maslahat xizmatlari;
 - tibbiy-tikish tadbirlarini o'tkazish, shuningdek, sportchilarni sinovden o'tkazish bu'yicha muassassularning maslahatlarini;
 - shoga dasturlari, iste'molchilarini uchun twestiyalar tayyorlash, shuningdek uzbek sancharli feydalanish be'yicosi umumiy qalezlar;
 - jommoniy tarbiya va sport xizmasida osoniy tayyergarlik (nuya tayyorlashi) va malakosini eshirish.
- Boshqa sport xizmatlari quyidagi ishlari ta'minlaydi:
- sport amjomishini koraga olish;
 - xizmat iste'molchilarining transport vositalari to'xtab turishini ta'minlash;
 - xizmat turmenchilarining boyumlarini soqish uchun qahui etish;
 - iste'molchilar boyutlari ni yirikha taksi daqcirish;
 - hushqa xizmatlar;
- Jommoniy tarbiya va sport ushliliklarning asosiyed qayidagi multurloq legishli be'yichli muassasi:
- asusly (universitetlar, texnikumlar, kollegalar, Olimpiya zaxriyati multitaliblar) va qu'shimcha (har xil taridagi sport maktabari va besimalar) ta'min muassassalar, daebti yoki mehnatty mulk ob'ektlari hisoblanadi;
 - jommoniy tarbiya jensolari, haqasori sport klublari, sport federatsiyalar, bu'yicha federatsiyalar, jommoniy tarbiya va sport jamiyatlari va boshcholar, jameat rehbirlarining mulk ob'ektlari silsilida ishlaydi;
 - sport zaxrasi, sport-sog'omleshterish markazlari va boshcholar, desaryot bellarda bor davlat volg mahalliy multurkomissari nisbatanedi.

15.3. O'zbekistonda jommoniy tarbiya va sport xizmatlarini takomillashтиreish

Respublikada extirgi-yillarda jommoniy tarbiya va sportni muassasatish.

zholi /erasida sog'lar turmush turzini targ'li qilish, imkoniyatlarini cheklangan shaxslarning jismoniy reabilitatsiyasi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish hamda maralakning salqaro sport maydonlarida muonesib ushtirok etishini ta'minlash buesida ichki chora-tadqiqilar avvalga oshirilmoqda.

Son bilan beriga, jismoniy tarbiya va sport sohasida anholi englig'ni maxtahkemlashtirish kuchmalashtirigan aniq dasturlarini sotishiga joyli etish, yedilarni surʼiga keng jahz qilish va ular orasidan ijtimoiy sportchilarini surʼalab chish, sport turlari bo'yicha yuqori natijalarini ta'minlaydigan mahberatli sportchilar bilan mally terma janʼnatlarini shaklantirish va trenerlar uchun qo'shimcha shart-sharoitlar yaratish uchun ravshan etiborli.

Namliketda yoksak madariyarga ega boligan har tomonloma yetuk bunda jismoniyan sug'lem usmoni shaklantirish maqsadida anholing jismoniy tarbiya va sport sohasida malaka va bilmirlarini artditishga qaratigan ustuvor yonalishlari belgilash, ijtimoiy sportchilarat tanlab olish (seleksiya) jarayoniga innovatsion shakllar va usullarini turli etish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Turmonidan "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takom illashirishni va generalashishni chora tadbiqlari to'g'risida" gi Farman imzalanzadi²⁴. Unda jismoniy tarbiya va sport hiviyini iseh qilishding 2025-yilgache, atrofy yo'naisishlari bolgilash imilgen hollia, jismoniy tarbiya va sport bilan norexuvor shug'ullanmayotgan anholing umumiy taʼmin 30 faiziga, sport tashkilot va mossaessalaridagi shug'ullanmayergan yesilarning umumiy sonini 20 toʻlgacha oshirishiga, doelek sport oʻsishni mossaessalarida trenor va mossaessishuning sifat taridi; xususan, olyi matnometli sevillular kontol basqichmasi-1masajini 50 faizgacha yetkazishga joyarda yoshlar orasida iqtidorli sportchilarini tanlab olish (seleksiya)ning sonimali va shaxsiy taʼrt usqajiali - toshkint-turman (shchar)-nedud-respublikasi tizmini ishlab cheqish va joyli etisaga, O'zbekiston Respublikasi jismoniy tarbiya va sport vazirligi tizini shug'ullanayotgan sport mərkablarini c'quvchi-sportchilarini o'tasida "Dolalar sport o'yinlari"ni o'txozish usqali ijtimoiy sportchilarini aniqlashi va yonalisa tizini jismoniy sport usqali ijtimoiy sportchilarini o'tasida "Tolabolar sport o'yinlari"ni tashkil etish usqilashtirish tabobalarini sport bilan munosabatli shug'ullanishiga pell etisiga, shuning keng usturnidan yaratadan umumiylik mafkuri o'qevchilari,

²⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidentini O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takom illashirishni va generalashishni chora tadbiqlari to'g'risida Farman, 24.11.2020-yil.

professional va uly ta'lim muasseesleri o'quveli va talabahari o'tsasida jismoniy terboyasi ommatachtirish; ular orasida iqtidorlisiini zatqlash maqsadida "Umumtuzlim muktabi sport" festivali, "Jismoniy tayyergarligi zvejlangan muassasasi" ko'zik-talabevini bosqichma bosqich; (Jumagan shahar, hudud, respublika) o'zoxish tizimini istibat chiqish va jismoniy tayyergartlik darslarini rivojlangan eng yaxshi umumtuzlim muktabi, professional va uly ta'lim muasseesasi nominatsiyasini joriy etishga, 2020-yildan boshlah sport subnesida "Yasenbek Maratheni" xalqara marafon; "Save Aral" xalqara ekomarafon; ziyorati va momkinless sport muashaqalarinin tizimi o'tkazish orqali sport turbinini rivojlantirishga alohiga etibor qaratilgan.

Shu bilan birligida aholining bercha qatlamlari o'sasida "Jismoniy tayyergartlik darslari" sinovlarini a'daizishni joriy etish, sport turini be'yicha torma Januslar sportchilar uchun ilmiy-kompleks laboratoriylar tashkil etish, tayyergartlik surʼoniga ilgʻor innovatsion texnologiyalarini joriy etish bonda sport subnesida samarali tibbiy va farmakologik te'minotni ya'lga qo'yish, sport turini be'yicha 10 yerdagi bol'lgan hudojdiy termo James o'solarini hudojdiy telshiz korj tarmoqligi rabiyyat markazlarining o'smirligini be'llimtarida va undan katta yuandagi hudojdiy termo unyon o'svolarini tuman (xishoh) korj tarmoqligi markazli polidinamikasida unutkazam roshda chunqichitirilgan illoqy bo'rikdan o'lkowib turish mosozilimini jury crish, 2020-yil 1 fevralidan boshlah bosqichma-bosqich olimpiya sport turini be'yicha rasmiylikda sport muashaqalariga doping-test namunalarni ellish tizimini jury crish; esa qishki Olimpiya sport turini tahrarat masini yaratish, ushu sport urlarini ommaviy bo'lib orqali professional sportchilarning tayyariyoti bezimiini ya'lga qo'yish, Ozbekiston sport delegatsiyalarining mifoxi sport musuloychilariga tizimi tayyorlesha yuzida Toshkent viloyeti, Respublikani tizimida Olimpiya tayyergartlik markazini tashkil etish, xerjlik sportini va moshishini xeng jall qilish bonda sport infrastrukturidan samorali royojidanish maydonida "Xospitalitati xizmatlari"ni ya'lga qo'yish, "Sport Visa" qo'shilmasi (elektron be'lumogʻi) kirish vizasini jury sifatiga sport subnesida shaxsiy sektor ishlavchini oshirish, shu tamladan apart tazakilotlariha cavlat ulushini kamaytirish be'yicho surʼur choralar belgilash, sport introyektorini tashkil etish orqali sportni qo'shimcha moliyalashtirish tizimini kengri etish huq'quq muhcherasi qilish organlari va Qurelli Xuchlar Uvumiyligi ta'lim muassasasi jumladan "Yemurobdilar maktabi" o'quvchi talabalarini urun "Arimya o'yinlari" dasturiga kiritilgen sport turlari bo'yicha fakultatty

mashg'ulotlari va ta'girdiklar faoliyatini ya'lqa qo'yish, jismoniy tarbiya va佐令者, sport inshoatlari va massasalarining boshqaruv tizimiga xamengav uzburoj-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, jumlidan. "Spectex" adolarar bilan o'ralti sport inshoatlarining telekommunikatsiya tarmoqlariga tashashni va'midash vazifalari qo'yilgan.

Ja'kidash jezdci milliy sport turlarini rivojlantirishi va sunnatiylikni ushlari, o'simi Olypiya o'yinlari darslarlariga kiritish bo'yicha sizdagi chora tashirlarni amalga ashtirish ishlari ham boshlangan.

Sondaq qilib, XXI-asr texnologiya va sportning rivojlanishi haqidagi Spectex mungalashishini amalsatirish davlatning oldida turgan sezoniy maslahatlardan biriga aylandi. Ushbu soha tur tezis rivojlanib, o'si sunnatiga berishi uchun texnik tarkibiy qiso va muddiy bezum doiriyligi nafisida yanzob hajish kerak.

President qarori bilan 254 ta sport muktabi va 56 ta istisnashtirilgan sport muktabi tashkil qildi. 4 yoshдан 30 yoshigacha be'llganler 6 bosqichda surʼasali va profesional sportga salohiyet borlagina istisoslashtirilgan sport muktabiga qoldi cultmaei. Keyingi yillarda muktablarga 25 mard so'm quriladi. Sportni rivojberish vazifagi tasarruridagi 27 ta bulalar-o'smalar sport muktablari va ularning filialini negizida 254 ta sport muktabi, 56 ta istisnashtirilgan bulalar o'smisi so sport muktablari negizida esa 56 ta istisnashtirilgan sport muktabi tashkil etildi**.

Sport muktobalariga 4 yoshidan 30 yoshigacha turliyin sport bilan mutaxassos shug'ullanish va keljasida profesional sportchi bo'lish meqsadidagi mukobat va yeshilar ehab qilinishi.

«Besh tashbihmas olimpiyekis» doiraendasi o'tkazilgan surʼaviy sport muzahabalarida g'olib va sovrindan bulg'ay yoshlar, emmingdeki, 4-6 yoshli bellar sport tuborshni kelib chiqsa ularatag antropometrik ko'setsatkachlari zavodi destlab sport muktobalaring sport-sen'gorlashinghish guruhida olimpiya sport turini yeldi milliy korash bo'yicha harakatlanish iekociyatlarning longayritma va haraket hoidligi temixligini o'hirkish uchun sakitz oygacha bepot shing'allanadi.

Shu bilan biroridaka 2022/2023 o'quv-yili haqida boshlaba:

- ahelisi 200 mingdan yuqori bo'lgan tuman (shahar)lardagi sport muktabalarida hamda 20 ta olimpiya sport turlari;

** Boshqaruv Respublikasi Prezidentining shahar sporti va turismi vazirligini boshchiligi haqida mungalashish surʼasi shahar tashihlariga qo'shilgan 96-766 sifatli Qarri 18-yil 2022-yil

* — ahollis 150 minggacha 200 minggacha bo'lgan turmush (shahar)larda sport maktablarida kamida 15 ta olimpiya sport turkasi;

* — shahisi 150 minggacha bo'lgan turmush (shahar)larda sport maktablarida kamida 10 ta olimpiya sport turkasi bo'yicha sportchilari tayyolnishi yulga qo'yildi.

Sport mamlakatlar kointengenti faqat Olimpiya va Paralimpiya, Osiyo va Parasiyoye o'yinlari dasturi ga'dirishiga (hundan millie korasib hamda al'oddiz Hukumat qareriari bilan belgilangan sport turkari mustasno) sport turkasi bo'yicha shakllantrilishi. Bu maxsus hikmat sport maktabi va bextisoshebdiligan sport maktabiga Davlat lyu'miyti muddatiga heshkedan Osiyo va Parasiyoye o'yinlari dasturiga kirtilgan 2 ta olimpiya sport turkasi bo'yicha sportchilarni tayyorlashta o'samat berildi.

Jismoniy tarbiya va sportni ta'oliyalashtirish bo'yicha 2023-yilda hoshkah har-yili qu'shimcha ravishida respublika byudjetidan:

* — sport maktablarining libayo sonalarini zamonaviy ushbu uskunmadan dori-danman va tijoraniy yusul shaxsiy bilan shaxzodsliga — 10 milliard so'm;

* — sport mamlakatlar uchun zamonaviy o'quv o'sishiyatlari uchun etish va surid qillishga — 2 milliard so'm;

* — viloyat, respublikai va salqon sport musobiqalarida ixtirok etadigan sport maktablar shug'ullanuvchilarini fermo joyalarini macesus sport o'yinlari (ek pirovsalar) bilan ta'minlisligi — 23 milliard so'm ajoyazlandi.

Bundan tashqari Moliya va Shax'fat qo'shitish byudjetidan bir oy muddatiga uchun (shahar)larning sport va zamonaviy jismoniy tarbiya mukofotlari kalma tur rejaariida sport buldirilari uchun moliya-saxit rish uchun 95 million so'm ajoyazlandi. Iste'molaydi va 2023-yilda hoshkah har-yili ushbu mablag'larni Davlat byudjeti p'sometlarida nazorat qetadi. Shu bular kengaitkeda Toshkent viloyati hokimligi 2022/2023 o'quv-yillardan boshlab Toshkent viloyati qumus xizqa hisosaleshtirilgan sport maktabi faoliyatini yu'zga qo'yadi.

Kosirdi teboroq ka'payib boraydi ega taliqiklar uchun biznesbo'lin sport sohasidagi zaroliyalarini kichik biznesning namoyishi xifotida qurmoqda, chunki bu davlat zamonidan hozir amomuluma eng faoliyitli mo'qda. Bu uchun ushbu tunda, apartament rivojlemisiga qetib ta'sir so'rastadi, chunki u'sirraldar uchun pol te'lesh profesional sport bilan shug'ullanish boyishni mayjud, emmuna yetarli maddag'iga ega bo'lmagan kambag'al chalarining bolalari uchun yaxshi hukumiyat yaratiladi.

Mamlikke nimida sport xizmatlarini ko'rsatish bu'yicha davlat tashkilotlari ham rivojlanmoqda. Davlat hozirda ismoniy turbiyati moliyalashirishni ka'paytirishga va ke'palib sport inshuvtarini qurishiga harakat qilmoqda. Bu urezli shuzingidek mamlikatidagi sportning rivojlanishiga, umr ko'rish davomiyligining oshirilishi va boshqa ko'rsatkichlarga jobiy ta'sir ko'rsatadi.

Nazorat savollarri:

1. Ismoniy turbiya va sport xizmatlarning nizomini va mahiyatini inshucizing
2. Ismoniy turbiya va sportning mandalarini iflasadiyctik turgan c'rnii qonday?
3. O'zbekistonda jismoniy turbiya va sportning rivojlanish usiqollari qanday?

TESTLAR

1. Jismoniy turbiya denginda nima hisobnibadi?
 - a) jismoniy va inson madaniyatning bir qismi
 - b) jismoniy qodalliyatlarni rivojlanishiga araysin
 - c) harakatxoni o'rnatish va jismoniy fiziqtarni rivojletishiga qaratilgan telfizim
 - d) tabiatning tabiiy kuchiari uroydantirish va giljenik fiziqtarni tabiyabish
2. Jismoniy faoliyat tanaga qanday ta'sir qildi?
 - a) hayot yilligi es funksiyalari qoldi
 - b) optimal vayzai saqlash urum bo'lgan kriteriya solisiga imkon beradi
 - c) chiqaruviligi es ishlashini pasaytiradi
 - d) yillar seruni kamaytiradi
3. Jismoniy madaniyatni tashrif etishning eng qolimg'i shakli qanday?
 - a) yug'rich
 - b) jang xaristi
 - c) arvovlarda musobiqalar
 - d) oxyidler

4.Jismuniy tarbiyaning asosiy vositas?

- a) e'quv mashg'ulatlari
- b) jismuniy mashqlar
- c) e'qitish vositalari
- d) qattiqashev vositalari

5.Dars paytida nima tayasiya ettiladi?

- a) kez mechetdelen keyin naeq vaqt da'm olishi
- b) istehmol e'elingan kaloriya araligi oxiq ovqat va ichamliklar bolan tuldizing
- c) im'razeni boshlariq
- d) yuimi va da'm olishi ikeresidanin yuralt erish ededi bilan ne'gen birlashtirish

Mustaqil ta'lim maydonlari

1. Jismuniy tarbiya va sport xizmatlari, ulusning e'ziga xosligi.
2. Jismuniy tarbiya va sport xizmatlari rivoqlanishiga ta'sir etuvchi omillar.
3. Jismuniy tarbiya va sportning hisson taroqqiyetiga xish.
4. Tazammunay iqtisadiyotda jismuniy tarbiya va sport xizmatlarining e'rnii.
5. O'rzbekistonlarning sport xizmatlari rivoq alinash istiqbollari.

GLOSSARY

Aholini ijtimory muhofaza qilish tixminining shabdasi — aholini ijtimory muhofaza qilish tizimi uchta asosly zhadiga ega: ijtimoy tizimini, ijtimory sug'urta, ijtimony yordam.

Aholining ijtimony hirmayasi — davlat tomonidan aholining murozli tizmusheni, ya'nijamiyat rivojlining xammasiy bosqichidagi standartlariغا mos bo'lgan muddiy tizimotai va insonning erkin rivojlanishini te'minlash maqsadida navbat tizimotalar, kafolatlanadigan va amaliga oshiriladigan huquqligi, ijtimony iqtisadiy va tashkiliy tizardagi chora-tadkisiylar rojimizasi.

Audit — maxsus ruhyeviy hujjatizeti asosida kompaniyoning moliyeviy va iqtisodiy tizimlarini telezhiretini amalga oshirish.

Auditoriyalik xizmatlari — auditorlik kompaniyasi tizimidan o's mijmada tizchun sherkatlarga acesiha sunsiga oshiriladigan hujjat turklari rojimiz.

Autorsoring — og'izda emas tax'imorlari, besiqi) va «sources» (mazoba) so'zlarining kelishi hisobari, ya'nijamiyatning muayyan idd turklari, shbeb shigarish jarayonlarini yoki besheqa fachizschii zimaiga ochinchi vohun haq qanday tashevchanba yoki sherkatden foydalanshni anglatadi.

Autostaffing — a'somasi bosh englischa «self-starter» kelidi «biggan nashishqarish, usdu-yordaj va xitab» (xacimlar) deki tarjima qilinib, sherdan ta'limatice bo'lgan xodimlardan foydalanshni anglatadi.

Axborot mahsulotlari va xizmatlari baxori (axborot baxori) — tijarat qo'sida elektron mahnat mahsulotlari ravishda xizmatli huquqiy va tashkiliy menejmentlari tizimi.

Axborot mahsulotlari va xizmatlari baxorining axborot komponenti — xaric mafhumotlarni topishiga yordam berishni axborot baxoridagi vositalari va tuzilishlari.

Axborot mahsulotlari va xizmatlari baxorining me'yorti-hususiy komponenti — bular huquqiy hujjatlar, dokumentlar, formular, axborot baxoridagi tarjiji etgan menejmentlarni ta'minlevchi qurililar.

Axborot mahsulotlari va xizmatlari baxorining mukallif komponenti — buhar axborot mahsulotlari va xizmatlari o'sish chiqaruvchilar va distribuyutorlar or'tasidagi o'saro menejmentlari, sherdan tizimdan beriliga salish elementlari.

Axborot xizmati — axborot mahsuletlarini ta'qib etish va sherkatlardan o'sish axborot baxorining xizmatlari ehtiyojlarini qondurishiga yo'nalishgan xizmat.

Boshqarguv va maslahat berishdu biznes xizmatlari — xizmatlarning

yo'nalishlari — tashkiletni rivejlantirish; strategiyasi; rafiqi va ishl mutosabatlar; moliyaviy vejalashtirish; menejment va xodjolar; ishlbo qamplish facheti va boshqalar.

Dam olish maskularinting asosiy hontseptsiyasi — varyyl; dam olish uchun, xuraf-muhit va telekommunikatsion xizmatlarni tildif qilish. Shuning uchun dam olish maxsuzlari (asosiy, chek ellarda) tomonidan tildif etiladigan rekreatsion imkoniyetlari odatda viloyat-xil va sitatlari an'latdi.

Dam olish maskularinting asosiy maqsadi — dam olish va sekinmadilen tikishiga ishlayagan insonlarga xizmet qilishdir. Shunga ko'ra, sayovilar, tog'lar, fu'llar, shuningdek, tibbiy qolni va tabbiy shartnashda dam olish va dovelanish uchun imkoniyatlar yaratadigan huquq so'zi, borchal, sport do'g'lonashtirish dastma dam olish uchun maslikha yig'isiga borilib kelgen.

Dam olishning xususiyatlariiga ko'ra tashvishlanishi — faoliyat m'oddii (passty va buol dam olish); davriylik (konditir, nafotik, ta'til, hayrani); davomiyligi (qisqa muddatli, oxop muddatli, vaqt vaqt bilan); fachiyat yo'nalishi (fijodli, dam olish, moderniy, sport, dekorativ va amaly, turistik).

Dosxiblik audit — kompaniyada biznesda ro'za o'zlashtirilgen auditlarlik ekshiruvi.

Davlat ijtimoiy yordamni — mehnoga bonyurasini (g, istishiqi) daremsoz munisbi mayjud bo'lmasqanligi satohli mustaqil raqshda o'zini mecciy tizimlari ulagan shaxslargi davlat tomonidan ko'rsatilganda jamiay yordam.

Davriy audit — kompaniyada shartnoma asasida qayta o'zlashtirilgen auditorda tekshiruvi tur.

Developertar — o'shlamas mukl ishlbo chiqishchilarini hu'llib, acesha investitsion va qurilish xizmatlari to'qim yetish tilan shunallananadilar.

Ekskursant — xo'jalashish muallakatida (joyida) konsulajdan yigirma h'ish surʼidan eshmazydigan davrda ozichat e'mechi jismoniy shaxs.

Ekskursiya yozakchisi — turistlar va ekskursantlarni manzurani surʼistik resurs bilan tanishtirish uchun huquq jisotlari tuyvug'ligi xor'gan. O'zbekiston Respublikasi rexahchi boligan ismeny shaxs.

Fingerokarning xususiy sug'urtesi — sug'urtening bi tur shartnoma asasida usul yashaitirilib, uning doirlari, zma, qilish muddatları, usmeny shesslarning moliviyat imkoniyatları, tayakkalchilik turini bilen cheklungasi beliadi. Uldan sug'urta shakli uchun fuqarolarning elaro rasmiyligi xosdir.

Gid (gid tarjimanu) — asloriga olib va tashhalyk xizmetlar ko'rsatish,

turistler va eidsiz sur'etlerini saglindira - shish misnedeni ibraqi (ü-zildigii) turistik resurslar bilen misnedeni mezon kasi dy jummatan bayyoperenli im'ran. O'zbekiston Respublikasini tuzenden - shigan jismoniy shaxs.

Grand otellar — xashamati bilen erdan tashqari, yugeri mabkali sodinler tomanidan ko'rsatildigan xizmatlarni, ozsoz taomlardan ibern oqaratish xizmatlari va hiz taklif qiladiginan mehnununidan.

Huquqiy ta'minotda biznes xizmatlari — foydalananish yo'nalishlari — nizoborni led qilish; nayrosu bojijalari tekshish; va turish, boshalar va besbipli ijro borning o'sxidligini nazorat qilish.

Ichki sur'at — kompaniya xodimlari tuncundan amziga osorilishiga suallig'lik ekslitirat.

Iqtisadiy himoya — mamlakat aholisini xumoyi va o'schidig' muhazaza qilishishni te'minlayadigan va jamiyatda qaror tajiqni xoziqligi, iqtisadiy iqtimatny chora-ta'chipleri qaynat.

Iqtisadiy inson hujumlari — individuning iste'dod va hujumatining jondiyat idomi iqtisadiy iqtisadtry munesabatga kirishusini natijasida shoklansib, yanada shoklansib, multammallahashib burishi.

Iqtimoiy siyosat — davlatning daromodlar taqsimotidagi tengrislikni yumshatishiga va bu xizmat qizisqeriyet, hamashchilari c'thasilgi sooliyat arni hoxsira "chiliqiga yoz'naltiligan siyosat".

Iqtimoiy sug'urta — devsi inomidan belgilah ec'yligan, nazorat qilinadigen va hujumat qiladigen, davlat maqsadli byudetidan tasbeuri iqtimoiy sug'urta funsiisi shuningdek boshuja xumoyi va xoniyi sug'urta fondlari muddatgani asosligiga kelcha yoselsg'i, mukimatga ayeqatsiz tucarolarini meddiy ta'minasiy qe'lllab qov'at ash etalmidir.

Iqtimoiy ta'minot — tucarlar aytin tufaylini daolsa byudeti hamza byudetiga tasbeur, maxsus to'xular muddatgari hisobidan moddiy tuzinlashtiga yoz'naltiligan davlatning iqtimoiy yerdam ko'renush shakli.

Iqtimoiy ta'minot turlari — O'zbekiston Respublikasining shaxsagi qo'smadiigi iqtimoiy ta'minot ing quyidagi citi turki nazarda tonda: pensiyalar, nafaqah; iqtimoiy ta'minet kompeccatsiyasi; imbyozlar; iqtimoiy va tibbiy xizmatlar hayotiy zarur tashyolar.

Iqtimoiy ta'llovetlar — kom t'umishlangandunge po yoki' xizmat yerdom tashbihsini tizmi bo'lib, bi' ularning xo'jalik xavotida qatnashishi bilan beg'ligi bo'lmaydi. Iqtimoiy ta'llovetarning munesodi jamiyatdag' munesabitlari i'sompaqvarilishi shaxsida ichki tashni ushbu turish xizocilasadi.

Inson kapitali — inson təcənnümən nə'matlar işləkçiliq və xəstəliklər kərsətən şəxsiyin işləmələri üçün işləmələrin işləməsi və xəstəliklərin işləməsi.

Inson məsləti — xəstə xəsusiyatları jurnalınməsi xəstəliklərin qaraladığını aradı və ayotğan işçiləri kənddi.

İntellektual boylıklı — bilimlər, gənclik və ijdaliy məhsəti, mədəni və təhnikişəcənə, sənət, rivojlanıshıdan keyingi rəsədlər, əməkli mədəni intellektual boylıklı mövzulardan istanın təmənləri və ya.

İntellektual mülkün hüquq qılışlı — xəmat rəsədyattalıq zamanında rivojlanıshıning əsas enməsi, qəllərdən idarə. Xəmat ka'rsatışlı, sahəsizliyi mülkətlik muncəbatası / xəmatlıq texniki xəsusiyatını emzə, həlki ijdaliy iqtisadiy xəsusiyətlərinə təyin olundur.

İshbilarmonilik xəmatları — təcəddübəti tərtibətə sehifə, qullab-quizyadash və ishbilarmonilik (arayonlarını optimallaşdırışlılıq əsaslılığı olub bəcəyənən səhifələrinə fəaliyyətlərinə əsaslılığı) mənşəyi atəmə. Rəsmi yaradıcılıq, bu şəhərəməyi və yuridik vəsətərlərinə rəsədli xəmatçılarının analoq ishbizishləri həmçinin ijdaliy mövzularda işləşənləri üçün yerdəm beradıqdan xəmat işləri hissələndər. Shu tətən həqiqətlidə xəsusiyət kapital və davlat tətənəcisiyətinə rivojlanıshı ahenən qızıl şart-shəxəsərlər yox, il-hərəkəti.

İshbilarmonilik xəmatləri kərəsətishuning terminqləri — 1) işlək təmət işləkçiliq xəmatlarının əsaslı yanğı təməzqləri hər məsləhət; mühəndislik; mərkəzin, dəzəyin, mühəndislik, məborut xəmatlərinin rəsəd ijdaliy idarə; 2) an'zəvviv xəmatları, shu jurnaldan mədəniyyət və investisiyə xəmatlar hər məsləhətə təməzqəz.

İshbilarmonilik xəmatlarının təsəffüfləməsi — pərvənədən iste'mləchigə, məsləhətliyənən həndə, ishbilarmonilik xəmatlərinin şəhərənəsənətliyi gələnligə berətəndənətən məməkin həmçinin və işləkçiliq xəmatlərinə hərəkətlidənən xəmatləri (şəxət və qışlıq xə'liliyi) həmdə əhəngliq xəmatlər kərəsətish.

Işçilər hədəti — məhəət şəxsiyətə samarəli fədalalanishi məməkin be'ləmən qəbuliyətlər və xəmatlar vəsi.

Iste'mən təomülləri türkləri — sovəc və issic təməmliy, haməlikən və təz təyvirənənədənən təomüllərənən, vərdəsələr, chuchvərə, qeyvənənən toxun /şirəli idarəməliklərətən tə'qibləndədi/.

Iste'mən xəmatları — shəhər salamatlığının müstəbhəmləşdirilənliklərinənənədənən təqibləndədi, yüksək iş fəaliyatının xəsəlib qılışlı təcəssümüy

mashejer va sport bilan shug'ullanish niyatida ha'gen hujarn (tashkilot), shuningdek, sport va ko'nglocher, madaniy, ommaviy va ko'nglocher tadbirlardan ishtirok etish va dan nish o'tkazish.

Jismoniy tarbiya va sog'lemalashtirish xizmati — bu iste'molchilarning sug'lig'ini saqlash va taustahkamlash; jismoniy resabilitatsiya qish, shuningdek, jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishiga belgilan chilg'izlari quvvatlashitga tay'ish bo'libdi.

Joytasbitirish xizmatining maxsusani — hujarchan, mezziangleva maxsus xizmatlar (mehmonxonalar, narmeler) hujdanishiga beriladi, ikonchidagi, olaro nisbatiyat xizmatlar he'rsatildi, bu vazifa mehmonxonalar xodimlari temuridan hevastira amaliya oshiriladi.

Kadrlar mafakosini ushiring va ularni qayta bayyotlash — uzakstik tal'lin, tizni, tafsiddan biri, salq so'jaligining, hechqa sohbeca ishlashchi mutaxassisler va rahbar xodimlarning ishlash bilimi va ko'nikmalari yaratishda chiqurlashishish jarayoni.

Keng ma'noda xurdiq — e'yin-kulj, ierogeniga hamozi ha'gen yoki uning natansi bulg'ar joy yaxloyg'ida bessavilar majmudan seib chiqadigan zoveq.

Ko'chimas malikni rivojlantirish (development) — o'st. Sotlikxalq turlerini qamrab elevchi ishlab qirrali baxsh hisoblanadi.

Konsalting — mullning ishlagan shaklida faoliyat bo'lsalovchi korxonalar, hisoblar va tashtillatlarning keng imzamlig'i uqtasiy muddaslar bo'yicha mahsulot ishlab chikaruvchilariga surʼudilarga va ishlashdilarga maslahat berish.

Konsalting firmalarining asosiy vazifalari — tashbeet yigish va tashrif qilish; sotib qotish va tekshiruvlar o'tkazish; samarali fashbilly yechimlarni topish; va mijozlarning e'zg'hallsantirish.

Konsaltingning fashbilly ko'rinishlari — shaxsiy firma, maf'uliyet cheklarini agor janishi; ochiq ko'rinishidagi aktsionerlik umiya'i.

Kurort mehnomonlari — maf'usli suv buloqariga serar olish an'anasi avval darslovchi markazlari paydo holisingiz etib keladi, moskon i'nessalar istassekin tuzil xil ko'nglocher tadbirlar; mayq oshimlari, karaveller, qurxonalar va sokaklarning u'y ichiga olib kurni manzilanga qaytaradi.

Iste'mol kapital — inson capitalining ajralgan turli lisiy kapital deb hisoblanib, quyidagi turarga bo'lindi: hujarchi kapital; Brand - kapital (mijoz

kepetali); strukturali kapital; Tashkiliy kapital.

Logistika va rejalashishtrishda biznes xizmatlariidan foydalantish yo'nalishlari — transport-sespeditsiya xizmati; muddiy-tehnik ta'minot resurslari ni saqlash va taqsimish; marshrurdarni epaznallashuvchish va bosha mazos siachenlari.

Magistratura — uniq imtossassik bo'yicha bakalavriat nezzida hamma iiddi-yil davom etadigan aliy ta'limi.

Majburiy audit — harr mi'r xompanlyanteg mazmalari qur'inchilasga mo'ivetliq beruvchi o'sbzilishi shart bo'lgan auditorlik teksharovi turi.

Majburiy sug'urta — emas deg' qonunchiliklara ko'restilgan shaxslarga sug'urte qiluvchilar xededa boshqa shaxslarning hoveti, so'ulligi yoki mod-millati yos'ol x'ining boshqa shaxstar oldidagi foydaliq jisobligini o'y hisobedan yoki surʼatdor shaxslar hisobidan sug'urte qilish, shaxslar uchun turish yoki bolar sonida ushunlari.

Mahlumatlar bazasi — 1) tegishli mahlumatlar to'plami belta, uning cycli-buri ma'lumotlari tasvirlash asoslash va manipulyatsiya e'leishning umumiy tunciyllariga qosilanaadi; 2) tegishli xizmatlar tomonidan oxibva xizmatlarini t-yurashda manba va yarim trayer mahsulotlari hisoblanadi.

Marketing va reklama biznes xizmatlaridan foydalantish yo'nalishlari — marketing va reklama yo'nalishlari quyidagilar: krenchi yaratish va targ'ib qilish; franchiza bo'yicha bududry kengayrisi; edarmada reklama va vakillik-sumarali reklama saytdagan ulungi va keyingi xizmat ko'rsishish tuzimlarini shakllendirish.

Mashboz xizmatlari Ishlab chiqaruvchilar, sotuvchilar va xaridlersiga bezorni taqib etish va bushurat qilish (tuxus, xemat, litseviya, roza-xau vs. boshimpular bo'yicha mastahat hozirxona yoziyati), daftar va uning lozimliklari uchun darsajz muhim (kompleks hozir qilishni) xizmati.

Mehmonxonalar va restoran biznesi — turixomining zaasi ha'llib xizmat qila oladigan mehmonxonalar va restoransiz ishlashxorlik tuzimlari sitatida mijozlarga xizmat ko'resatishadi,ular faoliyatining ax siy usqadisi mijozlarning chitivojlarini qurdirish uchun hujdu foydalanishadi, elsh bo'lgan.

Mebnat resurslari — xalq jam-yatning mukimadiga qobiliyatini

jamiyatmas.

Mehoat salohivati — barcha sifat xizmatyotin jamlanmasi silsida qaraladigan ischi: iachti.

Milli inson kapitali — mazaliyat milliy boylashagan to'qim hisoblanib, manzakatning inson kapitali.

Mondiy shakhlagi tovar va xizmatlar o'shasidagi farqlari — foydalar ke'rimmas, ya'ni ular munoddiliy (fushlab bu'limgani); ularni saqlash imkoniyati bu'lmeysidi; xizmatlarini ishlash uchunish va us qoidal qilish uqbi odatda bereniga mes keladi. Bu esa xizmatlar xekpare davlatining tozenerlar xalcare surʼidasi ajoyida surʼusiyati bilan tanri, antisini tezligant.

Moliya va kreditda bixnes xizmatlaridan foydalananish yo'nallishlari — hisoblarni ochish va saqlash; tranzaksiyaleni ta'minlash; kreditdosh va lizing; investitsiyalash; shug'urta va kafoliatlari hetsiz; faktoring va beshqa bixnes xizmatlari.

Mustaqil turizmi — turistler tumanidan turoperatorlar va turaygichlar ishlari orqali mustaqill rovishda tashkili ettiladigan savozot.

Nodavlat ta'llim envozatorlari sektorining xojudga kelishi va rivojlanishi — umugʻtula bunday envozatorlarning islah va chiyotning urli bevvoyligidagi sehabti, ta'llim sobasidagi tanqislikni berartirish qillagi, jamiyatning olly maʼnumetli qismini shak anterishga xemat qilganlari.

Koslikid kapital — inson kapitalining aksimoniga hiftor nolikid kapital deb qaratadli va quyidaglarni o'siwig obʼeddinglik (hifotzik) kapital; Asloq-zmanli ly kapital; V-chest kapital; Intellectual capital; Tashhilli ta'llim oʻslik kapitali.

Munoddidiy jamg'acma sefatidagi kapital — inovclardagi malum vaqit davomida shakklangan maloyot, ko'nikmox, hillimlar.

Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'llim — jamiyatning yuqori malakali ilmiy pedagoglik kadrlarga bo'lgan chiyoyjizum ta'llim usulges qaratilgan ta'llim. Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'llim oliy niqe yuridet va ilmiy-sabiqot muassasalaridagi (xalq universiteti, adyuntatura, doktorenatura, mustaqill tadqiqotchilari) allomasi shunnadan.

Poi nafaqalari tizimi — isʼissizlik usuliga; menzaliga xozecalishiga nafaqasi; heraihdorlik va engish naftasisi; qaror; bo'yichiz; nejzon; hamza boypaychisini yu'qitganligi bu'yicha pensiya.

Restoran murakkab tizidi — tayyorlangan taomlarning, kong assortimentini tayyorlaydigan umumiyy evlat sanish kerroxoni. Bular ichiga

bayramda ve ilinde taurular, vino-arngalar, tamaki va qandalar mahsulctari kiradi. Mijozlarning yaxshi dani alishchisi uchun yuksak darsajda xizmat etiladi.

Rivojlanish — "o'chmas molozing silat jihatidan n'zgarishi bo'lib, uning qlymati oshishini t'cinaqlaydi. Ya'ni, rivojlanishi og maqsadi foydali ke'chmas mukallif yarastish yoki rekonstruksiya qilish emas, balki usabu tijorat ebselari hisobiga daromad oshishdir.

SMM (social media marketing) — yoki ijtimoiy media marketingi hujumus muqassasalariga erishish uchun ozmoniy tarmoqlardan foydalananidir.

Sog'ligi saqlash — shoh va tashhilotlarga iloviy yordam bo'rsazadigan asosiy amoliy chilas, shafukurlar va tibby zodimlar garnihari tomonidan jellikliliklar, emulsiyaliga, diagnostika markazasi, shafuxonalar va besaqzilariga xosmi kuz'natish suhasidir.

Sog'ligi saqlashda hujum muqassasalarini rivojlatirishning asosiy shartlari — multilik shahslori va boshqalarin martaqning xizmat-sillagi chesish meoddodagi ishtirokchilar; amroga erkin kiritish; martaq sog'ligi saqlash muqassasalari va ejorat tashhilotlarning mavjud resurslari; eng kishi jokoniyati; har bir bezur ishtirokchilarning obiy xizmatlar hujumi uyg'isidagi tel'iq ushlomot bayuning mavjudligi; talab va taklifning muvvaromat qismaniga; muvvariq erkin (muvvaromi, 'ezor) usridan feydabsiz.

Sog'ligi saqlashda tovarlar va xizmatlarning asosiy turлari — iloy imosollar uchun mo'jellangan normalar; tibby, paramedikal, medemusonna, ta'llim, ay-yoz, xizmat, hechqin, notarial va boshqa tibby mu'lumot sog'ligi saqlash xizmatlari uchun, bermalar uchun, umumiy xizmat, hujumiy uchun, ta'llim mu'lumodari, reklama mat'lumatlari va bosiq.

Sport xizmatlari — shoh atletigkeitini saqlash uch qobiliyatini oshirish, haszillilar sonini hujum qilish, seftini oshirish va uning kiritish davomiyligini oshirishni ta'minlaydi.

Sport xizmatlarning tarlari — jismoniy tarbiya va sport maslahatchilari; c'taxish; sport va k'ingilchilar tadberlari u'zkerish; o'pyr jarayonida tashkil etish va u'tkazish; ahaliqa jismoniy tarbiya-s'ejlmasantisti; va sport ishlomalarini topshirish; zaberet-mastahalar va ta'llim xizmatlari, besaqa.

Sug'urta — yuridik yoki jismoniy shaxsler to'lovligidan sug'urta evakuatsiyalardan xizmat qilganda, sug'urta lozining besloqni mablag'idan shakkantirilla diger pol'sevelari hisobidan muayyan voqqa (sug'urta hisobasi) yuz berganda xalbu shaxslerga sug'urta shax'masiga muvofiq sug'urta tayinini fsg'urta

polini) te'lash yeli bilan ularning mantaqatlarini imtina qilish.

Sug'urta oh'eitti — to'lgan shartnomalar shartning kora sug'urib-naschi sug'urta modisalari soni bilan bug'liq hoddasi yoz bergandan so'ng sanar o'sqiga qo'shida polisga to'libishi usim o'sligan erce miszor.

Tahsili inson kapitali — diniyning ichki faoliyatini uning xossesly qurigishini nartijasida shakllanish borseligan istedad [fikrati], bayonplarni bormagan hollishi.

Ta'llim — ta'llim o'merchilarga shuquq nazarlyk bilim, maliksos va endiy ka'nildiraslik herisiga, shuningdek ularning umumtalim va baxchi bilim, maliks hamda ko'nikmalarini shakllerchitishiga, o'chiliyatini rivojlanishiga qaradigan tizimli jarayon.

Ta'llim tizimi — momlekot, jamiyat, olim, shaxs moshashidan kelib chiqqan holda, ta'llimga bo'lgen talab hamda qiziqishlarni telqoni qondiruvchi, o'zlashtiriladigan ilm, bilim, malika, bo'jihalari yagonasi yin/indist natijasida insonning jismoniy, nafsiy, no'moniy, intellektual solobiyetini yakechitirishiga qaratilgan o'slik va tarbiya xetsining materialli jarayon.

Ta'llim xizmatlari — bu iqtisadiy va ijtimoiy chamoniga ega heterogeniya iqtisadiy davlat tomonidan reibiliy tizilmalar, emmoyiv xelqni visitalarini erali amalga oshiriladigan dekaziy maqsadli hezakketler va jo'xtar majmuasi bo'li, ta'llim maf'amedalarini bilim, bo'limma, shaxsy malika shaklida o'zaniish, uning intellektual xususiyatleri va o's-yo'lini rivojlanishni qobiliyatlarini shakllanishish, mosas/ish uchun zarur o'sligan ma'navig va aslouji hozirlerni tartibyalashtir qaratilgan, o'smatilgan an'analar va aneloniyang'a ega bo'lgan xamitenda, shuningdek, izmatlar va devlatga foyda keltiradigan muvaffaqiyatlari jarayonidir.

Ta'llimning ijtimoiy jihatlari — birinchilas, o'ctish yediy qipiwaqqa amalga oshiriladi. Inson istagan bilimiga ega bo'lish uchun bo'jisyxiga qodiy yondashadi. Bu ihat hayot dovvomda muntazam ro'ihibda emagz oshiriladi. Iltim: mesan umumi yaroqchiliga olib keladi; ikkinchilas, ta'llim narsalari va usmoni usulha amalga oshirilishi mumkin. Rasmiy ta'llimda, o'qishning bilim olttiq uchun zarur o'sligan bolat, uslysy, jataoychilar, unimiy jihatdan ishlashchiq gan munosabatlar, usullar, ususlari, ushlari qilinadi.

Tashabbuskor audit — kompaniyaning rahbariyati vekli tashabbuskor tashabbusi bilan shaxxonumiz inzalanganidan so'ng musayif tashabbuskor kompyu'yessi kommunikan amalga oshiriladigan audiborlic tesshi'ut.

Tashboji audit — mijoz bilan shaxxonumiz inzalanganidan so'ng musayif tashabbuskor kompyu'yessi kommunikan amalga oshiriladigan audiborlic tesshi'ut

590

Teztor audit — opava vact (duda amalga us. inilaczena audit tan).

Tibbiy mahsulotlar - seçiliqtı saqlash xizmatları, majmuzası, shearing-
dek, tibbiy asylıcı-eskunalar, dom-darmonlar, tibbiy va profilaktik vestitular
vulva, insonning suplagiñi seçiliqtı va müstahzanzashiga hełgan ehtiyajlı ni-
nendeler eladi.

Tibbiy xizmatlar həsr olunmuş sah'etləri — işlak, dəqiqəvəfti, təhlükəsiz və xəmirətli şəkildə si (tibbiyyət mənzərəsi, mövcudlılıq və qazanılmış imtiyazlar) xəndək (bəmər, təbəxəvvü, təyinat); yoxsənlik (zug'artı, tibbiyət təşkilatları) (SMOT).

Tramit mehnətçilər — qədəriq hərəvənsarayılar və təxərdüllərini
cələbi xəs "aylıqları" hissətləndir, atılıcı qızılıkları və sivatalar hərəstat
mənzilinə tələblidən bələd təvsiyə etməyi. Nəzər məmənələr xəzırçı zəmən
mehnətçilərindən istifadəyə xəs həlqən xizmat hərəstatın standartlarını
ətrafında təsdiq olunur.

Tur — turist. XML-omatlar yang kamida işləmək üçün təqib olunan turistik xəmatlar məsələ bilan tətbiqləndir, belgiləngən yeknaşış bəyənəni mövcudlaşdırmaq sayəsində.

Turist — xaptırma bolşak manitakarlığı [boyutluk] istahalardan daramad olish bları boglıq bolğan fahiyet bları shıg'ıltınamagan heide vaqıtında buňash menzili satıp [çeyig] yığırmasa tıńı smarta betme-ke, ońda oggachu bolğan dörtä harueşti ýedi xaptırma bolşak manitakarlığı [boyutluk] kemişti hı komsa tıńıq gelczyşti nesmonly shaxs.

Turistik tırma işgücü devleti — turistik malzeme i rec. satıste qılış ve
tirme boshqa xizmet işçilərinə və satışçı mat. şəxslər, münəvvar dərəcədə (leyla) və
məməndəliyə xizmet işçilər; çicəkçilikçilər və gülçüclər.

Fuciştilk mahsulor — tarıstırma sayyohmi dövmedə təqib etmək üçün tanashıvətli smid, ammoxin və digər vətənənəşinə atıqlarından yaradılmışdır.

Turistik vaucher — turistning tar tarlabega kirmeksi xismatlariga be'lgan huquqini belgilashtirsa olarning hajr u'zumga oligi faktini tuzilicichechi hisobat.

Puristik xizmatlar — javadashish, ovqatlashish, tarsaqtaqt
ekskursiyalari, va mezahabat xizmatlari shartnameyin istiqameti, shuningdek, muzet
va mazak xizmatlari chet yeygelerni qoşcasantiqaristiga qaratilgan xizmatlar.

Turistitc xü'malish — siyehat vəqtində turist əksərən təşrif baxırdığın nəsni yoxlanmaq məqsədi ilə tələbinə turistin, əksərən turistin

rejulashutilgen harakatlanishi yur.

Turizm — jumonyy shartining yagindan holish maniakticasi (poenligi) embelardan daras ad elje reben bog'liq holiga feoliya bilan shug'ullanmagor holda dalmiy yashesh joyidan ja'na yetish (sovhat nishli).

Turizm iqtisodiyti — turizm suhessib ishlab chiqarish, tausmu, avrabsoshish va turistik radiyat ostijalarini iste'mol qilish surʼyonidagi hujj boladigan munosabatlar tizimida tashhil topdi.

Turizm suhessining sub'ektlari — turistik xizmatlar usulini yoki ularning bir qismini lo'sariishi, qo'shimcha turistik xizmatlari (ishlari) bajarish hamda turistlar va ekstremistlariga mavarlarni resiksatsiya qilish bo'yicha tadbirkorlik foyiliyatini amala qohiruvchi yordik va jismoniy shaxslar.

Umumiy ovozdanish khorxonalar — pazarlik mahsulotini tayyor taydigan va obuni zinjirlarga vekazib berishni tashkil etdigan masxandar. Ischlub chiqarish foydali turiga qoldi umumiy ovozdanish khorxonalar enytdagilarga hujjasi: oson man; qahvagon; kar; cuft; temochka; oshxuna va leshq.

Xizmat — narxa emas, balki bir temon (tekzib hozirchi, ishlab chiqaruvchi) hisobga iste'mochini takif qilishi yoki us'ullari bir foydali uchun (darurnat, mayda va ijtimoiy ta'sir shakli) o's xohizagi kuri's taqdim etishi munosib bo'lgan jarayon.

Xizmat lo'satish strategiyasi — turopersteening ijohlari imadji, dunyiy mijozlari va hokimia mustahkam metsenyi o'tasning shaxsanishiga va o'symyndigan xizmat lo'satish strategiyasi in-sqularini amloydigan harakatlaring bosh rejisi.

Xizmat lo'satuvchi tashhilot — turistik-huzroqiy xizmatdan qo'sha, shuningdek, sport xizmatlari lo'satuvchi yakkasintidagi beli korid.

Xizmatlar horozisi — 1) algarigi jismoniy tevarer va xizmatlik yagona bezoridan ajratilgan boerne mukarranasi; 2) ishluba bog'bozda eng addzdadan eng mu'sebab xizmatlarning harbiasi sotiladi; 3) turli xizmatlardi sechib olish va yetish bilan bog'liq holda ishlab chiqaruvchilar va xizmatlar is'kinichan o'smasligi hujecchi o'mosabatning yig'indisi; 3) tevar ishlub chiqanshi va imumchiliga qonunlariga murojat tashhil edilgan rasmishuv zulmning ajarali xizmatli.

Xizmatlar horozining xususiyatlari — o'monaviy adliyechardak xizmatlar horozining qayidagi xususiyatlar, begilagan: 1) buru jarayonining

yupor dün-mikosi; 2) daramad, narx, iste'mol tarmoqlari xizmatning abuniysi (debetarbligini) san'etlerle ishlashchi, uzoq foydalanishigan tovar bo'libi ta'minlash; maliy xizmatlar va iste'mol xizasiyalar, turmush tarz va boshcholarga carab xizasidarga bo'lgan talabning onic o'zetilishi; 3) iste'mol xarakteristikalarini va sifati dorejasi bo'yicha haxor mahsuletinining valida xizmatni farqlashning yuqori darajasi; 4) moddiy tovarlar bozoriga mitsabeni, xizmatni bozoti yana shu uniq hudojje segmentatsiya va mahalliyashtirish xususiyatiga ega; 5) ishlab chiqarish davomiyligi davri qisqaligi tutayti kapital oyarmasi yuqori darajesiga yetishish; 6) xizmatlar hoxariga xizashning narxini be'stejart nuri bo'lib o'yinashi.

Xizmatlar sohasi — 1) kurxoneler, ta'sidliklar; hamda jismoniy xizmatlar tomonidan ko'zatildigiga turli xizmat turmlari tafsor ishlab chiqartishni o'zbige olgan jumlazma sifati. Xizmatlar sohasi tijorat, karbiye va malishy xizmatlar ko'rsatkichiga tekso'sishgen manzlakat icrasodiyutining temog'i; 2) sanast va qishloq xo'jaligi bilan hir qatorda icrasodiyutning uchta orossiy tarkibiy qismisidenden buri. Xizmatlar sohasining YulMoliq o'sishi bo'yicha momificat legislativining taroqqiyot darajesini halolashtirishini.

Xizmatlar sohasining turlari — ur muly o'sqeltarish xizmatlari; moliyeviy xizmatlar; axborot xizmatlari; IT konsalting va h.h.; uy-qey xizmatlari; xizmatlari; maishiy xizmatlar; ijara xizmatlari; turli xizmatlari; yuridik xizmatlari; neftmonxona xizmatlari; xayfoddik xizmatlari; urjinomlik xizmatlari; savdo xizmatlar hamda transport xizmatlari va boshqalar.

Xizmatlarning turlari — moddiylit asosidagi xizmatlar, ular iste'mol tovari (ya beg'liymoddity); moddiy mahsulotlar bilan beg'lic bo'lmasligi xizmatlar. Ularning surʼati incega yeli uning sharo'itiga qaratilg'an bo'lib. Ularning ishlab chiqarilishi iste'molchasi yillik muddati (muddoddity).

Xizmatning foydali ta'siri — asosan, ozatligan ma'lumotlarning shabi, ijtimoiy va hadliy rasmiyining maxsusini bilan belgilanadi.

Yerinchchi-yu'l bosishlovchi — turistik yonalishlarda turistlar va ekskursiylarga hammonlik qilish hamda ularning xavfstalginti ta'minlash uchun kasbiy jihatdan truyyarg'alik ko'rzan. Ozbekiston Respublikasi - saldenti hujiga jiymonsie shaxs.

FUDALANIĆCAN ADARIYOTLAR RUXATI

I. Meyoriy-huquqiv hujjatlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. - C: O'zbekiston, 2023 - 80 b.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'minotiga"gi Qonuni, 23.09.2020.
3. O'zbekiston Respublikasining "Turism ta'g'isida"gi Qonuni, 18.07.2019.
4. O'zbekiston Respublikasining "Jinsiodi orbiqa va sport to'g'risida"gi Qonuni, 04.08.2015.

II. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qacorlari, formulari va usurlari.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Malzimgacha olim tizimini tibdan takomillashtirish chora-tadbiqlari te'g'misida"gi PQ-3261 sonli Qarori, 09.09.2017-yil.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026 yillarda mualliqsiz Yengi O'zbekistonning tarazqo'ynt strategiyasi" PE-60-soni Farmoni 28.01.2023-yil.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xizmat ko'serish rohessini qo'llab quvvatlash to'g'risida"gi PQ-4752-sonli Qarori, 15.06.2020 yil.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Toshbaev viloyati Chirchiq dawlat pedagogika institut ni vazifalari o'lish to'g'risida"gi PQ-3152 sonli Qarori, 27.07.2019-yil.

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Uly ta'limi tizimining 2030-yilgacha rivojlantirishi kontsepsiyasini tahliflash to'g'risida"gi PE-5847-sonli Farmoni, 0.10.2019-yil.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Segilopni saqashni moliyalashtirish tizimining sanarsodejini osimshi va tibbiy yozum sa'zishni yohastga baxor atroxurimboini kengaytish chora-tadbiqi to'g'risida"gi PE-5590 sonli Farmoni, 7.12.2018-yil.

11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qizondiytni rivojlashish va kamkiag'likni qisqa etishiga oid davlat siyosatini tibdan yengilash chora-tadbiqlari to'g'risida"gi PE-5975-sonli Farmoni, 26.03.2020-yil.

12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi Mahalla va qilani qo'llab quvvatlashishi uchun qo'shimcha chora-tadbiqe to'g'risida"gi PQ-1602 sonli Qarori, 18.02.2020 yil.

13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida tarixini jadal rivojlantirishiga oid qo'shimcha chora-tadbiqe to'g'risida"gi PE-5611-sonli Farmoni, 15.01.2019-yil.

14. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi jumaiy tadbira va apkor uymada takomillashish chora-

таджиклари түгрикисида" ёз РЕ-5774 шарф Farkmont, 25.01.2020-йил.

15. Ш. Мирзуков, Съюзистон Республикаст давлат тааси анилинг 30-йилик бейтрамири боғликларнан ташмали маҳсулодаги нота. 31.08.2021.

16. Узбекистон Республикаст Президенти Ш.Мирзуковнинг Олий Маълеси. Хизматнамаси. 2020 йил 24-ячсан.

17. Барзаков, Ш.Д. Съюзистон Республикаст давлат тааси анилинг

тасалотини учтимое писобие / Ю.Н. Смирнова, В.Я. Киселев. Издательско-торговая корпорация «Комитет ИКД». 2012;

18. Смирнова Ю.Н. Сервисная деятельность: учебное пособие / Ю.Н. Смирнова, В.Я. Киселев. — Альфа-Х: ИНФРА-М, 2011;

19. Смирнова Ю.Н. Экономика общественного сервиса. Учебное пособие. — М: ИНФРА-М, 2012. — 763 с.

20. Кара А. Е. Экономика сферы обслуживания : учеб. Пособие для студ. Учреждений нач. проф. образования / А. Н. Кара, Е. С. Смирнова, Н. А. Воронина. 6-е изд., ред. Л. Н. Брохиной. — М: Издательский центр «Академик», 2011;

21. Кара А. Е. Экономика сферы обслуживания : учебное пособие / В.К. Зарнаузаева, Г.А. Кравченко ; под общ.ред. Е.М. Краковского. — Изд. 3-е, испр. и доп. — Ростов н/Д: Издательский центр «ЭдоТех» Феникс, 2010;

22. Н.Е.Люкмиденко, Т.Д.Коиткина Сервисная деятельность: Учебное пособие / Кемеровский геологогический институт изделий промышленности. — Кемерово, 2006. — 110 с.;

23. Дутчен, С. А. Теория человеческого капитала: Учебное пособие. СОГУ. Изд. СПбГУЭФ. 1996;

24. Ильинская, Е. В. Инвестиции в будущее: образование в эпоху гиперинтенсивного инновационного процесса. — СПб: Изд. СПбГЭУЭФ, 1996;

25. Корнишев, А. В. Естаки к постановке подразделения теории человеческого капитала / Вестник экономики. 2007. №5;

26. Becker, G. Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education. New York: Columbia University Press, 1964;

27. Ben-Porath, Y. The Production of Human Capital and The Life-Cycle of Earnings/ Ben-Porath Y. N.Y.: L, 1970;

28. Юши, В.Д. Социальная политика, социальное обеспечение и страхование. Учебник и практикум для ВУЗов. — М: Юрайт, 2019;

29. Аришин, А.П. Социальное страхование. Учебник и практикум для академического бакалавриата. — М: Юрайт, 2019;

30. Касимов Р.Р. Жалоғаскара Ҳ.Д. Зарс. Капиталга извеситсизлар

- innovatsion iqtisadiyotni rivojlantirish uchili. Menegerlik. "Kuniga so'zi", 2021;:

 32. Karlyeva F.K. Inovatsion legislika Darslik. - T.: TDJU, 2021-у;
 33. Kutsarov A.L. Bisesshniq v logistike. Darsetak, TDU, 2021;
 34. Kutsarov A.L. Logistika. Uzbobish, TDU, 2021;
 35. "Xalqaro tashimonde'sdir menejment". O'zbekiston iqtisadiy inovatsion rivojlantirishing haly asosari va mazmmalarli" ilmuq tadqiqot markazi. O'rniq qu'llishma, 2021;;
 36. Alimkhanodjaev N.K. Xalqaro reklama. D'iyor ga'lannma, 2021;
 37. Sabitovskiyev Sh.S., Nazarov A.A. Buxsuzlikda prezidentlik dastavchiligi deyatlilikste v turkman. Uchbok, 2021;.
 38. Antonkoysuz M., Sayratcina Sh., Nurtagayev M.Z., Fundamentals of marketing. Textbook, 2021;.
 39. Satayeva S.R., Umireva D.S. Restoranlari Darslik. - T.: VDGI, 2021-у;
 40. A.Abdurakhmonov, M.Z.Yalduzhev. Turizm Iqtisadi. Darslik. - T.: TDGI, 2011. — 127 h.
 41. Q.X.Abdurakhmonov tahrizi ostida. Iqtisadi seba iqtisodiyoti. Darslik. T: iqtisodiyat, 2013;.
 42. K.D.Axmedjanov. Ichki audit. O'quv qur'lianma, 2019;
 43. Q.X.Abdurakhmonov tahrizi. ostida. Inseks turacegiz. Darslik. - T: "Rus va tajiklegiyalar", 2013;.
 44. S.A.Al-Jallayev, E.D.Xajiyev, D.Q.Mamirojew. O'zbekistoning umumiy iqtisadiy rivojlanish strategiyasi. Darslik. «Paxalom» Isz. media, 2010;.
 45. G.Abdurakhmonova, D.Rustamov. Insoz kapitalini roqamli iqtisodiyot asosida rivojlantirish yo'nalishlari. Xorug'ofiya — Daud Bassin: "Slobodit" Realistik, 2020. — 127 h.
 46. Ziboniyosha farrangiyot kulturu v sporti: Uchebnoe posobie / Pedestsi, red. Kuz'ma R.B. — M.: Sportivnaya Prava, 2008. — 496s;
 47. Menedzhment v ekonomika farrangiyot kulturu v sporte: Uchebnoe posobie dlya stul. klass. ped. ucheb. zavedenij / K.I. Zelikman, R.E. Kuz'ma, M.E. Kuz'meva, C.I. Soprazzi. — M.: Izdatel'stvo "Akademika", 2010;
 48. Yuldashev N.K. Menejment asosari va bishes reja. O'zbek tiliga va o'zbek tiliga ta'lim vazifasi ahamiyati uchun o'que yurdishining 5320950-darslik / N.K. Yuldashev, S.N.F. Yuldashev, G.E. Zaxira;
 49. Abdurakhmonov X.Z. O'zbekistonda Ichki texn. usosidi xalq rivojlantirilishi: o'smi va yanji rivojlantirish yillari: monografiya / X.Z. Abdurakhmonov, red. T.H. Jafarov. — 2012;.
 50. Bejikov, S. A. Leksiqni ne oshoxligan o'zbek tilidagi uchbok / S.A. Bejikov. — M.: MAKS Press, 2007. — 124 s;

51. Нижулина, И.А. Рекламный менеджмент как фактор успеха ССУЗа как условие сориентированности профессиональной подготовки специалистов / И.А. Нижулина, СВ. Кожевникова // Приложение к ежемесячному воспитательному и научно-исследовательскому журналу «Продуктивное профессиональное образование», 2005, №1, С.55-60;
52. Санарзалиев, Т.Е. Отношения по обучению в воспитании граждан - предмет правового регулирования // Советское государство и право. - 1977. - №8. - С. 128.;
53. Сирота В.И. Введение в теорию образовательного права. - М., 2002. - С. 54.;
54. Щетинин, В.П. Здравническое образование: учебник-пособие / В.П. Щетинин, Н.А. Хрущёвник, Е.С. Рыбунова. — М.: Российское педагогическое издательство, 1998. — 305 с.;
55. Шефарев Д.А. Образование как национальное и образовательное правоотношение в контексте правового регулирования в сфере образования [Первый научно-практический конгресс] // Право и образование. 2006. - № 4. - С. 225.
- IV. Xalqaro tashkilotlar hisobbosida va statistikka planlari**
56. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika idarasi mafumotlari.
57. Inson nisqinligi hujayri va xalqaro shartnomalar. - T.: Ajudat, 2004. - 83.
58. EDI Dimensions and Indicators, 2020y.
59. RMF statistika qo'mitasini mafumotlari, 2017-y.
- V. Internet saytlari**
- www.ureport.uz - O'zbekiston yangiliklar;
- www.stat.uz - Davlat statistika qo'mitesi sayti;
- www.rsdex.uz - O'zbekiston Respublikasi - qurʼon-chiliq va himoyotchi milliy bankasi;
- [www/xabar.uz/](http://xabar.uz/) - Axberer tabiiylig portali;
- www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali;
- www.zlyomka.uz - O'zbekiston Respublikasi elektron kataloqmasi;
- http://gazeta.uz/dyakpyt_sociology/13/;
- <http://studfile.net>

MINTDARIJA

Kirish	3
1-hoh. Xizmat ko'rsatish sohalarining iqtisodiy asoslari, xizmatlarning tabiati va mohiyati. Xizmatlarning iqtisodiy abiamiyati	5
1.1. Xizmat ko'rsatish sohasi tushunchesi	5
1.2. Xizmat ko'rsatish sohalarining ijtimoiy-iqtisodiy jihatlar ...	6
1.3. Xizmatlar sohasini ing-aviga xos xususiyatlari	9
1.4. Xizmat ko'rsatish sohasi bu'yicha yondashuvchi 2-buh. Xizmat ko'rsatish sohasi faoliyat turlarining klasifikasiyası	13
2.1. Xizmatlarning tozozlerden farg'ori	16
2.2. Servis faoliyat turlari va asosiy tamoyillari	19
2.3. Xizmatlarning asosiy taqsimlari	21
2.4. Xizmatlarning muddagi-texnik usulmlari	22
3-buh. Postindustriyal iqtisodiyot sharoitida xizmatlar brezning rivojlanishi omillari	27
3.1. Xizmatlar bozori tuzilmasi va shaxsiyanishi	27
3.2. Xizmatlarning sakkallantirilishi ga ta'sir ebucchi omillar	30
3.3. D'izb'e xizmatlarda xizmatlar haqidagi rivojlanishni teridentsiyalari	32
4-buh. Ta'llim xizmatlari i bazuvi va ularni rivojlanishish masalalari	37
4.1. Ta'llimning maxsus mohiyati va m'limga belgan yuridish uchbu	37
4.2. Ta'llim axborot tushunchasi	40
4.3. Ta'llim axbori shaxdanishi va besqichilar	48
4.4. Ta'llim tizimini rivojlanganishing zarif tajribasi	55
4.5. O'zbekistonda ta'llim xizmining rivojlanish ico'qollari ...	63
5-hoh. Inson kapitali va uni og'zennoviy iqtisodiyot ruli....	72
5.1. Inson sev'iylining klassik mazariyatlari	72
5.2. Inson kapitalining shakllanishi va rivojlanishi	73
5.3. Innovatsion rasmadiroda inson kapitalining tuzigan chora ..	82
6-buh. Sog'lig'i saglash xizmatlari haqori	84
6.1. Sog'lig'i saglash tizimi: temmyillari va rivojlanishi dijamikasi	89

6.2.	Sog'liqni saqlash xizmatlarining xususiyatlari	91
6.3.	Sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish tameyillari	91
6.4.	Tibbiy xizmatlar ko'rsatish tamaradecligi	97
7-boh.	Ijtimauiy himoya, davlat boshqaruek xizmatlarini rivojlantrishning asosly muammolari va tendentsiyalari	101
7.1.	Ijtimauiy soha va uning mohiyati	101
7.2.	Ijtimauiy ta'minet va uning turлari	103
7.3.	Kambrag'alilikni qisqartirish masolalari	112
7.4.	O'sbekistonda ijtiyotiyliz xizmatlarning oshirkish	115
8-boh.	Ishhilmormonlik xizmatlari, xususiyatlari va klassifikatsiyasi	122
8.1.	Ishhilmormonlik xizmatlari, ularning maxsus va mohiyati	122
8.2.	Ishhilmormonlik xizmatlarining e'sligiga vosit xususiyatlari	123
8.3.	Zamonaviy Ishhilmormonlik xizmatlari buoeri	126
8.4.	Jahon va O'sbekistonda ishhilmormonlik xizmatlarning rivojlanishi, tendentsiyalari	128
9-boh.	Auditorlik va konsulting xizmatlari bozori	137
9.1.	Auditordik xizmatlari va ularning turлari	137
9.2.	Konsulting xizmatlari va ularning ietisodiyotdagи n'rn	139
9.3.	Xonsalting xizmatlarning rivojlanishi tendentsiyalari	141
10-boh.	Moliyavly va sog'urta xizmatlari bozori	147
10.1.	Moliyavly xizmatlari va ularning xususiyatlari	147
10.2.	Bank xizmatlari	150
10.3.	Sog'urta xizmatlari va va ularning mohiyati	156
10.4.	O'sbekistonda sog'urta xizmatlari ko'rsatish bezurining shakllanishi	161
11-boh.	Axborot va ko'chmas millik xizmatlari bozori	165
11.1.	Axborot xizmatlari bozori i xususiyatlari	165
11.2.	Raqamli qidisoqchi xizmatlari axborot xizmatlarning o'smi	168
11.3.	Ijtimauiy xizmatlarning e'sligiga vosit xususiyatlari	174
11.4.	Ko'chmas millik bozori siymlari	175
12-boh.	Darmolish, yevliq va restoran xizmatlari	183

12.1.	Bara chiqish xizmatlari	183
12.2.	Xe'ngilbochir xizmatlar i'lekchi	186
12.3.	Bolalar xordiq xizmatlarini tashkil qilish	189
12.4.	Umumiy cyrqtanish xizmatlari ya restoran hiznesi	190
13-bnb.	Turizm xizmatlari	199
13.1.	Turizm va uning mohiyati	199
13.2.	Turizm xizmatlari va uni risojiantir isiga ta'sir etuvchi amillar	202
13.3.	Zamonaviy turizm xizmatlari	203
13.4.	O'rzbekistonda turizm xizmatlarining rivojlanishi rendoraliyslari	208
14-bulb.	Mehmmunxonalar va jalgigi xizmatlari	217
14.1.	Mehmmunxonalar shartname siyosasi va o'schiysi	217
14.2.	Mehmmunxonalar xizmatlari buzori	218
14.3.	Kelchimchona su'jaligining xususiyatlari	220
15-bob.	Jismiy tarbiya va sport xizmatlari	223
15.1.	Jismiy tarbiya va sport xizmatlari muhiyat	228
15.2.	Jismiy tarbiya va sport xizmatlarining turklari	230
15.3.	O'rzbekistonca jismiy tarbiya va sport xizmatlerni takomillashtirish	231
	Glossarij	241
	Foydalanilgan adabiyotlar iv'yoxli	253

ZAXIROVA Gulnara Muxamediyevna

TARMOQLARI IQTISADIYOTI
(XIZMATLARI IQTISADIYOTI)

O'qiruv nomi

Muharrir: M. Izzipova

Masahil: I.Turmanova

Kompyuterda nazoratlovchi: G.Ishigamova

Besishgaz ruxsat etildi 05.02.2024.

Qo'q'ez me'mori: 60854 - 71, TUMEZ garnizoni

Sharfi besus tafsiq'i 14.5. Nashr tabog'i: 10.2

Aduadi 200. Uyug'ru 26-15-12.

«IMPRESS MEDIA» MCHJ hamaxxalida chap etildi.
Manzil: Tashkent sh. Qo'shing'chi ko'chasi, 5-uy.